

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ANDREAS FREDERIK
KRIEGER'S
DAGBØGER
1848-1880

PAA CARLSBERGFONDETS BEKOSTNING

UDGIVET AF

ELISE KOPPEL · AAGE FRIIS · P. MUNCH

SJETTE BIND

32.-35. BOG

23. JUNI 1874-31. MARTS 1878

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN · KRISTIANIA
MCMXXV

ANDREAS FREDERIK
KRIEGERS
DAGBØGER
1848—1880

-

ANDREAS FREDERIK
KRIEGER
DAGBØGER
1848-1880

PAA CARLSBERGFONDETS BEKOSTNING

UDGIVET AF

ELISE KOPPEL · AAGE FRIIS · P. MUNCH

SJETTE BIND

32.-35. BOG

23. JUNI 1874 - 31. MARTS 1878

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN · KRISTIANIA
MCMXXV

F. E. BORDING — KØBENHAVN

INDHOLDSFORTEGNELSE

32. Bog. 23. Juni 1874—30. September 1875.....	Side 1— 96
33. Bog. October 1875—October 1876	Side 97—170
34. Bog. November 1876—September 1877	Side 171—243
35. Bog. 1. October 1877—31. Marts 1878	Side 245—318

32. BOG

23.JUNI 1874-30.SEPTEMBER 1875

Kriegers Dagbøger. VI. Bind.

1

TOOGTREDIVTE BOG

DAGBOGEN *indeholder 375 stærkt beskrevne Sider, der iblandt en Mængde Oplegninger om almindeligt Dagsnyt, der her er udeladt.*

1*

DEN 26. JUNI. Fredag. Kongen har henvendt sig til Haffner, som idag er til Audients i Holsteins Nærværelse.

DEN 27. JUNI. Lørdag. De komme begge til Hall, og Holstein aflægger efter Haffners Opfordring Beretning 5 om Audientsen. Halls Indvendinger imod hans Planer bragte ham til at yttre, at han vilde tale med Martensen. Uagtet Hall fandt dette meget paafaldende, blev han dog derved.

DEN 28. JUNI. Søndag. Haffner reiser til Jylland. Han 10 vil næppe der finde nogen Bistand. Estrup vil være første Mand, naar han indtræder.

DEN 29. JUNI. Mandag. Haffner vilde gjøre Venstre Indrømmelser i Kirke- og Skolefh., for at sætte sine store Militærplaner igjennem. Tienderne vilde han lade 15 indflyde i Statskassen. Flertallet vilde han lade vælge Præster, og Skolevæsnet skulde ordnes communalt — dog under strengt Statstilsyn. Hall havde indvendt, at det Første var ikke efter Alles Hoved, og iøvrigt kunde Haffner ikke selv ret vide, hvad han vilde, før han havde 20 gjennemarbejdet Sagerne. Men i ethvert Fald kunde Resultatet let blive, at man tog hans Indrømmelser, uden at han derfor fik de 21 Millioner.

DEN 30. JUNI. Tirsdag. Haffner kommer tilbage med uforrettet Sag, uagtet han havde betinget sig aldeles fri 25 Haand m. Hs. til Personer. Navnlig vilde han ikke efter Kongens Ønske beholde Klein. Der skulde gjøres reent Bord. I dette Stykke er han enig med Estrup.

Men dermed hører nok ogsaa Enigheden op.

- DEN 1. JULI. Onsdag. Grev Holstein har været saa velvillig at tilbyde Haffner at ville overtage Udenrigsministeriet. Haffner frabad sig dog dette Tilsagn; han vilde sandsynligviis selv have været Udenrigsminister. Kyn-
5 dige Officerer, f. Ex. Tvermoes, ansaae ham for saa lidet skikket til at lede de Forhandlinger, der i sin Tid førtes i Militærraadet, at de ei ret vilde udtale sig, naar han skulde gennemføre Forslaget, men Haffner har næppe selv nogen Følelse deraf.
- 10 DEN 2. JULI. Torsdag. Haffner erklærer sig ude af Stand til at danne et Mstm. Scavenius og Nellesmann vare fraværende. Fischer skræmmede ham, saa han veg tilbage for ligefrem at tilbyde F. Kirke- og Underv.-Mst. Snurrt nok har han virkelig udviklet sine Skole- og
15 Kirketendentser for Martensen, der ligefrem erklærede det for en Ulykke for Staten, hvis det lykkedes H. at gennemføre disse Planer. Nogle mene, at Haffner overdrev Fremstillingen af de Ulykker, han vilde gjøre, for at man skulde have nægtet ham Tilladelse til at danne
20 et Mstm. paa dette Grundlag. Han fik dog fri Haand, baade i Hsde hertil og i Hsde til Valget af Personer. Men forgæves?
- DEN 3. JULI. Iblandt sine mange gode Egenskaber har Ramus ikke den at opdage og udvikle dygtige Emner.
- 25 DEN 4. JULI. De Angreb, der i Pressen gjøres paa *Estrup*, ere grundede — hans Tilbagevigen kan ikke andet end svække Landstingsindflydelsen — men ere ikke kloge, da han efter sit lidenskabelige Temperament vil blive noget irriteret. Imidlertid have de dog havt den
30 Virkning, at han har opgivet sit Forsæt ikke at modtage Gjenvalg, jfr. 10. Oktbr. d. A.
- DEN 5. JULI. A. Sohlmann drukner. Det var maaskee for ham en Lykke, at han gik bort; thi han var træt, hans Stilling usikker.

DEN 7. JULI. Monrads politiske Breve udkomne.

Med Diana gaae de norske Udsendinge til Island, deribl. G. Storm og K. Janson. Der er ikke Spor til, at Jon Sigurdson agter at tage op til Island.

Holstein vil henvende sig til Monrad.

5

DEN 8. JULI. Onsdag. Holstein har nu henvendt sig til Monrad, men hvis forgjæves, hvad saa?*

DEN 9. JULI. Torsdag. Monrad begynder med at henpege paa Brochuren. — Netop den har bragt os til at henvende os til Dem, var Holsteins Forslag. Ja saa — 10 men han kan dog ikke beqvemme sig til at kaste sig ind i det politiske Livs Kampe paany. Det har gjort et vist Indtryk paa Hall, at Holstein fortalte, at Kongen, da Monrad nævntes for ham som Finantsministeremne [skulde] have udbrudt: Finantsminister: hvad forstaar 15 han sig derpaa? Havde det endda været Cultusminister.

DEN 10. JULI. Strax efter at Monrad havde unddraget sig, sammenkaldte Holstein igaar Ministeriet, uagtet Rosenørn sad med Heydebrand i den hammelske Sag*. Hall havde, forinden, ved Samtaler med Holstein, hvori 20 Grevinden tog Deel, bragt denne nær til den Tanke, at han burde gaae, naar han ikke kunde skaffe nogen Erstatning for Monrads Vægning, være sig i det ene eller det andet Mstm.**.

DEN 11. JULI. Lørdag. Nu bliver Fønnesbech vistnok 25 Conseilspræsident. Men hvem skal blive Krigsminister (omend Ravn foreløbigt tager det), og hvem Kirke- og Undervisningsminister?

DEN 12. JULI. Søndag. Da Monrad havde undslaaet sig, havde Holstein næppe endnu udtalt, at han vilde 30 gaae, men Hall erklærede, at nu havde han faaet nok

* 9/19 Juli.

** Jfr. d. 12te Juli og 13de Oktbr.

af det, og tilføiede, at saa maatte vel Fønnesbech forsøge sig. Denne syntes først meget overrasket. Men Overraskelsen var dog ikke større, end at han strax kunde spørge Klein* og Ravn, om de vilde blive, naar han tog
 5 Finantsm. og Tobiesen Indenrigsmst. Thomsen fjernedes med Henviſning til Fønnesbechs tidligere Opfattelse af de store Militærudgifter.

Rosenørn havde vistnok selv troet, at han ønskede at gaae med os Andre, men Klein forestillede sig, at hans
 10 Forbliven var en Borgen for de conservative Interesser, og det faldt da ikke særdeles vanskeligt at faae ham til at blive. I Virkeligheden blev han jo gjerne. Men hvilken Borgen?

DEN 13. JULI. Worsaae hentes ind af Trap fra Landet
 15 og gaaer ind paa Kongens Opfordring. Han var idag hos Hall, som strax fik det Indtryk, at han vilde give sig. Saaledes bortfaldt Fønnesbechs fynske Reise (til Schurmann, Strøm eller Damgaard — rigtignok temmelig forskellige Forsøg).

20 Kongen har i den sidste Tid ligesom villet holde paa Thomsen, men det var alt kommet for vidt mellem ham og Fønnesbech. Sagen var, at Kongen fortrød, at han havde (— uden al Grund —) sagt om Thomsen: »Nu kommer han nok igjen med en Løgn til mig**

25 DEN 14. JULI. Ministeriet Fønnesbech udnævnes.***

* Kl. havde betinget sig ikke at faae uanstændige Colleger. Ja, hvad han forstod derved? Mon Tobiesen. Nei dertil kjendte Kl. denne ikke nok til at turde sige det om ham. Men Fischer f. Ex. Nei, svarede Fbch., derpaa
 30 tænkte han ikke.

** Grev Holstein har siden (13. Oktbr.) ment, at Thomsen havde søgt at vinde Fodfæste hos Kongen, da det ellers glippede. Og det var virkelig lykkedes. Kongen vilde beholde ham, »da ingen Krigsminister havde taget
 35 saa meget Hensyn til hans Ønsker som Thomsen«.

*** 18. Juli.

DEN 18. JULI. Ved Slutningsmødet d. 14de Juli udtømte Kongen sig saaledes i Tak til Holstein og Thomsen, at der ikke blev et Ord til Hall. Denne følte sig saa krænket, at Rosenørn gik ind til Kongen og fik denne til at lade Hall faae Elephantordenen, som alt i siddende Raad var givet Holstein.*

Hall havde tidligere følt sig ubehageligt berørt, da Kongen, dengang Holstein foreslog Monrad til Fin.-M., havde undret sig, tilføiende: Havde det endda været som *Cultusminister!*

DEN 20. JULI. Den hele Udmærkelse af afgaaende Ministre er lidet heldig, da Kongens Skjøn i et sligt Øieblik er meget usikkert.

DEN 21. JULI. Estrup, som vistnok har troet, at det kun gjaldt en Reconstruction af Mst. Holstein, vil nu maaske dog fortryde sin Tilbageholdenhed. Haffner vilde heller havt et Venstre-Mst., end Mstet Fønnesbech. Men herpaa ligger jo liden Magt.

DEN 27. JULI. Conferentsen i Bruxelles træder sammen. Det er just ikke den bedste Efterkur for Vedel. Bruuns Ledsagelse er vistnok et godt Valg.

DEN 4. AUGUST. I Kleins Fraværelse boltre Fønnesbech, Tobiesen og Worsaae sig. Fønnesbech staaer endnu paa det Standpunkt, at han beundrer Alt, hvad Toby siger. — Det vil nok gaae over.

DEN 7. AUGUST. Tusindaarsfesten.

Borgerrepræs. beslutter at give Reikiavig en Statue af Thorvaldsen. Meldahl fik 1 Stemmes Overtal — trods alle Ehlers's Anstrengelser.

* Saaledes fortæller Ravn, Holstein vil ikke lade sig fratage Æren for at have formaaet Kongen dertil. Han havde 4 Uger bearbejdet Kongen, der havde bebudet, at han vilde gjøre Thomsen til General (denne havde dog sagt, at det var for tidlig) og Holstein til Elephant.

DEN 8. AUGUST. Rosenberg slap op paa Island med Meldahl, hvilket er blevet taget Meldahl meget ilde op.

DEN 9. AUGUST. Augustin Theiner †, »den ældste Tydsker i Rom«. Nu bliver Bravo det. Det var Theiner,
5 der paa mange Maader hjalp P. A. Munch.

DEN 15. AUGUST. Skjøndt Alt er gaaet glimrende paa det svenske, nu sluttede arkæologiske Møde, synes der at være Tegn til Træthed.

DEN 17. AUGUST. Til Vinter ventes tredie/fjerde Bind
10 af Carlson's »Sveriges historia under Konungerna af Pfalziska ätten«. Læser man igjen de to tidligere Bind, kan man ikke Andet end anerkjende det retfærdige Sindelag, der vises Danmark. *Johan Gyllenstjerna* burde behandles af en Dansk i Forbindelse med *Hannibal*,
15 *Sehested* og *Griffenfeldt*. Selv Carl X tænkte jo paa en Arveforening.

DEN 18. AUGUST. Det er ganske karakteristisk, at nogle af de Svenske, der have været stærkt anti-danske, have holstensk-tydsk Oprindelse, f. Ex. *A. Høpken* i for-
20 rige Aarhundrede, og *Gripenstedt* (paa mødrene Side).

DEN 19. AUGUST. O. J. Broch spaaede i sin Tid, at de svenske Statsraader, man vilde prikke ud, var: Adlercreutz, Wörn og Lejonhufvud. Han vidste ikke, hvorledes det vilde gaae Bergström, som er større. Denne har
25 skaffet sig en Støtte i det nordlige Sverige mod det skaanske Parti ved sine nordlandske Jernbaneplaner, men hans Udtalelse i Præsidentlønsmet var overilet og vil vist fælde ham.

DEN 20. AUGUST. Det er høi Tid, at Klein kommer
30 tilbage. Ravn føler sig helt ilde ved Tonen imellem Fønnesbech, Tobiesen og Worsaae. Der har vistnok været Forhandlinger med Holstein-Ledreborg; jeg tiltroer dog ikke Fønnesbech Evnen til at føre en saadan Forhandling til Afslutning.

DEN 21. AUGUST. Stemningen i Sverrig har ikke været meget tydskvenlig under den antiqvariske Congress. Hertil hidrog Qvist's Personlighed ikke lidet.

DEN 22. AUGUST. Kronprindsen har i et Statsraads-
møde indladt sig paa kildne retrospektive Personal-
kritiker, saa Fønnesbech maatte tage til Gjenmæle. Han
vilde have Skolelærer J. Andersen i Kjældernæs draget
til Ansvar for Udtrykket: »den, der kalder sig Konge«.

DEN 23. AUGUST. Søndag. Kongens Hjemkomst. Reisen
har aabenbart overtruffet Forventningerne. Gr. Thomsen
gjorde Lykke ved sin Tale, men da han vedkjendte sig
Andel i Svogerbrevet, (paa Kongens Forespørgsel) bleg-
nede hans Stjerne og han fik ikke Korset.

DEN 24. AUGUST. Det er karakteristisk, at medens de
indfødte eller andre Skandinaver Intet have faaet fra
Haanden til Minde om Islandsfesten, har K. Maurer
skrevet Fristatstidens Historie i et stort Værk.

DEN 25. AUGUST. Rigsarkivarembetet eftertragtes be-
tingelsesviis af Carlson, (naar han kunde vedblive at
være Professor) af Styffe og af Bowallius; men helst
vilde Carlsson igjen blive Statsraad.

DEN 26. AUGUST. Steinmann udnævnes til Krigsmini-
ster. Fønnesbech har lovet ham, at de almindelige Reg-
ler om Udnævnelsers Behlg. i Ministerraadet ikke skulde
gjælde Krigsmst.* Der vil blive Strid om Steinmanns
Arv mellem Kronprindsen og General Kaufmann. Det
vil vistnok snart vise sig, hvor uskikket Steinmann er
til en saadan Stilling.

DEN 29. AUGUST. C. Frantz har igjen udgivet et lille
Skrift om den bismarckske Æra's Genesis. Med stort
Talent skildrer han, hvorledes Alt har tjent Rusland.

* Rosenørn siger d. 30/8, at Fønnesbech har faaet ham
til at frafalde denne Uregelmæssighed, som vilde drage
til Følge for alle andre Ministre.

Mohrenheim har mere end en Gang antydnet, at Keiser Alexander i sin Forstillelse skjulte en stærk Uvillie mod Preussen.

DEN 30. AUGUST. Steinmann skal være sig bevidst, at hans Tid bliver kort; han troer at burde følge Kongens Kald; han opgiver Meget, thi han vil ikke forbeholde sig sin Stilling i Aarhus, uagtet han befandt sig meget vel der.

DEN 2. SEPTEMBER. Lochmann optræder ved sin Festtale meget skarpt, men noget en négligée imod Naturvidenskabens materialistiske Tendenter, og i det Hele mod Positivismen. Den er vel nærmest fremkaldt ved Sars's forestaaende Udnævnelse; han er alt tidligere optraadt mod dennes Stipendiatur.

DEN 4. SEPTEMBER. Monrad er i fuldt Arbejde med sit Skrift om den første Kamp om Troesbekjendelsen.

DEN 6. SEPTEMBER. Andersen skal udgive en Beretning om Kongens Islandsreise*. »Times« fik desværre Erik Magnusson til Korrespondent, da Bille ikke kunde paatage sig i den Egenskab at reise til Island. Hayes har dog ikke havt fuld Tro til E. M.

DEN 8. SEPTEMBER. Fr. Bojsen skal være noget ubehageligt berørt af de stærke Udskrivninger, han har været Gjenstand for (J. A. Hansen til Brandkassen og for nogle denne betroede Obl. (*kritiske*)) siges det).

DEN 11. SEPTEMBER. Det i Aar i Odense afholdte Vennemøde bliver ventelig det sidste. Hammerich's og P. Rørdams Udtalelser kunne ikke let forvindes.

* Senere Anm. Planen strandede, fordi ingen Boghandler vilde overtage Udgivelsen, og Kongen ikke itide blev formaaet til at overtage Udgifterne.

DEN 12. SEPTEMBER. Alt forinden Ramus' Død har Fønnesbech opgivet at forelægge Toldforslag i Aar.

DEN 13. SEPTEMBER. General Raasløff skal nu sendes til China. Derimod synes Salget af Pantserskibet Danmark at gaae istykker igjen, idet Baring ikke vil antage⁵ den af Henderson vedtagne Clausul, at Skibet i China skulde udleveres, hvis Krigen ikke er udbrudt.

DEN 14. SEPTEMBER. Drengen i Silkeborg sidder endnu i Lære, saa den Sag med Preussen er uafgjort. Heydebrand var meget forbittret, fordi han var sat i¹⁰ Lære,* da Faderens Fuldmægtig kom for at hente Barnet; man søger nu at rette derpaa ved at faae Preussen til at gaae i Caution for Erstatningen.

DEN 15. SEPTEMBER. Quaade er meget ængstelig, fordi han i Berlin skal gjøre Forestillinger i Anledning¹⁵ af Slesvigernes Udvisning.

Michelsen har dog faaet 300 Rdl. til at reise til Bern, hvor Postconferentsen aabnes idag.**

DEN 17. SEPTEMBER. Det lader til, at Fønnesbech er i stor Forlegenhed med Besættelsen af Generalskatte-²⁰ direktoratet. Jeg vil haabe, at man ikke tænker paa Nutzhorn.

Vil Caroc ikke, kan man ligesaa gjerne springe i det og tage Lange.

DEN 18. SEPTEMBER. Fredag. Jeg saae idag det nye²⁵ Theater i fuld Gasbelysning. Den preussiske Regjerings Udvisninger i Slesvig vække almindelig Opmærksomhed i England — Tydskland. Keiseren af Tydskland kommer i Morgen Aften til Kiel. De[r] aabnes ventelig den 15de Oktbr. Inden Udvisningerne begyndte, har Bitter paa³⁰

* Senere Anm.

Det er Drechsel, som har arrangeret det af sædvanlig Krakilerie.

** Han fik dog liden Glæde deraf i Bern.

Panker sagt til Landgreven af Hessen, at det kunde ikke blive ved at gaae i Nordslesvig som hidtil. Enten maatte man i Berlin bestemme sig til en Afstaaelse, eller man maatte optræde mod Befolkningen med større Strengthed.

5 Carl Plessen skal være saare forstemt; paa en Keiserjagt, hvortil han var tilsagt, var Keiseren den Eneste, der talte til ham.

Rosenberg er nu kommen tilbage fra sin Islandsfærd. Han vil nu give en Skildring af det nye Island, som
10 Sidestykke til hans ældre Skildringer.

DEN 19. SEPTEMBER. Matzen er meget utaalmodig efter at blive Landsthingsmand, dog bliver Pillen ham mindre suur, hvis Cpt. Carstensen antages efter det fra
15 8de Kreds udtalte Ønske. Jeg troer ikke, at han kan sættes igjennem; han har og bedre af at vente.

DEN 20. SEPTEMBER. Keiser Vilhelm besvarede ikke den Hentydning til Nordslesvig, som fandtes i Haderslev Borgmester (Chemnitz's) paa samtlige Kbstders Vegne holdte Tale.

20 DEN 21. SEPTEMBER. Nu dukker Nutzhorn's Candidatur op til Generalskattedirektoratet. Hans Bestyrelse af Stempelbeskatningsvæsnet vækker ikke behagelige Erindringer.

Quaade har til Philipsborn afgivet sin Henvendelse
25 om de Udviste. P. sagde, man vidste i Berlin ikke Noget om de enkelte Tilfælde, de vilde blive undersøgte.

DEN 22. SEPTEMBER. Brandes begynder snart »det 19de Aarhundrede«.

I Rosenørns Fraværelse besluttes det, at der i Throntalen skal indsættes en Phrase om Troen paa Fuldbyr-
30 delsen af Art. V.

DEN 23. SEPTEMBER. Bjørnson vil nu nok indsende baade »Redaktøren« og »Falliten« til det kgl. Theater, men gjør den Enes Antagelse afhængig af den Andens.
35 »Redaktøren« er nok et Modstykke til »de Unges Forbund«. B. vil atter i Vinter være i Rom.

Fredericia valgtes idag i Consistorium. Jul. Martensen kunde ikke trænge igjennem.

Winther bliver Overtoldinspecteur. *Blom* har afslaaet Tilbudet, ligl. *Fontenay*. Ventelig maa Øhlenschläger og maaske og Tychsen afgaae. Den svage Side hos Ramus, ⁵ hans Mangel paa Mod til at fremdrage nye Kræfter, viser sig nu.

Nu vil man dog udvise Langkier*, skjøndt Preusserpaastanden.

DEN 24. SEPTEMBER. Torsdag. Steinmann vilde have ¹⁰ Kongen til at lade Adjudanterne træde tilbage i Hæren efter 3 Aar. Det lykkedes ikke med Hedemann, der faaer eet Aars Forlængelse.

DEN 25. SEPTEMBER. Jeg kan ikke see noget heldigt i den Maade, hvorpaa Forhlgene om Nordslesvig blusser ¹⁵ op i alle Aviser. Man giver Forhlgene Næring ved at bilde Folk ind, at Bk. vil have Danmark ind i et tydsk Forbund, i hvilket Tilfælde han vilde tilbagegive det hele Slesvig. Selv »Spen. Ztg.« fortæller, at Biskop Monrad i 1867 forelagde Kongen et preussisk Me- ²⁰ morandum i denne Retning.

Paa Rosenørns Begjæring maatte det indrømmes, at Quaade's Erklæring indhentedes om den omstridte Passus i Throntalen.

DEN 26. SEPTEMBER. Lørdag. *Bjørnson* har i »Falliten« ²⁵ sat Dunker et smukt Minde.

Igaar reiste nok General Raasløff.

Miles har udgivet et Skrift til Støtte for Kbhvns Befæstning (20 Mill.).

DEN 27. SEPTEMBER. Søndag. Ministeriet nyder per- ³⁰ sonligt liden Anseelse ved Hoffet. Indbyrdes disputeres paa Livet løs, uden at Fønnesbech kan lede. Klein—Tobiesen overbyde hinanden i Vidtløftighed om Lovfor-

* Senere standsedes i sidste Øieblik Udvisning, ventelig fra Berlin, i alt Fald foreløbigt. ³⁵

slag (Fattig—Patentl.) Rosenørn er kommen paa Kant med Worsaae i sin Egenskab af Direktør for Kunstsamlingerne.

DEN 28. SEPTEMBER. Mandag. Kronprindsen af Hannover er kommen idag.

DEN 29. SEPTEMBER. Prindserne reise til Sverrig idag.

Carstensen gaaer igjennem. Scharling, som Brix forsigtigt bringer frem, faaer kun 24 Stemmer.

Kiær lover at forsøge paa gjennem Keudel at skaffe Oplysning, om der kan tænkes paa at gjenoptage Forhølgene om Nordslesvig.

Quaade fraraadede den omtvistede slesvigske Passus, men den blev staaende. Fbech var hos Kongen med Ud-kastet; det lod til, at Kongen ønskede den omhlde Passus.

DEN 30. SEPTEMBER. Onsdag. Kongen spurgte igaar Fønnesbech, om der kunde være Noget at indvende mod Thyra's Giftermaal med Hannoveraneren. Fbech var strax beredt til at svare Nei, men fandt sig dog, trods sit Taus-hedsløfte, opfordret til at meddele sig til Rosenørn, der fandt Sagen betænkelig. Denne Mening deltes dog ikke af Andræ; imidlertid fandt ogsaa denne det lidet tiltalende, hvis Hannoveraneren gjorde Alvor af at bosætte sig her. (Faderen vil nu bosætte sig i Paris.) Jeg støttede Rosenørn i hans Opfattelse, der synes mig utvivlsom rigtig.

DEN 1. OCTOBER. Torsdag. Landstingsvalget saae først noget spændt ud, idet adskillige ivrige Folk satte Wolf først, hvilket bragte andre Ivrige til at sætte Carstensen først. Adler var heelt betænkelig. Det viste sig imidlertid at være blind Allarm.

Rosenørn var hos Kongen idag i Anledning af den hannoverske Ægteskabspolitik. Hans Modforestillinger bleve optagne meget unaadigt — Fønnesbech havde stadi-gt sagt det Modsatte — men det kom dog frem, at Prindsen af Wales havde gjort lignende Indvendinger. Ogsaa Oxholm, til hvem Kongen havde henvist, var en

Modstander af Ægteskabet. Kongens Broder, Vilhelm, fraraadede det ogsaa.

Brandes 19de Aarhundrede (^{22/9}) afløser Müllers N. D. Maanedsskrift.

DEN 2. OCTOBER. Fredag. Bondevennerne have for- 5
drevet Qvistgaard, men gjenvandt ikke den med P. Han-
sen (Uddesundby's) Bortgang tabte Plads i anden Kreds.
Schlegel og Berg gik begge igjennem, ligl. Fønnesbech
(udentvivl mod Løfte om Neergaards Kongevalg).

Det synes, som det hannoverske Parti er opgivet. 10

Prindsen spiste ved Taflet igaar; han var sat mellem
Dronningen og Kronprindsessen. Han havde forinden
havt en lang Samtale med Dronningen, som var meget
misfornøiet ved Bordet. Han havde besøgt Dronningen
i Rom under hendes Ophold der. Thyra tager sig det 15
let — Prindsen er meget grim.

DEN 7. OCTOBER. Onsdag. Hverken Krigs- eller Marine-
ministeren har sine Lov-Forslag til overordentlige For-
anstaltninger. (Søfort o. s. v.) færdige.

Det synes, som Patentl. bliver det Eneste af lidt Be- 20
tydning, der forelægges Landstinget. Ravn er ei heller
færdig med Lodsloven.

DEN 9. OCTOBER. Fredag. Valgbrevsudvalget synes
at ville Klein tillivs, fordi han til Vælgerne i Aalborg
udtalte Tvivl om Rigtigheden af den Folkethingsbeslut- 25
ning, hvorved hans forrige Valg forkastedes. Fastholdes
denne Phantasie af Udvalget, vil det ventelig, saafremt
Fleertallet i Thinget slutter sig dertil, føre enten til
Kleins Udtræden af Ministeriet eller — hvad der er ri-
meligere — til Thingets Opløsning. 30

Krabbe, hvem Tobiesen forespejler et Amtmandsem-
bede som mere passende til hans Formandsstilling, sy-
nes at ville holde Conflicten tilbage. Han antyder, at
Berg maaske selv vil begjære sin Afsked som Skolelærer.

DEN 10. OCTOBER. Lørdag. Estrup gjør gjældende, 35
at den »ansete politiske Personlighed«, som han talte med

d. 19de/5 og til hvem Ploug maa have sigtet, da han henviste til en Tre-ugerstid før Ministerkrisen, nl. Holstein, ikke kunde være berettiget til at troe paa Estrups Villighed, siden denne advarede Hn. indtrængende imod at indgive sin Afskedsbegjæring, inden han var sikker paa, at der kunde dannes et nyt Mstm.

I Virkeligheden var dette rigtignok et daarligt Raad, men Estrup kunde jo nok fortolke det som en Advarsel. E. lagde iøvrigt Vægt paa, at »Kongen ikke havde modtaget Afskedsbegjæringen« og havde indtil det Sidste staaet i den Tro, at der kun var Tale om en Rekonstruktion af Ministeriet Holstein. I den Aand havde Kongen talt, og paa den Maade havde han omtalt de fleste af Ministrene, som han gennemgik hver især. Estrup søgte at føre Kongen over fra Personerne til Sagerne og fik derved bl. A. det Indtryk, at Kongen var imod Krigs- og Marinemsts Forening paa een Haand, Noget Estrup var tilbøielig til at ansee som en nødvendig Betingelse for Hærlovsgjennemsynets Tilendebrielse. Iøvrigt havde han og Frijs været enige i, at det var rigtigt fremfor Alt at vinde Tid for at see, om det dog ikke skulde gaae op for Gaardmændene, hvilken Uklogskab de begik. Derfor maatte der helst dannes et Mstm. af skikkelige Folk. Han kunde da staae i Reserven. Skulde Kampen føres, maatte den føres til det Yderste; han tvivlede ei paa Seiren, men Adskilligt af det, vi satte Priis paa, vilde gaae tabt; det personlige Regimente vilde træde stærkere frem end ønskeligt.

Nellemann, som ellers former sine Meninger saa stærkt efter Estrup, troede paa, at vi snart fik et Venstremstm. Ethvert Ministerskifte var en Seir for Venstre; naar det kom til Stykket, vilde Folk dog hellere vove et Mstm. Zytphen-Adler—Krabbe end en foreløbig Finantslov o. s. v.

DEN 11. OCTOBER. Søndag. Holm siger mig, at Canning drev Overfaldet i 1807 igjennem, uagtet det var officielt erklæret England, at naar Napoleon forlangte de danske Havnes Spærring, vilde Dk. slutte sig til Eng-

land. England vilde ikke have Danmark til Allieret, men vilde kun have Flaaden, intet Videre. Han har nu bestemt sig til at udgive 1791—1807 i to Bind særskilt.

Berg tager nu sin Afsked som Skolelærer.

Nu maae Worsaae snart tage sin Bestemmelse i 5 Askovsagen. Kun Kierkegaard tilraader en Afgjørelse ved Tilrettevisning fra Ministeriet. Monrad er meget skarp og opfatter det hele Skridt som et Forsøg paa at indsmugle en grundtvigiansk Ordination under Nødstilstandens falske Flag. 10

DEN 12. OCTOBER. Mandag. Valgprøvelsesudvalgets Fleertal søger nu sin Trøst i, at Klein ikke hævder, at han er lovlig valgt »efter Valgets Forkastelse«. Det er en daarlig Trøst.

Iøvrigt er J. A. Hansen meget misfornøiet med Bergs 15 Optræden under Valghl. i Roeskilde, hvorved B. Christensen skal være falden igjennem.

Huset Wall i Gøtheborg synes ikke at kunne reddes. Næst Dickson'erne er det nok af de største. Det vil være til Fald for Mange, dobbelt slemt efter at Sveriges Credit 20 har lidt saa meget i England ved Nordenfeldt's Opbud i Sptbr. (9) der er dog her store Aktiver. Resultatet berøer paa de Fabriker, der i Sverige ere anlagte til *kemisk* Tilvirkning af Træmasser, et Forsøg, hvis Udgang endnu er usikker. Baade i Wall's og i Nordenfeldt's Bo 25 forsøges Administration istedetfor egentlig Concoursbehl.

DEN 13. OCTOBER. Tirsdag. Worsaae anlægger Sag mod Præsterne fra Askov.

Finantslovsfhlggen begynder. Det bekræfter sig, at Førerne for Øieblikket ikke kunne faae Bønderne med til 30 noget Angreb paa Ministeriet i stor Stil.

En Hovedrolle vil vistnok iøvrigt de militære Ministres Optræden komme til at spille, idet en Deel af det Mindretal, som altid til en vis Grad maa være med, naar det skal gaae, vil kræve bestemte Erklæringer af 35 Ministrene om, at de ville fastholde deres Forslag til det Yderste. (Nellemann.)

Holstein giver idag den Forklaring, at han gik, fordi det var den eneste Maade, hvorpaa han kunde blive af med Thomsen som havde faaet en saa stærk Mening imod sig i Officersstanden. Ei heller vilde han, som
 5 Kongen opfordrede ham til, købe Fonnesbechs Overtagelse af Finantsmst. ved at indstille Tobiesen til Indenrigsmster.

DEN 14. OCTOBER. Onsdag. Patentl. var til første Behlg. Tobiesen var paafaldende usikker og ringe. Han har
 10 skadet sig ikke lidet ved at tiltigge sig Bolig paa Slottet. Hvorledes skal han kunne modstaae Kongens personlige Ønsker ved Embedsbesættelser?

Den, der ved Telegrammer til Standard har sat det nordsl. Spm. i Bevægelse i Pressen er — naar Alt kommer
 15 til Alt, for en stor Deel — Frost, Spidsmusens Rival. Han har væltet sig ind paa Rosenørn, der i lang Tid ikke forstod at afvise ham. — »Man maa jo dog være høflig« — indtil han tilsidst blottede sig altfor stærkt ved at berette den store Hemmelighed, at en Kalnoky —
 20 han havde endnu ei kunnet udfinde, hvem det var — vilde komme hertil fra Berlin!

DEN 15. OCTOBER. Torsdag. Steinmann udtalte sig idag foreløbigt om sine Forsvarsplaner. Han lagde Hovedvægten paa Kbhvns. Søbefæstning, men fordrede dog
 25 et fast Støttepunkt paa Fyen, og en Enceinte om Kbhvn.

DEN 17. OCTOBER. Lørdag. I Stockholm er man opfyldt af Betragtninger, fremkaldt ved den tydske Avisannonce, at Poles — polsk Ihukommelse — vil udgive Manderströms Breve til Grevinde Hamilton, der for en
 30 halv Snes Aar siden var her i den kritiske Periode. Manden har hjembragt hendes Lig til Begravelse. Andre sige, hun er løben bort med Poles.

DEN 18. OCTOBER. Søndag. De fra de preussiske Øvelser i Hannover hjemkomne danske Officerer, f. Ex. Cpt.
 35 Hertel fra Missunde, berette, at de svenske Officerer bleve behandlede paa en sær haanlig Maade. De russiske

Officerer udtalte ligefrem til de tyske den Forventning, at naar de næste Gang mødtes, vilde det blive som Fjender. Ulykken er imidlertid, at Rusland langtfra er færdig til at gribe ind i en Kamp. At det dog kan blive nødt dertil, er en anden Sag. Keiser Alexander synes 5 virkelig at blive mere og mere betænkelig ved Tingenes Gang i Tydskland.

DEN 19. OCTOBER. Mandag. Jeg forhandler med Klein og Goos om Straffeprocessen, navnlig § 11, og med Goos om Motivernes Indledning. 10

DEN 21. OCTOBER. Onsdag. Fattigl.s 1ste Behlg. endtes. Den slet skjulte Skinsyge mellem Holstein Ledreborg og Scavenius brød frem idag.

Beviser søges mod Arnim i Wien og i Paris. I Wien kommer man dog ingen Vegne, og det synes som det 15 Hele synker sammen til [den] Besynderlighed, at Arnim ikke har ønsket sin Eftermand gjort bekendt med den Depeche, der angaaer hans personlige Forhold til Bismarck. Det hører iøvrigt til det preussiske Diplomaties Tradition ikke at kjende private Breves Benyttelse ved Siden 20 af den offentlige Correspondents.

DEN 22. OCTOBER. Torsdag. Nu sættes Holstein-Ledreborg øverst paa Listen til Fattiglovsudvalget af Bondevennerne. Ogsaa Bagger skal vælges af Bondevennerne ved Leilighed. 25

Holstein-Hbg. paastaaer, at Kongen nu er Rosenørn forbunden, fordi denne udtalte sig imod den hannoverske Frier. Selv Dronningen, som var meget suur imod Rosenørn, har igjen været behagelig. Det bidrog meget hertil, at Prindsen af Wales vedblev at tale mod 30 enhver Mulighed af et saadant Ægteskab. Ex-Kronprindsen kan ikke sætte Foden paa tydsk Grund o. s. v.

Landstinget maatte idag tage 14 Dages Ferie. I den Grad har Regjeringen forsømt Thinget.

Finantsudvalget sætter med 9 < 6 Bevillingerne til det 35 islandske Mstm. ind paa Justitsministeriet. Hænger dette

sammen med Berg's Indsigelse imod, at Ministeren for Island er Medlem af Statsraadet?

DEN 23. OCTOBER. Fredag. Fra de forskjelligste Sider lyder Frygten for, at Bk. til Foraaret vil have Krig med
 5 Frankrig. Navnlig skal de russiske Diplomater have et meget stærkt Indtryk i denne Retning. Giers, som nylig er kommen tilbage til Stockholm, Seebach, som Moltke nylig besøgte, og som har saa mange russiske Forbindelser, udtale sig paa samme Maade. Det er derhos
 10 virkelig lykkedes Bismarcks Presse at bearbejde den offentlige Mening i Tydskland, at en Krig mod Frankrig i alt Fald til en Begyndelse vil være populær. Frankrig vil følge en »politique d'abnégation« i den Grad, at det nødig vil finde sig i en politique d'humiliation; men
 15 det er dog et Spørgsmaal, om det virkelig kan f. Ex. taale spansk Intervention udført ved tydske Troppers Gjennemmarsch. Vist er, at der for den paa Torsdag d. 29de sammentrædende tydske Rigsdag skal forelægges en Lov om Landstormen, hvorved det herhenhørende
 20 Mandskab kan sættes ind i Landværnet (32—42).

DEN 24. OCTOBER. Lørdag. I Statsraadet forelagde Worsaae sit Præstelønningsforslag og Steinmann Invalideforl. m. v. Overskudet af Præsteindtægterne (Bispetien-
 25 dersne) sættes ind paa Finantsmsts Aktivbudget, men som særskilt Aktiv, hvis Renter lægges til Capitalen for at erstatte Statskassen dens midlertidige Udgifter.

Essendrop bliver idag udnævnt til Biskop i Chra. Stang, som havde ladet »Morgenbladet« skjænde paa ham, fordi han vilde forlade sin Statsraadsstilling, har nu dog maattet lade ham faae sin Villie.

30 Til Eftermand vilde Morgenbladsfolkene have Birke-land; det er dog vel lidt hurtigt; — Tandberg* — Hvos-

* Denne vilde som tro Tilhænger af Stang i Alt, hvad der ikke umiddelbart vker. Kirken, have størst Udsigt, hvis hans Optræden for Schreuder imod Missionssekskabet's Bestyrelse og de af det forsvarede Missionærer ei volder Anstød.

lef — nærved, for ikke at tale om T. Nissen og S. Brun.

DEN 25. OCTOBER. Søndag. Steinmann venter ikke at kunne forelægge Hærordningsforslaget før i Decbr. Klein venter snart at være færdig med et Lovforslag om Frem-⁵ mede.

I Procesmss. Møde vedtoges de af Tremandsraadet gjorte Forslag til Straffeprocsl., navnlig Nævningers ubetingede Anvendelse i politiske Sager. Kun Henstillingen om der skal vælges eller frafalder Nævninger i 10 simple Strafarsbejdssager, udsatte jeg, da Klein meldte Forfald i Morges.

DEN 28. OCTOBER. Onsdag. Til J. P. Mynster's Minde paatænkes Noget gjort d. 8. Nov. 1875. Det er karakteristisk, at ingen af Indbyderne (Rothe og Fog) have¹⁵ paatænkt noget Skrift eller nogen offentlig Erindringstale.

DEN 29. OCTOBER. Torsdag. Rygtet om Berners Afskedigelse og Høedt—Schwartzkopfs Udnævnelse under Linde modsiges. Det var og altfor absurdt, at Worsaae skulde ville bruge Schwartzkopf, hvis sygelige Ufrem-²⁰ kommelighed er velbekjendt. Selv Hall sagde til W.: Gjør, hvad De vil ellers, men brug hverken Molbech eller Schwartzkopf. Det er Linde, som har tryglet Worsaae om at indstille Høedt til Ridder.

Tobiesen løb sig idag fast som Ridder for Landsthin-²⁵ get ved sine Indsigelser mod Tauber's Valgforslag.

DEN 30. OCTOBER. Fredag. Ligeoverfor W's Udkast komme nu Bondevennerne med Undtagelse af Høgsbro med et Præstelønningsforslag. Saaledes vil der her være Modforslag, som ved:³⁰

- 1) Invalideforslaget;
- 2) det lille Mynt-overgangsforslag (Lønningsforsl.);
- 3) Toldforslag (Tauber, Winther);
- 4) Winthers Fattigforslag.

Nu kommer og Præstebesættelsesforslag.³⁵

Worsaae har i sin sædvanlige optimistiske Opfattelse Tro paa, at Præstelønningsforslaget skal blive gennem-

ført, fordi Høgsbro ei ligefrem vil slutte sig til Venstres Forslag om Tiendernes Inddragning. Han troer og paa de Meddelelser, som gives om en væsentlig forandret Stemning omkring paa Landet.

- 5 DEN 31. OKTOBER. Lørdag. I Procescommissionsmødet vedtoges det Intet at ændre ved Bestemmelserne om Competence i § 8, 3 og 11, forsv. det beroer paa Tiltaltes Valg.

Betænkning er afgivet over Skiftel. og Skiftegebyrl.,
10 begge skulle hurtigt fremmes.

Ved Venstremødet i Haslev optraadte J. A. Hansen, saa at man skulde troe, at Venstre nu vil optræde stærkt imod Regjeringen, da Worsaae's Præstelønningsforslag er slettere end Halls.

- 15 DEN 1. NOVEMBER. Søndag. Hochschildt vil — efter Wykes Sigende — trække sig tilbage, fordi han altfor stærkt føler Sveriges Ubetydelighed. Der kunde vel og tænkes andre Grunde.

DEN 2. NOVEMBER. Mandag. Wyke har nylig i Fortrolighed meddelt, at Derby havde ladet ham vide, hvorlunde Decazes til Lytton havde udtalt sin Beklagelse over, at England og Rusland ikke enedes om at garantere Danmarks Neutralitet. Lytton havde henvist til det slesvigske Spm., som først maatte løses, Decazes mente dog, at
25 der kunde findes Udvei. Herhjemme vilde — som det foreholdtes Wyke — Neutraliseringen næppe smage; en anden Sag var Neutraliseringstanken udvidet til Sverige-Norge og de garanterende Magter paalagde de Neutrale at holde en vis væbnet Magt. Denne Tankegang
30 tiltalte i høi Grad Wyke, som troede at kunne faa Derby til at gaae ind herpaa, naar han havde Leilighed til en mundtlig Samtale.

DEN 3. NOVEMBER. Tirsdag. Steinmann-Ravn ere ikke heldige idag ved Behlg. af Venstres Forslag om at forhøje
35 de Meniges Løn paa den lille militære Myntl. De holde sig til det tomt Formelle — hvor Krabbe er Herre —

om Lovf. passende kan omdannes saaledes, istedetfor at hævde Regjeringens Initiativ. Fenger var ubehagelig nok til at lægge Fingeren paa Bylden ved at foreslaae, at Spm. afgjordes paa Dyrtidsl. Udentvivil er Steinmann meget generet af Udtalelser til Bojsen. 5

DEN 4. NOVEMBER. Onsdag. Kjøbekontrakten med Goldschmidt underskrives. Forhlglen om Præstelønningsl. er mat, meget mat.*

Vanskeligheden ved Behlgen af de Meniges Lønning ligger tildels i, at de militære Medlemmer trykker sig 10 ved at gaae ind. De nye Medlemmer som f. Ex. Jensen forstaae ikke engang Spørgsmaalets principielle Betydning.

DEN 5. NOVEMBER. Torsdag. Jeg talte med Klein og Ravn om Steinmann's og Ravn's Stilling til Spm. om For- 15 høielsen af de Meniges Lønning paa den militære Myntomskrivningslov. Det kommer for i Ministermødet i Aften.

Worsaae, som ikke var synderligt heldig igaar, da han fremstillede sig som den, der holdt Midten mellem 20 Indflydelsen udenfra og fra Venstre, maatte idag høre ilde, fordi han ingen Mening havde dannet sig om Præstebesættelsesspmet.

DEN 6. NOVEMBER. Fredag. Krabbe udskyder stadigt alle Valg, da adskillige Medlemmer af Fleertallet ere fra- 25 værende. Det lader til, at Spm. om de Meniges Lønning udskydes lidt.

Paa Mødet i Anledning af Indbydelsen til Mynsters Minde (8. Novbr. 1875—1775) viste Fog sig ganske ude af Stand til at gaae ind paa en fremmed Tankegang. 30 Hall vilde først have de mange Indbydere indskrænket

* Worsaae opgav her fuldstændigt Oprettelsen af det nye Overskudsactiv, som et Activ, der indtil videre i alt Fald ikke kunde anvendes til andet Øiemed, end de kirkelige i Loven hjemlede. 35

til et Udvalg, især da der var et Overtal af Præster, og meget faa Ikke-Embedsmænd; han frafaldt dette, da Flere ikke vilde gjøre Afkald paa den Herlighed at være Indbyder; man lagde ikke Mærke til, at man i alt Fald
5 ikke havde nogen Ret til en *offentlig* Indbydelse.

DEN 7. NOVEMBER. Lørdag. Hoffory (som havde bræget Fadervor efter en jydsk Degn i Studenterforeningen til de røde Jøders Glæde) afvendte med sine Fæller et Brud mellem Theologerne, som forlangte Exclusion, og det
10 modsatte Parti ved at give en undskyldende Forklaring. Larsen hjalp ved et beroligende, dæmpende Foredrag.

Jeg hører, at den Skou, hvis Theser for nogen Tid siden bleve slagte til Jorden af Larsen, er den samme L. Lund, som har skrevet »Spanske Tilstande« for nogle
15 Aar siden.

DEN 9. NOVEMBER. Mandag. Nellemann, hvem Scavenius havde ægget med den Meddelelse, at man endnu i Lørdags Aftes ikke vidste i Krigsmst, hvorledes Steinmann vilde forholde sig ved tredie Behlg. af hans Øreløv.,
20 bragte Sagen frem i et privat Møde. Vi kunde let enes om, at Forslaget i ethvert Fald burde henvises til et Udvalg; umiddelbart forud havde Klein imidlertid sagt mig, at Steinmann havde givet efter for sine Colleger og vilde fastholde sin Indsigelse mod at sætte Forhøielsen
25 af de Meniges Løn ind paa det lille Lovforslag. Ogsaa til Liebe havde Fønnesbech—Klein sagt, at Steinmann vilde lade Folkethinget vide, at han i Landstinget vilde stille Forslag om at føre Lovforslaget tilbage til det oprindelige Omraade.

30 DEN 10. NOVEMBER. Tirsdag. Forespørgsel mod Klein i Anledning af Forbud mod Mormonforsamlingen i Store-Hedinge og Nakskov.

Mærkeligt nok fandt I. A. Hansen sig tilsidst (ifølge en Samtale med Klein, skjøndt uden dennes Opfordring)
35 foranlediget til at fremhæve, at Forbudet i Nakskov

faldt paa en Tid, da Klein var paa Islandsreisen. Jeg skjønner iøvrigt ikke, at Forbudet kan forsvares.

DEN 11. NOVEMBER. Onsdag. Forespørgsel i Folkethinget i Skolelærer Andersens Sag naaede idag til Forslaget om en Dagsorden, der alvorligt misbilligede Worsaaes's Forhold. Det forekommer mig umuligt, at Ministeriet kan lade dette gaae hen over sit Hoved, som Ingenting.

DEN 12. NOVEMBER. Torsdag. Jeg hører, at W. ikke havde troet, at en alvorlig Misbilligelse betød Noget, men Klein opskræmmede de Andre, og det vedtoges tilsidst, at Dagsordenens Antagelse maatte medføre en Opløsning. Fønnesbech er i den Anledning hos Kongen i Formiddag.

Henimod Slutningen af Folkethingsmødet idag meddelte Fønnesbech, hvad Følgen vilde blive af Dagsordenens Vedtagelse.

Nellemann opgav sit Ønske om Udvalg i Anledning af Skiftegebyrloven.

DEN 13. NOVEMBER. Bønderne vilde ikke følge Berg. Han tog Dagsordenen tilbage, men paa en saa tirrende Maade, at den blev gjenoptagen af Jagd. Holstein-Ledreborg m. fl. forlangte Afslutning for at skjule Elendigheden og Dagsordenen forkastedes *eenstemmigt*.

DEN 14. NOVEMBER. Lørdag. Krabbe roser sig af at have havt væsentlig Indflydelse paa Bøndernes Beslutning (Alt forinden skal dog V. Holm og Th. Nielsen have været mod Berg). Til Gjengæld vilde han have foreslaet Afslutning, selv om Holstein Ldbg. m. Fl. ei havde gjort det.

Til Trøst — hedder det — har Venstre i et Møde i Gaar besluttet at sætte Hall under Rigsret for Overskridelsen ved Theaterbygningens Opførelse.

Tauber's Toldforslag behandlede som om der skulde bringes Noget ud deraf. Fønnesbech's Vending er jo efter hans tidligere Holdning noget stærk, men det

kan ikke nægtes, at det vilde have sin politiske Betydning, hvis der dog var en Sag, hvorpaa det kunde komme til en virkelig Forhandling. Det er ikke rimeligt, at dette skeer med Præstelønningssagen.

5 DEN 15. NOVEMBER. Søndag. Garde ønsker det hele Forfatningsspørgsmaal paa St. Thomas udsat.

Til Undskyldning for Berg gjør Krabbe gjældende, at Andersen har løjet for ham; Berg er næppe synderligt tilfreds med denne Forklaring af Krabbe.

10 DEN 16. NOVEMBER. Mandag. Steinmann har opgivet Tanken om at gjøre Kronprindsen til commanderende General (sandsynligviis Vilster—Ankjær derefter General) Grunden til at Steinmann har ladet Kronprindsetanken falde, er imidlertid ikke, at han har indseet, hvor uhel-
15 digt det vilde være at overgive Kronprindsen til de lidet constitutionelle Indflydelser i Odense — thi der er jo ikke Leilighed i Aarhus — men — Kongens Modvillie. Kronprindsen har maattet skriftligt erklære, at han ikke havde Raad til at overtage denne Post, der
20 vilde nødvendiggjøre saa betydelige Udgifter.

DEN 17. NOVEMBER. Tirsdag. Det er Ravn—Steinmann, som have foranlediget, at Krabbe ikke sætter den lille Øre-lov paa Dagsordenen. Rygtet gaar, at D'Hrr. Min-
25istre ville tage Loven tilbage — for at indbringe nye Love, som hvile paa det samme upraktiske Grundlag.

Adskillelsen af Tillægsspm. for de Meniges og for Oficerernes Vkde. *

DEN 18. NOVEMBER. Onsdag. Idag Forespørgsel om Jernbanelovenes Gjennemførelse, skjøndt Fønnesbech
30 meldte sig syg. Folkethinget holder derefter en Uges Ferie.

DEN 19. NOVEMBER. Torsdag. Martensen har paavirket af sin Kone, hvem han under sin midlertidige ved Armbrudet foranledigede Uskrivedygtighed havde diceret dette Afsnit, udgivet særskilt »Socialisme og Christen-

35 * Rygtet var dog ei ganske paalideligt.

dom«. Det kan maaske være klogt fra et kirkepolitisk Standpunkt, og han vinder i Anseelse for Hjerte; men jeg seer ikke rettere, end at Arbeidet har noget af Dilettantpræget. En mere omfattende Undersøgelse af Virkelighedsstoffet vilde have ladet den historiske Baggrund for Ad. Smith og Malthus træde frem, Betragtninger af Fabrikforholdene vilde have ledet til et andet Slutningsresultat, og Landarbeidernes Kaar vilde være blevet inddraget under Overvejelser, altsaa ogsaa »Jorden« i det Hele. Mon Forf. da vilde have ført Ordet for bunden Rentefod — bunden Jordleieafgift? ⁵ ¹⁰

DEN 20. NOVEMBER. Fredag. Nellemann har opgivet at stille Ændringsforslag til Skifteloven. Det gamle Udvalgs Medlemmer holdt ikke meget af det, men henviste ham til Fønnesbech, og da denne vidste, at han kunde slippe, isaa maatte N—n falde til Føie.

DEN 21. NOVEMBER. Lørdag. Fønnesbech skal nu til at indløse det Løfte, hvormed han blev valgt til Landsthinget, nemlig at Neergaard bliver kongevalgt. Det blev givet gennem Rosenørn, da Godseierne erklærede, at han ellers ei vilde blive valgt. Nu synes Tobiesen at haane denne Paastand og interesserer sig for en Kammeraad.*

DEN 22. NOVEMBER. Søndag. Klein siger mig, at Stm. —Ravn paa Lørdag ville forelægge Lovforsl. om Hærl.s Gjennemsyn og Lønningslovf. Hertil skulde da knytte sig en lille Lov om Meniges Lønforhøielse m. v. fra 1. Jan. 1876 til 31. Marts, idet det øvrige Fornødne findes dels i Finantsmsterens Lovf., dels i de forelagte nye Lønningsl. Steinmann vidste ikke af, at Øreomskrivningsl. stod paa ham, men var tilfreds dermed. ²⁵ ³⁰

* Dette Fønnesbech's Valg er blevet noget dyrt; ogsaa i Okt. 1878 hed det, at Frederiksbergerne var bundne in honour til at stemme paa P. Pedersen (der afstod Dinesen sin Folkethingskreds) til Vederlag fordi Fønnesbech valgtes i 1874. ³⁵

DEN 23. NOVEMBER. Mandag. Levy sætter sig i Bevægelse i Anledning af det Forslag, der foreligger [i] det tyske Forbundsraad til Forbud mod dansk Ikke-Guldmynt, og Indløsning af slesvigholstensk Speciesmynt. Til en Forholdsregel, hvorved det gjøres den tyske Regj. umuligt at kaste det indsamlede Beløb af slesvigh. Mynt over paa os, synes der at være Grund, men ikke til i det Hele at forbyde al tysk Ikke-Guldmynt.

DEN 24. NOVEMBER. Tirsdag. I Patentudvalget har Jessen ikke opgivet sine Antipatenttendenser, men iøvrigt synes man at kunne enes om at anbefale en Patentcmsgn. til Forundersøgelse, med Offentliggjørelse af Specificationen m. v. og midlertidig Beskyttelse.

DEN 26. NOVEMBER. Torsdag. Tobiesen, hvis Tilsigelse til kgl. Jagt overraskede Fønnesbech — skjøndt tidligere Jægermester havde denne ei kunnet opnaae denne Ære — har nu skaffet sig Anerkjendelse, som »den dygtigste og omhyggeligste Indenrigsminister, som hidtil har været her«, ved at undersøge de kgl. Stalde. Haxthausen er berust af hans Løfter.

DEN 27. NOVEMBER. Fredag. Ritmester Møller vil udgive en Samling af Smaaskildringer af det første svenske Kammers Mænd i den første Periode. H. Hamilton har dertil givet ham en Skildring af Manderström. Han bekræfter, at Geer »angrer«. Selv vilde han havt større Skatteydere som Valgmænd stillede ved Siden af Landsthingene.

DEN 30. NOVEMBER. Mandag. Fenger er bleven enig med Toldudvalget, der er gaaet ind paa at forbyde Tobaksdyrkning. Grundlaget — kun fsv. har Fenger sluttet sig dertil — for Forhøgerne med Fønnesbech er nok 1 Mills. Nedgang og 10 pCt. Tobakstold; Værditold er opgivet.

DEN 3. DECEMBER. Torsdag. Steinmann begynder nu (ligesom i sin Tid Thomsen) at snakke om, at »Danmark

skulde erklære sig neutral«. Som om det gik paa den Maade!

Fonnesbech finder det jo skjønt!

DEN 4. DECEMBER. Fredag. Endelig sluttet Fattigforslagsforhlgene. 5

DEN 7. DECEMBER. Søndag. Nu er Worsaae—Hall's Forklaring om Overskridelserne ved Theaterbygningerne fremkommen til almindelig Granskning. Arkitekternes Selvraadighed, Hummel—Gammeltoft—Larsens's Død, og Mangel paa en ny Formands Indtræden, da Berner—10
Møller stode alene tilbage, indeholde unægtelig god Forklaring af Overskridelserne og den Usikkerhedstilstand, hvori Meldahl forefandt det Hele.

DEN 8. DECEMBER. Tirsdag. Neutralitetsforhlgene skydes ud i Ministermødet idag. I den senere Tid er Forholdet 15
i Ministeriet noget sundere, idet Tobiesen er kommet saa meget paa Kant med Venstre, at han ivrigst driver paa Modstand, Opløsning o. s. v. Klein kan da blive modererende, og Strid mellem ham og Tobiesen undgaes.

DEN 9. DECEMBER. Onsdag. Steinmann kom ind med 20
den Illusion, at »man vilde vinde Tillid ved at vise Tillid«, og har derfor stadigt været meget uvillig over, at man ikke vilde tage Lønningsforhøielsen til de Menige uden politiske Sidebetragtninger.

DEN 10. DECEMBER. Torsdag. Steinmann fastholdt idag, 25
skjøndt uden virkelig Begrundelse sin Indsigelse imod de vedvarende Bevilgelser af de Meniges Lønningstillæg.

Fonnesbech overraskede Folkethinget ved sin skarpe Optræden imod Invalideforhøielsesforslaget, der skulde træde i Stedet for Regjeringsforslaget. 30

Han svækkede Virkningen — han havde særligt henvist til den ham meddelte Beslutning af Finantsudvalget, at Lønningsforhøielsesforslaget skulde henlægges, for at det mindre Tillæg kunde optages paa Finantsl. — ved straks bagefter at gaae herfra for at være behagelig mod Berg og 35

Bojsen. Landstinget overraskede Tobiesen ved at henvise Telegraphforslaget til et stort almindeligt Lønningsudvalg.

DEN 12. DECEMBER. Lørdag. De urolige Jyder ville støde
5 kbhvnske Jurister ud af Rigsretten — om Fischer staaer
bagved, da det særligt er myntet paa Brock, skal jeg
lade være usagt, — men Carstensen, Larsen, Dresing o.
fl. indse det Uforsvarlige, saa man vil vel betænke sig.
Det første forberedende Prøvevalg gav 12 Candidater
10 istf. 10, idet Jacobsen sættes ind foran Broch, der kom
ved Siden af S. Pedersen og L. Eriksen, hvorpaa med
9 Stemmer kom Andræ, Magnus, Larsen og V. Petersen.

DEN 13. DECEMBER. Søndag. Nu er det besluttet, at
Steinmann foreslaar, at de Meniges Lønsforhøielse ikke
15 træder i Kraft før *enten* den almindelige nye Lønningslov
eller den midlertidige almindelige Lønningsforhøielses-
lov træde i Kraft. Der er unægtelig ikke megen Logik i
disse Steinmann's forskellige Bevægelser. Thi saaledes
faae de Menige ikke Lønsforhøielsen fra $\frac{1}{1}$; det er kun
20 nogle mindre Lempelser, der straks skulle træde i
Kraft.

DEN 14. DECEMBER. Mandag. Paa Baron Juul nær
havde man summet sig; Brock fastholdtes, men til Gjen-
gjæld maatte vi finde os i, at Jacobsen—Eriksen blev
25 de to nye Medlemmer, istedet for Andræ—Ussing, som
burde have været det.

DEN 15. DECEMBER. Tirsdag. Quaade har udfundet,
at det vil være ufornuftigt at befæste Kbhvn.; hvad
Tydskland ønsker, er Jylland og Fyen, naar Leiligheden
30 engang tilbyder sig; men man tænker sig ikke Mulighe-
den af at kunne faae Lov til at tage Sjælland. Derimod
ere mange Svenske, Hochschild, Beckfriis netop begjær-
lige efter en Deling af Danmark, hvorved Sjælland gik
til Sverige.

35 DEN 17. DECEMBER. Torsdag. I Bankbestyrelsesmø-

det faldt Scharling i Vandet med sin upartiske (?) Paa-kaldelse af Octroien for at fastholde 5te Direktørpost.

DEN 18. DECEMBER. Fredag. Da Hær- og Søværns- første Behlg. trak ud til igaar, kommer Tillægsbevillings- forslaget ikke til Behlg. før efter Julen. Det lader næ-⁵ sten til, at Krabbe virkelig vil holde igjen. Kongen paa Bogø har ladet ham sigte for at have »sovet«, dengang Fønnesbech anstillede sine Betragtninger over Folke- thingets Holdning ligeoverfor Regjeringsforslag (10. Dcbr.) ellers mener Morgenbladet, at Fbech maatte være kaldt¹⁰ til Orden.

DEN 19. DECEMBER. Lørdag. Keudel siger, at Bis- marck i 1866 virkelig vilde have gennemført Art. V i liberal Aand, men mødte Modstand. Nu er der ikke no- gen Tanke derpaa. Da Kiær beklagede, at der var Tyd-¹⁵ ske i Haderslev og Aabenraa, haanede Keudel disses Bjæffen; det vilde man ikke bryde sig om.

DEN 22. DECEMBER. Tirsdag. Nu skal der indsamles til en Broncestatue for H. C. Andersen. Rimeligere er det da, at man i Bergen vil have en *Holbergs* Statue til²⁰ hans tohundred-aarige Fødselsdag. I Thronhjem kommer Tordenskjold.

DEN 24. DECEMBER. Torsdag. Det Forskrækkelige, som B. Christensen havde spaaet Carlsen skulde skee inden Julen, uden nærmere Forklaring, har udentvivel været²⁵ Nægtelsen af Tillægsbevillingslovens Overgang til anden Behlg. Worsaae har bestemt tilbagevist Begjæringen om at sætte Præsterne paa fast Løn og inddrage Tienden i Statskassen.

DEN 29. DECEMBER. Tirsdag. Jeg hører, at Pseudony-³⁰ men V. Norfelt skal være Dr. Heiberg, Fru Hauchs Svi- gersøn. Matzen vil endnu i Aar behandle ham i »Dag- bladet«.

DEN 1. JANUAR 1875. Kulden har i den sidste Tid overalt været meget stærk nord for Alperne. End ikke Holstein Hbg. kom til Couren idag.

DEN 4. JANUAR. Tobiesen (der nu synes imod Departementets Raad at ville foranledige Patentlovsfor­slagets Om­dannelsen) hævdede, at Opløsningen burde komme, hvis Folkethinget imod Regjeringens Indsigelse vilde sætte Dyrtidstillæg ind paa Finantsl. Den første Opløsning vilde ikke frugte, men vel Fortsættelsen; naar Bønderne
10 saae, det var Alvor, faldt de fra.

DEN 5. JANUAR. Tirsdag. Brandes har faaet Lov til at optage V. Rydbergs Feuilleton om Keiserbusterne i sit Tidsskrift. Larsen meddeler sit Foredrag i Studenterfor­eningen om Ret til Arbeide. Brandes selv er i Skildrin­gen af Lassalle naaet til Fremstillingen af hans juridi­ske Værk og Brochuren fra den italienske Krigs Tid.
15

Martensen faaer Raad af Brandes til Vederlag for de Prygl, han fik i det norske Morgenblad.

DEN 7. JANUAR. Torsdag. Tillægsbev.s 1ste Behlg. aab­nes af Schiørring i hans værste Stil. Ligeoverfor de tid­ligere Rygter om, at Thinget vilde nægte Lovforslagets Overgang til anden Behlg., synes der i Ministeriet at have været nogen Uenighed om der strax skulde skrives til Opløsning.*
20

Men Spørgsmaalet synes at bortfalde; i det Mindste var der idag ikke Antydning til, at øieblikkelig Forkas­kelse paatænkte.

Men længe kan det vistnok ikke gaae.

DEN 8. JANUAR. Fredag. Fenger benyttede Leiligheden

30 * Klein siger mig, at det Hele dog kun bestod i, at Tobiesen strax havde udtalt sig mod en Opløsning, me­dens han selv foreløbigt havde holdt sin Mening tilbage. Han var enig i, at det ikke vilde have været klogt at lade Venstre fremstille Spm., som om Opløsningen gjaldt,
35 hvorvidt Theatret skulde bygges uden Bevilling.

til at opklare den Vildfarelse, at det Moment, om en ubevilget Udgift var afholdt, medens Rigsdagen var samlet, skulde være afgjørende til at fælde. Maaskee vare hans Udtryk ikke varsomme nok. Tillægsbevsl. gik til anden Behlg. 5

I Landstingets Centrumsmøde kom Nellemann med den Erklæring, at Fønnesbech ønskede, at man nægtede Invalidelovforslagets Fremme. Herpaa gik man ind; men jeg bad N—n opfordre Fønnesbech til tydeligt at sige sin Mening i Thinget selv. Dette vilde han naturligviis saare nødigt, men Nellemann fortolkede hans noget vaklende Ord i denne Retning, og saa var der kun 7 Stemmer for at fremme Sagen. De andre Ministre vare tilfredse dermed, Fønnesbech meget beklemmt og urolig over sin Seir. 15

DEN 9. JANUAR. Lørdag. Senere Anm. Idag opløser Garde Colonialraadet paa St. Thomas. Linchetti maa vælge imellem Viceconsulatet og Valg. Om hans Udelukkelse hjælper, maa Tiden vise.

DEN 10. JANUAR. Søndag. Klein troer ikke paa, at det bliver til Rigsretssag. Han erkjender imidlertid, at Berg og maaskee I. A. Hansen ønske det uden Hensyn til Udfaldet, idet man da af en Frifindelse kunde finde nye Grunde til at tilbagefordre Folkets moralske Ret, Juni-grundloven, ubeskaaren. Men Mange af Partiet ønske ikke, at Sagen drives til det Yderste. Hvem vil seire? — 25

Hidtil er Sammenholdet besynderligt nok blevet stærkere i Partiet — siden Kjældernæs-Sagen. (Zahle's Vidnesbyrd.)

DEN 11. JANUAR. Mandag. Holstein er berust af Kongens Klage over, at han ikke besøger ham, ligesom tidligere. Han har maaskee dog en Fornemmelse af, at det ikke vil tiltale Fønnesbech. Iøvrigt er Kongen for Øieblikket meget tilfreds med sit Ministerium. 30

DEN 14. JANUAR. Torsdag. Idag ender Landstinget 2^{den} Behlg. af Finansl. Estrups glubske Forslag om Tvang 35

paa Arbejderbefolkningen faldt med 22 > 22 Stemmer. Nellemann krøb i Skjul og stemte ikke, Rosenørn og Carlsen stemte imod Estrup.

DEN 20. JANUAR. Onsdag. De militære Medlemmer i
5 Folkethinget udtale sig navnlig om Kbhvns Befæstning. Scavenius er fornuftig nok til at erklære, at han kunde gaae ind paa en overordentlig Formue- og Indtægtsskat til en fremskyndet Tilvejebringelse af Midlerne til Befæstningsarbejderne.

10 DEN 21. JANUAR. Torsdag. Steinmanns Lovforslag gik idag til det aldrig sammentraadte Hærudvalg. (Bille havde røbet den Hemmelighed, at det hidtil slet ikke var mødt). Tvermoes og Jensen have vist Dygtighed i Debatten, den Første paa en solid Maade, den Anden mere efter
15 Folkethingstonen.

DEN 22. JANUAR. Fredag. Agersø—Havnel. gaaer til Hærudvalget, uagtet det endnu ikke har holdt Møde. Ravn erklærede, at i Aar vilde han ikke finde sig i, at Pantserskibsberetningen blev strøget.

20 Endelig har Udkastet til Patentbet. kunnet sendes i Trykkeriet (med Jessen's mod Tobiesen mindre behagelige Mindretalsvotum).

DEN 23. JANUAR. Lørdag. Nu er Bjørnson's Fallit opført ogsaa i Bergen og vil snart blive det i Chra. Snart
25 skal den og spilles i München og her. Iøvrigt har den Bevægelse, hvori den unge Grundtvigs Oprør mod Ugle-skriget satte ham, affødt et Angreb paa »Gutten« i Høgsbro's Folketidende. Ogsaa den nye »Konge« i Spanien sætter ham i Lidenskab.

30 DEN 24. JANUAR. Søndag. Hvis Rigsdagen ei bliver opløst paa Finantsl. (endnu er det ikke afgjort, om Tobiesen faaer sin Krig frem, at Pantserskibsbevillingens Nægtelse skal bevirke Opløsning, inden Sagen er kommen til Landstinget) er der Tegn til, at Regjeringen vil
35 fremtvinge de militære Loves Forhandling ved at lade

Rigsdagen blive siddende, indtil Udvalgene gjøre deres Betænkninger færdige. Hvad hjælper det?

Det synes som Præstelønningsl. ei skal ind til Lands-thinget, før den kan ledsages af Valgloven, men det kan da alligevel ikke vare længe. 5

DEN 25. JANUAR. Mandag. Det sjællandske Jernbaneforslag er til 2^{den} Behlg i Folketh. Endnu modsætter Tobiesen sig Udvalgets Initiativ til Dyrehavebanen; Hensynet til Kongen vil sagtens holde ham tilbage.

DEN 26. JANUAR. Tirsdag. Idag kunde jeg da endelig 10 gjøre Patentbetænkningen færdig.

DEN 27. JANUAR. Onsdag. Koefod har da faaet Dom for, at Bjørnbak har sagt vitterlig Usandhed.

Fonnesbech har hidtil ikke kunnet faae Kongen til at give Rigsdagstaffel ⁹⁰/₁. Grunden er næppe aleene rigtig 15 politisk Uvillie derimod, men Bekosteligheden spiller nok ogsaa en Rolle.

Men visseligt bør det ikke skee.

DEN 28. JANUAR. Torsdag. Kongen holder Oldskriftselskabets 50-aarige Jubilæum (medens Fonnesbech af- 20 gjort ikke vil kunne faae ham til at give 25 Aars-Taffel for Rigsdagen paa Lørdag [30. Jan.]) I den Anledning har man da faaet Et og Andet færdigt, som længe har ladet vente paa sig, saasom Niæl.

Fremmedlovens tredie Behlg. tyder paa, at der maa- 25 skee ingen anden Udvei er end at udskyde alle Bestemmelser om Islændinge.

DEN 29. JANUAR. Fredag. Crone har i H. R. faaet Hof- og Stadsrettens Fordømmelse af hans Forbud ⁵/₅ 72 som almindeligt hævet (ctra Loria). 30

Vi blev da heller ikke idag færdige med Ændringsforslagene om indenlandske Landstrygeres Behandling. Jeg frygter for, at Kongen gjør Krabbe til Ridder den 30te. I alt Fald burde man forvirre og mildne Indtryk- 35 ket ved samtidigt at gjøre Formanden fra 50 til DbgM.

DEN 30. JANUAR. Lørdag. Krabbe og Liebe tilsiges for at decoreres idag.

Besyderligt nok smigrer Venstre sig med, at Fønnesbech har gjort sig fortrolig med Tanken om at optage
5 to af Venstremændene i Cabinettet.

Tietgen ventede Krabbe's og Høgsbro's Indtræden.

Carlsen vilde see Noget deri, at Kongen i Mandags sagde til ham: Hansen og Berg kan jeg dog ikke gjøre til Ministre (Monrad har nylig været hos Kongen), og
10 han spurgte, om Tobiesen ikke bar en Maske, som han vilde kaste, naar det gjaldt at forene sig med Venstre. Klein vilde aldeles ikke troe paa denne Tobiesen's Dybsindighed og Forstillelsesevne; dertil kom, at denne i den sidste Tid har faaet saa mange Complimenter for
15 sin Optræden imod Bondevennerne, at han ikke vilde kunne bære Omslaget.

I Statsraadet begynde Alle, inden Rosenørns Forelæggelse af Spm., at tale om det diplomatiske Udvalg.

20 DEN 31. JANUAR. Søndag. Ministeriet er i nogen Tvivl, om det vil finde sig i det diplomatiske Udvalgs Nedsættelse i den Form, hvori Hansen foreslaar det (det skal tilveiebringe Oplysninger om Regjeringens Virksomhed o. s. v.) Ønskeligt synes det mig, om Fønnesbech
25 fik Hansen til en Ændring; ellers bliver Stillingen vanskelig nok. Thi de Færreste ville forstaae en Opløsning her, men har Regjeringen engang begyndt, kan den ikke godt trække sig tilbage.

Aldrig har man i Jernbanetiden kjendt en Postgang
30 som den nuværende svensk-norske. Kulden har været strengere, end man i lange Tider har kjendt den, men der maa dog have været Uorden, siden Passagerer komme frem i en Uge, medens Breve bruge ti Dage.

DEN 1. FEBRUAR. Mandag. Idag indsendte jeg Fru
35 Heibergs Erklæring, at hun maa fratræde sin Stilling ved Theatret.

DEN 2. FEBRUAR. Tirsdag. Den sjællandske Jernbanelov vedtoges ved tredie Behlg., men vil undergaae adskillig Lempning. Dens Forhandling tog lang Tid, saa det var naturligt, at Forslaget til Udenrigsudvalget ikke kom for idag, men det er betegnende, at den ei heller er sat paa Dagsordenen for imorgen. Ministeriet har bestemt at opløse Thinget, hvis Hs. Forslag vedtages.

DEN 3. FEBRUAR. Onsdag. Patentlovs 2^{den} Behlg. klaredes paa een Dag. Det vanskeligste Spm. bliver naturligviis, hvorledes det skal gaae med Forhandlingsretten.

Endnu er Forslaget om det diplomatiske Udvalg ei sat paa Dagsordenen.

Dalgas møder i Berl. Tid. med en Militærartikel.

Officererne have opfordret ham til at støtte Steinmann.

Klein's Qvaksalverl. stemmer med Landsthingsforslaget. Det er lidt vanskeligt at troe, at han derved skulde kunne udrette Noget.

DEN 4. FEBRUAR. Torsdag. Der var idag et Rygte om, at Hansen's diplomatiske Forslag skulde sættes paa Dagsordenen for imorgen, men det blev ei til Noget. Bondehæren skal være uvillig til heelt at afvise de militære Love; Lederne have maattet bøie sig for denne Mening — i det Mindste tilsyneladende. Saa kom Planen til den diplomatiske Resolution, hvad enten den skulde lette Lederne Tilbagetoget eller give nye Midler til at overvinde Bøndernes Ulydighed. Men saa havde man ikke regnet det synderligt nøie med Affattelsen; nu ere Bønderne noget uvillige over det nye Bryderi. Holstein-Ledreborg siger, at Brudet ikke skal komme før henimod Slutningen af Marts. Hvis det ikke da kommer, vil Samlingen vist blive meget langvarig.

Ploug afsiger idag sin Dødsdom over Grundtvigianernes politiske Capacitet (med Sorg).

DEN 5. FEBRUAR. Fredag. »Morgenbladet« for $3\frac{1}{1}$ gi-

ver Høgsbro en Haandsrækning ved ganske stille at give det Udseende af, at det er Bjørnson, F. L. Grg. kalder Loke. Det er sært nok, hvilken Rolle Bjørnsøns Optræden d. 12. Spt. 1872 [spiller]. Han mente det vist ikke saa ilde,
 5 men hans Ulykke er, at han tørster efter Selvoplevelser for at kunne digte — han kan ikke som Ipsen vinde Noget gennem Studium og Tænkning —, og han gjør kun Forvirring, hvor han vil optræde i det politiske eller kirkelige Liv.

10 DEN 7. FEBRUAR. Søndag. Rosenørn-Lehn er endnu saa uvillig imod Worsaae, at han ikke har inviteret denne og ikke vilde modtage dennes Indbydelse til idag. Saaledes blev der Plads til Fischer.

DEN 8. FEBRUAR. Mandag. Klein er stolt at at have
 15 faaet Udvalget til at tilbageholde et islandsk Oppositionsforslag* ved Antydning af, at Vedtagelsen efter overveiende Sandsynlighed vilde føre til Thingets Opløsning inden tredie Behlg. Scavenius vilde have frembragt et mildere Forslag**, men Klein krævede som Betingelse, at det
 20 indstilledes *eenstemmigt*; og lod *ham* give den nysnævnte Antydning. Derefter lod man sig nøie med at begjære en Nedsættelse af 32 Kroner!

Klein havde paavist, hvilken Mængde nye Forhlgsgstde, der forelaae; iøvrigt vil han i sin Tid have en
 25 Kontorchef for Steffensen og en Fuldmægtig for Rimestd. Carlsen vil have de geistlige Love dræbte strax.

DEN 9. FEBRUAR. Tirsdag. I Jernbanesagen var det fornøieligt at see Tobiesen optræde imod Dyrehavsbanen. Saaledes skifter man Standpunkt — for at behage
 30 Kongen.

* Berg vilde nemlig fremdeles opføre Udgifterne (efterat Beløbet var nedsat til det Halve,) paa Justitsministeriets Conto (ignorerende det islandske Mstms. Opretelse).

35 ** Herefter skulde Bevillingen gives »Island.«

Tscherningiana blive virkeligt udgivne (af Ring og Arentzen) Venstre er bange for kompromitterende Brevs Udgivelse.

Finantsudvalget omdeler nu Tillægsbetænkning om Opførelse af Lønningstillæg paa Finantsloven, denne 5 Gang ei under Eet, men paa hver Position *

DEN 10. FEBRUAR. Onsdag. Carlsen har ved Møde hos Frijs faaet Godseierne til at antage hans Anskuelse. (Haffner maatte give sig.)

Ploug var af Høire blevet omstemt og anbefalede strax 10 at dræbe Folkethingets Præstelønningsforslag.

Fischer** bekjendte, at han ved i 1864 (med Venstre) at foreslaae de kirkelige Midlers Inddragning i Statskassen havde gjort det af klog Beregning. Man vidste, at Monrad aldrig vilde gaae ind derpaa, og havde opstillet 15 denne Fordring for at have Noget at slaae af paa. Baade Lønningsloven og Valgloven dræbtes strax. Efter Ussings Opfattelse havde Centrum vedtaget Udvalg; Ploug siger, at det dog var gjort afhængig af Ministerens Udtalelse; dog begrundede han ikke sit Forslag om strax at standse 20 Lønningl. paa Worsaae's Udtalelse.

DEN 11. FEBRUAR. Idag havde jeg alt 4de Ark af I. Hansen's Memoirer, dansk Udgave. Trykningen gaaer rask.

DEN 12. FEBRUAR. Fredag. Nu maa Ministeriet bestemme sig, hvor hurtigt Opløsningen skal komme, hvis 25

* Villads Holm paastaaer, at dette skyldes hans Fraværelse og vil blive frafaldet. Det var besluttet i Venstres Møde, at det *ikke* skulde skee, men Berg fik, da han var reist bort, Beslutningen omgjort.

** Fischer havde tidligere været anderledes stemt, men 30 maatte give sig. Worsaae fortæller mig, at Aftalen mellem ham og Fischer var, at denne skulde bebude, at han selv senere vilde indbringe et nyt Lønningsforslag, men dette udeblev, da Man øiensynligt ikke kunde enes derom (efter Fischers Paastd.) 35

- 1) Pantserskibsbevillingen nægtes;
- 2) Dyrtidstillæget fastsættes paa Finantsl. (med den absurde Paastand, at Finantsudvalgets Betænkning er Lov) (Det synes som Fonnesbech's overlegne Mistillid til Universitetsstyrelsen gjør ham meget utilbøielig til nogen alvorlig Forholdsregel til Universitetsformuens Beskyttelse.)

Skal der gaaes frem *igjennem Landstinget* (med eller uden Henvendelse til Fællesudvalget)?

10 Næppe, 1) da Landsthsstemningen i 1) er tvivlende (Andræ fjendtlig),

2) da Folketh. her ligesaa godt strax kan tvinges.

b) Men skal der da opløses strax efter anden Behlg., eller skal det tillades Synderne at rette sig til tredie

15 Behlg.?

Det er vist ligesaa godt at kræve Pantserskibet strax.

DEN 13. FEBRUAR. Lørdag. Men der kommer et andet Spm. Paaskesøndag er d. 28de Marts. Skal der begjæres midlertidig Indtægts- og Udgiftsbevilling, før Rigsdagen 20 opløses. Vel kan en Rigsdag bringes tilveie igjen omtrent i tre Uger, men Tiden før Paaske bliver helt trang. Bliver det ikke et Bidrag til Situationens Opklarelse, hvis man forlangte midlertidig Bevilling til Finantslovens Vedtagelse, og hvis denne nægtedes, selv udstedte en 25 saadan foreløbig Lov.

DEN 14. FEBRUAR. Berg sagsøger Ploug for Udtalelserne om Hærudvalgets Arbejdsmaade.

Adskillige ere ikke utilbøielige til at troe, at Folkethinget bøier sig paa alle nødvendige Punkter. Winther 30 beretter, at Berg er mismodig og taler om at trække sig tilbage; »Folket maa først vox«. Th. Nielsen er meget skinsyg paa Berg og vilde i Grunden, siger man, undgaae Opløsning; Berg's gamle Lærer Th. Kruse er ei heller uden Skinsyge paa sin Elev; V. Holm kan vel 35 ikke selv stemme for Pantserskibet, men det gaer vel nok, siger han; han og nogle Andre kunne jo lade være

at stemme; det er Stemningen i Jylland, der gjør ham det umuligt at stemme for høiere Dyrtidstillæg o. s. v.

DEN 15. FEBRUAR. Mandag. Efter det ydre Skin staaer Ministeriet jo trods sine Svagheder (Toby—Worsaae o. s. v.) ret anstændigt. 5

Det indre Forhold er ikke saa skjønt. Jeg troer ikke paa de stadigt tilbagevendende Rygter om, at Fønnesbech vil have Krabbe ind, være sig istedetfor Worsaae, være sig istedetfor Klein; men en Kjendsgjerning er, at Fønnesbech ingen Aftaler holder, men vakler frem og tilbage. 10

Var det diplomatiske Udvalgsforslag ei udgaaet af Dagsordenen, vilde Fønnesbech have afgivet en heelt anden Erklæring, end den, der var vedtaget. Han ændser aldeles ikke Rosenørn, men gererer sig som Udenrigs- 15 minister; han begynder nu aabenbart at blive bange for, at Tobiesen skal styrte ham i Ulykker.

Klein blev yderst opbragt paa Landstinget idag, fordi det efter Estrup's Udvalgsindstilling forandrede det af det selv i sin Tid vedtagne Dampmaskinelovf. 20

Tobiesen's Budget er for idag.

DEN 16. FEBRUAR. Tirsdag. Det skal være Falbe, som har fortalt Udvalget, at man heelt vel kunde have faaet Art. V. udført, naar man havde villet og forstaaet sin Opgave. 25

Man vilde altsaa virkelig være gaaet tilbage til Tiden 1866—1870, hvis man havde faaet Lov dertil. Det Visse er, at han har bearbejdet Udvalget for at faae høiere Løn. (Han faaer endog Andrassy til at lade Kalnoky tale om Finantsudvalgets Beredvillighed.) Scavenius vilde 30 foreslaae 4000 Rdl. af Contoen til extraord. Missioner. Rosenørn svarede Scavenius:

- 1) Ei af denne Conto;
- 2) Ei personligt Tillæg, men til Posten;
- 3) Ligl. Forhøielse til Kiær. 35

Scavenius vilde alligevel bringe sit eget Forslag frem, men tilsidst tog Rosenørn Mod til sig og protesterede

alvorligt. Saa skulde Regjeringen da næste Gang tage Initiativet.

DEN 18. FEBRUAR. Torsdag. Worsaae's Budgetforhlg. tilendebringes. Det forekommer mig, som Modstanden
5 imod Opløsning af Folkethinget, inden Finantsl. har været i Fællesudvalg, stiger (Nellemann, Scavenius o. s. v.). Man gjør gjældende, at Opløsningen bør skee paa Forsvarsspørgsmaalet *i det Hele*; derfor er der en vis Tilbøielighed til at trække Finantsloven ud, indtil Forsvars-
10 lovene have været til anden Bhlg.; man synes endog at have Lyst til at sætte Udvalg over Finantsl. i Lands-thinget.

DEN 19. FEBRUAR. Fredag. Idag udkom J. Hansen's A travers la diplomatie her.

15 Raasløff vækker Forestilling om, at Pantserskibssalget i China skulde gaae i Orden.

DEN 20. FEBRUAR. Lørdag. I Sverrig har Kong Oskar aabenbart gjenvundet den Stilling hans Fader og Farfader havde; der er intet Ministerium mere, men kun
20 Ministre; skal Nogen kaldes Conseilspræsident, er det Kongen selv. Der er iøvrigt liden Sandsynlighed for, at Regjeringsforslaget om den nye Hærordning vil gaae igjennem. Man vil ikke indrømme Garnisonering. Den, der vel er Hovedlederen, Dufva, vil kun lade $\frac{1}{5}$ aarlig
25 øves i en 6 Maaneder, med derpaa følgende Forøgelse ved lidt senere Øvelse. Posse interesserer sig maaskee mere for at bringe Kongen ind paa et constitutionelt Regimente end et virkeligt Ministerium, og følger derfor Dufva og Bønderne. Men selv de Geer var vunden her-
30 for; han skulde have været Hærudvalgets Ordfører, men nogle Medlemmer lode sig bevæge af Carleson's Yttringer derimod (— saa maatte han nemlig opgive lagberedningen —) og lod ham slippe imod Aftalen med Posse—Stjernblad.

35 Kongen gav i Statsraadet idag særdeles villigt Samtykket til Opløsningsbemyndigelsen.

DEN 21. FEBRUAR. Søndag. Jeg mærker, at ogsaa Ploug er vunden for Finantsudvalgs Nedsættelse i Landstinget; dog erkjender han, at man forud maa være enig med Ministeriet om, hvad der skal fastholdes under Op-
løsningstvung. Tanken synes mig mislig. 5

1) Der spildes Tid, uagtet Folkethingets Hovedbrud er Tidsspilde,

2) Landstingsegoismen sættes i Bevægelse; man vil for Meget paa een Gang; skal man opstille Noget, man siden lader falde? Hvis ikke, hvem skal bestemme, hvad 10
der ufravigeligt skal fastholdes? Skal det tilsidst være Fællesudvalgets Fleertal? Saa bliver det let Ægget til det nye Ministeriumsfooster.

DEN 23. FEBRUAR. Tirsdag. Carlsen fortæller mig, at Venstre i Følelsen af sin vanskelige Stilling vil gjøre 15
store militære Indrømmelser, imod en Indkomstskat.

Der øves større og større Tryk paa Fønnesbech for at faae ham til ikke at opløse Folkethinget, før Finantsforslaget har været i *Landstinget*. (Ingerslev og Holstein-Holsteinborg* m. Fl. ere ivrige derimod, og en Deputa-
tion** har i Morges bearbejdet ham i denne Retning.) 20

Fønnesbech afgiver, saaledes forberedt, den Erklæring, at Regjeringen ikke vil modtage *en Finantsbv.*, *hvorpaa Panterskibet ei er bevilget*, men der siges Intet om Op-
løsningen skal falde, hvis Skibet nægtes ved tredje Be-
hlg., eller først senere. Afstemningen faldt med 47 > 42. (Adskillige vare borte, saasom Blæsenborg, Tauber, Zahle, Bagger.) 25

DEN 24. FEBRUAR. Onsdag. Ved Deputationens Besøg hos Fønnesbech var Ravn tilfældigviis tilstede; Klein 30
kunde ei komme paa Grund af Ildebefindende, Tobiesen, som var tilkaldt, skjøndt han kjendeligt skræmmer Fønnesbech, kom som sædvanligt for sildigt. Dog kom han tidsnok til at svare Gad (der truede med Affald, hvis

* De havde været flere Dage tidligere i Stilhed hos Fbch. 35

** Bille, Rimestad, Aaberg—Gad, Scavenius, Dinesen.

Ministeriet intet Hensyn tog til Forestillingen fra dem, der støttede det), at disse saakaldte Venner skulde betænke, hvad de var, naar Regjeringen ikke støttede dem. Det er lykkedes Tobiesen at vække adskillig Uvillie mod sig i Folkethinget.

DEN 25. FEBRUAR. Torsdag. Den midlertidige Indtægts- og Udgiftsbevillingslov, som nu skal fremlægges, gaaer til 31. Mai. Klein kunde ikke trænge igjennem med »indtil Finantslovens Vedtagelse.«

10 Hvem vidste, hvor længe det kunde vare?

Det er en Selvfølge, at den store Deputation har virket stærkt svækkende paa Ministeriet, der truedes med bestemt Opposition, hvis det vilde opløse, inden Finantsl. havde været i Landstinget. Dinesen lader sig forlyde med, at man inden tre Uger skal have et nyt Mstm.

DEN 26. FEBRUAR. Fredag. Efterat Folkethinget iforgaars og igaar havde forhandlet navnlig Spm. om Regjeringens Myndighed til at nedsætte Telegraphtaxten, kom man idag til Tillægsbetænkningen om Løntillæget.

20 Fønnesbech afleverede Erklæringen, at ogsaa dette var et Opløsningsemne, og berigtigede den Fordreielse af hans Tirsdags-Erklæring, hvorefter Resultatet af Opløsningen skulde blive afgjørende for Cabinetkets Tilværelse. Hans Sammenstød med Holstein-Ledreborg og det deraf følgende Intermezzo ligeoverfor Krabbe frembød mere Interesse end J. A. Hansen's Opfordring til endnu i denne Samling at forelægge Lønningslovene til Revision. Imidlertid er Fønnesbechs hele Opløsningstale jo uvederhæftig.

30 DEN 27. FEBRUAR. Lørdag. Lønningstillægsspm.s Forhandling viser paany, hvilken Lykke det var, at vi fik en Ende paa Holstein's Præsidium. Naar det hensynsløse Angreb paa Conseilspræsidentens Person begynder, saa kan Fønnesbech være ringe nok, men Holstein vilde jo være aldeles utaalelig. At Hall vilde have fundet sin Stilling utaalelig, siden han ikke ifjor havde Mod til at

tage Bladet fra Munden (ogsaa m. H. til Nødvendigheden af at opbruge Overskudsbeholdningen) er mig ligeledes klart.

Betænkningen over Tillægsbevillingsl. omdeles. Et Mindretal af 6 vil vel ikke bevilge Theateroverskridelserne, men mener dog, at det kan være nok med Statsrevisionens Undersøgelse. 5

DEN 1. MARTS. Mandag. Pastor J. Clausen melder sig — som Forf. til »Hvorfra skal Hjælpen komme?« i Fædr. for i Aften. 10

DEN 2. MARTS. Tirsdag. I Centrumsmødet faldt Ploug—Nellemann ind med det Forslag, at vi skulde sende en Deputation til Mst. og bede om, at Folkethinget ikke maatte blive opløst, før Finantsl. havde været grundigt behandlet i Landstthinget. 15

Da adskillig Tvivl udtaltes, hvad dette egentlig skulde betyde, forklarede Nellemann, at deri skulde ligge Tilsgagn om Understøttelse. Landmændene (Jacobsen) vare meget ivrige, men da Ussing tournerede Sagen derhen, at der skulde stemmes, om Landstthingets Action nu skulde begynde, vedtoges dette, men der blev en lille Stemme flerhed imod, at dette skulde ifølge dertil given Bemyndigelse meddeles Ministeriet. 20

DEN 3. MARTS. Onsdag. Schiørring prostituerer sig idag ved den Opdagelse, at Bygningskontrakten om Theatret ikke har været meddelt Finantsudvalget. Han tænkte kun paa det, hvis Formand han selv havde været. 25

DEN 4. MARTS. Torsdag. Jeg hører, at Holstein—Ingerslev's Expedition nærmest havde den Virkning, at Opløsningen skulde skee ikke efter anden, men efter tredie Behlg. i Folkethinget. Dette forargede de andre Medlemmer i Mindretallet, som fandt dette Tidspunkt endnu slettere. Men hvorom Alting er, Krisen er bleven udskudt et Par Maaneder, og det er vanskeligt at see, hvorvidt man til den Tid kan bestemme Opløsnings-themaet saa frit, som man nu kunde det — hvis over- 35

hovedet en Opløsning var bleven nødvendig, Noget, der efter Adskilliges Mening er tvivlsomt.

DEN 5. MARTS. Fredag. Det diplomatiske Udvalgsforslag standsede da ved et Udvalgs Nedsættelse efter
5 Schiørrings Forslag.

Derpaa besluttedes Nedsættelsen af Udvalget om Marmorkirken og Theateroverskridelserne.

Klein har været meget uvillig over Henvendelsen til Fønnesbech en Time før den i Statsraadet besluttede
10 Meddelelse til Folkethinget skulde gives.

Det smigrer Fønnesbech, at han saaledes bliver ene-vældig, men denne Gang kommer Bille—Rimestad, næste Gang V. Holm og Th. Nielsen o. s. v. Hvad saa? Tobiesen begynder alt at klage over Fønnesbechs Slaphed.

15 DEN 6. MARTS. Lørdag. Fønnesbech—Tobiesen ere nu komne saavidt, at Tobiesen udtaler sig paa en lidt despecterlig Maade om sin høie Chefs Vaklen. Der gaaer adskillige Rygter om Underhandlinger mellem Fbch. og J. A. Hansen, saavidt jeg hidtil har hørt kun m. Hs. til
20 Lønningstillægsl. (Nogle tale om Sædtillægsl. o. s. v.) Imidlertid synes det klart, at det Eneste, Fbch. kan byde, er Hjælp til, at Finantsloven ikke i Landstinget underkastes en særegen Behlg., og hertil maatte unægtelig adskilligt Andet udkræves.

25 DEN 8. MARTS. Mandag. Fønnesbech vakler*. I Undersøgelsesudvalget fattes Rimestad een Stemme, saa Berg kommer ind ved Fleertalsvalg.

Venstre havde taget Schiørring og Th. Nielsen fremfor ham ved Siden af Alberti, Høgsbro og J. A. Hansen.

30 * Han kalder Skeel—Nellemann op til sig og spørger, om man ikke kunde faae Landstinget til at tage Lønningstillæget paa Finantsl. De afvise denne Tanke og tilbyde et Udvalg i den midl. Bevsl. som Tegn paa Landstingets Stemning.

DEN 9. MARTS. Tirsdag. »Dagbl.« begynder Campagnen mod Overenskomstunderhlger mellem Fønnesbech—Hansen. Udentvivil er der adskilligt Tvetydigt hos Fbch., om end en heel Del vist er Phantasie. Det vil imidlertid gjøre et stærkt Indtryk paa Fønnesbech at blive be- 5 tegnet som »Kautschuk-Manden«. Han lider af et Hierteonde for Øieblikket.

DEN 9. MARTS. Worsaae gaaer fra sin Aftale om at sætte »Seminariefonden« istedetfor »Statskassen« som den, hvem Udbyttet af det nedlagte Lyngby-Seminariums 10 Bygninger skulde tilfalde.

Roesukkerbeskatningsl. holdt sig da mod Lollands Angreb gjennem Finantsudvalgets Fleertal (Tauber contra Berg, Th Nielsen o. s. v.).

DEN 10. MARTS. Jessen faaer (uvist fra hvilken Vei) 15 Underretning om Udvalgsplanen og sætter Venstre Centrum i stor Skræk og Uro. Ploug, som var indviet, havde ikke havt Tid nok til at tale med de Enkelte om Sagen. Dresing—Eriksen hindre Udvalg.

DEN 11. MARTS. Torsdag. Toldudvalget afsatte Tauber 20 fra Ordførerskabet i den lille vestindiske Sukkertoldlov, casserede hans Betækningsudkast og valgte Fenger til Ordfører.

Midl. Indtægts- og Udgiftsbevsl. var idag til Forhlg. i Landstinget. Nellemann fremdeles syg. Jessen fortryder 25 det Spektakel, han havde gjort, men det er for sildigt.

Nu var Udvalg umuligt.

Betænkningen i Sukkertolds. kommer idag. Man har dog ikke kunnet dye sig for at røre noget ved den almindelige Sukkertoldl. 30

Naar den *midlertidige Ind- og Udgiftsbevilling* igaar ikke gik i Udvalg, var det ikke nok imod Fischer's og Nellemanns Ønske, tildels og mod Plougs Hensigt, men venstre Centrums Medlemmer (maaskee satte i Bevægelse af Jessen, Dresing, Eriksen) havde været imod, at 35 Forslaget kom frem, uden foregaaende Møde.

Idag mødte Klein, hvis Sygdom under de nuværende Fhd. har været en Ulempe, igjen i Dampmaskinsagen i Landstinget.

DEN 13. MARTS. Lørdag. Centrum vil ikke vide af
5 Fischers Ændringsforslag til den midlertidige Indtægts- og Udgiftsbevillingsl., man vil ikke engang gaae ind paa en Fristforkortelse til 15. Mai, alt som Følge af de foregaaende Understrømninger.

DEN 14. MARTS. Søndag. Tobiesen paastaaer, at Mini-
10 steriet er stærkt rystet ved »Dagbladet«s Optræden mod Fønnesbech og ikke igjen kan komme i sine Folder. Selv er han nu bleven saa vild, at han drømmer om Conseilspræsidiets som Løn, fordi han vil kontrasignere den *foreløbige* midlertidige Indtægts- og Udgiftsbevilling.
15 Han er meget misfornøiet med Centrumsbesl. og vil have 1ste April, i hvilken Anledning han bearbejder Dresing, Breinholt, Larsen, Oxenbøll o. s. v., hvem han forestiller, at dette er Regjeringens Ønske.

DEN 15. MARTS. Mandag. Folkethingsudv. afgiver Be-
20 tænkning over Befæstningsl. m. v.

Fleertallet fastholder Tredivemillionstilbudet. Ved Selskab hos Fønnesbech igaar vilde Fbch. ikke vide af noget saadant *Regjeringsønske*, som det, Tobiesen havde udtalt, men henviste Bonne, Carstensen m. Fl. til en
25 Samtale i Finantsmst. idag. Her vare da Bonne, Ctn. Breinholt, Dresing o. s. v., men — det var Tobiesen, som tog imod dem, og han jog endog Fønnesbech bort, da han kom med Holstein. Iøvrigt forsikkrede Toby, at der i Fønnesbechs Skuffe laa skriftligt Tilbud fra Venstre,
30 som indrømmede næsten Alt, men man vilde ikke indlade sig med Venstre. Siden fik Fbch. dog Lov til at komme tilbage, og nu skjændtes T. og Fbch. om Fristforkortelsens Tilraadighed fra Regjeringens Standpunkt.

DEN 16. MARTS. Tirsdag. Fallesen afslører »de sorte
35 Planer».

Eriksen var idag aldeles ude af sig selv over de Af-

sløringer, som vare komne frem. Fischers Forslag var Høires, med Nellemann aftalte Plan, vedtaget før vort Møde. Den kortere Frist skulde være vedtaget saa sent, at Folkethinget ikke kunde sende Loven tilbage, idet Landstinget ved Bortreise skulde blive ufuldtalligt. Saa-⁵ ledes skulde 1. Mai tvinges igjennem, ligeledes skulde Udvalget beholde Finantsloven til en saa sildig Tid, at Folkethinget atter kun havde Valget imellem at tage Finantsl., som Landstinget havde vedtaget den, eller at fremkalde en provisorisk Finantslov (i Ordets strenge¹⁰ Betydning).

Heri vilde Eriksen nu paa ingen Maade være med. Jeg svarede, at jeg betvivlede, at Nogen nu for Alvor tænkte paa en foreløbig Finantslov, medens Forlængelsen af en midlertidig Bevilling ved en foreløbig Lov syntes mig¹⁵ en ringe Ting, om den end kunde blive nødvendig, for at det ikke skulde være Kongen forment at gjentage Opløsningen, ogsaa da, naar Folkethinget nægter gjen- tagen midlertidig Bevilling.

DEN 17. MARTS. Onsdag. Ministeriet enedes igaar²⁰ (for at tilsløre Uenigheden) om at tage 15. Mai. Skeel tilbyder Høires Understøttelse naar vi ville gaee ind herpaa.

Jeg forestiller Eriksen, at Regjeringen, hvis den vil, altid vil kunne hjemsende Rigsdagen og udstede fore-²⁵ løbige Love, være sig til Forlængelse af midlertidig Bevillingslov, være sig som sand provisorisk Finantslov. Han er vedvarende meget urolig.

Til min Overraskelse maa jeg næsten troe, at Toby virkelig i Forening med Fischer har pønset paa at³⁰ bruge Fristforkortelsen til at fremkalde en Situation, som blev Fonnesbech utaalelig. Saa skulde Tobiesen lønnes med Præsidiet, Fischer med Finansmst., og hvis Klein ikke fandt sig deri, antoges Nellemann at være villig til at erstatte ham! Saaledes kan man udmale det;³⁵ man kan og mene, at man blot vilde styrke Fbch.

Forhlg. mellem V. Holm, Th. Nielsen og Toby, Fønnesbech, Klein. (Dagbl. 11. Aug. 1875.)

DEN 18. MARTS. Torsdag. Finantsl. tredie Behlg. begynder.*

5 Idag blev man da i Centrumsmødet enig om Pindsefristen. Den naive Jonquières vilde endelig vide, hvad Landstinget vilde gjøre, hvis Folkethinget atter vedtog 31. Mai. Eriksen var fremdeles i Oprør. Men ellers gave Alle sig. Dresing var bemyndiget til at erklære, at Re-
10 gjeringen ønskede 15. Mai.

DEN 19. MARTS. Fredag. Nu vil man sætte Haffner-** Fischer ind i Finantsudvalget; det kan blive en meget mislig Sag med det Udvalg, hvis der bliver Fællesudvalg, hvortil Mange jo ere meget tilbøjelige. Mindretallet i Folkethinget er ikke utilbøieligt til at offre Uni-
15 versitetet, naar Pantserskibsbevillingen opnaaes (Nellemanns Klage).

Finantsl. tredie Behlg. ender virkeligt ved Midnat i Folkethinget.

20 Der er i Ministeriet nu Uenighed eller rettere ikke Enighed, om Opløsningen skal falde før Fællesudvalget. Nu holder Klein paa, at alle Stadier skulle være udtømte, siden man opgav den i sin Tid vedtagne Beslutning at opløse efter tredie Folkethingsbehlg.

25 DEN 20. MARTS. Lørdag. Folkethinget tog da eenstemmigt 15. Mai-Fristen.

Efter hvad Tietgen siger mig, maa jeg antage, at om-

* Først idag faaer Berg at vide, at Th. Nielsen, V. Holm have tilbudt Fbch. Eftergivenhed paa de to Op-
30 løsningspml., men Forliget strandede, da Worsaae ei vilde opgive Universitetskravet.

** Dette Valg hidhører alene fra de Andres Løihed og Mangel paa Eftertanke fra Skeel's Side. Det er sagt til H., saa det kan nu ikke ændres. Men vakler han,
35 skal han ikke ind i Fællesudvalget.

trent 10 Medlemmer af Venstre vilde stemme for den af Ravn begjærede Sum til »Søforsvarsmateriel« og udelade Lønningstillægene, men de vilde ikke indrømme Worsaae's Krav. Da han ikke vilde forpligte sig til ikke at stille Ændringsforslag i Landstinget, strandede Forsøget foreløbigt.* Men det er vistnok Efterklang heraf, naar Nellemann klagede over Stemningen i Mindretallet.

Skeel har lovet, at Frijs skulde tage Haffner i Skole, og hvis han var usikker, skulde han ikke ind i Fællesudvalget.

Det bliver vistnok anset for nødvendigt, at Landstingets Udvalg opstiller sine Forslag med Muligheden af Fællesudvalg for Øie; men det kan ikke nægtes, at denne Prutten er meget uheldig.

DEN 22. MARTS. Mandag. Finantslovforhlgene i Landstinget begynder, jfr. Fønnesbechs Udtalelse 23. Febr.

Vinter-Tilbagefaldet vil ængste Medlemmerne, at de ei skulle komme over Beltet; dog holder Liebe intet Aftenmøde.

E. Brandes optræder som Høedts Ridder i Anledning af Collin-Overskou.

DFN 23. MARTS. Tirsdag. Fønnesbech er noget lyrisk. Landstinget faar Finantsloven sendt i Udvalg, saa Medlemmerne kunne reise hjem i Aften. Andræ angreb Krigsudgifterne, Fønnesbech viser sig helt modig.

Jeg faaer Schwartz's Jernbanebetænkning, dat. 5. Fbr.

DEN 24. MARTS. Onsdag. Endnu idag ikke Brev fra Salerno. Det sidste var af 10de d. M.

* Efter hvad jeg senere har hørt, var Fønnesbech saa skjødesløs, at han først umiddelbart før Torsdagsmødets Begyndelse stillede det yderligere Krav til Nielsen-Holm om Worsaae's Budget og Tobiesens Anmærkning. Det var ubetydeligt, sagde T., kan være, svarede de, men saa maa det Hele vente. Jfr. 8. April.

I Statsraadet ønsker Kongen Fønnesbech og Worsaae til Lykke!

DEN 25. MARTS. Torsdag. Endelig Brev af $\frac{20}{3}$ fra Salerno.

- 5 Udentvill har Estrup holdt sig tilbage fra Fællesudvalget, af samme Grund, som bringer Scavenius til at ønske det: Muligheden af, at Nødvendigheden af et nyt Mstm. fremgaar deraf. Estrup er nu vistnok villigere end sidst til at danne et Mstm., men han vil være saa
10 ubunden som muligt.

- DEN 26. MARTS. Fredag. Rosenørn-Lehn har nylig forhandlet med Udvalget om Formen for hans Meddelelse om de hemmelige Ikke-Hemmeligheder. Herved er hans fuldstændige Mangel paa Evne til at forhandle i en be-
15 tænkelig Grad bleven aabenbar. Hans Modstand mod et hemmeligt Møde af hele Thinget hidrører blot fra hans Frygt for Forespørgsler; men skal der nu fra Udvalget gjøres Meddelelse om hans Udtalelser til Thinget, hvad saa? Holstein-Ledreborg og I. A. Hansen søgte at hjælpe
20 ham; men han veed ikke selv ret, hvad Resultatet blev.

DEN 27. MARTS. Lørdag. I. A. Hansen fremstiller Sagen, som om det var Fønnesbech, der forgjæves havde søgt at friste Medlemmer af Venstre til Affald — hvilket be-
nægtes i Berl. Tid.

- 25 Det lader til, at Tietgen vil modarbejde Opløsning, han giver som Grund, at Høire i Landstinget ikke er at stole paa, naar det først har faaet Ministeriet ind paa de foreløbige Finantsloves Skraaplan; kan være — men han ledes sikkerlig tillige af Ønsket om, at den vestin-
30 diske Understøttelseslov ikke standses yderligere end det i Begyndelsen af Samlingen skete derved, at der brugtes 21 Dage til en Oversættelse af Colonialraadsforsl., imidlertid kom Th. Nielsens Sygdom m. m. At Tietgen er meget ilde stemt imod Estrup, er og en bekjendt Sag.

- 35 DEN 28. MARTS. (Paaskedag.) Den i Ministeriet, der kappes med Rosenørn i Mangel paa Forstaaelse, er

Steinmann. Det Eneste, han har løbet sig fast i, er Indbildningen om det, der skulde opnaaes ved Neutralisation af Danmark. I Taktløshed er Tobiesen uovertræffelig.

DEN 2. APRIL. Fredag. H. C. Andersen lider adskillige 5
Qvaler, fordi han ikke hædres nok. Han vilde havt
Studenterfakkeltog!

DEN 4. APRIL. Søndag. Kong Oskars Reise til Kbhvn. og Petersborg—Berlin giver ny Anledning til de farvede Rygter om hans antidanske Planer. For Tiden i alt 10
Fald vil han kun modarbeide den isolerede politiske Stilling, hvori Sverige—Norge befinder sig.

DEN 5. APRIL. Ubegribeligt nok begynder man at tale om, at Fønnesbech vil stille Ændringsforslag til Finantsloven om Lønningsforhøielsen paa Grundlag af Lov 15
19. Fbr. 1861. Ussing har jo altid været herfor, og Ploug er ifærd med at gaae over til denne Anskuelse, erkjendende den Feil, han begik ved at rette sig efter Nellemann's Aftale med Estrup ifjor.

Pio, Brix og Geleff blive benaadede paa Onsdag; der 20
er Fare for Pio's Sundhed.

Dersom Garantien for Gedalia kan drives op til 400,000 Kroner (foruden de 200,000 Kr., Privatbanken har givet ham), skal han under Administration af Bay og Prok. Lassen (Alberti's Efterligner). 25

Han skylder mange Smaafolk de Obligationer og Aktier, for hvilke han har modtaget Capitalindskud.

DEN 6. APRIL. Nellemann kommer idag frem med, at han fornemmelig (i Forening med Skeel) forlangte af Fbch., at han ikke maatte stille sit Lønningstillægsfor- 30
slag paa Finantsl. ved tredie Behlg. af Finantsloven, men forbeholde Landstinget denne Nydelse.

Idag have Godseierne havt Møde, og ubegribeligt nok have de erklæret at ville rette sig efter Fbch.s Ønske, naar han stillede Ændringsforslag til Finantsl. om Løns- 35
tillæg.

De hjemkomne Folkethingsmænd ere vistnok i Hjemmet bestyrkede i deres Modstand, saa de ved nu atter at vise sig her fremstiller sig som mindre medgjørliche. Dog er Tanken om en Mægling, hvorved Opløsning paa Grundlag af provisorisk Finantslov, ikke aldeles opgivet.

DEN 7. APRIL. Onsdag. Jeg forestiller Klein (fra først af Worsaae), hvorfor jeg anseer det for aldeles selvmorderisk nu at stille Forslag om Lønstillæg paa Finantsl. Hvad end Fbch. kan have *tænkt*, — det paa-
10 staaes, at han længe har havt et Forslag, støttende sig til Lov ¹⁹/₂ 1861 i Kikkerten — saa have Alle forstaaet hans Udtalelser saaledes, at han ubetinget vilde modsætte sig Lønstillægsspøms. Afgjørelse paa Finantsloven. Dette Standpunkts Opretholdelse betragtes som Prøven
15 paa, om Landstinget kan holde Folkethinget Stangen. (Til min Forundring hævdede Cederfeld dette idag med stor Styrke).

Nu vil man fravige det. Hvorfor? Hvad vil man derved troe at opnaae? Man giver kun Folkethinget Vaa-
20 ben i Hænderne.

Klein svarer, at den store Forskjel skal være den, at nu skal Tillæget gives til alle Lønninger indtil 8000 Kroner; saaledes opretholdes Principerne i Lønningsloven, indtil Revisionen kan foretages, hvilket bør fremskyndes paa Grund af de mellemkomne Forhold. Dette
25 skal være den ufravigelige Betingelse; derved kommer Landstinget og Regjeringen ud af den falske Stilling, hvori de vilde blive hildede ved at fastholde Estrup—Nellemanns Position fra ifjor.

30 Jeg svarer, at der hører en Kulsviertro til at forestille sig, at Fbch. eller Landstinget kan fastholde denne 4000 Rdlr.s Grændse, naar man først har erkjendt, at Lønstillæget passende kan gives paa Finantsloven. Venstre vil med Føie sige: Altsaa om det kan gives paa
35 Finantsl., afhænger af, *hvorvidt* de smaa Lønninger alene forbedres, eller om de *høiere* medtages. Venstre vil jo staae med Palmer i Hænderne, som de, hvis velvillige

Hensigter for Embedsmændene paa en urimelig Maade ere modarbejdede af formelt Stivsind.

Jeg siger Tietgen idag, da han bringer mig Th. Nielsen's skriftlige Tilbud, at under den indbrydende Forvirring maa Forsøget paa at fæste en Overenskomst i alt Fald udsættes.

DEN 8. APRIL. Torsdag. »Post« i Berlin udstøder Krigsraab.

Andræ bliver naturligviis ude af sig selv, da han hører, hvad Fbch. paatænker. Endnu er Forslaget besynderligt nok ikke stillet.

Frijs benægter idag, at han har bevæget Godseierne til at tiltræde Forslaget. De have udtalt sig meget uviligt, men ville *tvungne* stemme derfor, da de ei *alene* ville være derimod.

Worsaae vil frikjende Fbch. for Skjødesløshed (jfr. ^{20/3}) m. Hs. til Spm. om hans Budget og Dissidenterne i Venstre. Det skulde være en ny Fordring; Fbch. fremførte den først til ham hos den russiske Minister, Onsdag Eftermiddag d. 17. Marts. Men dette kan gjerne være rigtigt — hvad jeg betvivler — og Sagen er dog den samme. Det er ikke nogen ny Fordring af Th. Nielsen, men Fønnesbech, som havde godkjendt Nn.'s Tilbud, maatte fornuftigviis vide, at det indeholdt den Forudsætning, at Regjeringen ei søgte Forandring i Landstinget. Dette havde han fortiet for Worsaae. Iøvrigt troer jeg, at W. kunde have faaet Tilskud til Dækning for ^{75/76} af Statskassen imod Regjeringscansen til Comiteens Granskning.

DEN 9. APRIL. Fredag. Paa en besynderlig Maade skyder den Ene Skylden paa den anden. Klein siger, at Centrum vil have Lønningstillæget paa Finantsl., og han bringer Methode i det; ellers var Forslaget kommet fra Udvalget. Skeel henviser ligeledes til Ploug og Ussing. Ploug har opkastet det Spm., om Forhøielsesforslaget ikke hellere maatte komme fra Landstinget, end fra Regjeringen, men videre er han da ikke gaaet.

Ussing har gjerne villet havt Sagen i denne Gjænge, men han benægter, at han har øvet nogen Tvang. Nellemann har altfor lidt Initiativ til, at han skulde ville fremtvinge Noget ved en personlig Selvstændigheds Udfoldelse.
 5 Han vil altid dækkes af et anonymt Fleertal.

»Post« betragtes som et Blad, der ofte faaer Inspirationer fra Bismarck.

DEN 10. APRIL. Lørdag. Møde i Centrum. Gjennem adskillige Omsvøb fremstilles Situationen, navnlig af
 10 Nellemann, saaledes, at Fbch. har stillet det selvmoederiske Ændringsforslag for to Dage siden, men at det er tilbageholdt; det er kun Haffner—Nellemann, som sidder inde med det.

Nellemann vil nu vide, hvorledes Fractionen vil, at
 15 Udvalget skal stille sig ligeoverfor det.

Da jeg gjorde gjældende, hvor betænkeligt det var for os at udtale os, naar vor Udtalelse skulde bestemme, om Forslaget vilde fremkomme eller ikke — Noget, Regeringen selv maatte afgjøre og ikke overlade til et
 20 uansvarligt Udentingskreds — truede Nellemann med at træde ud af Udvalget, hvis man ei vilde give ham Instrux. Ploug og Ussing vilde give Sagen det Udseende, at vi slet intet Ansvar skulde have, men kun sige, hvorledes vi vilde stemme, hvis Forslaget blev stillet.

25 Og Ussing vilde navnlig bortskyde alle Betragtninger om, hvorledes det vilde gaae, hvis Folkethinget ei gik ind paa 4000 Rdlr.s Grændsen, om Lønningstillæget saa skulde nedstemmes igjen. (Nellemann: Ja.) eller det skulde fastholdes, og Finantsloven derpaa sprænges (isaafald
 30 vilde Oxenbøll være med) eller der skulde pruttes i Fællesudvalget (Ussing). Schlegel, tildels Kiær, støttede den uskyldige Tilslutning til Forslaget, uden Hensyn til det politiske Tilbagetog, som laa deri, især for Fbch., men dog og for Landstthinget. Men Fallesen—Brock,
 35 S. Pedersen, Jonquières, Magius vare bestemt imod Forslaget, Oxenbøll, Breinholt og Schytte vare enige med mig i, at man ikke *iblinde* kunde hjælpe til Forslagets

Fremkomst, men maatte vide, hvilke Conseqventser det skulde have, inden vi kunde udtale os om, hvorvidt det skulde stilles. Ussing vilde slippe for Afstemning, men da N—n fordrede det og var fornøiet med mit Forslag: Fractionen ønsker ei at udtale nogen Mening⁵ om Forslaget, saalænge det ei er formeligt stillet af Finantsministeren, vedtoges dette.

DEN 11. APRIL. Søndag. Nellemann viser sig i en høist besynderlig Belysning. Han holdt sig forvisset om, at Centrumsfractionens Beslutning vilde bringe Fønnesbech¹⁰ til at tage Ændringsforslaget tilbage, men da han igaar kommer til Conseilpræsidenten med det fameuse Papiir, hvorpaa Beslutningen staaer, svarer denne fornemt, at det er ham ligegyldigt, hvad D'Hrr. sige eller ikke sige, Forslaget fastholdes af Regjeringen (der var Ministerraad¹⁵ igaar Kl. tolv Formiddag), Nellemann brister ud i Latter og gaaer, i Grunden ret glad, da Klein havde faaet ham lokket over til den Mening, at det var bedst, at Landsthinget kom ud af den falske Stilling, hvori det havde bragt sig ifjor.²⁰

Hvorledes har N. nu i den Grad kunnet tage feil af Situationen? Ussing siger, at det er hans sædvanlige Uro og Frygt for at skulle bære et Ansvar, som ideligt bringer ham til at ville løbe bort fra den Stilling, hvori han er. Fbch. havde virkelig stillet Forslaget, men²⁵ Haffner havde ikke forelagt det for Udvalget. Han havde vist Nellemann det, og denne fandt, at det lød lidt anderledes end det, der i sin Tid vistes Skeel—Nellemann. Da der taltes til Fønnesbech herom, sagde denne, at det kunde de forandre, som de vilde, i hans Forslag.³⁰ Herpaa vilde de imidlertid ikke indlade sig, og Nellemann forlangte nu en Sammenkaldelse af et Centrums-møde. Hertil bidrog vistnok, at adskillige Medlemmer af Høire om Aftenen hos Kongen havde vist adskillig Misnøie over den uventede Vending, Sagen tog. Alligevel³⁵ er Nellemann's hele Uro karakteristisk. Udentviwl kom-

mer det hele Forslag fra *Fischer*, som stikker Hovedet sammen med *Nellemann*.

DEN 12. APRIL. Klein forsikrer, at Ministeriet vil fastholde, at der paa Finantsl. skal gives gennemgaaende
5 Lønningstillæg til 8000 Kroner. *Enten* maa Folkethinget gaae ind herpaa, *eller* det maa opløses. Han troer (efter Samtale med V. Holm), at de 8000 Kr. kan glide, hvis Finantsloven iøvrigt kan gaae i Orden, navnlig ved Indrømmelsen af en parlamentarisk Commission til Under-
10 søgelse af Embedsordningen, og en dertil sig sluttende Anticipation af *Lønningslovenes* Revision. Han vil ikke høre om, at *Fonnesbech* skulde ville give efter paa Spørgsmaalet om Grændsen (8000). Det vil være Ministeriets Opløsning, paastaaer han.

15 DEN 14. APRIL. Onsdag. Kongen vilde idag tugte *Andræ* for hans Optræden imod Regjeringen (*Panderskibene*), men blev snart vendt hen til Omslaget i Lønningsspmet, hvilket Kongen ei forstod.

DEN 15. APRIL. Torsdag. Anden Behlg. af Fremmed-
20 loven i Folkethinget skal foretages i Morgen, saa den Lov synes Venstre at ville have frem.

I Jernbanefællesudvalget seer det meget smaat ud.

Kong Oskar er i denne Tid i megen Bevægelse. Han maa imødegaae de fra *Agence Havas* udgaaende Be-
25 tragtninger om hans Reiseplaner (naturligviis ignorerer han Sigtelsen heri om at ville melde sig til Danmarks Deling og holder sig til le Nord.)

Han vedkjender sig at have opgivet sine fransk-danske Sympathier, og ønsker at slutte sig til *Trekeiserforbun-*
30 *det* (jfr. *Aabo-Mødet* 1812). Og han arbejder paa sit nye Ministerium, hvis Program det skal blive interessant at see (de *Geer* — *Posse*, *Carlson*, *Ekman*; — *Posse* skulde afløse *Bergström*).

Maaske haaber han derved at sprænge *Landmands-*
35 *partiet*.

DEN 16. APRIL. Fredag. Lidt efter Midnat vedtoges Venstres nye 30 Millionsforslag i Folkethinget.

DEN 17. APRIL. Lørdag. Finantsudvalgets Betænkning afgives. Den er yderst tarvelig, altfor folkethingsagtig, naar undtages Communitetsspørgsmaalet, som er omhyggeligt udviklet.

I Statsraadet spurgte Kongen, ifølge den af Andræ 5 givne Anledning, hvad det var for en forandret Optræden, Ministeriet havde besluttet sig til. Fbch. paastod, at Andræ aldeles ikke vidste, hvad han talte om; det var en temmelig ubehagelig Scene.

DEN 19. APRIL. Mandag. Venstre er bleven forvirret 10 af det tilfældige Sammenstød af Ministeriets Optræden i Lønningssagen og Bille's Forsøg paa at fange Venstre gennem Roes.

I Jernbaneudvalget kunde Intet udrettes. Da bad Høgsbro om, at man vilde udsætte Sagen, indtil det 15 viste sig, om Finantsloven gik i Orden. Det anerkjendtes af Høgsbro—Tauber, at de ikke undte *Tobiesen* Loven. Iøvrigt vilde Høgsbro sige, at der i Lønningssagen ikke blev Mere end 10 Stemmer for Regjeringen; P. Pedersen mente 20. 20

DEN 20. APRIL. Tirsdag. Estrup og Scavenius ere meget forbittrede over Ministeriets Optræden i Lønningsspørgsmaalet. Ogsaa Scavenius paastaaer, at Ministeriet ei vil faae mere end 20 Stemmer for sig i Folkethinget. Estrup 25 prædikede hidtil, at det var saa fortræffeligt, at han ikke var traadt ind i Ministeriet; det nuværende Mstm. fik ifølge sin Sammensætning langt mere Tilslutning end et Høiremstm. Hvorledes vil Scavenius's Spaadom lade sig rime sammen dermed?

DEN 21. APRIL. Onsdag. Finantslovens anden Behlg. 30 endes i to Møder idag. Paa Lørdag tredie Behlg. Hvad saa? Krabbe sætter Intet paa Dagsordenen i denne Uge; paa Tirsdag Befæstningslovens tredie Behlg. N. Rasmussen beder, at man vil »gjøre Pinen kort!« Betyder det, at Folkethingets Finantsudvalg vil skynde sig? 35

Dinesen, som rigtignok mere og mere er bleven Scave-

nius's Vaabendrager, spaaer Ministeriets Undergang paa Grund af dets Optræden i Lønningssagen.

Fonnesbech var meget modfalden i Aften.

Han syntes vel at kunne gaae ind paa en Forlængelse
 5 af den midlertidige Bevillingslov paa 14 Dage, hvis Folke-
 thing og Fællesudvalg trak Sagen ud, men siden vilde han
 have Forandringer i denne Bevillingslov. Han havde imid-
 lertid øiensynligt ikke gjort sig klart hvilke? Man kan jo
 paa den Maade optage de gamle Spm. fra Finantsloven
 10 anden Gang.

DEN 22. APRIL. Torsdag. Hvad skal imidl. Regjeringen
 gjøre, hvis Mindretallet i Folkethinget saaledes svinder
 ind, at endog et Fleertals Dannelselse i Fællesudvalget
 bliver usikkert, ja Stemmerne maaskee endog komme
 15 til at staae 9 mod 9?

Vil det i saa Fald ikke blive nødvendigt at opløse paa
 4de Behlg. i Folkethinget? Navnlig hvis Venstre skulde
 være saa ubesindigt, at det heelt igjennem gaaer tilbage
 til de tidligere Afstemninger.

20 Iblandt dem, der ikke stemte for Regjeringens Løn-
 ningsforslag, vare, foruden Brock og Fallesen, Estrup,
 Juel og Moltke—Bregentved. Det paastaaes, at Estrup
 nu er villig til at lade Reserven rykke i Ilden. (Kpt.
 Jensen forsikrer, at det er Anskuelsen i Folkethinget,
 25 hvorfor Mindretallet vil sprænge Ministeriet.)

DEN 23. APRIL. Fredag. Men et Spørgsmaal, der er
 ligesaa vanskeligt som Opløsningsspørgsmaalet er, om
 Regjeringen skal i Tilfælde af Opløsning begjære Bevil-
 lingsl. forlænget, uden eller med Forandringer,

30 og isaafald med hvilke Forandringer (de laveste Sum-
 mer i Tilfælde af Uenighed?)

eller Regjeringen skal gribe til den provisoriske Lov-
 givningsmyndigheds Benyttelse, og isaafald i hvilket
 Omfang.

35 Det kan næppe miskjendes, at Mange ville ansee
 Fællesudvalgets Benyttelse for det naturlige Gjennem-
 gangsled til Brugen af foreløbig Lov i alt Fald hvis

denne skulde gaae ud over en simpel Forlængelse af den midlertidige Bevillingslov.

DEN 25. APRIL. Søndag. Det synes, som Mindretallet i Finantsudvalget vil søge at stille sig saa frit, som muligt, i Forventning af Ministerskifte. Ankjær vil ikke oftere i 5 Finantsudvalget, og trækker sig tilbage i Tilfælde af Opløsning.

DEN 26. APRIL. Mandag. I et Møde mellem Høire og Mellempartiet enes man efter Hall's Forslag om foreløbigt at afvente Fællesudvalget. 10

DEN 27. APRIL. Tirsdag. Krabbe udsætter Folkethingsmødet til i morgen.

Ministeriet beslutter, at Fønnesbech skal erklære, at hvis Folkethinget ikke — strax eller efter Fællesudvalget tager Finantslovf. i Overensstse [Overensstemmelse] med 15 Landstingets Beslutninger, vil der blive udstedt en *provisorisk* Finantslov i Overensstemmelse med Landstingets Voteringer, medmindre Thinget foretrækker selv at votere en midlertidig Finantslov i Overensstemmelse hermed.

Imod Aftalen igaar vil nu Scavenius—Dinesen have 20 Overenskomst med Venstre, bygget paa Ministeriet Fønnesbechs Forjagelse.

DEN 28. APRIL. Onsdag. Befæstningslovens 3^{die} Behlg. begynder. Forinden havde Klein forgjæves søgt at faae Ministeriet til at forandre sin Holdning i denne.* 25

Det siges, at Mindretallet og Venstre have sluttet (idag) en Overenskomst imod Venstre; der skulde gøres Ind-

* Senere vil Klein forsikkre, at det Hele havde stillet sig anderledes, hvis Ministeriet havde været villigere til at gaae ind paa en Indkomstskat for en Tid i Vederlag 30 for en hurtigere og kraftigere Udvikling af Forsvarsvæsenet. Dette havde han foreslaaet inden tredie Behlg., men Tobiesen modsatte sig; til ham sluttede Fønnesbech sig, og han blev ikke understøttet af Ravn, end-sige Steinmann. Det kan nu være godt nok, men var 35 dog i ethvert Tilfælde for seent. Jfr. 8. Juni.

rømmelse til Mindretallet ved Pandskibet og Universitetet, men til Venstre ved Lønningsspmet, alt imod Bergs og Hansens Ønske, for ikke at tale om Holstein-Ledreborg.

- 5 Tobiesen gaaer til Kongen, dreven af sin Samvittighed til at lade Kongen vide, hvad der er besluttet.*

DEN 29. APRIL. Torsdag. Ministeriet fastholder sin Beslutning i Dagsmødet trods Overenskomsten.

- 10 Kongen besøger det nye Hotel, han er meget betænkelig over Tilstanden paa Rigsdagen. Klein er halsstarrig og taler ubegribeligt nok endnu om, at Folkethinget nok giver efter.

Idag har dog Fønnesbech besluttet at tale med Kongen.

- 15 DEN 30. APRIL. Fredag. Overenskomsten, der er tiltraadt af omtrent 80 Medlemmer, skal være bindende, saalænge dette Ministerium bestaar — trods alle Opløsninger. Uklart er, om dette Ministerium vil sige: Ministeriet Fønnesbech, eller om han kan redde sig ved at
20 kaste Tobiesen og Worsaae overbord. Tobiesen troer at vinde Scavenius ved at sige til ham: *Jeg* trænger til en ny Finantsminister.

DEN 1. MAI. Lørdag. Forhøgen i Folkethinget begynder om Finantsl's 4de Gang.

- 25 Fønnesbech møder med den Erklæring, at hvis ingen Finantslov opnaaes, vil Regjeringen udstede en foreløbig Finantslov efter sit Skjøn. Enkelthederne afgjøres idag; til Mandag opsættes Svaret paa det Spm., Berg antydede, nemlig om Regjeringen virkelig vilde skride
30 til Udstedelsen af en foreløbig Finantslov, uden først at henvende sig til Rigsdagen med Begjæring om midlertidige Bevillinger.

DEN 2. MAI. Søndag. Ravn erkjender nu den store Feil,

- * Det kom frem den næste Dag, da Kongen sagde det
35 til Rosenørn.

der er begaaet og den endnu større, som vil blive begaaet, *hvis* det drives til en Opløsning, som giver Venstre ny forøget Styrke.

DEN 5. MAI. Onsdag. Til Fællesudvalget slap imod Forventning foruden Hall *Holstein-Holsteinborg* ind ved Siden af ⁵ Scavenius—Dinesen og Berg, Bojsen, I. A. Hansen, Høgsbro og Th. Nielsen. H. Hbg. manglede vitterligt een Stemme, saa det vakte stor Uvillie, at En maa være bleven utro. Det var endog meget nær ved, at man havde opgivet Forholdstalsvalgmaadens Anvendelse; saa ¹⁰ sikkert ventede man Aabergs Valg.

DEN 6. MAI. Om Tingenes Gang i Fællesudvalget meddeles Oplysning af N. og Ploug i Fædr. 1876, ^{24/4}. 7 + 2 gjorde enhver Forandring afhængig af en Betingelse, som 7 + 2 ei vilde sætte i Forbindelse dermed, *nemlig* ¹⁵ *Ministeriets Afgang*.

Forespørgslen besluttedes af 7 *Folkethingsmænd* og 3* *Landsthingsm.* imod 2 Folkethingsmænd H. og H. + 5 Landsthingsmænd; Haffner stemte ikke, skjøndt han gjerne vilde have Skrivelsen. ²⁰

DEN 7. MAI. En mærkelig Uro har hersket for et nyt Overfald paa Frankrig fra Tydsklands Side. Tydskland frygter Frankrigs Militærudvikling, naar den er endt, og det er derfor tilbøieligt til forud at sikkre sig ved Militæroccupation og svære langvarige Pengebyrder. Spørgs- ²⁵ maalet er, om Keiser Alexander ikke vil formaae at standse Krigslysten, især da den gamle Keiser synes mindre tilbøielig end Kronprindsen til nye Eventyr.

DEN 9. MAI. Søndag. Fønnesbech vil svare *skriftlig* Fællesudvalget paa Haffners *mundtlige*** Spørgsmaal. Det vil ³⁰ blive en Antydning af Ministeriets Villighed til at gaae af.

* Ploug og de To af Venstre.

** I Fællesudv. 1877 kom det frem, at Scavenius' *skriftlige* Forslag ikke gik igjennem. Derimod vedtoges en *mundtlig* Meddelelse, som Haffner besynderligt nok ³⁵ paatog sig.

De 9 holdt Møde idag — Haffner—Nellemann vilde have Lønningsforslaget ud igjen af Finantsl.; de Andre vilde ei gaee ind herpaa.

DEN 10. MAI. *Fonnesbech svarer.* I Fællesudvalget be-
 5 gjæres Udsættelse til i Morgen. Udvalget opfatter Skri-
 velsen som en Eftergivenhed (Nellemann); Ministeriet
 (Worsaae f. Ex.) opfatter den saaledes: Holder I Stand,
 skulle vi og gjøre det? Men Sagen er fsv. temmelig lige-
 gyldig, hvad enten N—n eller W—e har Ret, Fællesud-
 10 valgets Fleertal vil ikke en Opløsning paa 8000 Krone-
 Spmet.

Venstre afslaaer Forhandling i samlet Møde, fordi den foregaaende Overenskomst var sluttet imellem Af-
 sendinge.

15 Haffner—Nellemann forklare, at de kun opgave Lands-
 thingsbeslutningen, fordi N—n havde seet igjennem Klein
 et Udkast til en midlertidig Bevillingslov, som ved Uni-
 versitetet hævdede et Tilskud fra Statskassen, men som
 lod Lønningstillæget standse ved 2000 Kroner.*

20 * Senere Anm.

Klein fortæller mig (d. 2^{den} August) at Nellemann har
 gjort sig skyldig i en indiscret Mistydning.

Paa et noget tidligere Stadium (Klein sagde imellem
tredie og *fjerde* Behandling af Finantsloven i Landsth.,
 25 men har siden rettet denne Yttring, det var tidligere, før
 3^{die}) havde Klein forat *klare* sine Tanker spurgt sig selv,
 hvad der burde skee, hvis ingen Finantslov kom istand.
 Han vilde ei strax tilraade en foreløbig Finantslov, men
 først tilraade en midlertidig Bevillingsl., som dog ei kunde
 30 være den samme som den første. Her havde han for-
 søgt en Redaction og bl. A. rigtignok kun stillet 2000 Kr.
 op som Maximum for Lønningstillæget, men han havde
 udtrykkeligt sagt til N., at Udkastet var gjort som Forsøg
 paa at klare Tankerne, at det var Kleins eget Udkast
 35 alene, og end ikke kunde betragtes som hans endelige
 Mening, endside som Msts. Kl. havde alene ønsket N.s

DEN 11. MAI. Tirsdag. Fællesudv. afgiver Betænkning.

DEN 14. MAI. Finantsl. vedtages. Af Venstre stemme 22 imod, altsaa kun et Mindretal.

Fonnesbech viser Udkastet til den midlertidige Bevil-
lingsl. i Landstinget efter Mødets Slutning. Haffner— 5
Andræ rase, fordi Lønningstillæget her stemmer med
Landstingets Beslutning, medens Nellemann i Udvalget
havde vist dem, der stod ham nærmest, et andet Ud-
kast (naturligviis meddelt af Klein), der paa dette Punkt
havde holdt sig til Folkethingets Beslutning*. 10

DEN 16. MAI. Søndag. Er Venstre blevet samlet igjen?
Næppe. Uagtet Fleertallet vedtog Finantsl. klager *Mindretal-*
let over Brud paa Partidisciplinen. Et helt andet Spm. er,
om denne Spaltning alligevel vil lette en ny Regjering
Rigsdagsarbeidet til Efteraaret i nogen kjendelig Grad. 15
Th. Nielsen og Fl. ville sagtens være meget frygtsomme
for Sigtelse for Høiretendentser.

DEN 17. MAI. Sjældent har et Ministerium maattet be-
gjære sin Afsked under saa trykkende Misbilligelse som
Ministeriet Fonnesbech. Anderledes seer Sagen maaskee 20
ud paa Afstand**. Fbch. er baade legemligt*** og aande-

Mening. Denne havde først været uenig i, at man ikke
strax skulde gaae til provisorisk Finantsl., men dog paa
Kleins Modforestillinger indrømmet, at det gjerne kan
være, at han heller ikke vilde have gjort det, hvis det 25
afhang af ham. Udkastet meddeltes i Fortrolighed til
N. alene; denne gav det næste Dag tilbage til Klein, og
yttrede, at han var enig deri.

Jfr. 14 Mai og 14. Juni.

Ogsaa Skeel (^{29/5}) har senere til mig slaæet paa, at man 30
var blevet forladt der, hvor man mindst ventede det i
Lønningsspørgsmaalet, jfr. dog Klein 1876, Mai 9.

* Jfr. 14. Juni.

** F. Ex. M. P. Bruun.

*** Gedalia-Affairerne øve jo en stærk Indflydelse. 35

ligt nedtrykt. Klein drømmer om at spille en ledende Rolle ved det ny Mstm.s Dannelse.

Landsthingsudvs. prot.

Scav. foreslaaer, at Ud^{v.} *skriver* til Mst., at da Udval-
 5 get ikke under den nuværende Situation troer med Held
 at kunne komme videre med sine Arbeider, opfordrer
 det Min. til for Udvalget at udtale sin Opfattelse af Stil-
 lingen, samt til at forelægge Rigsdagen de Lovf. om en
 Forlængelse af den midlertidige Finantsl. Sc. tiltraadte
 10 en formel Ændring, som Bojsen foreslog. Holstein fore-
 slog, at Henvendelsen skete mundtlig gennem Formæn-
 dene. J. A. Hansen foreslog, at der, hvis Sc.s Forslag
 forkastedes, gjordes Indstilling til Rigsdagen. Hall anty-
 dede, at Meddelelsen kunde gjøres indirekte gennem
 15 Affattelsen af en foreløbig Betænkning og dennes Med-
 delelse til Mst.

DEN 19. MAI. Onsdag. Fønnesbech indgiver sin Afskeds-
 begjæring.

DEN 20. MAI. Enkedronning Amalie af Grækenland †.
 20 Det var uidentvilt hendes urolige Herskesyge, som voldte
 Kong Ottos Fordrivelse.

Klein har nok nu opgivet Drømmen om selv at danne
 et nyt Mstm., men han har villet fastholde Ravn—
 Rosenørn, og saa hedder det, at han vil henvende sig
 25 til Frijs for at opfordre ham til at være Conseilspræsi-
 dent i et Mstm., hvis andre Mler. det tillades Frijs at
 besætte; det lod endog, som Klein tillige havde villet
 designere Scavenius. Det lyder utroligt, men saa beretter
 Rosenørn-Lehn*. Frijs vil af Helbredshensyn vistnok
 30 ikke kunne bevæges til at indtræde i Mst.

DEN 23. MAI. Moltke beretter, at Décazes fra en af de
 Kilder i Berlin, han benytter i Forening med Bismarck [har
 erfaret], at denne var meget uvillig, da Gortschakow havde
 modsat sig Krig; han havde endog truet med Afgang, men

35 * Jfr. 26. Mai 1875.

G—w loe deraf. Imidlertid havde B—k sat sig i Hovedet, at Sikkerhed maatte det tydske Rige have; kunde det ikke ske ved Krig, maatte Naboerne tilfredsstilles med det Gode; Belgien kunde da deles mellem Frankrig og Holland og Art. V opfyldes. Det Eneste, der kunde tale for Rigtigheden af denne Meddelelse, er, at Perponcher har forestillet v. Lynden, at Belgien er ude af Stand til at hævde sin Neutralitet. Pp. ledsager denne Forestilling med overraskende Detailoplysninger om det Illusoriske i Belgiens Militærforholdsregler, hvis Nøiagtighed efter Krigsministerens senere indhentede Oplysninger var forbausende*.

DEN 24. MAI. Fønnesbech skal have raadet Kongen til at henvende sig til Zytphen-Adler. (Krabbe—Høgsbro—Fønnesbech** selv siges i saa Fald at ville bringe det Offer at tage Finantsministeriet) *hvis* ikke blot Frijs, men og Estrup erklærede sig ude af Stand til at danne et Ministerium. Jeg for min Deel troer, at Estrup har havt sit Raad færdigt alt inden Landstingets Slutning. I Sø- og Handelsretscommissionen bliver der da aabenbart Intet bestilt i Sommer.

DEN 25. MAI. Topsøe har faaet Dr. Lassen til at skrive et Par Artikler i Dagbl. (24. og 25. Mai) om Aktievæsnet i Danmark, som vistnok er mere velmente end velbetænkte.† Imidlertid kan det vel være, at en tilsynsførende

* 10 Sptbr. 1878. Hvad er nu Sandheden?

** Frijs har i 1877/Marts i Fællesudvalgstiden sagt mig, at Fønnesbech havde fremstillet sig for Kongen som Finantsminister under Zytphen-Adler som Garant for Venstre. Frijs havde svaret Kongen, at Zytphen inden 8 Dage vilde være paa Bidstrup.

*** Dette er den mildeste Form af de Meddelelser, der lyde om Fønnesbechs Tilnærmelser til J. A. Hansen.

† Senere Anm.

Jfr. 11. Septbr. 1875. Ogsaa M. Levy troer, at disse Artikler have havt Indflydelse paa Actiernes betydelige Nedgang i August—Sptbr. d. A.

Virksomhed fra Statens Side kan være nyttig. Men næppe ville vi, som i Sverige, give Indenrigsministeren Ret til at opstille hvilket som helst nærmere Vilkaar, det behager ham, for Aktieselskabets officielle Godkjendelse.

5 DEN 26. MAI.

Senere Anm. Det bekræftes fra forskjellige Sider, at Kleins Naivetet virkelig er gaaet saavidt, at han vilde tilbyde Frijs at danne et Mstm. hvori Rosenørn—Ravn—Klein bleve. Han kom ikke til Frijs med dette Tilbud i Jyl-
10 land — det er vist; men han søgte at faae en Samtale med Frijs hos Kongen; denne vilde imidlertid ikke indlade sig med ham; dette er ogsaa vist.

DEN 27. MAI. Kong Oskar har stævnet Vedel til sig. Kongen udviklede, hvorledes han, der havde fundet
15 Sverige isoleret, havde maattet søge at grunde bedre Forhold. Men han sagde, at han vilde fremhæve for Bismarck, hvorledes han ei besøgte Tydskld. alene. Iøvrigt mente han, at kun Keiser Vilhelm (ikke Kronprindsen) kunde løse det slesvigske Spm.; Bk. havde paa Fore-
20 spørgsel erklæret, at han kunde og vilde løse det, men vovede det ikke paa Grund af Keiserens Modvillie. Nu vilde Oskar stille det fælles protestantiske Fundament i Spidsen, som Udgangspunkt for Nødvendigheden af en Løsning. Han erkjendte, at hverken Frankrig eller Østerrig
25 havde villet en Løsning før 1870. Det synes som han ikke seer, at Rusland nu er i samme Stilling.

Oskar reiser idag.

DEN 28. MAI. Kong Oskars Dobbeltthed viser sig ret karakteristisk ved hans Forhold til Grev Frijs. Da Oskar
30 talte til Kongen, havde han uden videre yttret, at Situationen ikke var for Frijs*; da Dagen efter denne kommer til Oskar, omfavner og kysser Kongen ham, og udbryder

* Det paastaaes, at Kong Oskar uopfordret har anbefalet vor Konge at tage Krabbe.

35 Senere Anm. I Sptbr. paastaaer Tietgen, som selv øn-

i Lykønskninger til ham som den, der jo nu maatte overtage Styrelsen.

J. A. Hansen udtaler megen Misnøie med Partiets Fleertal, som tillod sig at gaae paa egen Haand. At Berg er forbitret, behøver ikke at siges, men derfor kunne de adskilte Grupper gjerne løbe sammen igjen til Efteraaret.

Kongen har sagt, at Oskar havde tilraadet ham til Ministre at benytte yngre Kræfter af Venstre. Prinds Hans har udtrykkeligt betegnet disse som Krabbe — Høgsbro. Dette stemmer og med forskjellige Udtalelser af Beck-Friis, at man ikke kunde nægte, at Venstre i Adskilligt havde Ret, Yttringer, hvormed han endog har overrasket Dronningen.

DEN 29. MAI. Skeel er hos Kongen. Forinden havde han spurgt Holstein-Hbg., om han vilde danne et Mstm., og denne havde antydet, at han ei var uvillig, naar Kongen intet andet Mstm. kunde faae. Skeel svarede Kongen, at denne, hvis han ønskede et Mstm. af Høire, først maatte henvende sig til Frijs, men iøvrigt var Holstein næppe ganske uvillig. Paa Forespørgsel erklærede Skeel, at Klein næppe kunde danne et Mstm., uden at dette kom i Strid med de Forudsætninger, der laae til Grund for Finantslovens Vedtagelse; forsaavidt kunde Holstein snarere danne et Mstm. Kongen sendte derpaa strax Bud efter Holstein, men denne undslog sig for Tiden. Maaskee drømte han om, at Raden siden skulde komme til ham, thi til Fonnesbech sagde han, at nu var Frijs kaldet; det vilde blive langvarigt; Mstt. blev siddende Terminen over. Skeel, som traf ham paa Jernbanen om Aftenen, reiste lige hjem, og gav Frijs udførlig Meddelelse, som denne kunde have, inden han kom til Kongen fra Sverrige.

skede dette, det Modsatte; Kong Oskar skulde ifølge sit eget Exempel (!) have tilraadet et Mstm. af Høire.

Dette er dog vist ganske urigtigt. Jfr. 30. Mai.

DEN 1. JUNI. Tirsdag. Bjørnson er nu kommen tilbage til Norge.

Studentertoget begynder. Han har i Berlin talt endel med Flere, bl. a. L. Bucher om Slesvig.

5 Kong Oskar forlader idag Berlin.

DEN 3. JUNI. Torsdag. Frijs, til hvem Kongen efter en Yttring til Rosenørn havde villet skrive, var her under det svenske Kongebesøg, men Kongen sagde ikke et Ord til ham. Han reiste da til Skaane, men blev saa kaldet.
10 (Kongen fandt, at han havde undgaaet ham.) Frijs vilde adlyde, hvis Kongen befalede ham at indtræde, men bad sig fritaget, da hans Helbred vilde tvinge ham til at træde tilbage om et halvt Aar*. Frijs henviste iøvrigt, naturligviis efter forud truffet Aftale, til Estrup.

15 DEN 4. JUNI. Fredag. Estrup forlanger af Kongen (efter at have talt med Nullemann):

- 1) et Høiremstm.;
- 2) heelt nyt Mstm.;
- 3) en fælles Forsvarsminister.

20 Listen var færdig.

Kongen mente dog, at han først maatte tale med Klein. Dette havde nær irriteret Estrup, men han fandt sig i det, da Kongen sagde, det ikke skulde vare mere end en Times Tid. Estrup og Nullemann ventede da Medde-
25 lelsen, men det viste sig, at Kongens Bud ikke havde truffet Klein**, der var taget paa Landet. Han kunde altsaa først komme til Kongen paa Bernstorff d. 5. Juni om Morgen.

* Efter Ploug's Sigende har Kongen spurgt Krabbe,
30 om han vilde indtræde i et Ministerium med Mænd, der ikke hørte til Venstre. »Ja, naar han fik et andet Medlem af Venstre.« Da han nævnede Bojsen, vendte Kongen ham Ryggen. Denne hele Beretning forekommer mig lidet sandsynlig, ventelig har *Oxholm* indladt sig mere
35 med Krabbe, end sømmeligt var.

** Saaledes lyder Nullemann's Beretning, der bekræftes af Klein; denne var nemlig 4. Juni taget paa Landet.

DEN 5. JUNI. Lørdag. Estrup fik idag Kongens Ja, og reiste til Jylland. Forinden havde Klein været hos Kongen. Af dennes Udtalelse til Klein fremgik det, at Estrup havde udtalt sig, som om han ventede Vanskelighederne fra det national-liberale Partie, ikke fra Bønderne. Det var 5 ønskeligt, at der dannede sig to store Partier, ligesom i England, til hvilke Kongen skiftevis kunde støtte sig; han selv regnede sig aabenbart til Toryerne; Klein og hans Meningsfæller burde kastes over til Demokratiet, hvor de hørte hjemme, og som derved kunde blive re- 10 gjeringsdygtigt. Klein burde derfor opspares og holdes udenfor det nuværende Mstm.*

DEN 7. JUNI. Mandag. Klein er i høj Grad nedtrykt, fordi Estrup ikke vil have Noget at gjøre med ham. Det er en besynderlig Naivitet. Han er meget forbitret paa Ploug, 15 der efter hans Sigende imod Aftale (nys truffet) udtalte sig imod hans Optagelse i det nye Mstm. Han trøster sig dog med den Tro, at han er den Eneste, med hvem Kongen for Alvor har raadført sig, saa at det er ham, Estrup skylder sit Mstm.s Dannelse. Med Hensyn til 20 Island havde det iøvrigt virkelig været nyttigt, om Klein kunde være vedbleven, i alt Fald som islandsk Minister. Mærkeligt nok ville Islænderne sætte Pris paa, at den islandske Ministers Forbliven eller Afgang ikke afgang af danske Forhold; foreløbigt stille de jo Kongens Villie 25 frem — siden vilde jo Stillingen til Althinget blive afgjørende.

* Naturligviis svarede Klein Kongen, at det, hvad Estrup end tænkte sig, vilde gaae ligesom i Bluhmes Tid og Frijs's Tid. Den eneste Støtte, Estrup kunde vente, 30 vilde dog blive de National-Liberale. Har Estrup virkeligt den Opfattelse, som Klein antager efter hans Udtalelse til Kongen, kan det næppe betvivles, at dette vil faae en kjendelig Indflydelse paa hele hans Holdning i den første Tid. Haffner vil jo og styrke ham i denne 35 Retning; men Forholdene ville sagtens vise sig stærkere og give Klein Ret, jfr. $\frac{7, 8 \text{ og } 10, 11, 12}{6}$.

DEN 8. JUNI. Tirsdag. Iøvrigt vil Klein ikke erkjende, at Lønningsforslaget og dets Motivering fremkaldte den Bevægelse i Folkethinget, navnlig dets Mellemparti, som blev Anledning til Ministeriets Fald. Han paastaaer, at det
 5 var Uvillien over Mstet.s Holdning i Befæstningsagen, som fremkaldte den dinesen-scaveniuske Uvillie, der fik Luft igjennem Lønningsforslagets Behlg. Imidlertid var jo Ministeriets uforandrede Forbliven gjort til en Umulighed, dels ved Tobiesen, dels ved Fønnesbechs fuld-
 10 stændige Sammenfalden. Skjøndt Kleins Ønske om en anden Optræden i hiin Sag kan være grundet, vilde dette dog næppe have hjulpet Ministeriet synderligt. (29. April.)

DEN 10. JUNI. Torsdag. Tobiesen—Worsaae blive efter
 15 Fønnesbechs Ønske virkeligt — Kammerherrer!

Kong Oskar gaaer ombord i Travemünde.

Senere Anm.

Kongens Stemning d. 5. Juni fremgaaer af den Yttring til Kl., at han haabede, at det nuværende Mstm. — da
 20 Klein tilraadede, at føie Estrup i hans Krav paa, at Alt skulde være nyt, vilde Kongen jo gjøre det — ikke vilde vare længe.

DEN 11. JUNI. Fredag. Hjemkomst.

Ministeriet udnævnes idag*; det er Skade, at Estrup
 25 ikke har tænkt paa at lægge Kirken til Justitsm. — Fischer

* Senere Anm.

Estrup skal have havt Tvivl, om Moltke vilde indtræde. At han har havt Tvivl om Skeels Villighed, er sikkert. Thi hans Exclusivitet er gaaet saa vidt, at han
 30 for at være sikker paa en Indenrigsminister forinden havde henvendt sig til Mourier-Petersen, om denne i fornødent Fald vilde indtræde. M.-P. syntes forundret og svarede, at Skeel hellere maatte tages. Ja, naar han blot vil, var Estrup's Svar.

er en egen *Kirkeminister* — naar Fischer var uundgaaelig*.

DEN 12. JUNI. Lørdag. Holm har faaet første Bind af 1791—1807 ud.

Det gaaer til 1801. Tiden 1797—1801 er sørgelig. 5

Spørgsmaalet er nu, om Estrup vil forstaae at udvide Kløften imellem de 30 og de 22. Jeg frygter nei; han vil til en Begyndelse vist snarere see skjævt til Centrum og saaledes forspilde Leiligheden.

Senere Anm. Decbr./26 1877. 10

Efter hvad Nellesmann siger mig, havde Estrup først villet sætte Skeel i Kirke- og Underv. (af Frygt for, at Fischer skulde være for villig til at rette sig efter Folke-thinget i kirkelige Sager) og Fischer i Indenrigsm. Dette smagte Ingen af Vkde.; Fischer foretrak langt K. og U.-M. 15 Mærkeligt nok har Estrup ikke kjendt Fischer's Ud-lægning som Barnefader.

DEN 13. JUNI. Søndag. Øiensynligt har Studentertoget lyk- kedes over Forventning; et mærkeligt Skue har Finnernes Deltagelse været. Man skulde synes, at det kun kunde være 20 Keiser Alexander behageligt; men det er dog usikkert, hvorledes Sagen fremstilles for ham ved Badestedet. »Var Gortschakow hos ham, havde det ingen Nød.« (Mohrenheim.)

Kong Oskars Taler i Berlin æggede Stemningen noget 25 op i skandinavisk-slesvigsk Retning; i Begyndelsen havde Alt været humanistisk-kosmopolitisk qvækeragtigt.

DEN 14. JUNI. Mandag. Klein paastaaer, at den Forbittrelse, som (d. $\frac{14}{6}$) opstod hos Haffner o. s. v. over Fønnesbechs

* Moltke skal have rynket paa Næsen ad Fischer, 30 der vistnok spiller i social Henseende en meget lidet agtet Rolle hos Godseierne, f. Ex. paa Frisenborg-Jagter, men Estrup sagde: Nu har han tjent os tro saa længe; vi maa tage ham.

formentlige urigtige Udkasts Forevisning, er uretfærdig. Det trykte Udkast, som først var vedtaget d. $13/6$, fulgte Landstingets nærmere Detailregler for Tillæggets Beregning, men kunde ei gaae ud over den Maximumsgrændse, som Fællesudvalget havde indstillet. (4000 Kroner.)

Ikke blot Tobiesen og Fønnesbech* faae Ministerpension, men og Worsaae.

DEN 16. JUNI. Onsdag. Som jeg ventede, tilbyder Haffner Ravn Direktoratet i Marineministeriet. Ravn modtager det. Professor Monrad holder i Upsala et Foredrag over Skandinavismen**, som gjør hans Charakter Ære.

DEN 17. JUNI. Torsdag. Anledningen til Finnernes Deeltagelse i Studentertoget er en Henvendelse af Almqvist *pa egen Haand* til H. Hamilton, om hvad man vilde sige til en Indbydelse til Finnerne. Da H. H. spurgte den russiske Minister, telegrapherede+ denne, og der kom øieblikkeligt Svar, at der aldeles Intet var at indvende derimod. Derved var Spørgsmaalets Afgjørelse foregreben; en Indbydelse var nødvendig.

DEN 19. JUNI. Lørdag. Nellemann har forbeholdt sig i et Aar at træde tilbage i sin Stilling.

DEN 20. JUNI. Søndag. Linde bliver dog efter Kleins Tilsegn Hof- og Stadsretsdommer, og Poulsen altsaa Kontorchef; dermed bortfalder Spmet om hans Overgang til Viborg Overret (Mourier). Nyholm—Knudsen maatte altsaa vente. Trolle bliver nu Fuldmægtig. Jensen kan blive Medhjælp hos Poulsen i Commissionen.

* Senere Anm. Denne er meget uvillig over, at Estrup for Tiden fraraader hans Udnævnelse til G. C-R.

** Optaget i »Morgenbl.« $11/8$ og Fædr. $18/8$ s. M.

*** Dette benægtede dog H. Hamilton.

+ Det gik dog nok ikke telegraphisk. Bergström.

Svovlsyre-Direktøren Carl Alberti tvinges til at træde tilbage. Selskabet er omtrent fallit.

Det norske Morgenblad af D. D. bringer en mærkelig ved Kong Oskars Reiseudtalelser fremkaldt Advarsel imod de tre sidste Bernadotteske Kongers storpolitiske 5 Tendentser (1854/55, 1863/4 og nu 1875.) Den fremtræder endog som udgaaende fra Statsraadserfaringens Visdom.

DEN 21. JUNI. Mandag. Kongen siger mig, hvorledes han først havde talt med Skeel—Holstein—Frijs, og saa skrev til 10 Estrup. Denne forlangte en fælles Forsvarsminister (Haffner) og vilde ei beholde Ravn, endsige Klein; Kongen havde og nogen Betænkelighed ved Fischer, men vilde ikke modsætte sig Estrup's Begjæring. Øiensynligt havde Fønnesbech talt til ham om Zytphen—Adeler; dertil 15 havde Kongen ikke Lyst; mærkeligt nok var han i Grunden stemt for at optage Krabbe i Raadet. Man havde kjendelig faaet ham til at troe, at Krabbe vilde blive nødt til at bryde med Venstre og saaledes enten gjøre Gavn eller blive aldeles knækket og betydningsløs. Dette 20 turde dog være en falsk Beregning.

DEN 22. JUNI. Tirsdag. Berg udtaler, ligesom for adskillig Tid siden J. A. Hansen, megen Uvillie mod Th. Nielsen, V. Holm og de andre Frafaldne. Skal Noget give Spaltningen mellem de 22 og de 30 varig politisk Betydning, 25 maa det være denne offentlige Polemik.

DEN 23. JUNI. Onsdag. Penge bliver knappe; Forbruget har været for stort til at kunne holde sig. Tietgen skal have tilbudt Handelsbanken at forene sig med Privatbanken til eet Institut. Stutteriplanen vil nok ikke gaae, den 30 skal opgives. I Norge paatænker Hypothekbanken en ny Emission af Obligationer.

DEN 24. JUNI. Torsdag. Klein gaaer da nu, som Formand, til Juristmødet i Stockholm. Ussing har villet udmelde sig

af Styrelsen, da han ei møder. Liebe vil og gjerne skulke.

DEN 25. JUNI. Fredag. H. Ibsen sender Brandes sit Digt, »Langt borte.« »Hvorfor er den Enhedstanke, som seirede i Italien og Tydskland, glippet i Norden?« Ibsen's Svar er intet Svar.

DEN 26. JUNI. Jeg hører, at det er *Heegaard*, som har skrevet et Handelshuus, Familien Gorm, urolige Tider o. s. v. (foruden adskillige Eventyr og mindre Fortællinger); ogsaa *Øieblikksfotographierne* hidrøre fra ham.

DEN 27. JUNI. De tre Aspiranter til Doktorgraden have dog vakt lidt Opmærksomhed. Ræder ødelægger sig ved sin Fortale; Knudtzon skader sig ved sin filosofiske Uklarhed; Cl. Wilkens kappes med R. Schmidt i Selvtillid, men han er ikke uden Evner.

DEN 28. JUNI. Efter min Anmodning har Nellemann (— medens Klein tøvede dermed) — faaet Goos udnævnt til overord. Assessor i H. R., og Rimestad til Ridder. Lidt Opmærksomhed skyldes dog de arbeidende Mler af Procescommissionen.

DEN 29. JUNI. Kallundborg-Jernbane-Fest efter Kongens udtrykkelige Ønske. Tietgen er sluppet bort til Petersborg — Telegraphkonferentsen — derved slipper han bort fra Mødet med Estrup. *Fonnesbech*, der saa meget daarlig ud, reiser nu til Bad.

DEN 30. JUNI. Meldahl, som har været hidkaldt af Frederik af Hessen og Prindsesse Anna for at undersøge deres Slotte og give Raad til Istandsættelsen, mener i det nordvestlige Tydskland at have fundet Udgangspunktet for Christian IV^{des} Bygningsstil.

DEN 2. JULI. Fredag. Bjørnson i »Dansk Folketidende« giver Budskab om sit Berlinerforsøg.

Ph. Weilbach læste for mig et nyt Drama om Walde-
mar og Tove-Sophie (jfr. Jørgensen's Tovelille). Det er et godt Greb, en større Digter værdigt; men han magter det jo ikke.

DEN 4. JULI. Søndag. G. Petersen med Svendborgerne afvises i Nordslesvig, Sønderborg og Flensborg. Først i Lyksborg fik de Lov at gaee lidt iland. Øiensynligt har man i Slesvig nu valgt den strænge Fremgangsmaade, som Bitter krævede, naar man ikke vilde bestemme sig til Afstaaelsen (18. Sptbr. 1874). 5

DEN 8. JULI. Torsdag. Kong Oskar har skrevet adskillige Ark Betragtninger over »Dagbladets« og »Fædrelandets« Artikler om hans Reisetaler, og ladet sine Betragtninger forelæse for Redaktionerne. 10

DEN 15. JULI. Torsdag. Jacobsen har nu givet 40,000 Kr. til Riddersalen paa Frederiksborg. Fra Lotteriet har man 80,000 Kr., saa Arbeidet kan nu sættes i Gang. Dertil behøves dog megen Forberedelse.

Venstremøderne gaee deres Gang med J. A. Hansen—Berg og Holstein—Blæsenborg vexle o. s. v. Paa nogle Steder gjøres Modstand dels af de 30's Ordførere (som i Fyen, i Nørrejylland) paa andre Steder af Mellempartiet f. Ex. N. Andersen, eller Frigjængerne, som Jagd. Hovedspn. er, om de Frafaldne til Efteraaret ville underkaste sig Berg—Hansens Herredømme, eller om disse sidste ville svinge ud til Socialisterne. 15 20

DEN 17. JULI. Lørdag. Kongen begynder sin Reise. Han kommer bl. a. til Ribe. Hvor kort hans Ophold end bliver der, ville Nordslesvigerne dog ventelig søge ham, hvis det tillades. 25

Endelig har da Estrup bestemt sig. Lange er bleven Generalskattedirektør. Det kunde Fønnesbech have gjort for 9 Maaneder siden, naar han ikke vilde formaae Caroc til Skiftet. 30

DEN 19. JULI. Mandag. Raasløff har givet en udførlig Beretning om Telegraphselskabet i China. Det er meget forhad, og der kan aldeles ikke være Tale om, at Selskabet skulde faae Lov at lægge de større Landlinier, det ønskede, da Rusland med det Samme vilde faae Ret til at lægge en Linie fra dets Grændse til Peking. 35

Moltke—Bregentved har nok selv havt en Fornemelse af at der maatte sørges for, at Kongen ikke fortalte sig i Ribe.

DEN 22. JULI. Torsdag. Øiensynligt har Kong Oskars Modtagelse i Rusland overtruffet Forventningerne. Det er ikke blot Hoffet, som har smigret ham, men Adlen, ja Befolkningen i Moskau har fundet Behag i den svenske Konges Besøg, saa man endog har glemt Novembertraktatens * virkelige Betydning.

10 DEN 24. JULI. Lørdag. Oberstl. Hjort maa ventelig afskediges, da han hverken vil søge sin Afsked, eller opgive sin Revisormedhjælpsstilling. En anden Sag er, om man ikke (Fleischer) er gaaet keitet frem; udentvivl kunde det Hele være undgaaet, naar man itide havde talt med
15 ham.

DEN 25. JULI. Søndag. Istedslagets 25 Aars Minde. Haffner's Proklamation vil blive bemærket i Tydskland.**

DEN 31. JULI. Det lader til, at vi slipper for Kong Oskars Nærværelse i Stockholm under Juristmødet.

Oberstlt. Hjort er afskediget. Han spekulerer aabenbart i Haabet om at faae fuld Gage i Pension (ei blot $\frac{2}{3}$); i alt Fald venter han det første ledige Statsrevisorat.

DEN 1. AUGUST. Søndag. *H. Ibsen* møder atter i Brandes's Tidsskrift.

Denne Gang med Billedet: Samfundet som et Skib, der har et Lig i Lasten.

* Om denne sagde Aschehoug engang (i 1875) med Føie, at det var den, der dræbte Skandinavismen, som
30 kun kunde være lykkedes under Ruslands velvillige Ægide.

Senere Anm. ** Den har fremkaldt de allerbittreste Invectiver mod Kongen.

DEN 5. AUGUST. Torsdag. *Andræ* har virkelig af Fischer faaet Opfordring til at overtage Theaterchefstillingen, men naturligvis afslaaet Tilbudet. Det synes som H. P. Holst nu skal være Sceneinstruktør. Lad os blot være frie — siger Skuespillerne — for Molbech. Denne, der reiste ud 5 paa Haabet om Instructeurstillingen — kommer saaledes skuffet og forbitret tilbage.

DEN 6. AUGUST. Fredag. Klein har havt den Tilfredsstillelse, at det islandske Althing særligt har fæstet sig ved Ministerskiftets Indflydelse paa det islandske Mstms Besæt- 10 telse. Iøvrigt viser det sig, at Forfatningen skal bruges, inden der arbeides paa Forandringer deri.

DEN 11. AUGUST. Onsdag. *Fischer* synes at gjøre Vanskeligheder ved Schiellerup's Udnævnelse til Professor i 15 Astronomie.

Hovmodsdjævelen raser nu imellem Skuespillerne. Fru Sødning var nær falden som et Offer for den; Johan Wiehe er virkelig bleven gal; han kunde ikke bære den Smule Lykke, han gjorde som Ørnulf. Gundersen har været fra Forstanden. Han er endnu usikker. Lige- 20 saa Hultmann.

DEN 12. AUGUST. Torsdag. Vind beretter, at Kong Oskar baade til Jomini og til Hamburger har fortalt, at han havde lagt Keiseren af Tydskld., Kronprindsen og Bismarck den dansk-slesvigske Sag paa Sinde. Til Kronprindsen 25 havde han den bedste Tro, og Bismarck havde erkjendt den acte d'iniquité, som her forelaae. Naivt tilføiede han den Opfordring, at Rusland maatte gjøre sit Yderste for at bringe Sagen i Orden, da en god Forstaaelse mellem Tydskld. og Danmark, ja selv mellem Tydskld. 30 og Sverige—Norge ellers var umulig. Hvorledes skal man nu forklare denne Oskars Udtalelse, naar man veed, at han efter Bjørnstjerna's Raad aldeles ikke har talt til Keiseren. (Brev til Bjørnstjerna og Beckfriis), og at Bismarck kun har kaldt Spm. »eine bedauerliche 35 Frage«. Baade ligeoverfor Bjørnstjerna og Beckfriis forbigaaer han med Taushed Kronprindsen.

DEN 16. AUGUST. Mandag. Spidsmusen roder nu her for at faae den i sin Tid nægtede Pension. Han har været hos Kongen, der efter hans Opfattelse udtalte altfor megen Tillid til Rusland.

- 5 DEN 19. AUGUST. Torsdag. Endelig lader Aschehoug efter sin Hjemkomst høre fra sig. Han er syg, modfalden og misfornøiet med den letterstedtske Stiftelses Plan; Encyclopædien har han aldeles ladet ligge. Deuntzers Manuskrift har omtrent ligget 2 Aar hos ham.
- 10 DEN 24. AUGUST. Tirsdag. Naar Pengemarkedet i Sverige er trykket, er det vel en væsentlig Grund, at Bankerne have maattet udrede saa store Bidrag til de private Jernbaners Bygning, navnlig Gøtheborg—Fahlunbane, idet det paatænkte Laan ei kom istand.
- 15 Det er karakteristisk for Manderströms og Gripenstedts Personlighed, at medens Alle talte venligt om denne, hvad enten de ere politiske Venner eller Modstandere, saa har Gripenstedt ingen Venner havt. Han var en hensynsløs Egoist, som brugte allehaande Midler og
- 20 Personer (f. Ex. Mengel). Som ung Lieutenant førte han et lystigt Liv. Da han var bleven Statsraad, kom en gammel Kammerat til ham. Han modtog ham med Statsraadsmine. Noget efter brister den gamle Ven i Latter over Situationen. Gripenstedt slaar i med; men da
- 25 han har leet ud, gjenoptager han Ministertonen. Den fordums Ven gik og kom aldrig igjen.

DEN 25. AUGUST. Onsdag. Aschehoug er kommen imod Forventning; vi opsøge Berg, Carlson og Bergström, derhos Holmbo og Kierulf.*

- 30 Af Bergström hører jeg, at der i det svenske Raad

* Den Sidste gjorde et bedre Indtryk, end jeg ventede. Hans Loyalitet er i Sverige erkjendt. Han viser en Selvtændighed, som overrasker Stang, der af fuldkommen Mangel paa Emner gik ind paa Kierulf, som Irgens

35 foreslog. (Løvenskjold vilde Kongen ikke have.)

var tre Meninger, Wærn, som heelt sluttede sig til den norske Opfattelse af Statsholderspmet, Nogle, som Intet vilde indrømme, og den, som seirede. Da han, Adlercreutz og Berg opfordredes til at reise med Kongen til Norge, vilde han have Fleertallets Billigelse. Der førtes 5
forskjellige Forhandlinger med Stang, inden man enedes om Formen. Stang vilde først, at Sagen — *Norges Regering uafvidende* — skulde have været behandlet i Sveriges Statsraad. Dette afvistes ubetinget fra svensk Side. 10

DEN 26. AUGUST. Torsdag. Steinmann udnævnes da, men faaer Orlov til 20. Sptbr.*

Med Carlson—Forsell gennemgaaes Letterstedts efterladte skriftlige Disposition. Hellstenius eller Montelius nævnes istf. Forsell som Sekretær. 15

E. Sparre har faaet Kongen til at blive. Han møder idag. Vi stævnes til Drottningholm.

Kongen bliver tavs**, trods nogen Vaklen. Maaske frygter han Erindringen om Faderens Tale 1856, da Steenvægene rystede af Studenternes Hurraraab ***. 20

Kongen vilde ikke troe paa Bismarcks Krigsplan Mai 1875.

* Fbch havde faaet Afslag hos General Kaufmann og liden Tilbøielighed hos Broderen (gjennem Ravn.)

** Da Nellemann tidligere var hos ham, talte Kongen 25
meest om Opfattelsen af Dødsstraffen i Danmark; han syntes ei at erkjende Justitsministerens Ret til at være med.

*** Privat talte han med Flere af os. Han fortalte, hvad han havde gjort i Berlin. Her sagde han dog ikke, 30
at han havde talt med Keiseren. Han vilde ikke troe paa, at Krigen med Frankrig havde staaet for Døren. Gortschakow havde fremkaldt den Forestilling, at han havde standset den. Bismarck havde Kongen og Folket mod sig, naar han vilde løse det slesvigske Spml. o. s. v. 35
kapitulerer.

DEN 27. AUGUST. Fredag. Birch—R. kommer uventet. Da han i Stockholm har gaaet i Skole fra 6 til 11 Aars Alderen, er han jo der som hjemme. Af Skolekammeraterne leve endnu Thulstrup og Zethelius (Broder til Fru Lagercrantz) paa Nyby, af gamle Venner fra Stockh. Lars Celsing paa Hellefors i Södermanland, fra Ups. Prof. Svanberg, Provst Emanuelson, Forsberg i Lund o. s. v. Alle Erindringer fra 1859/1861 dukke jo op hos ham igjen.*

10 DEN 28. AUGUST. Lørdag. Slutningsmødet. Aagesens Appel til de nordiske Jurister om at arbeide paa en nordisk Formueret var meget heldig. Klein smurte vel tykt paa til de Geers Ære. Ved Afskedsgildet forekom Intet af Mærkelighed, uden at Afzelius, da man kun spillede den russiske Melodi, fremtvang Vårt land, trods Styrelsens Hyssen.

Dommene om Forsell er meget forskjellige. Bergström anseer ham for en lycksökare; han var ei heldig som Direktør for centralboktryckeriet, saa det var et Held 20 for ham, at han blev banco-secr.; han har jo aabenbart havt vel mange Jern i Ilden paa en Gang.

DEN 29. AUGUST. Søndag. *H. Hamilton* syntes først at ville troe paa Muligheden af at beholde Inddelingsværket, men erkjendte dog siden, at det var undergravet ved den 25 nye Lønning, som var indført for Officererne istedetfor den gamle patriarchalske Naturallønningsmaade. Han vilde ikke troe paa Gjennemførelsen af almindelig Værnepligt i *det Omfang, at særskilt Stamme kunde undværes.*

* Der var ikke saa Faa, som strax følte, at den svenske Stemning i 18^{59/60} var øieblikkelig f. Ex. Hugo Hamilton, Asker, Carlson o. s. v.

Til Celsing sagde Kong Carl en Gang mange Aar efter: ›Fra det Øieblik jeg forlod Birch eller Birch forlod mig, blev jeg baade paa det ene og paa det andet Sted 35 voteret overende.«

Men han syntes at troe paa, at det dertil fornødne Antal kunde udtages *ved Lodtrækning*, saa det øvrige Mandskab kun tjente kortere, uden Kasertering; han vilde ikke vide af Hvervning, da Nationens Blomst derved unddrog sig; vilde man ikke benytte Lodtrækning, maatte man udtage 5 de Bedste*.

DEN 30. AUGUST. Mandag. *Bergström* er mærkeligt nok nu ei blot den dygtigste Mand i Sverige, men for Øieblikket tillige den populæreste. A. Posse erkjendte, at hvis Præsidentpladsen i Commerciescoll. var blevet besat, kunde 10 2^{det} Kammer Intet have gjort. *De Geer* vilde, da det nye Cabinets Dannelse faldt saa vanskeligt**, havt ham ind med; han stillede som Betingelse, at Wennerberg skulde blive. Dette kunde ei ske — hvad han maaske vidste — da *Carlsson* skulde ind, og ei vilde tage Finansport. Til 15 denne maatte man tye til Forsell*** da Wærn ei vilde, trods de Misligheder, der vare forbundne med at tage en Mand, der hverken havde Embedsmands- eller Rigsdagserfaring. I Virkeligheden var det Kongens Upaalidelighed, som har gjort Bergström led og kjed af Stats- 20 raadet.

DEN 31. AUGUST. Tirsdag. Det er *Bergstedt* (Wennerberg's gamle Avindsmand) som udgav Malmstrøms, ikke til Trykken modne Forelæsninger.

* I Finland, hvor Inddelingsværket 1867 opgaves ifølge en Samvirken af russisk Unitarisme og finsk Jordbruger- 25 politik, har en Commission nu tilraadet alm. Værnepligt. Lodtrækning 3 Aar.

** Ekman (Finspång) var bleven umulig ved sine ufor- 30 sigtige Udtalelser om Statskontorets Ulydighed mod kgl. Befalinger.

*** Carlsson har i længere Tid støttet ham, ogsaa økonomisk ved Svensk Tidssk., der nu var bragt op til 1700 Abonnenter.

Sundberg var ikke hjemkommen. Han har til den tyske Kronprinds udtalt sig imod de tyske Kirkelove. »Upopulariteten« kom over Danmark*, svarede han, da Kronprindsen spurgte ham om Grunden til Uvillien
5 mod Tydskld.

DEN 1. SEPTEMBER. Onsdag. *De Geer's* Conjunkturstorhed er meget afbleget. I Virkeligheden var H. Hamilton i Begyndelsen (som Kirkeminister) den formaaende og siden blev det *Gripenstedt*, som ved sin *Villie* seirede i den
10 norske Sag og i den danske Sag; og ham var det og, som drev Repræsentationssagen igjennem. Til Grundlovsforslaget benyttede de Geer Dreier og Carleson**. Han er nu magelig; alt i 1873 kaldte han første Kammer Medlemmer sammen og anbefalede en Tilmærkelse
15 til 2^{det} Kammer paa Grundlag af Foreningen af Skatte- spm. og almindelig Værnepligts Gjennemførelse. Mange frygte for, at de Geer vil lade denne Uadskillelighed falde og indrømme Grundskatternes Afskrivning uden Vederlag ad Aare.

DEN 2. SEPTEMBER. Torsdag. Samler jeg Indtrykket af Samtalerne i Stockholm om Sveriges Fremtid i *det Indre*, er det mest fremtrædende Tvistemaal imellem Optimister og Pessimister, om hvilket Udfald de 52 Valg + 2 af 129 til første Kammer vil give. I denne Maaned vil
25 vi faae det at vide***. Bergström, Rydin, Hg. Hamilton spaae ilde. Forsell, Carleson, Sjöberg m. Fl. ansee denne Frygt for overdreven. Dog kan det ikke betvivles, at Fællesvoteringer ville gaae i Landmandspartiets Retning, og dette er saa meget misligere, som man i de sidste

30 * Han læser meget, men skriver lidet. Af Charakter er han noget heftig og utaalmodig. Hans Udbrud (»Forbandet Prat o. s. v.«) fra Formandspladsen skadede ikke i andet Kammer, men det huede ikke i Kirkemødet.

** Maaskee og Berg (Ljunggren).

35 *** Man venter, at de 5 Medl., der nu i første Kammer høre til Bondepartiet, mindst vil stige til 25.

Aar har tilstedet Fællesvotering i et langt større Omfang, end Grund-Loven hjemler*. En Spire til Uenighed ligger i den Lyst, Nogle have til ei at røre ved *Inddelingsværket*; thi dette trykker særligt *Sydsverige*, medens *Grundskatterne* fortrinsviis trykke i det gamle Sverige. 5

DEN 3. SEPTEMBER. Fredag. Det nye Ministerium vil ikke forelægge de store Ting i 1875-Aars-Rigsdag.

Skatteforslag skulle udarbejdes af en større Commission paa Grundlag af de Spm., som stilles af den mindre (Rydin, Arneberg [nu i privat Virksomhed] og Anderson); og de militære Forslag skulle gjenarbejdes og forsynes med Overgangsbestemmelser. Altsaa tidligst 1877. Arvid Posse søger nu Retræte, som Talman i andet Kammer. Det var ham tilbudt sidste Gang (gjennem Bjørnstjerna) af Kongen, som siges at have overvundet 15 Ministeriets Indvendinger, men han turde ikke modtage dette Tilbud saalænge det »bergfaste« Mstm. (Berg, Wennerberg og Bergström sad). Maaskee vil de Geer dog i en Retning udrette Mere, end Adlercreutz kunde have gjort efter sin Karakter. Denne vilde ikke være Consejlpræsident, og modsatte sig derfor det Grundlovsforslag herom, som de Geer nu tiltræder. 20

DEN 4. SEPTEMBER. Lørdag. *Ljunggreen*** bekræfter, at det er en paafaldende Forandring i Stemningen, der er indtraadt ligeoverfor Rusland, navnlig maaskee i Mellem- 25

* Bromée.

** Saavel *Ljunggreen* som *Strandberg* levede før 1848 paa »rysshatet« og sværmede for Herwegh, Freiligrath og hallische Jahrbücher. Lg. helbrededes i Berlin 18^{49/50}. Strandberg i Nød, da han efter et forhastet Giftermaal 30 flyttede til Stockholm og maatte arbeide med de laveste Publicister, kun understøttet af den varmhjertede Dalman.

Da Lgg. efter 5, 6 Aar traf ham igjen, var han undergaaet en lignende Forandring, som denne selv, maaskee var han endog naaet længere til Høre. Han fornægter 35 sin Fortid, er dog vedvarende stolt, skriver Lidet.

sverige. I Sydsverige er denne Omstemning endnu ei heelt trængt igjennem.

Grev, Prof. *Hamilton* siger, at Bredberg i $\frac{63}{64}$ stærkest trængte paa, at Danmark skulde hjælpes. Manderström
 5 var i Grunden derfor, men hans aldrig store Kraft svækkedes derved yderligere, at han i økonomisk Hsde dengang var stærkt truet og særlig var afhængig af Gripenstedt. Han tog siden den fattige Hævn, at han hindrede Gripenstedt i at faae sit sidste Ønske opfyldt,
 10 at blive Medlem af Akademiet.

DEN 5. SEPTEMBER. Søndag. Ved vor Hjemkomst finder jeg, at Goos's Indledning til Strafferetten er udkommen. Goos vil nu aabenbart trænge igjennem til fortjent Anerkjendelse, men hans Radicalisme vil noget hindre ham.
 15 Jeg traf ikke i Stockh. Bennich, men det sees, at Man begynder at frygte for et Toldforbund med Tydskland, som kunde hemme Benyttelsen af den Frihed, man faaer ved den franske Tractats Udløb — til 1877. Det egentlige Tvistepunkt indskrænker sig dog til Toldansættelsen
 20 for tydske Sprit under Navn af Druebrændeviin. Tillige forhandles om Handelsreisendes Afgiftsfrihed og nogle Tharabestemmelser. Jeg fik ikke Tid til at opsøge Wallenberg, Dufva eller Hedin, endsige Skogman eller i Upsala Svedelius.

25 O. Cassel er paa Randen af Fallit.

DEN 7. SEPTEMBER. Tirsdag. Det synes, som det gaaer heelt trangt med Arbejdercommissionens Fødsel.

Desværre gaaer det og ilde med Theaterbygningen, der aldrig bliver færdig. Fischer vil, hedder det, lade
 30 optage et Spm., nærmest rettet mod *Meldahl—Hall*.

Bille—Kayser—Th. Nielsen ubetinget Nei. *J. A. Hansen* Ja, hvis Commissionen endelig sammensættes, som paa-tænkt. Derpaa henvendte man sig bl. A. til Rimestad (Schou's gl. Manucteur), der sagde Nei.

35 DEN 9. SEPTEMBER. Torsdag. Vor Konge har villet i Vinter til London i Prindsen af Wales' Fraværelse. (Han bør

dog besøge Kong Oskar, inden Keiser Alexander gjør det, maaskee kunde han med det Samme svippe til St. Petersbg.) Denne Kongens Fraværelse skulde da tjene til Paaskud til at skaffe Ministrene Frihed for Rigsdagen i Jagtglædernes Tid. En anden Mulighed er, at Prindsesse Alexandra kom hertil i Julen.

DEN 10. SEPTEMBER. Fredag. Arvid Posse udbrød, da det af ham bekjæmpede Repræsentationsforslag seirede ved Gøtheborgernes Massepaavirkning (— Manderström havde udentvivi ventet, at det skulde falde, ligesom tidligere Forslag —), »Nu er vi (o: Bønder) Herrer«. Dette vilde han vise 1866—70 ligeoverfor de Geer. Men hans personlige Eiendommelighed traadte stærkere og stærkere frem efter Bergströms Indtræden. Nu blev det ikke de Geer, men denne, som skulde kues og overvindes. De Geer var i sin Tid ligesaa naiv som Bjørck og de andre Borgere. Han troede, at Bønderne vilde vælge den Dygtigste (f. Ex. Stiernsvärd, og ikke Svend Nilson paa Østerlof); Bjørck troede, at Borgerne fremdeles skulde kunne lede Bønderne, ligesom i Fire-Stands-Tiden o. s. v.

DEN 11. SEPTEMBER. Lørdag. *Tietgen* spaaer, at Venstre løber sammen, og at Estrup ikke holder sig tre Maaneder. Det maa dog erindres, at Estrup og Handelsbanken, Skeel—Nelleman ere hans hête noire. Han er iøvrigt mærkeligt irriteret paa Lassen's Dagbladsart. Conference med Hammerich (Iselingen).

DEN 12. SEPTEMBER. Søndag. Berg udnævner Høgsbro til Ordfører for Finantsudvalget. Dette tyder paa, at Tietgens Spaadom om Venstres Samling gaaer i Opfyldelse. Th. Nielsen er jo stærkt brystsvag.

DEN 13. SEPTEMBER. Mandag. Høgsbro tager meget kjøligt imod Bergs Underkastelse — saa berettes i det Mindste.

DEN 14. SEPTEMBER. Tirsdag. Goos siger, at der dog maaskee af den internationale Congres i Haag kan ventes en

gavnlig Indflydelse i Retning af Tilveiebringelse af en universel Vexellov.

Twiss slog paa at holde næste Møde i Kbhvn., men Goos svarede viselig, at endnu var Interessen ikke tilstrækkeligt levende. Klein betegnedes som Centrum for Bevægelsen i Vexel-Ret her.

DEN 17. SEPTEMBER. Fredag. Jeg hører, at Dreier i et Møde, Haffner for en tre Uger siden holdt med Generalerne (Scharffenberg, Jonquières, Sommer), Direktørerne (Ravn—
10 Kauffmann) har erklæret, at han aldeles ikke tiltroede sig selv nogen politisk Dom eller nogen finantsiel Mening i Almindelighed, men skulde Kbhvn. befæstes, udkrævedes dertil 100 Mill. Kr. og 40,000 Mand, for ikke at tale om de i Forbindelse dermed staaende Udgifter.

15 Saaledes gaaer min Forudsigelse, at Haffners Forbedelser i 1872 vare aldeles utilstrækkelige, kun altfor meget i Opfyldelse.

Nu ere nok Rothe—Tietgen* bleven enige om Nordbanemanglerne. Det var nær ved, at Privatbanken skulde
20 sagsøges til at afholde de Udgifter, som Nordvestbanens Fuldendelse udkræver. Det var jo Rothe, som stod ligeoverfor Tietgen; maaske er her dog en ny Grund til at forklare Tietgens Forbittrelse mod Godseierministeriet, hvis Overmod han iøvrigt ikke uden Føie har et skarpt
25 Blik for, og hos hvilket han ei kunde vente Hjælp.

DEN 18. SEPTEMBER. Lørdag. Nu er der aldeles overveieende Sandsynlighed for, at Ministeriet udsætter Rigsdags-samlingens Arbejder. Godseierne have reist saa meget omkring, at det bliver dobbelt ironisk, naar Dagens Nyh.
30 betegner Ministeriet som et »Arbeidsministerium«.

Kiær volder Bryderier, idet han selvraadigt beskytter Deserteurer fra Slesvig. Nielsen kan ikke magte ham.

Nu søger sjæll. Jernbanebest. om Concessionen til Dobbeltsporet og til Frederikssundsbanen.

35 * Denne troer at kunne lade det Manglende udføre billigere selv end ved R.

Jøderne forfølge i denne Tid Tietgen; han har Bryderier af sine Protegés, Dammerne (Tuborg, Privatb.).

DEN 20. SEPTEMBER. Mandag. Endelig kom da *Arbejder-commissionen*. Den er meget fattigt sammensat*, desto dristigere er Programmet**. 5

Moltke-Bregentved er nu alt saa skrøbelig, at han sagtens maa reise paa Landet. Hans Fader døde af Mavekræft; hans gastriske Ulemper ere altsaa betænkelige.

DEN 22. SEPTEMBER. Onsdag. I Nær og Fjern meddeler K. Arentzen to Breve af Fru Ørsted fra Aug.—Sptbr. 1807 10 til Baggesen. De vise et naivt, inderligt Venskabsforhold, men kun den Bornerede kan finde Bevis for Skandale her.

DEN 23. SEPTEMBER. Torsdag. Studenterforeningens antiradical Seniorat er nu fornyet, kun Edg. Sødring er 15 bleven; Gredsted, Giersing, Simony og Steffensen ere afløste af V. & S. Bauditz, Kraft og Lund, alle i samme Retning som de afgaaede.

Idag kom H. Forsell paa Tilbageveien. Han var overordentlig tilfreds med Valgene. Han troede, at disses 20 rolige Gang var lettet derved, at det sidste andet Kammer havde forkastet Forslaget om i Principet at godkjende Hærordningsforslaget. Nu vilde han have A. Posse ind i den store Finantscommission, som skulde gjøre Udvei til 20 Mill. nye Indtægter (10 Mill. i Anledning af Grund- 25 skatternes Afskrivning) og 10 til forøgede Hærordningsudgifter.

* Senere har J. A. Hansen meldt sig fra. (Skr. ²²/₉.)

** Skumlere ville paastaae, at Skeel (jfr. 25. Spt.) slet ikke havde lagt Mærke til hvad han havde underskrevet 30 (Fl. Larsen). Commissariatet kom ind med en Mængde andre Sager til Underskrift, og en halv Time efter kom Pakken tilbage, alt underskrevet. Er dette virkelig sandt, er det sørgelig Stadfæstelse paa Schou's Ubrugelighed.

- DEN 25. SEPTEMBER. Lørdag. *Sybel*, som nu er Chef for Geheime-Statsarkivet var meget glad over det Fremskridt, Tydskheden gjorde i Elsass ved Hjælp af den treaarige Tjenestetid, navnlig i Skikkelse af Kyrasserregimentet.
- 5 Han undskyldte Ikke-Opfyldelsen af Art. V med de Vanskeligheder, man havde haft med Augustenborgerne og de gamle Slesvigholstenere; nu begyndte de at blive gode Tydskere, og man kunde ikke strax støde dem for Hovedet med at dele Slesvig.
- 10 »Berlingske« ræddes for »Dagbladet«s Charakteristik af Skeel.

- DEN 26. SEPTEMBER. Søndag. Howitz fulgte igaar Aftes Moltke til Bregentved. Der er ikke Tegn til Kræft, men Ansvaret har alt efter tre Maaneder saaledes ødelagt
- 15 ham — han har i 8 Dage ikke kunnet spise — at han snart maa fratræde. Vil Frijs indtræde?

- DEN 27. SEPTEMBER. Mandag. Hvad Forsell nu foreløbigt nærmest vil binde an med, synes at være Ophævelsen af det vidunderlige Statscontoir, hvortil Anvisningerne
- 20 gaae direkte fra alle Ministre, og hvis Forretningsgang er saa gammeldags og selvstændig, at Finantsmst. først 1877 erfarer Stillingen d. ³¹/₁₂ 1875. Ministerierne kunne trække paa de besparede Summer Aaringer efter det Aar, da Beløbet er bevilget.

- 25 DEN 28. SEPTEMBER. Tirsdag. Af Bennick hører jeg den Anskuelse udviklet, at de Geers Ministerium i det Hele, og særlig Weidenhjelm ville forhale de store militære-finansielle Forslag saa længe som muligt. Weidenhjelm vil være Minister og bliver ved at være det, saalænge Sagen
- 30 forberedes. Derfor forelagde han sidst »Generalernes Forslag«, som saadant, ei som sit eget. Altsaa kan Indrømmelser ventes af ham o. s. v. Kan man vente, at den nye store Finantscms. skal blive færdig i eet Aar? Grundskatternes Afskrivning vil maaskee vise uløselige
- 35 Problemer. Hvem veed om man ikke efter flere Aars Kranglerier vender tilbage til det abelinske Forslag, med

nogen Udjævning af de tungeste Byrder. De Geer ved næppe selv, hvad han vil, det er kun »Forsonlighed«, han vil. Ingen veed, hvad Kongen vil; hvorfra skal der komme nogen Kraft i Statsraadet?

DEN 30. SEPTEMBER. Torsdag. Worsaae fortæller mig 5
nogle Træk til den forløbne Rigsdags indre Historie, som
jeg ikke kjendte.

1) *Præstelønningsl.* Jfr. 10. Fbr. W. paastaaer, at Bøn-
derne imod deres Villie bleve tvungne til at forkaste Re-
gjeringsforslaget, og at Uvillien over at blive skuffede 10
for denne Lov ikke lidet bidrog til, at der siden pøn-
sedes paa Opstand. Fischers Optræden i denne Sag aab-
nede W.s Øine for Fischers Upaalidelighed. Sin Indrøm-
melse m. Hs. til Finantslovsraadigheden over Overskudet
forsvarede han med at der maaskee opgaves 50,000; 15
til Gjengjæld vandtes 190,000 Kr. i Bispetiendernes Over-
skud tilbage fra Statskassen. Dette Forsvar er og bliver
dog svagt, naar man ikke engang bringer Spmet til en
Afgjørelse ved en saadan Indrømmelse.

2) Jfr. $2^{1/2}$, $2^{3/2}$, $2^{4/2}$, $2^{6/2}$, $2/3$, $4/3$, $5/3$. 20

Worsaae supplerer Meddelelsen $2^{3/2}$ med det vigtige
Bidrag, at Ministeriet fra de Misfornøiede havde Tilbud,
hvorved et Resultat vilde være opnaaet, som — fraregnet
Lønningsspmet* — i det Mindste vilde have svaret til
det endelig opnaaede; Th. Nielsen, V. Holm, Madsen o. Fl. 25
vilde nemlig nødigt have Opløsning, og de lagde sær
Vægt paa, at Finantsforslaget kom i en saadan Form,
at Regjeringen vilde anbefale det uforandret i Lands-
thinget. Dette Tilbud omfattede Universitetet; Statskassen
skulde yde det fornødne Tilskud for 1875—1876 og 30
Gjældsforholdet til Communitetet skulde henstaa uaf-
gjort. Først *Dagen før* tredie Behl. skulde begynde, altsaa
 $17/3$ tog Dissidenterne dette Tilbud for Worsaae's Vkde.
tilbage, men denne vilde ikke finde sig i denne Mis-
handling, der saae ud som et Forsøg paa at trykke Re- 35

* Jfr. Nellemann 6. April.

gjeringen, fordi den store Deputation af 23. Fbr. havde sikkert imod Opløsning, jfr. $\frac{17-18-20}{\text{Marts}}$ og 8. April, samt 23. og 25. Fbr.

3) *Ministeriets indre Forhold* vilde imidlertid under alle 5 Omstændighederne have øvet en opløsende Virkning.

Fonnesbechs Holdning var ikke en Følge af indre Overbevisning, men fremkaldtes ved vexlende Paavirkninger, ifr. *Fonnesbech* som Udenrigs-M. 15. Febr.

Dagbl. $\frac{9}{3}$, jfr. 14. Marts.

10 Fonnesbech var helt modig i Ord i Landstinget d. 23. Marts. Han hævde dog forud erklæret (efter Worsaae), at Ministeriets Dage vare talte, siden man ikke var kommen til en Overenskomst med Folkethinget, inden Finantsl. kom ind til Landstinget. I ethvert Fald var 15 Ministeriet aldeles opløst ved Fonnesbechs fuldstændige Afmattelse. Han var legemligt og aandeligt* opløst.

Tobiesen 19. April, 14. Marts, 28. April.

Rosenørn-Lehn $\frac{26}{3}$, jfr. $\frac{15}{2}$.

Steinmann 28. Marts.

20 Estrup's Stemning og dens Indflydelse paa Folketh. $\frac{24}{3}$, $\frac{20}{4}$.

4) *Militærspnene.*

Venstres 30 Mill.

23 Fbr., 15. Marts — 29. April og 8. Juni.

25 Kleins Paastd., at han iøvrigt skulde have udtalt sig for at benytte Militærudvalgets Tilbud til at forbedre Stemningen i Mellempartiet, modsiges af Ravn, som paa- staaer, at Kleins Optræden her var saa svag, at den næppe bemærkedes. Tobiesen erklærede ikke at kunne 30 gaae med paa en Indkomstskat, og Fbch. mente og, at Hensynet til Landstinget (o: *Høire* i Landstinget) maatte være afgjørende. Heri har Klein dog utvivlsomt Ret, at Dinesen—Scavenius stærkt paavirkedes af Umuligheden af, at Noget kunde udrettes til Forsvarssagens Fremme, 35 saalænge Steinmann var Minister, og derfor gjerne greb

* Gedalia-Affairen spillede jo en stor Rolle.

den Leilighed til at sprænge Ministeriet som Lønningsændringsforslaget frembød.

5) *Lønningspmet* gav tidlig Anledning til Rygter om Underhandlinger mellem Fønnesbech og J. A. Hansen $\frac{6}{3}$ — $\frac{8}{3}$. (Skeel—Nellemann's Tilkaldelse) $\frac{9}{3}$, ffr. $\frac{10}{3}$ — $\frac{11}{3}$ 5 (Udvalg i det midlertidige Bevillingsl.?) og $\frac{13}{3}$ — $\frac{14}{3}$. Fristforkortelsen $\frac{14-15, 16, 17}{\text{Marts}}$.

Bestemt Skikkelse tog Rygtet lidt ind i April, 5. April—6. April. Jeg gjør stærke Modforestillinger til Worsaae—Klein (7. April), jfr. $\frac{9}{4}$, og faaer d. 10de April Landsthin- 10 gets Centrum til at erklære, at det ikke vil udtale sig om et Forslag, der ikke foreligger fra Regjeringen; men Ministeriet fastholder det ($\frac{10}{4}$, jfr. $\frac{11}{4}$). Nu beretter Worsaae, at han havde faaet Fbch. til at ville opgive Forslaget, og at han selv i Ministersamlingen udtalte 15 sig for dets Opgivelse, hvortil Tobiesen sluttede sig. Men nu mente Klein, at man var gaaet for vidt til at kunne træde tilbage; Tobiesen og Fbch. vendte om og derved blev det da, jfr. 12. April, $\frac{18, 20}{4}$.

6) *Den midlertidige Bevillingslov.* 20

a) Første Stadium.

$\frac{10, 11, 14, 15, 16, 17}{\text{Marts}}$.

b) Hvad, hvis Finantst. ei klares inden Pindse.

21. April, 23. April, 10., 11.—13. Mai, 14. Mai, 14. Juni, jfr. 1876, Mai 9. 25

Ministeriets Opløsning.

7) At Mellempartiet har spillet en stærkt opløsende Rolle er indlysende.

Jfr. 23. Fbr.—25 Fbr. (Deputation af 6 Mand.)

3. *Marts* (Holst., Ingerslev). Aftalerne med Venstre 27. 30 April (imod Forhlggen med Høire 26. April), 28. April.

Ministeriet vil dog holde Stand $\frac{28. \text{ og } 29.}{30.}$ April, saa troer det selv, i alt Fald lader det saa; men det hjælper ikke, dets Dage ere talte. 8.—10. Mai.

Klein's Stemninger, 17., 20., 26. Mai, 7. Juni. »Fædre- 35 landet«, jfr. Skeel 29. Mai.

Frijs 3. Juni. Estrup 4. Juni, jfr. 6. og $\frac{11}{6}$, $\frac{21}{6}$.

Saameget er klart, Fønnesbech—Tobiesen forspildte en god Situation.

1) Stemningen vilde være blevet en helt anden, hvis han havde taget sit Parti, og itide sluttet sig til Told-
5 udvalgets moderate Tilbud. Han tilbageholdtes dels ved Frygt for Godseierne, dels vel og ved Mängel paa Indsigt i Toldlovg.

2) Tilbudet om de 30 Mill. burde have været behandlet heelt anderledes, end det blev.

10 3) Fischer lokkede Ministeriet ind paa det skjæbne-
svangre Lønningsforslag, som aldeles svækkede Tilliden til Fønnesbech.

Inden Landstingets Slutning havde Estrup utvivlsomt sit Mstm. færdigt; om Aftalen alt var sluttet, inden For-
15 liget i Fællesudvalget sluttedes paa Ministeriets Bekostning, skal jeg lade være usagt.

33. BOG

OCTBR. 1875–OCTBR. 1876

Kriegers Dagbøger. VI. Bind.

7

TREOGTREDIVTE BOG

Dagbogen indeholder 361 for største Delen meget tæt beskrevne Sider, hvoraf adskilligt mest vedrørende udenrigspolitisk Dagsnyt er udeladt.

DEN 1. OCTOBER. Fredag. Rigsdagsudsættelse besluttes. Efter Liebe har Haffner (der har Vanskelighed ved at komme til noget Resultat), tidlig begjæret Udsættelse. Udsættelsen skal vare til 29. Novbr.

Rimestad fratræder Redaktionen af »Dagstelegraphen«. 5
Ferslev vil paa Grund af hans Dovenskab ikke længere beholde ham. Jeg hører, at N. Hansen, »Journalisten«, er havnet her.

DEN 2. OCTOBER. Lørdag. Den letterstedtske Forenings danske Afdeling constituerer sig — til Bestyrelse vælges 10
Krieger, Hammerich, Ploug, Madvig og Meldahl; den be- myndiges til at forøge sig med 2 Medlemmer, og Stifterne indtil 25.

Liebe lover 5×200 Rdl. til Rosenbergs nordiske Aands- livs Historie. *Hegel* lover at overtage Forlaget. 15

Winkelhorn vil nu forfatte tvende danske Literatur- historier, en mindre til Skolebrug (20 Ark), en større i 2 Bind.

Ministeriet har besluttet (ligesom 1856 og 1863) ikke at forelægge Finantsl. før 29. N. 63. 20

Ploug fortæller mig idag, at Manderström i Foraaret 1864 undskyldte sin Tilbagevigen med Stemningen i Sve- rige. Ja, havde Stemningen overalt været, som den var i Skaane, saa havde der ingen Vanskeligheder været. M—m. forsikrede, at han aldeles ikke i 1863 havde hørt 25
det Mindste om Underhandlingerne sigtende til Arveføl- gens Ændring.

DEN 4. OCTOBER. Mandag. Det paastaaes almindeligt, at Morgenmødet af de to Grene af det forenede Venstre har udsat at tage formelig Beslutning om sit indbyrdes For- 30

hold til Rigsdagens nye Sammentræden. Foreløbigt holder det sammen ved Valgene, der gaae som sædvanligt. Rigsdagsudsættelsen sætter ondt Blod.

DEN 5. OCTOBER. Tirsdag. Det forenede Venstre enes om et Manifest, nærmest støttet til Udsættelsen. Det undertegnes af 52 Medlemmer.

Estrup tyer nu til Rosenørn-Lehn, omend Udnævnelserne udsættes, til Moltke er blevet begravet. Den Tanke, han engang har havt om Kauffmann, er altsaa endelig opgivet.

DEN 6. OCTOBER. Onsdag. I Christiania begynder nu Sporvognskjørselen — med een Hest og uden Conducteur; hvorvidt det vil lykkes, maa Tiden vise.

Statsraad Holst's Optegnelser have nu virkelig begyndt at see Dagens Lys. Stang har altsaa tilladt Kherre [Kammerherre] Holst Udgivelsen. Forhandlingerne om Statsgjældens Deling vise de danske Underhandlere i et meget slet Lys.

Carlsen, som har afslaaet Ministeriet at være dets whipper-in, ønsker dog at kunne møde i Centrum for at kjende Meningerne. Schlegel med adskillige Urolige holde særskilte Møder.

DEN 7. OCTOBER. Torsdag. Det er authentiskt, at Instruxen til Arbejdercommissionen ikke har været forhandlet i Ministerraadet.

Skeel udtaler sig saa besynderligt om den, at man næsten maa troe, at det er sandt, at han har underskrevet den, uden at Nogen har gjort ham opmærksom paa, hvad det gjaldt. Comiskt nok har Rygtet travlt med at gjøre Martensen til Forfatter. Nei han vilde naturligviis ikke engang være Medlem, hvis Regjeringen havde opfordret ham, »dertil kjender han for lidt Detaillerne.« Dette afholder ham dog ikke fra en quasi — socialistisk Optræden, hvis inderste Tanke jo er at bringe Arbejderne ind under nye Baand.

DEN 8. OCTOBER. Fredag. Ewerløff kommer til at tale om

Statholdertiden. Han som saa mange Svenske finde det naturligt, om Sverrigs Kønige havde havt en Ambassadeur i Norge, ligesom Norge i Stockholm har en Statsminister og to Statsraader i Stockholm (— den statsretlige Forskjel mærker han ikke; han seer kun den praktiske 5 Bequemmelighed, Svenskerne havde ved at finde en Mand i Chra. til hvem de kunde holde sig —). Han paastaar, at Nordmændene pinte Livet af Platen * og at Statholderembedet væsentlig forblev ubesat, fordi man ikke kunde finde Svenske, som vare egnede og villige. 10 Hertil bidrog og, at Kongen vilde have en Militær (ellers de Geer). Ligeledes smigrede man fra Chra. Kongen med den Udsigt, at Storthinget vilde gaae ind paa at forlænge den Tid, en Vicekonge kunde være udenfor Norge, hvilket Haab dog glippede *. Julirevolutionen virkede og 15 afholdende fra nye Statholderexperimente.

Ingen af Diplomaterne viste sig ved Moltkes Begravelse idag.

DEN 9. OCTOBER. Lørdag. Holstein-Holsteinborg, som forgjæves havde ventet at blive En af Administratorerne 20 efter Grev Reventlow—(Christianssæde-Brahetroleborg)—Rosenørn-Lehns Anbefaling af Schack er taget til Følge — arbejder nu stærkt paa at faae Vallø- eller Vemmetofte Curatel. Chr. Danneskjold ivrer naturligviis for Svigersønnen Chr. Moltke. 25

DEN 11. OCTOBER. Mandag. Rosenørn-Lehn udnævnes til Kongens Tilfredshed. Det synes, som Kongen dog ikke reiser til England. Vil Dronningen isaafald og opgive sin Reise? Maaske kommer Prindsesse Alexandra dog hertil til Julen. 30

DEN 12. OCTOBER. Tirsdag. Arbejderkommissionen indstiller Falbe-Hansen til Medlem istf. I. A. Hansen, som ikke vil indtræde.

* Yngvar Nielsen fremstiller og Forholdet, saa at en svensk Statsholders Stilling blev utaaelig efter Torve- 35 slaget.

Der skal i Godseierkredsen være en vis Frygt for at Estrup skal slutte sig til den Anskuelse, som Haffner-Nellemann siges at nære, nemlig at man ikke bestemt skulde være imod en Indkomstskat*, naar Forsvarssa-
5 gen derved kunde klares.

DEN 14. OCTOBER. Torsdag. Endnu hersker her spændte Forhold paa Pengemarkedet.

Man er overalt for stærkt bunden. Imidlertid vil sag- tens den gode Høst hjælpe om nogen Tid.

10 General Thomsen er nu ifærd med at skrive et Svar paa Andræ's finantsielle Hærbudgetbetragtninger. Han paastaaer, at Steinmann kom til Ministeriet med de samme fra hans Stilling i Aarhus hentede jyske Be-
15 tragtninger, som han havde gjort gjældende i Generals-
commissionen, men som han ikke (trods Thomsens Til-
bud) havde villet modtage den fornødne Bistand til at bearbejde.

Han afleverede sit Foredrag i Folkethinget — nu skulde det bearbejdes. Han fik En af sine Meningsfæl-
20 ler, Oberst Glahn, anvist dertil — efter nogen Tids For-
løb maatte denne erklære, at det var umuligt. Agersø-
historien ansaae St. for en sig uvedkommende Marine-
galskab.

DEN 15. OCTOBER. Fredag. Mohrenheim, som har gran-
25 sket Nellemann i Sommer, kalder ham en fanatique à froid,
og frygter for at Ministeriet skal berede Landet større
Storme end det kan taale (»faire sauter la machine«),
hvis det ikke vil følge Toryernes Exempel og som Mi-
nistre gennemføre, hvad de tidligere have modsat sig.

30 Saa vanskeligt er det at finde Redaktører i alt Fald
til Dagstelegraphen, at N. Hansen siges at skulle være
den politiske Redactør, i Gjærning, omend ikke i Navn.
Branner vilde ikke, endnu er det dog ikke vist.

* Carlsen har siden bekræftet, at Haffner ved sin Ind-
35 træden havde denne Mening. ($\frac{11.}{\text{Januar}}$ 76.)

DEN 16. OCTOBER. Lørdag. I Chra. udkommer en besynderlig Brochure om Betydningen af Kongens Reise i Sommer. Om Fischers Planer lyde forskellige Rygter; at han bygger Organistskolen og Museumsbevillingen for den utilstrækkelige Bevilling, kan være rigtigt; men det heder og, at han opfordrer v. Haven til at søge Præstekald, ja at han vil have Brandes udnævnt. Schiellerup's Ansættelse skyder han tilside, fordi denne nu har højere Indtægt; han burde jo søge en Tillægsløn til ham. Fischer føler iøvrigt i høi Grad Utilstrækkeligheden af de Kræfter, som haves til Hjælp i Ministeriet. 5 10

DEN 17. OCTOBER. Søndag. Det lader til, at det store Syn over Theatret ikke bliver til Noget. Imidlertid bliver Taget udbedret, og samtidig den øverste Gesims omgjort. Det vilde være nyt Bryderi, hvis der kom Frost under dette Arbeide. 15

DEN 19. OCTOBER. Tirsdag. Endelig kommer Storfyrsten og Dagmar afsted. Til Estrups Overraskelse meddeler Kongen ham, at Kongen og Dronningen ville reise — imorgen, foreløbigt til Rumpenheim, men i Virkeligheden til England.* 20

Hall har hørt det Rygte, at Militærudgifterne skulle løbe op til 43 Mill. Rdl., og at Estrup derfor var gaaet over til Indkomstskatten. Men det er kun Rygte.

DEN 20. OCTOBER. Onsdag. I. Hansen Ridder af Danebrog! Idag er Kongen dog reist uden nogen ordentlig Besked til nogen af Ministrene. 25

Thomsen har været hos Andræ for at berede ham

* Estrup fik Intet at vide, om han vilde til Paris, overhovedet hvorledes han vilde reise, om Dronningen af England havde indbudt ham o. s. v. Rosenørn, som næste Dag vilde til Falster, tænkte ikke derpaa; Estrup lod sig nøie med et halvt Løfte om, at Kongen kom tilbage i tredje Uge i Novbr. Mohrenheim derimod troer at vide, at Kongen bliver borte til Jul. 35

paa Kritiken. Snurrtig nok giver hver sin Fremstilling af Samtalen. Andræ roser sig af at have foreholdt ham Rettelsen af Hærens Mangler, som det ene Nødvendige; Thomsen vil have fundet ham meget indrømmende.

5 DEN 21. OCTOBER. Torsdag. Hall er nu ifærd med om muligt at faae teknisk Instituts Mænd og Haandværkerforeningen (Klein's Skole) til at enes. Udvalget (Jul. Thomsen, Klein, Kayser, Clement, Lasenius-Kramp, Andersen og Tuxen) kunde det ikke.

10 DEN 22. OCTOBER. Frødag. Jeg hører, at Moltke virkelig har indstillet I. Hansen til Ridder, da hans tidligere Banken paa i uofficiel Form ikke hjalp. Saaledes forandrede Forholdet sig i de 10 Aar, siden jeg førte ham til Bluhme.

DEN 24. OCTOBER. Søndag. Den norske Brochure om Betydningen af Kong Oskars Reise — som indledes med et Uddrag af de diplomatiske Depecher fra Novbr.—Decbr. 1863 — er af Sorenskriver Morgenstjerne, Halls Ven, saa det er mærkeligt, at Friele i saa voldsomt et Sprog haaner hans rigtignok altfor store Iver efter at behage
20 Kongen.

Det islandske Althings Lovforslag om Skab vil ikke kunne blive stadfæstet, hvilket jo vil mishage endel paa Island. Derimod stadfæstes Sigurdson's Doterung; ligl. Brændevinsl. og Kaffel. [oven] (i Erstatning for Althings-
25 skatten som bortfalder).* En Hovedsag vil være om Rigsdagen vil bevilge 20,000 Kr. til Dampskibsforbindelsens Udvidelse.

DEN 26. OCTOBER. Tirsdag Nu er endelig *Holst's* Op-
tegnelser komne til Kbhvn. De indeholde de paalideligste
30 hidtil fremkomne Bidrag til Bedømmelse af Carl Johan som norsk Konge.

DEN 27. OCTOBER. Onsdag. Htrd. vender OR.-D.'s Præ-
misses om og mortificerer Yttringerne om Bjørnbaks
»vitterlig« usande Benægtelse at have været Ml. af Inter-
35 nationale; den afsiges først i Morgen.

* Stadfæstelsen skal dog først komme efter Nytaar.

DEN 28. OCTOBER. Torsdag. Dommen afsiges i Sagen mellem Bjørnbak—Kofod. Det stod 7 mod 6; først var der endog Fleertal for at *mortificere* i begge Retninger, medens Ingen vilde fælde Kofod. Omend Bjørnbak dokumenterede utilbørligt bredt, gjorde han i det Hele taget 5 et bedre Indtryk, end man vel kunde vente.

DEN 29/30. OCTOBER. Fredag. Lørdag. Forgjæves spørger Décazes Moltke, om Kongen kommer til Paris, forgjæves spørger Moltke her — Ingen kan svare; Kronprindsen er ligesaa uvidende som Estrup. Saa desorienteret er Kongen, 10 at han i Lybek indbød Petit til Frokost, uagtet Mistanken for de brandfarlige Vædskers Forsendelse med I. L. Bager vender sig mere og mere imod ham.

Nu lyder atter Rygter om, at Ministeriet er i stor Vaande paa Grund af Forsvarsforslagene, som voxer 15 Haffner over Hovedet; Estrup skulde vel (jfr. ^{19/10}) være gaaet ind paa Indkomstskatten, men nye Vanskeligheder skulde have voldet nye Forhandlinger o. s. v. (Ussing.)

DEN 31. OCTOBER. Søndag. I Norge er Monrad, Dr. Brock og Guldberg bleven valgt ind i den letterstedtske Afdelings- 20 styrelse. Aschehoug undskyldte sig. A. er meget tilfreds over den ørstedtske Medaille, som han har faaet tilligemed Nellemann. Besl. var taget i Enden af Mai, men udsattes, indtil det sidste Hefte kom.

Mourier lægger Pengene ud, indtil Fonden er steget 25 saa meget, at den i Statuterne paatænkte Udvidelse kan finde Sted.

DEN 2. NOVEMBER. Tirsdag. Kongen kom da ikke til Paris. Moltke skræmmede ham. Det var paalagt M. at bestille Logis; dette var meget vanskeligt; under Telegrapherinin- 30 gen herom bevidnede han Mac-Mahon's og Décazes's store Paaskjønnelse, fordi Kongen vilde blive den første europæiske Souverain, som besøgte Republikken — saa turde Kongen ikke. End ikke paa Tilbagetouren kunde M.-Mahon's Adjutant, der hilste paa Kongen, faae noget 35 Tilsagn om et naadigt Besøg.

DEN 3. NOVEMBER. Onsdag. Idag holdt Hall Møde med Teknikerne. Et nyt Udvalg af Borgmester Hansen, Clément og Kayser antages at kunne finde en Udjævning.

Mynster-Literaturen har nu faaet en Tilvæxt ved Blade
 5 fra og om Mynster. Et Hovedfortrin har Mynster vistnok fremfor Grundtvig. Han gik frem til sit Livs Ende, medens Gg. i mine Øine umiskjendeligt gik tilbage efter den ulykkelige mageløse Opdagelse. Paa Mynsters sidste Prædikemaade (1846 ff.) virkede udentvivel Martensen,
 10 forsaavidt som denne bragte ham til at optage dogmatiske Themater, hvilke han tidligere ei havde indladt sig paa, i sine Prædikener. Nogle Breve af Laub (nuværende Biskop) give et livligt Billede af Fru Rahbek (O Thiele!), Sibbern og Schleiermacher.

15 DEN 4. NOVEMBER. Torsdag. Jeg taler med Nellesmann om Optagelsen af den af Aschehoug opgivne Plan til en nordisk Rets-Encyclopædi.

DEN 5. NOVEMBER. Fredag. Det paastaaes nu, at Ministeriet atter har opgivet Indkomstskattetanken.* Efter Skeel
 20 (Schlegel) skulde Ministeriet fordre ubetinget Tilslutning fra Landstinget, og naar saa Folkethinget gjorde Vanskeligheder — gaae af!

DEN 7. NOVEMBER. Søndag. Har Fischer maattet give moralske Garantier ved at ægte sine Børns Moder (— eller
 25 dog de flestes)?

Det berettes, men er dog endnu kun et Rygte. Da Frijs gjorde ham til kongevalgt Lth. [Landstingsmand], stod han under Udpantning.

DEN 11. NOVEMBER. Torsdag. Nellesmann skal nu paa-
 30 anke, at der ikke er betalt Arveafgift af Landgrevens Bo.

Consistorium modsætter sig den æsthetiske Professorgages Flytning til en mathematisk Professor (Zeuthen). Saaledes bliver der vel æstetisk Concurrence (i det phi-

* Frijs er vistnok imod Indkomstskatteindrømmelser
 35 jfr. 11. Januar 1876.

losophiske Facultet stemte kun Grundtvig, Holm, Schiern og Smith herimod).

Nu er Fuldmægtig *Hindenburg* bleven Dagstelegraphens Redactør, hvad den ledende politiske Artikel ang., dog uden at nævnes. 5

DEN 14. NOVEMBER. Søndag. *Holm* har nu udgivet *andet* Bind. Jeg har det Haab, at han nu efter i sin første *danske* Periode 1865—1875 har gransket 1770 ff., vil tage Perioden 1660 ff., navnlig Griffenfeldt. Under en ti Aar vil ei forslaae til den anden Halvdel af det 17de Aarh., 10 Soverainitetens Befæstelse. Bruun har opgivet al Tanke om Behlg. af Griffenfeldt.

Det er iøvrigt en beklagelig Kjendsgjerning, at der her er forholdsvis liden Interesse for den nyere nordiske Historie. De Færreste have Spændkraft til at mod- 15 staae den forkuede Virkeligheds Tryk. Interessen vender sig mere til Literatur- og Kunsthistorien (Illustrationer).

Dette Vinterhalvaar vil næsten Ingen høre *Holm's* Forelæsninger over Nordamerika's Frihedskrig, eller *Schiern's* over den preussiske Stats Udvidelse; at *T. Lund's* 20 Foredrag om Christian IV's Tid samler saa mange er vel en Tilfældighed.

DEN 15. NOVEMBER. Mandag. *Skovgaards* Auction indbringer dog over 40,000 Kroner. Dette Udbytte, ligesom Udbyttet af *Marstrand's* Auction viser dog altid nogen 25 Stigen i Kunstværkers Priis.

Idag først har Haffner efter Middagen i Anledning af, at Rosenørn atter vilde reise en Uge bort, givet en kort Udsigt over de Resultater, hvortil han — ventelig efter Forhlg. med Estrup — er kommen; 33 Mill. Kr. til Sø- 30 befæstning, let Landbefæstning af Kbhvn. og nogle andre Punkter ved Kbhvn., — samt i Fremtiden 30 Mill. (ubestemt).

DEN 17. NOVEMBER. Onsdag. *Schiern's* nye historiske Studier ere efter — jeg troer — 5 Aars Trykningsbesvær 35 udkomne.

Kongen har da bestemt sig til at reenskrive og expedere det ham i Udkast tilstillede Brev til Moltke, bestemt til at forevises Mac-Mahon; det faldt nok noget tungt at udtale sentiments d'amitié. Til Kbhvn. har han
 5 dog ikke ladet Bülow skrive Noget derom; ligesaa lidet har han skrevet et Ord til Kronprindsen.

DEN 18. NOVEMBER. Pastor Th. Rørdam har nu udfundet, at enhver Tiendeyder, som ikke vil betale til sin Præst (Sognets — eller den, til hvem han har løst
 10 Sognebaand), kan betale til Staten. Dermed skal Alt være klarat, baade Folkets og Menighedens Ret!

I Nordslesvig vil Regjeringen nu lade Almueskolelærerne lære Tydsk, for at forberede dette Sprogs Benyttelse som Undervisningsprog i Skolerne.

15 DEN 19. NOVEMBER. Fredag. Klein, som gjentagne Gange har havt Anfald af sin Cardialgie, er nu »lugnad« med Nordstjernen.

DEN 21. NOVEMBER. Søndag. Fenger siger mig, at de to vilde Jernbanegaardsudvidelsesplaner ere opgivne, baade
 20 (Bille) den at flytte Vandværket for at give dettes Omraade til Jernbaneselskabet, og den (Thomsen) at nedlægge hele den nuværende Stationsbygning og flytte den henimod Langebro. Der synes mest Tilbøielighed til at holde sig til Rothe's Forslag at lægge Godsbanegaarden paa den syd-
 25 lige Side af Vesterbroen, henimod Kallebodstrand.

Nellemann har faaet Nyholm til at opgive sin ubehagelige, detaillerede Anvisning til at angribe en Række af enkelte Punkter i Domsordningsforslaget.

Holten arbejder (med Gnutzmann) paa en ny Bygning til polyteknisk Skole, men jeg betvivler, at det
 30 hele Forslag er tilstrækkeligt forberedt. Fischer driver stærkt paa, men han kan jo næppe sætte Noget igjennem.

DEN 24. NOVEMBER. Onsdag. *H. Scharling*: »Nicolai som
 35 ung Ægtemand« gjør en vis Lykke. *G. Brandes* har forringet sine Udsigter ved at udgive en Oversættelse af G. Kellers

Schweitzer-Noveller. Er det Trods eller Letsindighed, naar han prædiker Kjødets Evangelium? Alt hvad han bringer, er jo forsaavidt kun Gjentagelser (jfr. Almqvist). Goos forsvarer ham, som en Exalteret, hvis Afkjøling vel kunde ventes. 5

DEN 25. NOVEMBER. Torsdag. Falbe-Hansen og W. Scharling ville nu gjerne begynde Udgivelsen af en større Statistik; men de trænge til noget Vederlag for deres Arbeide. Det gaaer næppe uden Statsunderstøttelse, som og i Norge (Mohn) har vist sig nødvendig, f. Ex. Tryk- 10 ning paa offentlig Bekostning. F. H. mener, at der her ei behøvedes særskilt Bevilling, men at det kunde tages af Bureauets Conto.

DEN 26. NOVEMBER. Fredag. Kongen kommer tilbage.

DEN 28. NOVEMBER. Søndag. Nellemann har opgivet at 15 forelægge noget Lovforslag om *Actievæsnets*. Det viste sig større og vanskeligere, end han havde ventet. Firma-loven maatte inddrages, og Sø- og Handelsretscommis-sionen kunde ikke være forbigaaet. *Tyendelovf.*, en lille *Fattiglov* og *Helligdagslovens* Omdannelse bliver altsaa 20 Alt, hvad han bringer frem i Aar, men han vil gjerne hjælpe til, at vi faae den første Deel af Civilprocessen foruden Straffepr. og Domstolsordn. fra Haanden i dette Halvaar. Goos gennemseer efter Nellemanns Ønske Motiverne til Domsordningsl. 25

DEN 29. NOVEMBER. Mandag. I Centrumsmødet enedes man først om at faae Statsrevisorvalget udsat. Der tales om Martin Levy blandt Andre. Ussing vil ikke, Kiær er for langt borte.

Dernæst bekendte Schlegel, at han havde villet danne 30 et Fremskridtsparti, men det lykkedes ikke. Imidlertid maatte der gjøres Noget for at dæmpe Misfornøielsen fra ifjor — der sættes et Udvalg.

DEN 1. DECEMBER. Onsdag. Tietgens Stilling er i Virkeligheden meget vanskelig, da Telegraphfh. i China ere 35

meget betænkelige. Landtraaden bliver stadigt beskadediget; der sendes Erstatningsregning, men den betales ikke, end ikke den oprindeligt lovede. Kablet imellem China og Japan er for Øieblikket brudt paa to Steder, 5 saa det største Stykke vanskeligt kan opfiskes. Det kan og være, at Erichsen har voldet ham flere Tab.

I Folkethinget skal Stemningen efter Indkomstskattens Udeblivelse være en saadan, at der knap er ti Stemmer for Forsvarsudgifterne, som Sagen nu staaer. Imidlertid 10 kan Stemningen jo vexle.

DEN 2. DECEMBER. Torsdag. Estrups's Udtalelse idag viser klart, hvor vanskelig den Stilling er, hvori han har bragt sig. Hans urolige og heftige Optræden, da han 1871—1872 faldt Fenger i Ryggen, hævner sig. *Enten* maa han 15 overvinde sig selv og gaae ind paa en Indkomstskat, hvis han vil sætte Noget igjennem, *eller* han staaer ligeoverfor et compact Fleertal i Folkethinget. Han har da to Alternativer: et afgjort Brud eller en ynkelig Afgang. Tør man troe, hvad de forskjellige Sider siger, hvad 20 Nellemann endnu nylig udtalte, vil Ministeriet i saa Fald gaae af. Hvilken Elendighed vi da udsættes for, blot fordi man har sat sig i Hovedet ikke at ville indlade sig paa en Indkomstskat! Jeg har dog ondt ved at troe, at Estrup vil lade det komme til at staae derpaa, 25 eller at han i saa Fald skulde uden videre takke af. Hellere maa han dog finde sig i Brudet med dem, han havde villet benytte, og i Understøttelse af dem, han i sit Hjerte har havt Mest imod.

DEN 3. DECEMBER. Fredag. Ved Centrumsmødet idag 30 foreslog Udvalget Martin Levy til Statsrevisor. Tobiesen søgte af al Magt at bruge Kiær til at holde ham ude: hans Valg var en personlig Fornærmelse mod — Fønnesbech. Det lykkedes ham at opdrive 9 Stemmer for Kiær, men da Levy fik 10, fastholdes dennes Candidatur, 35 og Tobiesen vil Intet kunne udrette.

DEN 4. DECEMBER. Lørdag. Pengevanskelighederne synes at linde lidt, men de vil dog vedvare adskillig Tid. Man

har paa forskellige Punkter strakt sig for langt. Sparekassen har mere end andre Instituter laant paa Telegraphactier — den har fordret omtr. 20 pc. af 70, troer jeg, dækket; derfor adskillige tvungne Salg; Byggeselskabet har kjøbt og bygget for dyrt; om Bygningsarbeidet ved Theatret og Hotel d'Angleterre har havt en væsentlig Deel i Bygningsarbeidernes stigende Priis og det hele Foretagende har skruet Leien op istedetfor at standse dens Stigen* som Nogle paastaae, turde dog være temmelig tvivlsomt.**

Martin Levy valgtes da med 42 Stemmer imod 1. (5 blanke Stemmer).

DEN 5. DECEMBER. Søndag. I Vestindien skal tydsk Krigsskib have gjort Opmaalinger, skjøndt Finantsmst. Intet derom veed. Da det fortaltes Kongen, kom det med det Samme frem, at Oskar, da han i Sommer havde talt med Bismarck om Nordslesvig, havde slaaet paa Colonierne. Kongen viste da atter her sin Forbittrelse mod den svenske Konge, som han har Vanskelighed ved at tøile.

Maaskee voxer den ved Erindringen om, at han selv Intet har at sige, naar han er sammen med Kronprindsen af Tydskland.

Troels-Lund har udsendt nogle af sine Skizzer fra Slutningen af det 16de Aarh. Peder Oxen giver Udbyttet af Sundtoldarkivundersøgelsen. Man faaer en ny Be-kræftelse paa, at det er Sundtolderindringer, som hindrede Danmark fra i 1660 at gjenvinde Sundprovincerne. Saavidt kan man vel stole paa Forf., men iøvrigt har han Ry for Upaalidelighed, fremkaldt ved hans Lyst til feuilletonagtig Udsmykning af haandskrevne Kil-

* Upaatvivleligt er der ved forskellige Selskaber betalt for stort Udbytte, medens der er henlagt for Lidet til Reserve- eller Fornylesesfond, f. Ex. Sporvognsselskab, Telegraphselskab.

** Snarere har Selskabets Feil været ikke at indskrænke sig til mindre Leiligheder, som mest savnes.

der. Det synes, som han ikke veed, at Rørdam har trykt Lætus.

DEN 6. DECEMBER. Mandag. Prindsen af Reusz træder nu snart tilbage fra Posten i St. Petersborg, da han gifter sig i et af de smaa souveraine Huse. Sandsynligviis bliver Schweinitz hans Efterfølger. Falbe melder, at Schw. siger: Jeg veed ikke, hvorfor Andrassy gjør sig saa megen Uleilighed med Tyrkiet; vi veed jo Alle, at til Foraaret aabnes alle Sluser.* Paa samme Maade skal den af egen Drift aftrædende Justitsminister Mithad Pacha udtale sig, jfr. ⁷/₁₂.

DEN 8. DECEMBER. Onsdag. Estrup betvivler Bojsen's Ret til at tale i Thingets Navn og hævder sit Toldskatte-standpunkt. Berg og I. A. Hansen holde sig tilbage.

15 DEN 10. DECEMBER. Fredag. Jeg confererer med Motzfeldt (Goos og Deuntzer) om Planen til en nordisk Rets-Encyclopædi.

* Hvem driver Rusland frem? I en Memoire af 10. N. d. A. har Hansen for Décazes udviklet den Anskuelse, at det er Bismarck, som vil benytte de Lidenskaber, det orientalske Spm. sætter i Bevægelse, til at skabe en europæisk Situation, hvor han kan gjøre med Frankrig, hvad han vil. Han vil have Opreisning for det Nederlag, han led i dette Aars Begyndelse. En polsk Præst, der havde redigeret »Germania« i Berlin og fordreven derfra gik til Hertugen af Norfolk, havde udviklet dette for Hansen i Sommer. Dengang havde han ikke ret villet troe derpaa, men nu var det gaaet op for ham. Décazes vil ikke ret troe derpaa. Imidlertid tilføiede den franske[!] Præst et ret mærkeligt Ord: Bk. kan ikke ret vel paaføre Frankrig Krig, saalænge Striden med Turin vedvarer. Lad Frankrig tage sig i Agt, naar Bismarck virkelig gaaer til en Udjævning med Rom!

DEN 11. DECEMBER. Lørdag. I *Finantsudvalget* udelukkes G. Winther, og Ingerslev kommer ind. Det antages almindeligt, at Finantsl. vil gaae temmelig roligt, men hvad saa? Det veed Ingen.

DEN 12. DECEMBER. Søndag. Martensen drøfter nu Spm. 5 om Skuespilkunstens Ethik. Hans Postil er nu trykt færdig.

DEN 13. DECEMBER. Mandag. Nu vil Frimodt begynde paa en ny Kirke paa Østerbro. Ja Menigheden omfatter omtrent 35,000 Mennesker, saa det kan behøves.

DEN 17. DECEMBER. Fredag. *Wimmer* ønsker Oldskrift- 10 selskabets Bistand til at udgive de danske Runemindesmærker.

Efter Liebe's Ønske samledes Forretningsudvalget med ham. Han meddelte, at Skeel ifjor havde faaet et Arbeide om Forretningsordensspm., uden at der var gjort 15 videre i den Anledning. Med Hensyn til Formandsudgifterne oplyste han, at hver Formand for sit Things Vedkommende raader paa egen Haand over det engang i Kassen værende Beløb; efter hans Mening burde forøvrigt Statsrevisorerne have gransket Formændenes Regnskab. 20
Statsraad (jfr. ^{19/12}).

DEN 18. DECEMBER. Lørdag. Landstinget tog Ferie til 10. Jan.; ikke uden at Liebes Samvittighedsqvaler kom lidt frem.

DEN 19. DECEMBER. Søndag. I Fredagsstatsraadet gjorde 25 Kongen nogle Bemærkninger, saa Estrup maatte forsvare sin Anti-Indkomstskattepolitik. Klein faaer Ord for at være den, der har sat det i Kongen.

DEN 20. DECEMBER. Mandag. Dronningen kom idag tilbage. Kongen vilde atter være gaaet til Lybek, men lod 30 sig dog nøie med at møde i Korsør. Det har overalt i Europa vakt en ubehagelig Opmærksomhed, at han var i England uden at modtages af Dronningen.

DEN 22. DECEMBER. Onsdag. I Julelitteraturen ere de italiensk-norske Bidrag de betydeligste, Bjørnson/Lie; (Green- 35

steens »Fra Fjeld og Dal«;) mindre dog J. Lie: Faustina Strozzi, (der tydeligt vidner om, at Forf. har overskredet sit Talents Grændser).

I Oversættelseslit. rager Turgenjevs ældre Jægerbilleder
5 frem. Monrad møder [med] »fra Bønnens Verden«.

DEN 23. DECEMBER. Fredag. Det spiritistiske Samfund her har da opløst sig; men desværre sidder Spiritismens Offer v. d. Recke paa Oringe.

DEN 24. DECEMBER. Lørdag. Den letterstedtske danske
10 Afd., har faaet for 1875 4000 Kr. til Raadighed. Maaske kan *Falbe-Hansen**—Scharling hjælpes heraf, hvis det behøves.

Idag kom sidste Ark af Aagesens juridiske Literaturfortegnelse. Hvor møisommeligt maa dog ikke Steen
15 lægges paa Steen!

DEN 26. DECEMBER. Mandag. *Fischer* har begyndt at paa-lægge de ledige Præsteembeder Ydelser til Stiftsmidlerne til kirkelige Formaal i *Almindelighed*, altsaa uden Hensyn til selve Kaldet (dets Deling o. s. v.).

20 Saaledes bliver da ad administrativ Vei den store Hovedkilde til Dannelsen af det kirkelige Lønningsfond aabnet uden Rigsdagens Medvirkning. Endnu raaber Ingen Vagt i Gevær.

DEN 27. DECEMBER. Tirsdag. Madvig—Ploug tiltræde
25 Fengers—Thomsens Optagelse i den letterstedtske Afdeling.

DEN 28. DECEMBER. Onsdag. Jeg bragte Aagesen igaar mine Henstillinger til den juridiske Literaturfortegnelse.

For nylig er Madsen bleven udnævnt til ord. Prof. i
30 Theologi, og nu er Heegaard udnævnt til ord. Prof. i Philosophie. Der rases i »Morgenbl.« imod Wimmer.

* Jeg hører, at deres Plan til en dansk Statistik i 6 Bind foreligger Estrup. De regne en 70 Kr. pr. Ark til Papir, Trykning, Kort m. v.

Fischer har meddelt Brandes, at han for Tiden ikke kan vente nogen Concurrence. Denne tænker noget paa at søge Ansættelse i Sveits.

Bjørnson skulde (med Lobedantz som Oversætter ²⁵/pc.) havt 300 Kr. pr. Ark for sin italienske Novelle af Deutsche Rundschau, men da Oversættelsen ei kunde blive trykt samtidig med den danske Udgave, turde Rodenberg ei tage den.

Der agiteres derfor paany for Oversættelses-forbud i international Aand. Det er Liliencron (den gamle Augustenborger, som maatte vige med Beust og Hertugen af Meinungen — nu preussisksindet), som har hjulpet Bjørnson's Stykker frem, senest »Falliten« i München, hvorfra det er naaet til Wien og Berlin.

DEN 1. JANUAR 1876. Det er ikke muligt at komme efter, hvorvidt Bismarck virkelig paatænker at sløife Art. V. Trods Modsigelse holder Paastanden sig.

DEN 3. JANUAR. Mandag. Af Concurrenterne om Andersen-Statuen synes Saaby at have beredet sig store Vanskeligheder ved af Skizzen at have udeladt et Barn.

Jacobsen er ivrigt sysselsat med at organisere sit øl-chemiske Institut.

DEN 6. JANUAR. Torsdag. Platou sender mig sine Prøveforelæsninger. Jeg kan forstaae, at der har været Tvivl, hvis ellers Getz's Foredrag have været gode.

Nellemann (som higer efter en Opløsning inden den regelmæssige Valgtid) bekræfter, at Estrup under ingen Omstændigheder vil gaae ind paa en Indkomstskat (hvilket Skeel og antydede til mig). Men Frijs prædiker for Estrup, at denne i alt Fald ikke maa sige forud for Opløsningen, at han under ingen Omstændigheder vil finde sig i en saadan Skat. Han maa udtrykke sig ubestemt, og afvente Udfaldet af Valgene. Det synes imidlertid, som Venstre vil gjøre det saa vanskeligt som muligt at finde en Opløsningsgrund. Imidlertid angriber »Morgenbladet« efter Evne Klein i Kolindsund-Sagen, da det i ham veirer Estrup's Eftermand.

DEN 7. JANUAR. Fredag. I. A. Hansen's 70-aarige Fødselsdag feiredes af Socialister,* men — paastaaes det — ikke af de 30, hvoraf kun 1 skal have været tilstede (Bojsen). Krabbe glimrede ved sin Fraværelse. Selv de 22 vare
5 nok svagt repræsenterede (det siges 12, deriblandt Berg.)

Der er desværre overveiende Udsigt til, at Ring-Arntzen virkelig faae Lov til paa Høst's Forlag at udgive et biographisk Lexikon. Den yngre Høst er meget ivrig derfor og Forlagsforeningen har nok erklæret ikke at have
10 Noget derimod. Nu har Erslev imidlertid faaet B. Smith (hvem de fleste Historikere bl. de Yngre hellere ville følge, end Krarup) til at ville overtage Ledelsen, og det gjælder nu om Gad kan faae Høst til at opgive Planen. Faderen vil gjerne, men Sønnen synes ivrig.

15 DEN 8. JANUAR. Lørdag. Nellemann afviste Bojsens Forespørgsel om Undersøgelse af Jægerspriis Stiftelsen.

Jeg vil spørge Nellemann, om han vil yttre sig om Platou!

Spm. om Ministre kunne være Medlemmer af Rigs-
20 retten er nu afgjort derhen, at de udtræde.

Jeg spørger Bergström om, hvorledes Udsigten til gjensidig Anerkjendelse af literær Eiendomsret staaer i Sverrige.

DEN 9. JANUAR. Søndag. Fischer har øiensynligt bestemt
25 sig til at vise, at der administrativt kan raades over Præstekaldsindtægterne, idet der paalægges Kaldene ved Embedsledighed Bidrag til ubestemte kirkelige Formaal (Stiftsmidler). Det hedder, at han har tilbudt Winther

* Det lykkedes dog at formaae Pio til at holde sig
30 borte. Dennes Helbred skal virkeligt (som det i sin Tid sagdes, da hans Benaadning udvirkedes) være svækket, om han end ikke (som det hed, han vilde gjøre) er reist til Syden.

og Th. Nielsen at indtræde i en Commission til at gjøre Forslag om slige Midlers* Anvendelse.

DEN 10. JANUAR. Mandag. Universitetsbibl.s indre Elen-dighed vedbliver. Thorsen gjør Intet; Hannover—Fausbøll kunne ikke taale hverandre. Hvem skal lede det nye ⁵ Katalogarbeide, hvis den begjærede Bevilling (Siesbye) for 5 Aar tilstedes.

DEN 11. JANUAR. Tirsdag. Carlsen fortæller mig, at Haff-ner, da han opfordredes til at indtræde i Ministeriet, til ham havde udtalt sig for en Indkomstskats Benyttelse som ¹⁰ Bidrag til Udgifterne; men bl. A. Frijs har været bestemt derimod, fordi man saalænge Bønderne følge de nu-værende Ledere, ikke kan vente Enighed om nogen rimelig Indkomstskat.

Efter Forlydende er Krabbe meget misfornøiet med ¹⁵ B. Christensens phantastiske Ledelse; om det er sandt, hvad der siges, at I. A. Hansen erkjender, at han er gaaet for vidt, vidste Carlsen ikke.

DEN 12. JANUAR. Onsdag. Monrad billiger aldeles Fischer's administrative Virksomhed til Dannelsen af det ²⁰ kirkelige Lønningsfond.

Alle 4 Concurrencestatuer (Andersen's Minde) for-kastes. Saaby udelukkes paa Grund af Forandringen.

DEN 13. JANUAR. Torsdag. I Venstre forberedes et Lov-forslag om Ministeransvarlighed. ²⁵

I. A. Hansen opgiver ved Qvartalets Slutning »Almue-vennen«.

DEN 14. JANUAR. Fredag. Jeg henstiller til Nellemann, om vi ikke kunde faae Afsnittet om Fogedforretningen med, inden vi offentliggjøre Noget af Procescommissio-nens Arbeider. Saaledes blev kun Gjennemsynet af Skifte-³⁰ og Concoursl. tilbage.

* Det har siden vist sig, at dette kun tildels var [*Sæt-ningen ufuldendt*].

Nellemann erklærer sig villig til at sætte Civilprocessens Udarbeidelse til Rets Encyclopædien i Gang (Ibsen

DEN 15. JANUAR. Lørdag. Hegel erklærer at staa ved Tilbudet om 100 Kr. Honorar til 60 Ark (omtrent som
 5 Aschehoug-Statsforfatning). De tyve gaae til Formueretten (II bd.); tredie Bind:

1) Strafferetten (Goos).

2) Processerne (Ibsen—Nellemann).

I. 1. Statsret (Aschehoug, hvis han kan 1877).

10 2a. Retskilder (Aubert).

b. Familie- og Arveret ellers TingsR. — saa

I. 2. b. bliver II. 2 og Obligationsretten II. 1.

DEN 16. JANUAR. Søndag. Aagesen modtager atter en betydelig Udvidelse af sit juridiske Bogfortegnelsesforraad.
 15 Han vil tilskrive Platou opmuntrende, men samtidigt advare ham mod for tidligt at hengive sig til comparative Studier. Han undskyldte iøvrigt Sø- og Handelsretsoms. Langsomhed med den Kjendsgjerning, at de danske Jurister i 1870 ikke vare tilstrækkeligt forberedede til Ar-
 20 beidet. Scheels Udkast havde efter hans Mening — uledsaget af Motiver, som det var — snarere vanskeliggjort end lettet Arbeidet.

DEN 20. JANUAR. Torsdag. *Evaldsen* er ikke *uvillig* til i fornødent Fald at tage Obligationsretten til Encycl. Naar
 25 han blot ikke overvurderer sin Concentrationsevne. Han begynder nu paa Forelæsninger over Obligationsrettens specielle Deel.

DEN 27. JANUAR. Torsdag. »Dagbl.«s uheldige Artikler skulle hidrøre fra V. Møller (Carl Price—Hoedt).

30 Universitetets Lærerfors. vælger i Aften Steen (paany) og (ved Ussings afgjørende Stemme imod Holm) Prof. Hammerich til Ml. af Consistorium.

DEN 28. JANUAR. Fredag. I Statsraadet besluttes at tillade Rigsdagens Forbliven i 2 Maaneder fra 29. Januar at regne.

Det vilde jo have klædet endel bedre, hvis Ministeriet ikke selv havde givet sig Udsættelse.

DEN 29. JANUAR. Lørdag. Udsættelsesres. meddeles idag Rigsdagen. I Folkethinget modtages den med Latter. Den betyder aabenbart Intet, hvis man ikke i fornødent Fald ⁵ vil gribe til provisorisk Bevillingslov.

DEN 31. JANUAR. Mandag. Sandsynligvis vil Wolfhagen søge at blive Underdommer i Ismaila. Isaafald slipper da Theatret for ham, men det gaaer dog næppe an at sende en fhv. Minister til Underretten. ¹⁰

Besyderligt nok har man i Sverrig ved Kundgjørelsen af Sundtoldtr. udeladt Ordet »udelukkende« i Bugseerbestemmelsen.

DEN 1. FEBRUAR. Tirsdag. Conference med Fischer, der nu har opdaget, at man kan benytte Kongens grundlov-¹⁵ mæssige Ret til at fordele Forretningerne mellem Ministrene til at fjerne Spørgsm., om Fonden skal bestyres af Kirke- eller af Finantsministeren.

Ministeransvarlighedslovforslaget forelægges af Alberti.

Haffner er gaaet til Bekjendelse, at det Forslag, Ud-²⁰ valget har stillet til Lodsforl. (nemlig at Udks. [Udkastets] Regel om Ansvar for den Bugserer, som optræder i Egenskab af Lods, bortfalder, naar traktatmæssige Overenskomster medføre en Undtagelse) er hans eget, som han har fremsat efter Aftale med Bechfriis. ²⁵ Nu maa han dog nok rette sig efter Udenrigsministeriets skriftlige Indsigelse.

Det synes mig og naturligt, at man holder sig bogstavelig til Traktatens Ord »udelukkende tjene til at bugserer de Skibe, som ville benytte dem«. Hvorfor for-³⁰ søge paa i Lov at fortolke Tractaten?

DEN 2. FEBRUAR. Onsdag. Rump gjorde sine Sager godt i Næstved. Décazes er efter eget Ønske blevet Elephant.

DEN 3. FEBRUAR. Torsdag. Jeg confererer med Ploug om Betænkningen i Præstelønningsforslaget, og med Fischer, ³⁵

som nu efter at have indseet Uholdbarheden af Ud-kastets § 1 falder paa at ville foreslaa, at Inddragningen skal være under Finantslovens aarlige Bevilling.

I Sverige vil man foreløbigt lade, hvad der nu staaer
5 i Grundloven om literær Eiendomsret, gaae ordret over i Civillov. Det udarbejdede udførligere Lovudkast udsættes, indtil det norske Forslag (Bachkes Arbeide) er behandlet af Stortinget.

DEN 4. FEBRUAR. Fredag. Oxenbøll har nu faaet Fischer's
10 Brev om Undersøgelsen af de Vilkaar, der bør stilles ved Præstegaardsjordernes Salg (Larsen, Hasle, Villads Holm, G. Winther).

I Rigsretsudvalget viste det sig, at Alberti, Berg, Th. Nielsen, Schiørring og Høgsbro (H. Ledreborg var fra-
15 værende) vilde have Anklage imod mig og Holstein (Schiørring vilde ikke have Fonnesbech med); Fenger—Rimestad talte imod, men de havde Fornemmelsen af, at det Hele var en Valgmanøvre; N. Andersen var borte. Th. Nielsen forsvarede Beslutningen mod Fenger, men meget
20 slet. Juel skal være Anklager. Berg blev afvist, da han samtidigt vilde have det afgjort, at Juel skulde anklage Hall. Adskilligt tyder paa, at man vil lade Theatersagen gaae til Statsrevisionen.

DEN 5. FEBRUAR. Lørdag. Sagnet om, at den færøiske
25 Brændeviinshandelsl. skulde forkastes, gik ikke i Opfyldelse.*

Præstelønningsudvalget gjorde sin Betænkning færdig idag. Jeg holdt foreløbigt Fischers første Ændringsfor-
slag tilbage.

30 Ved Sukkerkogerisagen blev Laanet nedsat med en Million. Hvis ikke Medlemmerne mødte saa skjødesløst,

* Forligslovens Bhlg. i Landstinget blev imidlertid udsat, da Folkethingsforhl. trak saa langt ud. (Krabbe svor paa, at han Intet havde anet). Liebe turde ikke
35 sætte Lodsl. til Forhlg. paa Mandag, fordi Bech-Friis havde skræmmet ham; han vilde have et positivt Forslag ind; men Vedel afviste idag hans nye Henvendelse.

kunde 2½ Mill. være sat igjennem, inden det kom til Navneoppraab. Nu vil man søge at vinde Stemmer ved at udsprede, at Tietgen hellere end gjerne vil frigjøre sig for den hele Sag.

DEN 6. FEBRUAR. Søndag. Kbhvns. Magistrat har for Ti- 5 den flere vigtige Sager under forberedende Behandling.

1) *Qvægtorvet*, hvor Ehlers's Fællesudvalg har taget Sagen noget overfladisk; man har ikke beregnet Qvægtallet, og har kun tænkt paa Skure istf. Stalde.

2) *Epidemihospitalet*, hvis Bekostelighed nu skræmmer 10 lidt. Udgiften stiger fra 750,000 til mindst 900,000 Kr.

3) *Ombygninger af Fattigvæsnets Stiftelsesbygninger*, Knudsen har vel forberedet Sagen med stort Arbeide, men han har forsømt at benytte bygningskyndig Bistand.

DEN 7. FEBRUAR. Mandag. Det forholder sig virkelig saa, 15 at Tegningen til det nye Pandserskib maatte opgives og forandres, fordi det ikke kunde komme ind igjennem Sluseportene i Dokken.

DEN 8. FEBRUAR. Tirsdag. Det er Frost, som soufflerer Pall-Mall-Gazette med Efterretningen om Kong Oskars mod 20 Danmark fjendtlige skandinaviske Planer. Fra P. M. G. gaaer det over til Globe o. s. v. Hemmeligheden er, at Oskar nægtede ham en svensk Orden. Afslaget meddeltes først, da Kongen reiste fra Kbhvn. Derfor vare Frost's første Breve om Besøget her lysende; men det slog 25 pludseligt om med grove Usandheder, da han fik Afslaget.

Før havde han meddelt Hofkredsens Stemninger. Nu kom Folkets, der var heelt fjendtlig o. s. v.

DEN 9. FEBRUAR. Onsdag. Tredie Behlg. af Straffelovstil- 30 læget begynder i Berlin. Bismarck fremtræder som den Uskyldige, der skammeligt mishandles af Pressen gennem aldeles opdigtede Beskyldninger (f. Ex. ifjor i Mai Maaned). Man kan derom sige, hvad Bismarck sagde til Blixen-Finecke, da denne mindede ham om, at han havde 35

glemt at betale Buntzen for hans Lægetilsyn: So, das ist merkwürdig.*

DEN 10. FEBRUAR. Torsdag. Vil Victoria virkelig resignere? Hvis det er sandt, maa det vel hidrøre fra hendes
15 Samliv med Brown, i hvem Prinds Alberts Aand lever.

Da Dronningen var hos Victoria, og kørte ud en Dag i lidt koldt Veir, kom Brown, der kørte bagefter i en Vogn med Castenschiold, hen til Dronningen, hvis Vogn var standset, og bød dem et Glas Viin. Derefter skjænkede
10 han sig selv et Glas og klinkede med vor Dronning. Hun betænkte sig et Øieblik, men gjorde det dog. Fra nu af var Victoria yderst venlig mod hende.

DEN 11. FEBRUAR. Fredag. Igaar Aftes erklærede de tilstedeværende Mler. af Venstre i Rigsretsudvalget sig for
15 Sag imod mig. Mindretallet begjærede at see Betækningsudkastet, for at de kunde svare. Dette indrømmedes her — ellers pleier hver Fraction at skrive uden Kjendskab til den andens Udtalelse. Udkastet lovedes paa Lørdag. Schiørring og Høgsbro skulle gennemgaae Theater-
20 sagens Actstykker.

Fenger vilde ikke have med dette at gjøre, da i saa Fald hele Arbeidet vilde blive kastet paa ham.

DEN 12. FEBRUAR. Lørdag. Ved Præstelønningslovens anden Behlg., som begynder idag, kan jeg da ikke være
25 tilstede.

DEN 13. FEBRUAR. Rimestad vil skrive Udkast til Betænkning i Marmor-Kirkesagen, men han har endnu ikke faaet Flertallets Erklæring. Det synes ikke at ville forhaste sig.

30 DEN 17. FEBRUAR. Torsdag. Det er mærkeligt, hvilken

* Bismarcks Optræden imod Kr. Ztg. er imidlertid mærkelig, idet den viser, at han har opgivet enhver Tanke om at danne et nyt Parti af Højre, de fri Conservative og høire Fløi af de Nationalliberale. Han maa
35 blive, hvor han er kommen, og fortsætte Kulturkampen.

Mathed og Ligeegyldighed der er over *det norske Storting* i Aar. En saadan politisk Slaphed har hidtil ikke været kjendt i Norge. Ogsaa der forsvinder Centrum. Den hjortske Sag søges brugt mod Regjeringen; i alt Fald vil Spm. om Størrelsen af hans Pension blive bittert. Hvad man vil gjøre ved *Værnepligtsl.**, vides endnu ikke. Mere og mere træder det finansielle Spm. i Forgrunden, idet en *ny Skat* næppe længe kan undgaaes. Udgifterne stige, Jernbanegjælden stiger, og Sportelindtægterne ere stærkt beskaarne. 10

DEN 18. FEBRUAR. Fredag. *L. L. Daa* udnævnes til Prof., uden Concurrence. Det sees af hans Erklæring, at han vil lade sit historiske Værk gaae tilbage gennem hele Unionstiden.

Jeg samles hjemme med Udvalgets Fleertal til Overveielse af de Forslag, som kunne være at stille til Præstelønningsforslaget. 15

DEN 19. FEBRUAR. Lørdag. Jeg har confereret med Rimestad om Betænkningssudkastet; endnu har han ikke faaet Fleertallets (omarbejdede) Betænkningssudkast ad lovlig Vei. Nu siger Schjørring: »Det har jo ingen Hast, det kan jo vente til Slutningen af Samlingen«.

* Det bliver dog næppe til Noget med Planen om uforandret Vedtagelse af Fremtvingelsen af Sanction.

Efter Finantsudvalgets Protokol (Udkastet forelagt Estrup af Holstein Ledre til Godkjendelse) hedder det: 25

Man billiger Ministeriets Bestræbelser for at forsyne navnlig Kassebeholdningen med let realisable Papirer og at begrænde den hidtidige Udlaanen af kontante Summer til kbhvske Pengeanstalter. Man misbilliger de tidligere Indkjøb af gøtheborgske Kreditforeningsobligationer og billiger, at de søges afhændede efterhaanden, naar gunstig Leilighed tilbyder sig. Man er fremdeles enig med Ministeren i, at de sjæll. Jernbaneaktier, som nu haves i Behold, ikke bør afhændes, men Be- 35

holdningen af dette Papir efterhaanden paa rimelige Betingelser forøges. Endvidere samstemmer man deri, at Restbeholdningen af 4 pc. preussiske Statsobl. ikke bør formindskes, og at Beholdningen af 4 % danske Statsobl. ikke uden ganske særlig Anledning gøres til Gjenstand for Omsætning. Hvad angaaer den af Ministeren antydede Emission af amortisable danske Statsobl. til en noget modificeret Rente finder Udvalget ei Anledning til allerede paa dette Tidspunkt at udtale sig om dette Spm.

Man udtaler sluttelig den Forventning, at de ovenfor overenskomne Regler ville komme til at danne Grundlag for mere bindende Bestemmelser for Omsætninger ved Reservefondet efterhaanden som dette kommer til at bestaae af saadanne Effecter, hvis Bibeholdelse erkjendes for rigtig.

Estrup havde iøvrigt bemærket, at han havde anvendt omtrent 4 Mill. Kr. til Indkjøb af Værdipapirer (3 pc. engelske og 5 pc. russiske Statsobligationer); iøvrigt 4 pc. danske kgl. og Jernbaneobl.

Han havde reduceret Udlaan til Bankerne og vilde see at blive af med de svenske Obl.; iøvrigt holdt han paa Papirer, der amortiseres. Det er kun et Tidspunkt, naar Staten skal overtage de sjællandske Jernbaner, »Jo før jo hellere«; men det er et Spm. om en Generalforsamling vil have Myndighed til at overdrage Jernbanen til Staten.

Iøvrigt hævdede Estrup, at Omsætning (ikke Forbrug) af Reservefondens Midler var hjemlet uden Lov. Han fandt det ei ret at binde Bestyrelsen af Reservefonden ved Lov.

DEN 22. FEBRUAR. Tirsdag. Klubien erklærer sig villig til at overtage Defensoratet i Rigsretssagen. Det var ei vanskeligt at faae Brock til at tage det; men han vil sikkert være noget generet af sine tidligere Udtalelser i den hallske Sag, og der er ingen Grund til at dele Defensoratet; han maa hellere blive i Rigsretten.

DEN 23. FEBRUAR. Onsdag. Ussing vil vide, at Juel—Krabbe have gjort Venstres Ledere saa betænkelige m. Hs. til Udfaldet af Marmorkirkesagen, at de ville opgive Sagen imod mig; de vilde nu kaste sig paa Theatersagen, som et Underudvalg gransker, men jeg tvivler ei paa, at hvis 5 det bliver til Noget med Anklagen imod Hall, saa tager man ogsaa mig med for godt Selskabs Skyld; i det Høieste skyde de Spørgsmaalets Afgjørelse ud til Statsrevisionens Indstilling foreligger.

DEN 27. FEBRUAR. Søndag. Nellemann forklarer mig idag, 10 hvorfor han fik Udvalget til at modsætte sig Folkethingets Udtryk: »Godkjendelse af Statsregnskabet«. I Grunden er der dog ingen Mening i Forklaringen. Han henviste til den nye Theorie, at et Ansvar for Overskridelsen af Finantsl., ikke skulde kunne gjøres gjældende 15 med nogen Nytte, naar Landstthinget ikke blev enigt med Folkethinget, inden Rigsretssag reistes, om at der forelaae Noget, der burde paadrage Ansvar. Denne Fordring som Betingelse for Ansvars Ikjendelse af Rigsretten er nu vistnok uholdbar, men uden Hensyn hertil kan 20 denne Theorie lige let forsøges, hvad enten der bruges den gamle eller den nye Form for Afgjørelse af Statsregnskabet. Nellemann vilde tillægge Udtrykket Ikke-Forandring Betydning, siden Venstre lagde Vægt paa Ændringer. Det Høieste, man kan sige, er, at der ikke 25 er tilstrækkelig Grund til at gjøre nogen Forandring, fordi det behager Folkethinget saa. Iøvrigt mente han, at Folkethinget vilde falde tilføie.

DEN 28. FEBRUAR. Mandag. Liebe taler, som om der kunde være Tale om, at man i Fællesudvalget om Fors- 30 svarudgiftsloven vilde prøve paa at sprænge det forenede Venstre ved at tilbyde Anvendelsen af 2. Juli 1870 til Udredelse af en Deel af Udgifterne.

DEN 29. FEBRUAR. Tirsdag. Den overord. Bevilling til Pandserskibet nægtes af F.s [Folkethingets] Udvalgs-Fleertal. 35

Dette har derimod opgivet at ville paatvinge Mst. Udgiften til Skolelærernes Løntillæg.

Den 1. MARTS. Onsdag. To Maaneders Resolutionen ^{29/11}, som Ministeriet aldeles ikke havde isinde at fastholde, naar ⁵ der dertil behøvedes nogen Kraftanstrængelse, har nogen Udsigt til at komme til Ære og Værdighed, idet Venstre gjerne vil have Finantsl. færdig og saa blive fri for Alt Andet.

Om det nu kan tilstedes, er et andet Spørgsmaal.

¹⁰ DEN 3. MARTS. Fredag. Bjørnson har igjen skrevet til Topsøe for at opmuntre ham at arbeide for Forbund med Tydskld., og vil til den Ende have en Comite dannet her. Man maa dog først vide, hvorpaa dette Forbund skulde gaae ud.

¹⁵ Der arbeides paa at faae Raasløff til fra Paris at reise til St. Petersborg.

I Landsthingsudv. undergraver Jessen Frijs's Plan at forhandle Betænkningen med Haffner og Fallesen; til Overraskelse for de Uindviede forlanges Valg af Ord-
²⁰ fører, og de to Søoff. samt de to Bønder med Jessen vælge Jonquières.

DEN 4. MARTS. Lørdag. Klein synes ogsaa at troe paa Muligheden af et Fællesudvalgsudbytte, hvis Folkethinget ei ved 4de Behlg. forkaster Forsvarsl. af Frygt for det Tryk,
²⁵ som kunde blive lagt paa det gennem Fællesudvalgsbehlg.

Paa Grund af, at der forestaaer Valg, tvivler jeg dog meget paa, at der kan opnaaes en tilstrækkelig Splittelse i Venstre.

³⁰ DEN 5. MARTS. Søndag. Estrup's Heroisme forsvinder mere og mere.

1) Hans Optræden i Lønningstillægsspmet. igaar mindede om Fønnesbech,

2) det ansees for givet, at Rigsdagens Samling, om
³⁵ *fornødent*, uden videre forlænges,

3) der yttres stærke Tvivl om, hvorvidt Regjeringen

vil fastholde de overordentlige Forsvarsbevillinger. Estrup var ligeoverfor Ussing end ikke sikker paa at ville fastholde Panderskibs Bevillingen udover det bevilgede ordentlige Beløb. Den første Tvivl er dog vistnok lidt grundet — i alt Fald *foreløbigt*. 5

Juul—Frederiksen arbeide paa Oprettelsen af en Central-spare-bank i Kbhvn., som skulde sprænge Venstre; V. Holm og Th. Nielsen ere med, medens I. A. Hansen—Alberti arbeide imod, og Berg forbitret hører, at man ikke vil have ham med. 10

Raasløff reiser da med Suenson til St. Petersborg. Han vil naturligviis brede sig der og i Berlin saa meget som muligt, men det vil kun hjælpe ham lidt, da han er saa velkjendt.

DEN 6. MARTS. Mandag. Ussing synes ikke at ville troe paa Muligheden af, at et Fællesudvalg skulde kunne forsøge paa at sprænge Venstre ved et Tilbud om en overordentlig Skat. 15

Han er rigtignok selv mod Forsvarsudgifterne, men heller ikke Hall troer ret derpaa, naar Ministeriet ikke selv giver Anvisning derpaa, hvortil Estrup jo ei synes villig. 20

DEN 7. MARTS. Tirsdag. Fischer fremkaldte igaar ved at tiltræde Winthers Forslag om 100,000 Kr. til Skolel. en en vis Forlegenhed. 25

Cölln. Zeitung udtaler sig nu igjen for Udførelsen af Art. V. Det har Bjørnson dog udrettet.

DEN 8. MARTS. Onsdag. Efter Fallesens Beretning idag veed Ingen, hvorledes Regjeringen vil stille sig m. Hs. til Forsvaret, hvis det kommer til Fællesudvalg — end ikke Frijs. Det Sandsynlige turde dog være, at Estrup slet ikke vil lade det komme til Fællesudvalg. 30

DEN 9. MARTS. Torsdag. Ploug forelæste mig et Udkast til en Betænkning om Præstebesættelseslovsforslaget, affattet i Overeenstemmelse med de Antydninger, jeg havde tilstillet ham. 35

DEN 10. MARTS. Fredag. Krigs- og Marinemstr. Budget forhandles. Vel nægtedes Pantserskibets overord. Bevilling, men det synes, som Haffner vil eftergive 100,000 Kr. og som det da skal gaae ved tredie Behlg. Der er øiensynligt et Ønske hos Venstre om at blive færdig d. 29. Marts, d. v. s. uden midlertidig Indtægts- og Udgiftsbevilling. Mon Rigsdagens Slutning til $\frac{29}{3}$ skal være Ministeriets eneste Seir? Da Klein forleden var hos Kongen, sagde denne: »Kan De ikke sige mig, hvad Ministeriet vil gjøre?»

I Præstebesættelsesudvalget enedes man foreløbigt om at tilraade Sagens Udsættelse. (Carlsen var fraværende). Synderligt nok antydede Skytte, at Rasmussen og han kunde slutte sig til Ploug, Eriksen og Pedersens Forslag om at gjenoptage det tidligere af Landstinget vedtagne Forslag. Carlsen, Andersen og Jacobsen ville holde sig til Regjeringsudkastet.

Hørup slaaer da Neergaard i Kjøge. Neergaard synes at savne Villie eller Evne til at føre en Valgkamp.

DEN 11. MARTS. Lørdag. Kongens Broder Prinds Frederik ligger for Døden. Hans Søn ønsker at komme til Kbhvn. ligesom Dronning Victorias Svigersøn, Prindsen af Augustenborg.

Ved *Hærlovens* tredie Behlg. fandt i Bergs Fraværelse en lille Jagt Sted paa dennes Yttringer om Folket i Vaaben, som skulde hævde Friheden (Thomsen, Bille, Jagd o. s. v.)

DEN 12. MARTS. Søndag. Fr. Bille havde Ordre at spørge, naar et Gjenbesøg af Kongen vilde behage. Paa Grund af Dronningens Helbred bliver der næppe Noget deraf efter Oskars Svar. Men det russiske Besøg maa vel gjøres, uden at dog Keiseren af Tydskld. besøges.

Nu vil Kronprindsen og Kronprindsessen paa en Tre-Maaneders Tid reise til Italien og Sveits (Lund—Frk. Zytphen.)

DEN 15. MARTS. Onsdag. Saavidt jeg kan forstaae, pønser

Ministeriet virkelig paa en *Opløsning* i *Anledning af Forsvarsudgiftsloven*. Det saae maaskee helst, at Folkethinget ved 4de Behlg. forkastede de fra Landstinget tilbagevendende Lovforslag,* for saa derpaa at bygge Opløsningen, hvad enten den kom strax eller først noget senere efter en strax iværksat Hjemsendelse. Nellemann bekræfter, at man ikke vil lade det komme til et Fællesudvalg.

DEN 16. MARTS. Torsdag. Tillægsbevillingslovens 2^{den} Behlg. i Folkethinget. Udvalget har anbefalet Bevillingen af det Beløb, Fischer har anvendt til Theaterbygningens Betyggelse. Skeel har da atter optaget Dampskibsforbindelsen med Gøtheborg.

Idag omdeles Indstillingerne til 3^{die} Behlg. af Finantsloven.** Betænkning afgives af Udv. om Præstebesættelsesl.

Fischer, med hvem Ploug skulde conferere, holdt ikke af Betænkningen, men gjorde ingen Indvending mod en Indstilling om, at Sagen ei videre fremmedes i Aar.

DEN 17. MARTS. Fredag. Bjørnson har atter tilskrevet Topsøe for at opfordre til en Alliancepolitik *imod* Rusland. Han vil selv see at faae en Comite istand, men vil have Hjælp til at skrive en Brochure om Slesvig.

DEN 18. MARTS. Lørdag. Igaar Aftes vedtoges et Tillæg til Finantsl. om Skolelærernes Lønningsforøgelse, som Ministeren erklærede ikke at kunne modtage. I tvende Møder tilendebringes Finantslovens tredie Behlg.; Hovedemnet var Begjæringen om 1 Million til Feltskytsets For-

* d. v. s. ikke blot Indholdet, men hele Lovforslaget, selv om Folkethingets tidligere ændrede Indhold paany vedtoges.

** Iblandt disse møder med kortest tænkeligt Varsel Krigsministeriets Begjæring om en Million Kr. som første *Halvdeel* til nyt Feltskyts. Baade Fleertal og Mindretal stiller Forslag til Bidrag til Skolelærernes Kaars bedring.

nyelse. Et Øieblik syntes det, som der var Usikkerhed i Venstres Rækker; Holstein Ledreborg erklærede sig for Forslaget; Berg vilde imidlertid ikke nu vide af Antagelsen. Haffner vilde ikke følge den Anvisning at tage
 5 Ændringsforslaget tilbage og indbringe det paany som eget Lovforslag.

I *Kreuz-Zeitung* anbefales General Raasløff som Danmarks eneste Redningsmand. Haffner haanes, Estrup nedsættes som stædig og ilde lidt o. s. v.

10 DEN 19. MARTS. Søndag. Det Uventede er indtruffet, at Finantsloven maa ændres i Landstinget. Det paastaaes, at Skytsspørgsmaalet nu skal stilles i første Række, altsaa muligt endog skal gøres til Opløsningsgrundlag; det indvendes dog, at det først er kommet ved tredie Behlg.

15 Fenger, der paa Grund af sit Embedes Besværlighed* ikke vil stille sig igjen, troede, at Schiørring ikke ret vil arbeide i Underudvalget mod Hall, fordi han finder, at Høgsbro ikke tager nok fat. Juel skal have forestillet Venstre Urimeligheden af en Anklage i Marmorkirke-
 20 sagen. Dette bekræftes og af Rimestad (ifølge Juels egen Yttring); men han veed, at Høgsbro har leveret et større Indlæg i Sagen mod Hall, som ei trykkes, og Juel har ønsket en Conference med ham om Sagen, men endnu er Juel ei kommet til ham.

25 DEN 21. MARTS. Tirsdag. Finantsls. 1ste Behlg. i Landstinget. Andræ har desværre nu saaledes isoleret sig, at Jessen ustraffet kan haane ham.

Quaade beretter, at Oberst Duvernoys (som staaer Moltke meget nær) i en Samtale med ham nylig be-
 30 stemt har udtalt sig for, at en Overenskomst mellem Dmk.—Tydskld. vilde komme istand, da hver især uden Offer kunde yde den anden Noget (Nordslesvig—Alliancen med Rusland). Keiseren vilde ikke, saa det kunde ikke skee nu, men D. vidste, at Kronprindsen var ander-
 35 ledes stemt. (Dette er rigtignok i Strid med Kong Oskars

* 25. Marts.

Opfattelse af Kronprindsen.) D. ønskede, at Kbhvn. blev befæstet, og at vi udvidede vor Flaade.

Prinds Hans finder ved hvert nyt Besøg i Tydskld. Hadet imellem Preussere og andre Tydskere, og mellem de forskjellige Partier indbyrdes stedse stigende. 5

DEN 23. MARTS. Torsdag. Forligsl. fremkaldte adskillige Forhandlinger imellem Venstre indbyrdes, saa Bojsens Militær-Straffeforslag kom ikke for.

Ussing, Schlegel og Breinholt sendtes til Fischer for at forhandle om Skolelærertillæggsforslaget's Ændring. 10

Det forsikkes, at det vil gaae ud igjen i Folkethinget.

DEN 24. MARTS. Fredag. Anden Behlg. af Finantsl. i Lands-thinget. Fischer gik ind paa det af Ussing m. Fl. stillede Ændringsforslag, som noget tilslørede de i Ministerens Forslag for Dagen liggende Brud paa den gjæl- 15 dende Skolelovgs. Grundsætninger.

Spm. opstaaer, om Dresing skal sættes istedetfor Hasle til Statsrevisor.

Alberti holdt Møde med Rigsretsudvalget for at forklare, at Underudvalget og navnlig Høgsbro ei var ble- 20 ven færdig med Theaterloven. Rimestad protesterede imod et partisk Underudvalgs Beretnings Aftrykning som Bilag. Marmorkirkesagen skulde følge med den anden. Rimestad og Fenger drillede Fleertallet med denne Sags Udsættelse; Schjørring fandt den utilbørlig mod Thinget 25 og Fleertallet lod de Andre aftræde.

DEN 25. MARTS. Lørdag. Efter Igaar-Mødet fik Mindretallet i Rigsretsudvalget idag Udkast til en Betænkning. Man har ikke kunnet komme igennem Theatersagen, i min Sag har man nu besluttet sig for at tilraade en Erstat- 30 ningssag — der skal udføres af *Hørup!*

Naar Fenger træder tilbage, er det vistnok væsentlig, fordi han ikke har *Resignation* til at finde sig i den nye Stilling, der er paatvungen ham i Folkethinget.

DEN 26. MARTS. Søndag. Raasløffs Beretninger tyde paa, at 35

han har meget Haab om, at Rusland skal indlade sig paa Telegrapherhvervelser. Giertz og Gortschakow ere vistnok stemte for dette Skaktræk imod Engld.; men Reutern er saare utilbøielig, og Reff som sædvanligt sangvinsk; nu vil han reise og overlade Suenson Detaillerne.

Koch's Balle bekræfter, at Balle i høi Grad manglede Aand; det vilde have været ham en stor Lykke, om han [havde] havt Noget af den nu oversete Bastholms Fremstillingsevne. Hvor han vilde gjøre Indrømmelser, greb han jo og feil. (Psalmebog f. Ex.)

DEN 27. MARTS. Mandag. I et Formiddagsmøde skal Venstre have besluttet at udstemme baade Skolelærerbevillingen og Skytsmillionen.

Det paastaaes, at Regj. vil have Landstinget til at tage den saaledes ændrede Finantslov. Derpaa skal 4de Behlg. af den overord. Forsvarsbevilling tages for, og efter dennes Forkastelse eller Forandring Opløsning finde Sted paa Grundlag af denne Sag med eller uden foregaaende Slutning. Det synes næsten som Folkethinget vil række Haanden til, at Rigsdagssamlingen ophører d. 29de Marts. Denne To-Maaneders Termins Overholdelse blev saaledes Ministeriets eneste Seir.

Vinds Beretning fra St. Petersborg er langt mere ædruelig; Planen interesserer, men om den gaaer igjennem, det er et heelt andet Spm.

DEN 28. MARTS. Tirsdag. Udvalgsbetænkningen skulde være afgivet før Mødet over den overord. Forsvarsbevilling; men Mindretallet kom med en Udtalelse, som Fleertallet ikke vilde lade ubesvaret, hvilket standsede Ud-færdigelsen.

Det antages, at Rigsdagen efter Opløsningen skal samles om 6 Uger til de militære Loves Behlg., og derpaa skal da følge nye Opløsninger.

Helligdagsl. slipper igjennem; men ligesom Retsbetjentenes Contoirholdslov gik til Udvalg igaar, saaledes vil vkde. Udvalg næppe enes om at fremme Forligsl. Tyende-

forslaget bliver liggende. Rigsretsudvalget afgiver Betænkning idag.

DEN 29. MARTS. Onsdag. Finantsl. tredie Behlg. i Landsthinget gik uden at Nogen opkastede det Spm., om det var rigtigt at stille Kanonspmet, naar man ei vilde fastholde det; endmindre opkastedes det Hovedspml., om det ei vilde have været bedre at opløse paa Kanonspmet under Finantsl. end paa den overordentlige Forsvarsbevilling. I første Hsde. kan en Undskyldning søges i, at Kanonsp. ei var det eneste Spm., hvorpaa Finantsl. gik tilbage til Folkethinget. I den anden Hsde. er det udenfor Ministeriet den almindelige Mening, at Forsvarsbev. er et uheldigt Grundlag for Opløsningen, medens Kanonsp. var langt brugeligere, hvis Ministeriet ikke har den Bagtanke at trække sig tilbage, efter at Valgene ere gaaede det imod. Det kan næppe benegtes, at der er noget Parlamentarisk i Opløsningen paa Forsvarsbevillingen, thi det er Folkethingets Ret at sige Nei (Ussing).

I Forsvarsudvalgets idag afgivne Betænkning oplystes, at Mindretallet har forsøgt Overenskomst med Fleertallet ved at tilbyde Indkomstskat, foreløbigt 2 Aar efter Lov 2. Juli 1870.

DEN 30. MARTS. Torsdag. Folkethinget opløses idag.

Efter længere Forhandling sattes i Gaar vel Fleertallets Forsvarsbevillingsforslag istedetfor Landsthingsforslaget med 56 < 39, men derpaa forkastedes Loven med 47 Ja imod 47 Nei, idet Winther o. Fl. stemte nei.

Derpaa sluttedes Rigsdagen. Som Grund imod Opløsning af Folkethinget med Udsættelse af Ldsthget (hvorved de i Landstinget liggende Sager kunde optages paa det Stadium, hvor de nu ere) indvendes (Nellemann) at det vilde være i Strid med Res. 28. Jan. og det deri liggende vise Princip om en fast Samlingstid, idet man vilde have været nødt til at forandre Res., saa den i samme indeholdte Bestemmelse om Rigsdagens Slutning d. 29de Marts ei skulde være til Hinder for at Landsthingets Møder udsættes indtil Videre, uden kgl Res.,

idet den hidtilværende Praxis har været, at (Grl. § 22) *Formanden* udsætter Møderne til Rigsdagen atter kan være samlet (jfr. 13. Okt. 1873). Alt dette er dog meget smaat, man kunde let være kommet ud derover, hvis
 5 man havde villet. At Forbudet imod gjentagen Udsættelse (Grl. § 21) ei er til Hinder for den af det ene Things gjentagne Opløsning flydende Udsættelse er klart.

DEN 31. MARTS. Fredag. Det antages, at den nye Rigsdag skal træde sammen i Midten af Mai, idet Valgene
 10 udskrives til d. 25. April.

DEN 1. APRIL. Lørdag. Scharling gaaer ind i Fengers Plads. Matzen vilde gjerne gjøre ligesaa med Hindenburgs, men Klein tøver med at afgjøre, om han vil blive i Aalbg. eller flytte til Kbhvn., og Matzens Fremgang er vel i det
 15 Hele usikker.

Idag fik Kongen at vide, at Mohrenheim (skjøndt Kongen Intet sagde til ham Tirsdag Aften, medens han til Fru Mhm. antydede Reiseforsættet, men med det Tillæg, at der blev vel Intet deraf) havde telegrapheret i Onsdags, om Kongens Besøg i St. Petersborg vilde være velkomment. Samme Aften kom Svaret. Naturligviis.
 20 En Utydelighed medførte en Omtelegraphering; nyt Svar Torsdag; Kongen var paa Akademiet om Fredagen, saa han fik først om Lørdagen at vide, at han ei længere
 25 kunde slippe.

DEN 2. APRIL. Søndag. Kongen havde tidligere sagt til Rosenørn, at han vilde skrive til Dagmar om Besøget. Gjennem Dronningen kom det frem, at det ikke var skeet. Saaledes maatte Kongen tillade Rosenørn en Henvendelse
 30 gjennem Vind. Mohrenheim skulde jo kun have Notits derom, men R—n var som sædvanligt uklar.

Tietgen har til Fenger bekræftet dennes Forsikkring til Sponneck, at Tietgen ikke vilde misbruge Marmorkirkecontracten til at lade sig give Udbetalinger paa de fra-
 35 solgte Grunde.

DEN 3. APRIL. Mandag. Estrup har til Fenger, som spurgte, om Staten vilde tage Deel i Communens Subskriptionslaan, idet han afslog dette, sagt, at han selv til Befæstningspl. pønsede paa et saadant Laan med stærk Amortisation imod Afskrivning af et lige Beløb af 4 pc. Obligationer. ⁵ Han lader stærkt opkøbe 4 pc.s og sj. Jernbaneactier.

DEN 4. APRIL. Tirsdag. Det lader nu til, at Arkitekt Jensen skal gjøre Udkast til en Udstillingsbygning for Kunstnere. — Et tidligere Udkast af Fenger er taget tilbage. Til sine Planers Gjennemførelse har Meldahl en Støtte ¹⁰ (Krabbe, Bojsen) i det hemmelige Ønske hos Folkethingets Ledere om at komme i Besiddelse af Localet, hvor nu Gibsafstøbningerne staae.

DEN 6. APRIL. Torsdag. *Strøyberg* har benyttet Øieblikket, da Papirproductionen har været altfor stærk, til at nedsætte ¹⁵ Arbejdslønnen. Først vilde Arbejderne ikke finde sig deri, men der er dog hurtigt opnaaet Overenskomst; udentvivl vil nu paa flere Steder Nedgang i Arbejdslønnen blive uundgaelig.

DEN 7. APRIL. Fredag. Monrad kom idag ind paa 1864. Han ²⁰ gjentog, hvad jeg før har hørt, at han kun havde faaet Kongens Samtykke til Silinien ved at love, at det skulde være den yderste Afstaaelse, hvortil hans Samtykke begjæredes. Selv vilde han jo have Slesvig-Holsten i Personalunion*, Dronningen sagde: »det ender med, at ²⁵ vi ikke kan beholde Grønland«. Monrad sendte Dotézac til Kongen, som kun med stor Møie bragtes til at gaae ind paa Sliforslaget. Siden forhandlede Kongen jo med O. Plessen o. s. v. Monrad erkjendte uopfordret, at han ikke skulde have fundet sig deri, men være gaaet; sand- ³⁰

* Besynderligt nok havde Bille's Artikler om, at en Afstaaelse skulde rokke hans Arveret, øvet en stærkt skræmmende Indflydelse paa Kongen, som formodentlig deri i alt Fald saae en Plan af Flere, ikke et sært Indfald af Enkeltmand.

synligviis vilde det saa være endt med, at Hall var kommen ind og havde antaget Voldgiftsforslaget. Han erklærede det og for en Feil, at Conferenceforslaget ikke var antaget tidligere; det var fordi Nutzhorn og Casse i
5 saa Fald vilde være gaaet, og Rigsdagens Slutning, som han vilde afvente, trak noget længere ud, end han havde beregnet.

Hvad selve Voldgiftsforslaget angik, havde han vaklet.

Han var paa det Rene med, at han ikke vilde gjen-
10 optage Krigen *imod* Kongens Ønske; derimod tillagde han Kongens Villie om Forslagets Forkastelse Betydning, naar vi skulde fortsætte Kampen, hvortil vi vare bedre rustede, end før. Ved Ministerconferentsen havde Reich erklæret, at vi ikke kunde gjenoptage Krigen; paa Fore-
15 spørgsel erklærede han imidlertid, at Sagen var en anden, hvis Kongen vilde det. Selv havde han maaskee været tilbøielig til Voldgiftsforslagets Antagelse, men han følte sig bunden til sit Løfte til Kongen; han paavirkedes af Vedel og Paget; han ansaae det for givet, at Eu-
20 ropa vilde intervenere, hvis vi fortsatte Kampen tilbørligt. Han kjendte ikke Ordren til Steinmann om ikke at vove det Yderste, han forudsaae ikke den Panik, som greb os, da Als var taget, og som gjorde Kampens Fortsættelse umulig; med andre Ord, han lagde en Logik
25 ind i Kongens Nei, som han ikke burde have tiltroet Kongen eller fordret af ham.

DEN 8. APRIL. Lørdag. Nu kommer vel snart hans politiske Brochure. Saavidt jeg kunde forstaae ham, bliver den ikke behagelig for Regjeringen.

30 Et mindre Vælgermøde i 6. Kreds. Stemmerne omtrent lige mellem Ph. Skou og Matzen; dog synes Ph. Skou at have formindsket sine Udsigter ved sin personlige Optræden, der var meget usikker.

DEN 10. APRIL. Mandag. Der er tilsyneladende en vis Ro
35 under Valgbevægelsen, maaskee fordi Venstre anseer sig sikker paa at vinde et større Fleertal, hvilket er troligt nok.

Paa et privat Møde enedes man om at vente en Uge,

om der skulde frembyde sig en mindre udpræget Candidat end Matzen til 6te Kreds. Ploug lovede Neutralitet, hvis ingen saadan kom. D. B. Adler raser stærkt mod Matzen.

Møde bl. Rosenvængets Grundeiere imod Jørgensen. 5

DEN 11. APRIL. Tirsdag. Grev (Kyø) Tramp optræder imod ham, ikke uden Chancer.

Ph. Skou meddeler Matzen, at han trækker sig tilbage, da han ingen tilstrækkelig Understøttelse finder; men han kan let forandre sin Beslutning igjen. 10

DEN 12. APRIL. Onsdag. Privatbankens Aarsmøde holdtes i Aftes. Gedalia havde truet med at møde og anklage Tietgen*, men han udeblev. 500,000 afskrives paa Reservefonden, som Tab paa Grund af formindsket Sikkerhed,** og et betydeligt Tab er lidt paa Jernbanesagen. 15

Størrelsen er endnu ei endelig opgjort. Til Gjengjæld tales om 3 pc. Extra-Udbytte af den sjællandske Jernbanes Aktier.

DEN 13. APRIL. Torsdag. Nu begynder Martin Levy at pønse paa Grev Daneskiold til 6te Kreds. 20

DEN 14. APRIL. Fredag. Der er i Venstre en vis Tilbøielighed til at søge Candidater udenfor Bondestanden; de trænge dertil, men i samme Grad det skeer, optages Spirerne til Partiets Opløsning. Endnu holdes dog Disciplinen saa strængt, at Schiørring synes at maatte trække sig tilbage, da heller ikke Venstre vil støtte ham. 25

DEN 15. APRIL. Lørdag. Borgmester Hansen vil stille sig, naar Skou og Matzen trække sig tilbage, og det synes, som begge ville gjøre det. Daneskiold vil ikke stille sig.

* Telegraphactierne ere jo sunkne til det Halve. 30

** Det er imidlertid intet Under, at Tietgen ei blev angrebet, thi han har i Erkjendelse af, at han af Hensyn til Telegraphselskabet undlod at tvinge Svend Petersen til Fallit ifjor Sommer, indskudt en betydelig Garanti (omtrent Halvdelen af det sandsynlige Tab). 35

DEN 16. APRIL. Søndag. Paa et Møde hos Fritsche afgav Levy (Moritz), der skulde have været Matzens Stiller, den Erklæring, at han trak sig tilbage. Til Klein havde han kun sagt, at han vilde gjøre det, hvis der var almindelig Stemning for Hansen.

Men denne Afskygning maa være udtrykt for svagt. Mange frygtede for, at han kunde falde igjennem, hvis han stillede sig; saa Klein kunde ikke fastholde M.s Candidatur, hvad han dog havde ønsket.

DEN 17. APRIL. Mandag. Man vil see at faae Borgerrepr. Wolfhagen til at stille sig imod W. Scharling, men det vil næppe lykkes.

DEN 18. APRIL. Tirsdag. Borgmester Hansen's Candidatur er nu sikkert. Scharling synes at have vundet Terrain ved Vælger-Mødet i Aften, hvor Socialisterne bredede sig en Deel. Bjørnbak har maattet trække sig tilbage, da hans Voldsomhed skræmmede.

General Raasløff er nu omsider kommen hertil, ogsaa Suenson er vendt tilbage, da ingen Forretninger drives i St. Petersborg under Paasken. Der er ikke Tale om, at man skulde ville kjøbe Telegraphen, eller overtage en Rentegarantie. Hvad der nu pønses paa er, om Rusland skulde kunne bringes til at tage Actier for et Beløb (4 à 500,000 Lst.), som skulde benyttes til at lægge et nyt Kabel.

Det gamle afbrydes nemlig saa ofte, at Mange ei længere ville sende Telegrammer ad denne Vei*.

Alle Landtraadsplaner ere opgivne, og vi maae være tilfredse, at Chineserne have indskrænket sig til at ødelægge Traaden og ikke have slaaet Dreier med Arbejderne ihjel.

DEN 19. APRIL. Onsdag. Kunde Tietgen sætte dette russiske Tilskud igjennem.

* Saaledes tale Tietgens Modstandere. Hans Venner sigte det Samme om den anden sydlige Linie.

Hvad enten det nu maatte blive under den ene eller den anden Form, vilde han jo have hjulpet en Deel paa den Feil, at han enten bidrog til (ved Actiernes Stigen) eller ikke forhindrede (ved at modarbeide Actieforhøiel- sen) de paa *engelske* Hænder værende Telegraphactiers 5 Overgang til *Danske*.

DEN 20. APRIL. Torsdag. Idag kom Monrad's politiske Breve Nr. 5—7. De kunne næppe maale sig med 1 = 4 fra 1874.

DEN 21. APRIL. Fredag. Communens Laan gaaer over de 10 Flestes Forventning. Fenger havde forberedet Sagen ved Forhlg. med store Kunder.

1) Livsforsikringen: $\frac{3}{4}$ Million (saa at den kunde træde tilbage, hvis det hele Beløb ikke tegnedes.)

2) Privatbanken 1 Mill. 15

3) Sparekassen 250,000 Kr.

4) Bikuben $\frac{1}{2}$ Mill.

Men derhos tegnede Mange ellers. Der gaves som sædv. $\frac{1}{4}$ for dem, der tegnede større Beløb til 500,000 Kr., og $\frac{1}{2}$ indtil 1 Mill. 20

Da Tietgen kom paa Børsen og meldte, at der var tegnet over 3 Mill., vilde man ikke troe det; nu blev Handelsbanken og Nationalbanken satte i Bevægelse.

Goos har afvist et Tilbud fra Venstre om at støtte hans Valg, hvis han vilde stille sig, efterat Scharling var kastet. 25

DEN 22. APRIL. Lørdag. 22. April 1826—22. April 1876. Reimann kom lidt før Kl. 10 og begjærede 400,000 Kr.; da han hørte, at der kun var Lidet tilbage, tog han hele Resten, saa Alt var klart Kl. 11; lidt efter kom National- banken, men for seent. 30

Gasværket vil jo tage 2 Mill.

Epidemihosp. henimod en Million } i Løbet af et

Qvægtorvet 750,000 } Par Aar.

Fæstningsterrainets Beredelse vil tage Adskilligt.

DEN 23. APRIL. Søndag. Garde bekræfter, at Oppositionen 35 paa St. Thomas er død med Hughes's Død, og Lucchetti's

venskabelige Fjernelse. Den Sidstes Opposition er blot »funct«.

Paa St. Croix bestaaer Vanskeligheden væsentlig i slet Dyrkning.

- 5 DEN 25. APRIL. Tirsdag. *Valgdag*. I Kjøbenhavn intet Mærkeligt; det skulde da være, at Pio fik halvt saa mange Stemmer som Bille (1000—2000); andetsteds vil Venstre vinde.

DEN 26. APRIL. Onsdag. *Klein* og *Ingerslev* ere faldne, ligeledes *Gad*, *N. Andersen*, *Holstein-Holsteinborg* (*Dahl*,
10 o. s. v; i det Hele er Ikke-Venstre indskrænket til omtrent 27; Venstre er tilsyneladende 74.

De tabte Stemmer ere 15 (deriblandt dog *Schiørring*). Det er *Mellempartiet*, som *fortrinsviis* har tabt. Ogsaa *Birkedal*, *Hammerich* og *Barfod* faldt alle.

- 15 DEN 27. APRIL. Torsdag. Det synes, som Ministeriet roligt vil afvente, hvorvidt Venstre atter vil opstille et selvstændigt Forsvarsforslag. Hvis ikke, bliver det ubetinget. Saaledes udtalte *Nellemann* sig alt igaar efter Conference med *Estrup*. *Topsø* søger at faae ham til at virke for, at Mst.
20 optager Venstres Plan, hvis den kan faae en nogenlunde brugelig Skikkelse. Om ny Opløsning tales ikke.

DEN 28. APRIL. Fredag. Mn. [*Martin*] *Levy* vil paastaae, at Ministeriet agter at møde med Forslag til en Indkomstskat. Dette vil jeg dog see, førend jeg troer det (uagtet
25 *Nellemann's* Erklæring paaberaabtes som Hjemmel).

Kiær kommer da til *Næstved*, ikke *Krabbe*.

DEN 30. APRIL. Søndag. Det synes mere og mere at bekræfte sig, at Ministeriet vil blive, hvorledes saa Venstre stiller sig.

- 30 Adskillige Venstreblade raade til Forsigtighed og Varsomhed ved Brugen af det nye Fleertal.

DEN 1. MAI. Mandag. Det bekræftes, at *Estrup* vil tilbyde en Formue- og Indkomstskat (som lader *Gaardmændene* bære sin Andeel), hvis en rimelig Forsvarsbevilling der-
35 ved kan naaes. Jeg er dog ikke sikker derpaa.

DEN 3. MAI. Onsdag. Raasløff har aabenbart Tro paa, at der skal komme Noget ud af Suenson's nye Reise til St. Petersborg i Telegraphsagens Tjeneste; det, hvorom der nu er Spm. er et Laan paa 500,000 Lst. til Anlæg af et nyt Kabel i de chinesiske Farvande. Valajef og Gortschakow syntes ham velvillige, naar al Politik holdtes ude af Planen. Reutern (under dette Vilkaar — thi han trængte til de engelske Pengemænds Bistand) og Grey ei bestemt imod Planen.

Derved vilde Tietgen bl. A. blive tvungen til *Amortisation*, da denne bestemt vilde blive fordret. Sættes det igjennem, skeer det for at være behagelig imod Storfyrsten Constantin, som jo bliver stærkt bearbejdet.

Rlf. mente, at Haffner heldede for stærkt til Marinen; han fandt, at Sagerne ei var tilstrækkelig forberedte. H. havde fra først af ei kunnet begrænde Thomsen og var nu træt — Dinesen forsikrede, H. var falden i Søvn i Udvalget; Søofficerene foretrak nu Kallundborg for Aggersø-sund o. s. v.

DEN 4. MAI. Torsdag. Der synes at være Tendents her til af det kbhvske Laans Fremgang at slutte, at det vilde være nyttigt at overflytte en Del af den altfor store Aktiekapital til Obligationer, f. Ex. i Telegraphselsk. $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{3}$ af Aktiekap. til Oblig. ($13\frac{1}{2}$ eller 9 Mill.) med 5 eller 6 pc. forlods Rente (det forenede Dampskibsselskab betaler 6 pc. til de midlertidige Laangivere, som faae uopsigelige Obligationer).

Bibl. Bruun vil danne et Samfund for Historie, Litteratur og Kunst.

DEN 6. MAI. Lørdag. Jeg hørte i Aftes Molbech oplæse de tre første Akter af *Aria og Messalina*, dette Stykke af *Wilbrandt*, for hvis Anbefaling »Dagstel.« saa stærkt har angrebet ham. Vi kunne godt undvære det.

DEN 7. MAI. Søndag. Tscherningiana vise sig kun at være »Papirer« uden Bearbejdelse, men som Stof ville de vistnok frembyde adskillig Interesse. Han var mærkeligt tidlig

udviklet; men hans Mangel paa tidlig Dannelse (— han gik jo i Almueskolen —) medførte, trods hans store Begavelse, den Virkning, at Sponneck ikke uden Føie kunde sige om ham, »at han hverken kunde læse eller skrive«.

- 5 DEN 8. MAI. Mandag. Ogsaa Skeel har nylig til Klein udtalt sig, som om Ministeriet vil være meget beskedligt, naar det blot faaer Kanonerne. Skeel tænkte da aldeles ikke paa Opløsning, naar Venstre ikke selv stormede løs, men syntes at vente en Forhandling ført igjennem lige til Fæl-
- 10 lesudvalg. Om Formue- og Indkomstskat talte han dog ikke, nogle Forberedelser dertil, som skulle være begyndte, siges atter at være standset i Generalskattedirektoratet.

Et Spørgsmaal bliver det dog, hvad Ministeriet vil og
 15 kan gjøre, hvis Hovedforslaget ikke faaer Lov at gaae over til anden Behandling.

- DEN 9. MAI. Tirsdag. Nogle Søofficerer optræde i »Fædr.« imod Jøhncke. Tilfældigvis kommer jeg idag igjen til at tale med Klein om Ministeriet 1874—1875. Han var nu langt
- 20 mere end nogensinde før villig til at erkjende min Opfattelses Rigtighed, jfr. Résumé 30. Spt. 1875. Han tilstod, at han var kommen saavidt, at han ikke vilde blive i Ministeriet med Fonnesbech som Conseilspræsident, thi Fonnesbech var saa holdningsløs, at man al-
- 25 drig kunde vide, hvor hurtigt han fraveg det, hvorom man var bleven enig, men han vilde endnu ei erkjende, at Fællesudvalget havde Ret til at klage over Mst.s paa-tænkte Fremgangsmaade, hvis ingen Finantslov fremgik af Fællesudvalgets Forhandlinger. Jeg foreholdt ham, at
- 30 Landstinget jo dog ikke havde opnaaet Noget ved at fastholde sine Afstemninger, thi det Forslag til en midlertidig Bevillingslov, som skulde indbringes, var jo bestemt til at rette sig efter Udvalgets *Fleertal*, men der vilde ikke opnaaes *Fleertal* for noget Punkt imod 7 (Folke-
- 35 thingets nye *Fleertal*, deri Dinesen og Scavenius iberegnet) + 2 Landstingsmænd. Han indvendte, at hans *Tanke* var, at der skulde optages saadanne Bestemmelser, som

i det Hele sigtede til at hævde Landstingets Overlegenhed, omend ikke enhver af dets tidligere Beslutninger*. Den Form, hvorunder dette kunde opnaaes, var *tidligere* paatænkt under de daværende Forhold; dengang antoges det, at *Venstre* fra Folkethinget og *Landstinget* maatte 5 være i Mindretal. Forsaavidt dette Forhold forandredes ved Alliancen mellem Venstre og Mellempartiet, maatte en ny Form være funden for den samme Tanke. Jeg troer, at dette virkelig var Kleins Hensigt, men han undlod at sige dette til Nellemann, og denne undlod 10 paa sin Side at spørge ham derom; om Nellemann her handlede under Paavirkning af de estrupske Ministerplaner, omend ubevidst, skal jeg lade være usagt. Virkelig Fortrolighed er der ikke mellem Klein og Nellemann, uagtet Klein gjentagne Gange søgte hans Raad og Bi- 15 stand. Klein tilstod ikke endnu, at han i Virkeligheden havde ønsket at danne det nye Mstm.

Hedlund — Schönbecks Lykønskning til Høgsbro har vakt en stærk Reaction i Svellig, saa Misbilligelse har givet sig Luft paa forskjellig Maade. 20

Til sidst har »Aftonbladet« meget energisk vist de danske Nihilister fra 1873—1876 Vinterveien.

Ved et meget forvirret Møde af de af Bruun Indbudne dannedes et Udvalg: Bruun, Herbst, Pio, Th. Sundby og Warburg (som rig Velynder) til Planens Drøftelse. Nogle 25 ville deri see en Operation imod Worsaae og oldn. Selskab.

DEN 10. MAI. Onsdag. *Monrad* udgiver et 8de Brev, dat. 25/4 til Topsøe. Han vil ingen Mening udtale om, hvad der bør gjøres, hvis Valgene gaae Regjeringen imod. Skal nyt Mstm. dannes, henviser han til Andræ som Modstands- 30 ministerformand, til Frijs — J. A. Hansen som Overenskomstministre.

Er det Naivitet eller Ondskab?

* Det første Udkast, han havde vist Nellemann, var affattet saa tidligt, at *Panderskibet* var regnet Folkethinget 35 *tillast*, og derfor var *Lønningsspm.* ordnet Folkethinget til *Behag*.

DEN 11. MAI. Torsdag. Topsøe svarer Monrad ret heldigt, bebreidende ham den Mangel paa Alvor, som findes i hans Brevtone, og som har stødt Flere, især i Norge, f. Ex. Motzfeldt.

- 5 Husarrekruten *Stuhr* dømt til Tugthusarbeide paa Livstid, hensættes til T. A. »paa Kongens Naade« ved kgl. Res. af D. D. Kongen var meget misfornøiet hermed, ikke fordi det var en Benaadning, men fordi det lagdes paa ham.
- 10 Hall har faaet Stoltenberg til at give de 10,000 Kr til Vesterbro Kirke, som fattedes i det af Communen fordrede private Tilskud (60,000 Kr.).

DEN 13. MAI. Lørdag. Kbhvns. Laan indbetales meget rigeligt, idet Laangiverne ikke benytte sig af Retten til at betale i mindre Beløb. Man har ondt af, at Pengene indsættes i Privatbanken, uagtet det stemmer med den gældende Forretningsgang. (Melchior og D. B. Adler.)

DEN 14. MAI. Søndag. Arendrup erkjender, at Jøhncke-Spm. ikke er flydende Forter contra faste Forter eller et
20 Enten-eller, men om »baade — og«. Den Commission, hvis Fleertal (1872) Oberst Schrøder, Schönheyder (lange), Wrisberg, Schiwe, Arendrup og Jøhncke udtalte sig anbefalende for Jøhncke's Plan (medens Artilleristerne*
25 ikke forelagt — forudsatte imidlertid, at Forterne laae paa lavt Vand. Nu skyder J. dem ud paa dybt Vand. Dette finder Arendrup betænkeligt, medens han ikke anseer et Bombardement i 15,000 Alens Afstand ret virksomt. Ulykken er jo, at det *virksomste* Forsvar kræver
30 (Andræ):

- 1) 4 à 5 faste Forter (Stubben, Middelgrunden Nordl., Middelgrunden sydlig (Middelgr. i Midten) og Kastруп;
- 2) dertil det jøhncke'ske Mineforsvar (5 Forter). Maaskee burde endog Forterne lægges ud paa dybt Vand. En
35 rimelig Ordning var maaskee *Middelfortet isf. 2 flydende.*

* Saavidt erindres Kauffmann og Hønke.

DEN 16. MAI. Tirsdag. Haffner forelægger i Landstinget Lovf. om Hærens og Søværnets Ordning, samt Lønningslovene. Efter hans Udtalelse til Andræ kunde han ikke udholde Arbeidet; om han blot vilde gjøre en Badereise, eller han vilde smutte bort, er et andet Spm. 5

DEN 18. MAI. Torsdag. Folkethinget standser første Behl. af Lovf. om Forsvarsudgifterne og sender det til Udvalg for at undersøge, om et nyt Grundlag kan aftales med Regjeringen. *Estrup* lod sig forlyde med, at man havde villet gjøre dette nye Forsøg, «inden man lod Forsvarssagen 10 falde». *Bojsen* syntes at blive høist forbauset over denne Udsigt, at Ministeriet kunde blive, ladende Forsvarssagen falde. *Estrup* antydede dog, at han kun var tilbøielig til at vige for et Mstm., der lettere kunde gjennemsette, hvad han anseer for rigtigt. 15

DEN 19. MAI. Fredag. Ved Udvalgets Besættelse gjenvalgte Venstre idag de 8 fra ifjor: Berg, Bojsen, Bajer, Berntsen, Holstein-L., Clausager, Jensen, V. Holm og to nye: Juel—Tramp. Høire's to Grupper: Scavenius, Dinesen, Tvermoes, Ravn. Winthers Gruppe: Frederiksen. General 20 *Thomsen* blev siddende imellem to Stole, fordi han hverken vilde slutte sig til den ene eller den anden af de to Grupper; tidligere var der tre; den ene er svunden ind, men de to kunne ikke smelte sammen. *Bojsen* blev ogsaa tilsyneladende noget ubehagelig berørt af denne 25 Vending; »altsaa er Landbefæstningen opgivet«, udbrød han. *Tvermoes* har ladet sig nøie med et let Værn imod Overrumpling.

Berl. Tid. i Aften bekræfter, at *Estrup* har villet meddele, at Ministeriet ikke i Forsvarslovens Forkastelse 30 vilde see nogen Grund til at træde af, naar et andet Mstm. ikke bedre kunde sætte igjennem, hvad det estrupske Mstm. ansaae for rigtigt.

DEN 20. MAI. Lørdag. Fischer, som har jaget Joh. Lange bort, fordi han havde Betænkeligheder ved strax at flytte 35 Samlingerne ind i Musæet, interesserer sig nu for at faae

Troels Lund til Docent i Historie (i alt Fald uden Løn). Historikerne ere enige om at fraraade det. Erslev synes at indgive mere Forventning end de Ældre af den yngre Slægt. Fredericia seer i Alt et Honorarspm.; han truer
 5 (og Flere med ham) med ei at ville levere Bidrag til Hist. Tidsskrift, siden Honoraret ei blev forhøiet paa sidste Aarsmøde.

DEN 22. MAI. Mandag. Forsvarsudvalget i Folkethinget vedtog igaar at indlede en Notevexel med Ministeriet om
 10 det nye Grundlag*

Raasløff har, skjøndt advaret gjentagne Gange om ikke at bruge mere end de bevilgede 25,000, trukket 17,000 paa Udenrigsministeriet gennem Privatbanken. Denne har foreløbigt ført dem til Last for Regjeringen, skjøndt
 15 den ingen Bemyndigelse havde til dette Beløbs Udbetaling. De 10,000 ere væsentlig til Privatbankens Agenter (om disse end tillige ere brugte til Tolke) og maae altsaa under alle Omstændigheder falde Banken tillast, men de 7000 staae tilbage. Hverken Rosenørn eller (især)
 20 Estrup have imidlertid Lyst til at optage Beløbet paa en Tillægsbevilling.

DEN 23. MAI. Tirsdag. Jeg aftaler med Nellemann, at Poulsen vedbliver at nyde Tjenestefrihed for at kunne omarbeide Motiverne til Fogedforretningsafsnittet m. v.
 25 Da jeg ei traf Estrup igaar, henstillede jeg til Nellemann at indskrænke Forsvarsudgifterne til *Søbefæstningen* og at lade denne bestaae af *det faste Fort* istf. Jøhnckes 2 og 3, men at optage *de tre Minestationer paa Stubben Saltholms Flak* og *Kastrup Knæ*, hvorved der
 30 dog vilde naaes en relativ Heelhed.

Idag forelagdes i Udvalget Udkast til Skrivelsen til Ministeriet, som vedtoges. Den gaaer ud paa, om Mst.

* Ikkun Scavenius viser nogle Tendenser til et Forsøg, om man i Udvalget kunde enes om et Grundlag, inden
 35 man henvendte sig til Mst. Blev man enigt med Mst., saa meget desto bedre, hvis ikke, saa var dog en Enighed i Udvalget altid Noget.

ikke vil forhandle med Udvalget paa det i forrige Samling vedtagne Grundlag i Betragtning af Udfaldet af Valgene. Man synes virkelig overrasket ved Antydningen af Estrup; at »man kunde lade Sagen falde«. Holstein-Ledreborg fandt, at dette var »en moralsk Umulighed«. 5

DEN 24. MAI. Onsdag. Ministeriet, som i Morges modtog Udvalgets Forespørgsel, vedtog et Svar, som Estrup har givet en temmelig afvisende Form. Ministeriet troede at vide, at Berg kun havde kunnet faae det foreløbige Skridt vedtaget, fordi en 30 Stemmer vilde forhandle. 10 Spm. er, om denne Gruppe af det Forenede efter et saa skarpt Svar ikke falder til Føie for Berg. Estrup selv har sagt til Ravn, at han stod paa samme Standpunkt som ifjor; hvad Skatter angik, behøvedes ingen overordentlig Skat til Forsvarsudgifterne; vilde man have en 15 vedvarende Indkomstskat til en Lettelse af Toldafgifterne var det Noget, han syntes snarere at kunne gaae ind paa, naar det blev en Indkomstskat — Ingen vidste, hvad en *Formueskat* betød —; men han troede ikke, at Venstre virkelig ønskede det. »See, hvor lidet man har talt derom 20 ved Valgene«.

DEN 25. MAI. Torsdag. Efter senere Efterretninger fra St. Petersborg har Raasløff ingenlunde nydt nogen velvillig Modtagelse. Gortschakow lod ham slet ikke komme til Orde, og har yttret, at han aldeles ikke vilde gjøre no- 25 get politisk Hensyn gjældende ligeoverfor Reutern. Storfyrstinden talte kun 5 Minutter med ham, »der tog den gule Garde fra min Fader«, men Kjkr. Hedemann, som kom derop med ham og derefter indlodes, blev indbudet til at drikke Chokolade og blev en halv Time 30 hos hende. Ikkun Timatchef (maaskee paa virket af Telegraphdirektør Lüders) mente, at der muligt i en Beregning over stigende Telegraphindtægter kunde vindes et Grundlag for et Laan.

Man er her i visse Kredse tilbøielig til at troe, at 35 Raasløff sidder og venter paa igjennem Venstre at faae en Kaldelse.

DEN 2. JUNI. Fredag. Venstre vilde gjerne gjøre Vanskeligheder med Hensyn til Kanonerne, men tør ikke. Krabbe bebudede som sandsynlig Betæknings Afgivelse i Skyts-sagen paa Tirsdag.

- 5 Estrup kan, da det naive gode Forhold mellem Kongen og ham er brudt, ikke gjenvinde den Tone, som i sin Tid behagede saa meget; han irriterer tværtimod.

Saaledes ved Res. 11. Mai; endmere da Gardeofficererne som nødtigt vilde i Leir, havde faaet Kongen til at sige,
 10 at han ikke ønskede, at Garden forlod Kbhvn., men han derpaa fik det Svar, at det var efter Planen, som ikke kunde brydes o. s. v.

DEN 3. JUNI. Lørdag. Ministerraadet har nu besluttet at desavouere Raasløff, og meddele ham, at han var aldeles
 15 uberettiget til at trække paa Finantserne gjennem Privatbanken udover det tilstaaede Beløb.

Man vil ved Statsregnskabet give Forklaring om Sagen. Ministeriet vilde aldeles ikke høre Noget om at lade Tolkeudg. m. m. falde paa Privatbanken, men fore-
 20 lægge det øvrige Beløb for Rigsdagen eller dog at tilskrive Tietgen om at denne i Henhold til tidligere Erklæring lod Beløbet udgaae af Bankens Tilgodehavende paa Finantserne. Denne Optræden kan være formelt correct, men vil dog vist give Rlf. Anledning til adskillig Anke.

25 DEN 4. JUNI. Søndag. Kongen forbereder sig til sin russiske Reise, men vil have Statstilskud, siden det er Ministeriet, ikke ham, der ønsker Reisen. Estrup finder, at han bør ledsages af en Godseier f. Ex. Sehested Juel; Vedel vil medgive ham Otto Plessen.

30 Folkethingsudv. har faaet det Svar, at Mst. ved sin yderligere Udvikling havde antydnet, hvad der maatte ansees ønskeligt, hvis der havde vist sig Beredvillighed til Offren i Folket; men hvad der nu var forlangt maatte i ethvert Tilfælde ansees som fyldestgjørende.

35 B. Christensen truer med stort Skrald, helst før Skytsbevillingen, men Adskillige frygter dog en Optræden, der vilde fremkalde en ny Opløsning.

DEN 5. JUNI. Mandag. Det ventes næppe, at Regjeringen i 1877 fremkommer med et ordentligt Hærforslag; i alt Fald ventes det at falde igjennem med stor Glands. Bønderne begynde at fortryde, at de ikke tog det abelinske Forslag. For Tiden vil Folk ikke lade sig hverve; mange 5 Numre staae ledige (f. Ex. i Artilleriet.)

DEN 8. JUNI. Torsdag. Da Betænkningen om Skytset først omdeltes idag, udsattes Forhlggen til Løverdag. Der tales om en Dagsorden — efter Th. Nielsen's Ønske mild — som skulde slutte Forhlggerne. For Tiden havde man ikke kunnet komme 10 til Enighed; maaske efter længere Overveielse senere.

DEN 10. JUNI. Lørdag. Efter den afholdte Socialistkongres er de danske Socialisters Program udfærdiget. Pio's Magt skal være stærkt begrændset, idet et Nimandsraad kan kontrollere, ja afsætte Formanden. 15

Feltskytset bevilgedes idag ved anden Behlg. i Folkethinget.

Mindretallet i Folkethingsudvalget pønse paa:

I. en Overenskomst.

- 1) Søfort, fast. (Nordlig.) 20
- 2) Minestation sydlig.
- 3) Udbedring af de nuværende Søforter.
- 4) Flaadeudviklingen.
- 5) Et jydsk Punkt befæstet.

II. Omtrent 37 Mill. 25

- 1) Halvt af de bestaaende Indtægter.
- 2) Halvt ved ny Skat, hvortil Udkast forelægges til Efteraaret, hvis Lov ei vedtages efter Lov $\frac{2}{7}$ 70. Men det vides ikke, ved hvem denne Overenskomst skulde sættes igjennem. 30

DEN 11. JUNI. Søndag. Bj. Bjørnson giver idag atter Møde i et Bilag til Nationalzeitung $\frac{11}{6}$.

DEN 12. JUNI. Mandag. I et Høiremøde i Folkethinget søgte Hall at standse Lysten til selvstændig Optræden, naar ingen Sikkerhed havdes for Venstres og Ministeriets Tilslutning. 35

DEN 14. JUNI. Onsdag. Fru Thoresen forelæser sit

Stykke: »Christopher Walkendorf og Hanseaterne«. Det maa stærkt sammentrænges; lykkes det hende, maa der komme et mægtigt Indtryk deraf.

5 Oppositionen imod Budet om, at Hundene skulle bindes eller dræbes, er stigende her i Staden.

Forsvarsudvalget har idag Samling med Estrup—Haffner, som siges at være optraadt imødekommende.

Der gjøres et Forsøg paa at samle Antibondevennerne i begge Thing til en fælles Valgvirksomhed; men det
10 standses ved et Møde idag, idet Scavenius vil afvente hvad der kommer ud af Forsvarsudvalgets Overveielser.

DEN 15. JUNI. Torsdag. Krabbe ansatte vel Møde til næste Tirsdag under Forudsætning af at Betænkning fra Udvalget kom betimeligt; men dette er lidet troligt, idet Æn-
15 dringsforslag først skulle indgives paa Løverdags, hvorefter ventes nyt Møde med Ministeriet; i ethvert Tilfælde skal da Betænkning vedtages.

DEN 17. JUNI. Lørdag. Efter Udvalgsmødet tales der endnu om Sammenarbejdelse af Tvermoes's Forhlg. og Venstres
20 Forslag, men jeg troer ikke derpaa.

DEN 18. JUNI. Søndag. *Styffe* er her i denne Tid i Anledning af en paatænkt ny Udgave af »Skandinavien i Unionstiden.« *

Joh. Grundtvig har nu udgivet Frederik II's Statshuus-
25 holdning, der tilstrækkeligt belyser T. Lunds Roman Peder Oxe.

* *Styffe* ytrer nogen Tvivl om Tengberg virkelig har bundet sig til Overtagelse af Redactionen.«

Mærkeligt nok antyder *Styffe* at han havde ønsket en samlet Udgivelse af *Scriptores Rerum scandinavicarum*
30 istf. den særskilte danske og svenske. Det syntes, som Carlson ei vilde gaae ind paa en saadan Forkastelse af den ældre Udgave, til hvilken Geijers Navn er knyttet. Annerstedt, som skulde besørge Fortsættelsen, er optaget af Upsala Universitetets Historie.

35 Han henviste iøvrigt til polske Arkivmuligheder (Warschau—Paris [Czartoryski] og St. Petersborg.)

DEN 19. JUNI. Mandag. Linde er jo dybt rystet, men skal endnu inden sin Afgang gjøre Indstilling om adskillige Afskedigelser. Fischer overlader Fallesen hele den øvrige Ordning, men denne skal være fri for Inddragningshadet (Fru Liebe, Fru Schiemann, maaske Jfr. Andersen.)⁵

Hoedt har søgt om Afsked uden Pension, da han afslog Fischers Tilbud om at overtage Chefspladsen.

DEN 20. JUNI. Tirsdag. Idag omdeles Forsvarsudvalgets Betænkning. Mindretallet gjør Rede for sine Mæglingsplaner; Fleertallet begjærer ved et Dagsordensforslag Billigelse af dets 30 Millionforslag. Her har altsaa den moderate Fløi seiret. Samtidigt gjøres Forslag til en Resolution, der skal hævde Fleertallets Mistillidsstandpunkt. Ventelig er dette Vederlaget, der gives for Dagsordensformen.

Scavenius har skrevet et Forslag til en Vælgerforening¹⁵ til Forsvar; hvorom der skal forhandles paa Fredag.

DEN 21. JUNI. Onsdag. Rothe veed Ingen at anbefale til Jernbaneværket uden Lt. Westergaard eller Haarløf, hvilke han nødigt vil undvære. Men hvis heller ikke Holst kan anbefale Nogen, saa maa vi dog vel see at faae Rothe²⁰ til at udlevere En af dem.

DEN 22. JUNI. Torsdag. Forsvarsbevillingsls. *første* Behlg. *fortsættes*. Estrup synes at bekræfte sit Udsagn til Ravn, at han snarere kunde gaae ind paa en Indkomstskat, naar Toldnedsættelser vedtages. En synderlig Conseqvents,²⁵ hvis Følge vilde blive en *vedvarende* Indkomstskat istedetfor en *midlertidig*,

Efter Ravn's Opfattelse er Scavenius ikke i Forstaaelse med Estrup, men gaaer sine egne Veie. Baade han og Tvermoes ville være Ministre, og Intet er dem der³⁰ for behageligere, end naar de kunne fælde Ministerier. Det er nu deres Nydelse.

DEN 23. JUNI. Fredag. Ved det noget sparsomt besøgte Møde idag vilde L. Dinesen, C. Petersen og Jagd ei vide Noget af den foreslaaede Fællesorganisation; de frygtede³⁵ for at indtræde i et »forenet Høre«. Det endte med at

Ploug—Scavenius anmodedes om at sætte Sagen i Gang paa bedste Maade.

Estrup bortfortolkede (maaskee efter Plougs Opfordring gennem Frijs) sin Ytring om »at lade Forsvarssagen falde« ved at optage Topsø's Udlægning, at han vilde arbeide for den stykkevise Gjennemførelse. Men hvorledes? Det skal være gaaet op for Estrup, at Scavenius af al Magt modarbejder ham, hvilket han hidindtil ikke har villet troe.

10 DEN 24. JUNI. Lørdag. Ploug paatænker, hvis Scavenius er villig, at tilkalde Larsen, Gad og Tvermoes, som var Formand i Udvalget 1873.

Venstre forhandler Resolutionen i Ensomhed. Ministeriet er borte. Da ogsaa Høire er borte, fordeler Venstre sig paa dettes Pladser.

Rigsdagen sluttet. * Sukkerkogeripengenes Forøgelse med Laan, Heste og Kanoner, det er det Hele.

DEN 25. JUNI. Søndag. Jeg hører, at Estrup meget skuffede Adskilliges Forventninger ved at afvise Tanken om en Commissions Nedsættelse.

Gjennem Topsø havde Nogle af Venstre henvendt sig til Nellemann med Tilbud om at ville votere Resultatet af en Commission, hvori Bojsen skulde sættes ind med nogle Flere (ei Berg), men hvis Fleertal kunde bestaa af Sagkyndige, imod til Gjengjæld at faae Præstelønningsl. uden Fond, og nogle mindre Bevillinger til Understøttelsesforeninger. (30,000 Kr.) m. m. Nellemann fandt Tilbudet antageligt. Topsø forlangte en bestemt Erklæ-

* Øiensynligt har Estrup tabt i denne Samling. Det var en uklog Beslutning at sætte Alt paa 2 Maaneders-Varigheden og saa at gjøre det nødvendige Nyvalg til en Art Opløsning paa Forsvarsspmet. Langt klogere havde det været at lade Rigsdagen blive sammen, til Kanonerne vare voterede, og saa lade det Hele gaae i Stilhed, eller hvis man vilde opløse, da gjøre det paa Kanonspmet.

ring, at Estrup var af samme Mening. Den blev given — men hvorfor optraadte da Estrup saa afvisende under Forhandlingen? Haffner lader jo nu Rosenørn—Lehn midlertidigt overtage Krigs- og Marinemst. og reiser, uden at der gjøres Noget til Forsvarssagens videre 5 Behlg.

DEN 27. JUNI. Tirsdag. Linde skal ved sin Tilbagetræden fra Theaterchefsposten indtræde som virkelig Direktør eller Departementschef i hele Mst. Saaledes træder Jonquières tilbage fra sin Mellemstilling. Er det en Indledning 10 til at faae Linde fjernet? I Principet er dette Skridt aldeles rigtigt, men Linde magter jo ikke Stillingen.

David skal have efterladt sig nogle Optegnelser.

E. Holm vaander sig ved Tanken om det afsluttende Bind af Cantu. Han havde oprindeligt talt til Forlæggere- 15 ren om at gaae til 1866; der kan [han] ikke blive staaende; da han ikke vil gaae længere, maa han vel standse 1863.

DEN 28. JUNI. Onsdag. Boghler. Høst begynder nu sit *Universbibliothek* efter adskillige fremmede Forlæggeres Ex- 20 empel, dels Oversættelser (Mill. Laveleye) dels Originalarbejder. Øiensynligt vil Retningen blive den moderat-tyske, omend med nogen Varsomhed (Høffding og Heegaard ere dels raadgivende dels skrivende.)

DEN 29. JUNI. Torsdag. Det synes mere og mere klart, at 25 man i Berlin har besluttet heelt at fortydske Nordslesvig. Ingstad bekræfter, at dette er Haabet selv hos dem, der føle et vist Samvittighedstryk ved, hvad der er skeet. Mon dog slet Intet kan gjøres? Der er dog ved Siden af Fortydskningstendensen ogsaa andre Retninger. 30

DEN 30. JUNI. Fredag. Iblandt de betydeligere *yngre* Mænd i Norge synes I. Sverdrup's Brodersøn Cand. theol. Sverdrup (en Søn af Præsten H. N. Sverdrup) at være den fremragende, navnlig som kirkelig Reformven. Han vil gjerne udgive en ny luthersk Kirketid. og kommer maa- 35 skee paa Stortinget i Faderens Sted. Det er en almin-

delig Anke imod Stang, at han ikke forstaaer eller ikke ønsker at fremdrage brugelige yngre Mænd f. Ex. Roll (der ei blev Amtmand), Birkeland (der ei blev Borgmester i Kristianssand). »Man maa være halvhundrede Aar for at blive brugt.«

DEN 4. JULI. Holstein-Holsteinborg haaber at blive Overkammerherre og skal vise sin Evne til at fungere som Overhofmarskal ved høitidelige Leiligheder ved at fungere paa den russiske Reise.

10 Dreyer bliver Storkors for at tages med paa Reisen. Tanken om at benytte O. Plessen til Veiviser er nok opgivet.

DEN 5. JULI. *Bjørnson* har i Oplandsavisen vovet sig ind paa nogle Betragtninger af »en Christen«, hvori han paa en synderlig Maade blander Christendom og moderne tydsk Visdom sammen. Anledningen er givet ved nogle Bemærkninger af Pastor Klavenes imod Liberalismen, som *Bjørnson* dog nok har misforstaaet. *Bjørnson* er i det Hele kommen noget paa Kant med Chr. 15
20 Bruun, der er ham for streng.

DEN 7. JULI. Der er Adskillige, der antage, at Kong Oscar, da han i sin Tid forsonede Birch—Sibbern og kaldte K. Motzfeldt til en Samtale, vilde have gjort Motzfeldt til første Minister. Dette er dog lidet troligt, 25 da han længe har kjendt K. M.'s Charakter, som især tidligere maatte gjøre ham lidet indbydende for en Konge som Oskar, men vist er det, at Kong Oskar i *Begyndelsen* kun var lidet velvilligt stemt imod *Stang*. Havde K. M. istedetfor at anbefale et Venstre-Statsraad 30 (væsentligt med det Hensyn for Øie at have Embedsværket styrket) tilraadet fremfor Alt at sanctionere Statsraadernes Adgang til Thinget, saa havde han maaskee udrettet Noget.

DEN 8. JULI. Lørdag. *Troels Lund* har allerede faaet Svar til *J. Grundtvig* færdigt; det er i ethvert Fald vel skrevet. 35

DEN 9. JULI. Søndag. Dr. Pingel, med hvem jeg talte idag om at overtage en Undersøgelse af Skolevæsnet i de tre nordiske Riger, har Betænkelighed, da han er ultraclas- sisk ∴ vil have Undervisningen bygget paa Græsk og Historie med Udelukkelse af Latin. ⁵

Om det nye Professorat i Statistik i Chra, som kom frem uden Aschehougs Vidende, og ei ganske efter hans Ønske, søge *Kiær* og *Ebbe Hertzberg*. *Mohn* vil ikke søge, da hans Stilling er bedre, saalænge han er syssel- sat med det store statistiske Værk over Norge, medmin- dre det skulde være nødvendigt for at holde Hertzberg ude. Havde man vidst, at der kom et saadant nyt Pro- fessorat, kunde Getz have taget det, og Platou faaet det juridiske. ¹⁰

DEN 13. JULI. Ved Universitetet i Chra. er der et be- tydeligt Mindretal, som hylder de moderne tyske anti- christelige Anskuelse (Brødrene Sars, Lie, Helland*, Worm Müller, maaskee ogsaa Dr. Skavlan, osv.) Getz nærmer sig stærkt Positivisterne. ¹⁵

DEN 16. JULI. L. K. Daa udtaler en bitter Misfornøjelse med at Alt hvad der ligger imellem Stang og Sverdrup fortrænges. Valgenes radicale Retning forklares ved:

- 1) Sverdrups forholdsmæssige Moderation i den senere Tid,
- 2) ved Forhøielsen af Dyrtidstillæget til Embedsmænd, lidt over den tidligere Grændse. ²⁵
- 3) ved Frygten for Følgerne af Jernbanebevillingerne, hvis Storhed begynder at skræmme. Mange misbillige Vossebanen.

DEN 20. JULI. Torsdag. Statsraad Riddervold †. Ridder- vold var forunderlig omdannende paa *Skoleomraadet*, i Modsætning til hans Ubevægelighed paa Kirkens Omraade. Hertzberg synes ikke lidet skeptisk ligeoverfor de nye nissenske Skolelove. ³⁰

* Denne forfølger nu Kierulf.

DEN 22. JULI. S. *Kiær* betegnede i et Møde igaar *Rosenørn* som en halv Idiot og Haffner—Skeel som Klorianer. Overdrivelsen er let at fremhæve, men — semper aliquid hæret.

5 Senere Anm.

(Kongen har i Hemmelighed givet O. Plessen sin Elephantorden; det kom frem, da han før Afreisen til St. Petersborg maatte bede Trap skaffe sig en Elephant.)

DEN 23. JULI. Henrichsen, Oldenburg og Dr. Poulsen
10 indbyde til en Gave (4000 Kr.) til Junggren, som løslades den 1ste Sptbr.*

DEN 26. JULI. Rygtet om, at Riddervold skulde efterlade sig bearbejdede Optegnelser, er ugrundet. Der er ei heller rimeligt, at han, der skrev saa lidet som Statsraad, skulde være bleven skrivende paa sine gamle Dage.
15 Derimod er vistnok en Deel af Holst's Optegnelser (efter Stangs Indtræden i Raadet) blevet udgivet indtil videre.

DEN 29. JULI. *Krebs* har nu udgivet det gamle og det
20 nye Samfund. Det gamle Samfund er en Bearbejdelse af Levasseur. Det Hele »nye Samfunds« Fremstilling er et veltalende Indlæg imod »Plutokratiet« i dets europæiske Storstadsform.

DEN 1. AUGUST. *Aagesen* har da nu faaet sin Oversigt over *den nordiske Rets Literatur færdig*. Det er lykkedes ved adskillig Anstrængelse at faae dette Arbejde udvidet, saa det omfatter de vigtigere Lovforslag (med Commissionsbetænkninger) og Love.

DEN 3. AUGUST. Torsdag. Oxholm †. Han har i den
30 sidste Tid arbejdet stærkt paa at vinde Kongen for den Anskuelse, at Krabbe kunde optages i Raadet.

DEN 4. AUGUST. Fredag. Godseierministrene nyde Livet paa Landet. Estrup har opfundet, at det ikke er nødvendigt at kundgjøre Ministrenes Reiser, selv i Udlandet, naar

35 * Senere Anm. Det lykkedes.

de ikke overskride en fjorten Dage. En Collega bliver blot bemyndiget til at underskrive Forestillinger og Expeditioner ad mand. o. s. v.

Morenheim, som ikke er ham velsindet, kalder ham »un hobereau sans avoir le droit de l'être.« 5

DEN 5. AUGUST. Lørdag. *Aschehoug* vil holde Forelæsninger over de tre nordiske Rigers Statsret for at forberede hans Bidrag til den nordiske Rets Encyclopædi. Det paastaaes, at han og Emil Stang ere de Eneste, med hvem Stang taler — hvilken synderlig Isolation. 10

O. I. Broch er ifærd med at udgive en Brüsseler-Beretning. Det er klart, at hans Charakter ei nyder megen Tiltro.

DEN 6. AUGUST. *Irgens* er meget skrøbelig. Der er dem, der paastaaer, at han og Broch i sin Tid afgik, 15 fordi de ei kunde holde sig i deres Bestyrelse; de brugte da Negtelsen af Sanction til Paaskud til at gaae. Havde Irgens villet det, havde Kierulf holdt paa Sanction, med ham Falsen, Riddervold — og tilsidst da Stang.

DEN 7. AUGUST. *K. Motzfeldt* er drevet saa stærkt frem 20 imod Høire, at Mange uden videre regne ham til Venstre, og troe, at han kunde træde sammen med dettes Coryphæer ind i Regjeringen. Dette er dog en Vildfarelse. Han staaer alene, og hades af Venstres Ledere ligesaa meget som af Høire. Med adskillige af de min- 25 dre fremtrædende af Venstre staaer han langt bedre saa hans Indflydelse er i Virkeligheden ikke ringe. Han er — ligesom J. Sverdrup — en af dem, der læse mest i Norge.

DEN 9. AUGUST. Efter Jac. Aall's Mening vil Beslutningen om Statsraadernes Deeltagelse i Storthingsforhl. 30 utvivlsomt blive gjentaget paa næste Storthing*. I Oktbr. skal der være Valg til den preussiske Landdag og i Januar næste Aar til den tyske Rigsdag, som i Aarets sidste Maaneder skal holde Møde.

* Om han har Ret heri, vil meget beroe paa Kbstval- 35 gene. Adskillige af de ældre nu tilbagetrædende Kbstrepræsentanter fulgte her J. Schwartz.

DEN 18. AUGUST. »Morgbl.« har nu faaet fat paa Frost's Art. i Pall. Mall. Gazette om Krügers Utilfredshed, fordi Regjeringen ikke kan nægte at anvende Udleveringsl. paa danske Slesvigere, som unddrage sig Militærtjeneste.

5 DEN 23. AUGUST. Man slipper da for Kongens Hjemreise over Berlin, som meget befrygtedes.

DEN 24. AUGUST. Torsdag. Ploug benytter Nellemann's Meddelelser til at fortælle, hvilket Svar der vil [blive] givet Heydebrand paa Udleveringsbegjæringen. Topsø skulde
10 alt være benyttet, men ham fik N—n paa Dampskibet til at opgive Hensigten. Saa kommer »Fædrel.«

DEN 25. AUGUST. Fredag. Det er lykkedes Fischer at opsamle en heel Deel Uvillie ved at forvandle Foyeren til en Ølhalle, hvor Jacobsen naturligviis ikke vil tilstede
15 Marmorbusternes Opstilling.

DEN 27. AUGUST. Haffner har ladet sig forlyde med, »at han havde ønsket at træde tilbage, men hans Collegers indstændige Modforestillinger havde bragt ham til at opgive dette Forsæt.« Vi faae nu at see, hvad han
20 har betinget sig med Hensyn til Estrups Erklæring om, at han havde villet gjøre Foraars-Forsøget, inden han lod Forsvarssagen falde. Ventelig komme nogle overordentlige Bevillingsforslag paa Finantsl.

DEN 31. AUGUST. Torsdag. *Yngvar Nielsen* har leveret en
25 Afhlg. til n. Vid. Selsk.* om Carl Johan-Alexander, hvoraf n. Morgenbl. (No. 236, 8, 40 = $\frac{27-29-31}{\text{Aug.}}$ 1876) leverer Uddrag. Han skal i Berlin nærmere studere Arkivkilderne til 1814 ff. Vedel har ikke villet indrømme ham Adgang til vort Arkiv for 1814 og senere. — Elendigheden er
30 unægtelig stor. Derfor er det og nægtet Dittmann at aftrykke Frederik VI's Breve.

DEN 4. SEPTEMBER. Mandag. Efter den Maade, hvorpaa f. Ex. Goos udtaler sig, er Stemningen i Krigsmst. for aldeles

* $\frac{3}{3}$ 1876.

at lægge Hænderne i Skjødet, under Paaskud af, at den indre politiske Situation aldeles behersker Forsvarsspmet. Ogsaa Nellemann synes at mene, at de Misfornøiede i Venstre endnu ere for Faa, i alt Fald en Hær uden Førere. Han mener, at man maa oppebie en Spaltning ⁵ paa Finantslovens sidste Stadium, idet de Hidsige maa-skee ikke nu ligesom sidst ville bøie sig for de Andre, der af Frygt for Grund-Lovens Sprængning ikke ville umuliggjøre en Finantslovs Tilblivelse.

Klein sukker efter at komme ind i Høiesteret. Det er ¹⁰ mærkeligt, i hvilken Grad han er uskikket til at syssel-sætte sig ved Studium.

DEN 6. SEPTEMBER. Onsdag. Madvig gjør hverken Ind-vending imod Hoff eller Matthiasen.

Det er lykkedes *Hasselriis* at formaae V. Petersen *, ¹⁵ Dreyer og Lotze til at antage Planen til en Billedstøtte for H. C. Andersen i Odense. Den kbhvske Comite, som indbød til aldeles fri Concurrence, syntes at have villet betænke Odense med No. 2. Saaby skulde vel være No. 1, Ring No. 2. *Hasselriis*, som havde villet ²⁰ concurrere, møder nu ikke. Hverken Stein eller Evens vilde melde sig, og nu udebliver og Ring.

DEN 7. SEPTEMBER. Torsdag. Holstein er idag — Dron-ningens Fødselsdag — udnævnt til Overkammerherre.

Falsen (⁵/₉) meddeler sin Beredvillighed til at fremme ²⁵ en overensstemmende Vexellov efter Associationsmødet i Bremen.

Levy vilde have *Filialen i Flensbg.* inddraget, fordi den koster 20,000 Kr., men i et privat Møde, som Directionen af Frygt for Ansvar fremkaldte, udtalte ei blot Brock og ³⁰ Vedel sig derimod, men Levy's Haab Adolph svigtede ham ganske.

DEN 8. SEPTEMBER. Fredag. Foruden Begyndelsen af Thorsø 1814—1864 er nu og *Steenstrups* »Indledning til Normannertiden« udk., ligl. *Fredericia's* Doktordisputats ³⁵

* Gjennem P. Krohn (Slægtning).

16²⁰/₃₅. Saaledes er efter den *første* Række af de nyere Historikere:

- 1) Bruun, H. Rørdam, Holm, O. Nielsen, Grundtvig (Krarup) (*Arkivhistorikerne*) baade fra den *anden*
- 5 2) A. D. Jørgensen, Bricka, Fredericia, S. B. Smith (^{Heise}_{Thorsøe}) og *trede* Række,
- 3) *Steenstrup, T. Lund, Mollerup, Erslev*, Elberling adskillige Arbejder fremkomne i den seneste Tid. Fischer vil nok søge Bevilling paa Finantsloven til Lunds An-
- 10 sættelse.*

DEN 10. SEPTEMBER. Søndag. Fischers Plan er nok at ombytte de Bevillinger, der hidtil ere givne til faste Docenter, med Bevillinger (1000 Kr.) paa kortere Tid til midlertidige Docenter, som skulde holde Forelæsninger

15 og være Medlemmer af Facultetet.

DEN 16. SEPTEMBER. Lørdag. Nellemann har tilbudt at opgive sit Forbehold om at kunne træde tilbage til Facultetet; men Facultetet har erklæret, at der for Tiden ingen Trang var til Lærerkræfternes Forøgelse.

- 20 Kongen er nu vunden af Fischer. Ogsaa Estrup har »forbedret sig« (— han lod en Vei anlægge over en Mose, hvorved Kjørslen til Skafføgaard lettedes —) ligl. Haffner (— denne vidste aldeles Intet om Kongerevuen, der var bestemt umiddelbart ved Ordre til den com-
- 25 manderende General —).

DEN 17. SEPTEMBER. Søndag. Kong Georg, som tidligere strømmede over af Beundring for England, er siden Reisen til St. Petersborg bleven en ligesaa stor Beundrer af Rusland. Stemningen i Grækenland er meget bitter over

30 hans lange Udeblivelse. Han bliver vel nu nødt til at reise alene, idet Dronningen bliver tilbage for at pleie Sønnen; stundom taler han rigtignok, saa man fristes til at troe, at han helst blev borte med det Samme.

* Jfr. 10/9.

Nogle ville paastaae, at han var løbet bort, hvis ikke hans Kone holdt paa ham.

DEN 19. SEPTEMBER. Tirsdag. *Ivar Rosenkrantz's* Enke har udgivet nogle Optegnelser, han har efterladt. Forinden var Grev Frijs spurgt, om han ei vilde købe dem for at undgaae den formentlig ubehagelige Offentliggjørelse!

DEN 21. SEPTEMBER. Torsdag. Munck-Rosenschöld udtaler sig, som saa mange Andre, lidet tillidsfuld om Kong Oskar II.

Jeg faar Goos med til Bremen ved Nellemanns Bistand. 10

DEN 22. SEPTEMBER. Fredag. Tengberg kom idag som Redactør af det letterstedtske Tidsskrift, der ventelig afløser Hjärne's fra Forsell arvede Tidsskrift og optager Kampen med v. Bergen. Jeg opsøger i den Anledning Jul. Lange. 15

Haffners Modtagelse af Socialistdeputationen og dens Adresse sætter meget ondt Blod imellem Officererne og Underbefalingsmændene. Ogsaa Hoffet er særdeles ubehageligt berørt. Synderligt nok har han uden al Tvivl slet ikke lagt Mærke til, hvad der foregik ved Socialist-20 mødet paa Fælleden.

DEN 23. SEPTEMBER. Lørdag. Auberts Nærværelse gav Anledning til, at vi idag hos Klein holdt Conference i Nærværelse af Handelscoms Vexeludvalg (Klubien, Hindenburg, Adler), Nellesmann og de til Bremen afrejsende. 25 Vi bleve navnlig enige om at fastholde den nordisk-engelske Rets strængere Regler om Virkningen af nægtet Accept i Modsætning til den tyske Regel om Sikkerhedsstillelse.

DEN 24. SEPTEMBER. Søndag. Vi slap lige ind i Vexel-30 comitteen Twiss, Jencken, Borchhardt, Hinschius og Jaques. Da vi kom Englænderne til Undsætning, maatte Spm. om Virkningen af Accepts Nægtelse forbigaaes med Stilhed. Tydskerne turde ikke lade deres Paastand, at den skulde alene begrunde Sikkerhedsstillelse, komme til Afstemning. 35

DEN 26. SEPTEMBER. Tirsdag. Uopfordret siger Roggenbach (der nu hører til de Misfornøiede — han brød med Bismarck strax som han havde grundet Universitetet i Strasborg) til Aubert, at han meget ønskede en Ordning
 5 med Danmark og ikke ansaae Opgaven for uløselig.*
 I Danmarks Interesse havde Kong Oskar talt baade til ham og flere Andre ved Besøget i Tydskland. Iøvrigt var Roggenbach en ivrig Modstander af den Maade, hvorpaa Guldmyntfoden var blevet indført — han vilde
 10 have dobbelt Myntfod — og misbilligede Brugen af de franske Milliarder, ved hvis Anbringelse paa et Aars Credit med lav Rente stor Ulykke var bevirket. Soetbeer og Hertzka vare efter ham de eneste, der forstod sig paa Myntspm.

15 DEN 27. SEPTEMBER. Onsdag. Haffner har tilbudt at træde ud paa Grund af Uheldet med Socialisterne, men Estrup vilde ikke tage imod Tilbudet. »Dagens Nyheder« have været ubehagelige. Er det Fischer paa egen Haand eller Scavenius?

20 DEN 30. SEPTEMBER. Lørdag. Statsrevisionen har udskudt hele Theaterbygningens forholdet til en Tillægsbetænkning. Man troer at vide, at Levy slutter sig til de andre Revisorer imod Hall, hvilket vækker megen Uvillie, saasom han inden sit Valg havde afgivet en bestemt Erklæring
 25 i modsat Retning.

Björnson's »Redaktør« gjør afgjort Fiasco i Berlin.

DEN 3. OCTOBER. Tirsdag. Klein holdt idag Møde med os.

1) Det erkjendtes, at man ikke burde opsætte de Skridt, der kunde naaes med Sverige-Norge af Hensyn til de
 30 europæiske Vexelretsbestræbelser.

2) Nellemann, som for en 6 Uger siden raadede de

* Efter Frederiksen har Braun sagt, at Oprindelsen til Art. V alt skriver sig fra et Forslag, som de Deputerede paa egen Haand sendte til Wien før 1866-Krigs
 35 Udbrud, som man vilde hindre.

Geer (der strax vilde tage fat paa Vexelsagens nordiske Behandling) til at vente paa Bremerconferentsens Udfald, vil nu skrive til de Geer om at tage fat.

3) Det ansaaes ønskeligt, at tre Mænd fra hvert Land traadte sammen. (I Norge var der efter Aschehougs 5 Yttring Ønske om en særlig norsk Comites foregaaende Virksomhed). Stockholms Byraad vedtog et Laan af 10 Mill. Kr. (40 St.) imod 39, der stemte for 20 Mill.

DEN 5. OCTOBER. Torsdag. Martensen læser Fru Heibergs Erindringer. 10

Thorsøe. Indbydelse til Dannelse af en politisk Forening.

Klein. Socialismen og dens Ledere.

Statsrevisionens Betænkning bliver efter Lodtrækning behandlet først i Folkethinget. Dette stemmer med Liebe's 15 virkelige Ønske, men han turde ikke paa egen Haand gjøre Indrømmelsen.

DEN 6. OCTOBER. Fredag. Møde i Aabenraa om Dannelsen af en nordslesvigsk Forening.

Letterstedtske Bestyrelsesmøde. 20

1) Lange's Antagelse (1200 Kr.) til Redaktør billiges.

2) Jeg bemyndiges til at henvende mig til Dreier i Jernbanesagen. (Baade Brock og Scharling arbeide i Sagen).

3) Hoff's Virksomhed forklares. 25

4) Til stiftende Medlemmer optages:

Lange, Holm, Goos og Beregner Andresen.

DEN 8. OCTOBER. Søndag. Vi burde under disse Forhold faae anden Repræsentation i Berlin og London end vi have. Quaae er aldeles falden sammen og vil blot have Ro. 30

Mogens Frijs vil nu begynde som Volonteur i U.Mst.

DEN 9. OCTOBER. Mandag. Gegenwart (Gottschall) 1. Oct. bringer en Artikel om Danmarks Tilstand 1864—1876 til General Raasløffs Forherligelse.

DEN 10. OCTOBER. Tirsdag. I Folkethinget optræder *Berg* tilsyneladende rolig, i Virkeligheden yderst irriteret, fordi Bønderne ei ville følge ham til Stormløb. Disse kunne paa den anden Side ei heller bestemme sig til nogen
5 Handlemaade, hvorved de kunne komme ud af den nuværende Pine. *Estrup* tog *Berg* med adskillig Ironie og henviste Alt, hvad der laae udenfor Finantsloven, til særlig Lov. *Th. Nielsen* klagede over de fremlagte Forslags Ubetydelighed i økonomisk Retning (Toldf. o. s. v.)
10 til Almuens Tarv.

DEN 11. OCTOBER. Onsdag. Jeg talte med Fenger om Tietgen's Kirkebygningsplan. Holstein-Ledreborg — *Estrup* — *Rimestad* — *Scavenius*.

Scavenius synes at ville *tvinge* Ministeriet til at fast-
15 holde de begjærede overordentlige Forsvarsbevillinger som Betingelse for Finantslovens Tilvejebringelse.

Y. Nielsen er alt færdig i Berlin. Ogsaa i Norge synes det at være den almindelige Mening, at han ikke magter at opfatte *Carl Johans* Forhold til Norge. Hvis *Birke-*
20 land ei naar at udføre dette Arbeide, bliver det vel *Sorenskriver Thoresen*, der kommer til at levere det afgjørende Arbeide.

DEN 12. OCTOBER. Torsdag. *Brandes* holder nu Foredrag over *Kierkegaard*.

25 *Bruun's* nye Samfund for Historie, Literatur og Kunst blev endelig constitueret. De oprindelige Stifteres Hensigt naaes næppe; Bestyrelsen valgtes ved Forholdstalsvalg, efterat hver af de oprindelige Indbydere havde havt Ret til at tiltage eet Medlem.

30 DEN 13. OCTOBER. Fredag. Toldforsl. var til første Behlg. i Folkethinget. Det berettes, at det virkelig er *Estrup* selv, som har udarbejdet dette besynderlige Lovforslag.

Finantsudvalget sammensattes efter indstændige Anmodninger til *Kbhvnerne* saaledes, at *Dinesen* valgtes
35 istedefor *Jensen* (Kptn.), saa *Tuxen* alene opstilledes ved Siden af *Aaberg*, *Dinesen* og *Scavenius*.

DEN 14. OCTOBER. Lørdag. Rusland vil ikke finde sig i den lange Vaabenstilstand. Carstensen fortæller mig, at de Geer og Sibbern ogsaa havde udtalt deres Medlidenhed med Danmarks fortvivlede indre Stilling; han svarede nogenlunde, skjøndt ikke tilstrækkeligt henvisende til Norge⁵ og Sverrigs Stilling.

Toldlovsforslaget blev forkastet i Folkethinget.

DEN 15. OCTOBER. Søndag. *Raasløff* vil have hørt, at den Betaling, Tydskland skulde have betinget sig, var — *Østersø-provinserne**. Han siger, at han nu vil have en rolig¹⁰ Bedstefadervinter i Dresden (Datterdatteren bliver hos Bedstemoderen der).

DEN 16. OCTOBER. Mandag. Idag blev Martensen færdig til 1849. Han har Intet imod Udgivelsen (med Beskjæringer).

Det synes, som Venstre vil fremskynde en Conflict paa Finantslovsforslaget. Dette er ret klogt; thi jo tidligere den kommer, des snarere vil Sammenstødet fremtvinge en ny Opløsning.

Maaskee stiller Klein sig nu i Viborg, hvorfra Dalgas trækker sig tilbage.²⁰

DEN 17. OCTOBER. Tirsdag. Roesukkerlovf. til 1ste Behlg. i Landstthinget. Oxenbøll vilde i Overensstemmelse med en i Sukkerfabrikkernes Bestyrelse lagt Plan have Lovforslaget hurtigt sendt til Folkethinget, hvor man troer at have Fleertal for væsentlige Ændringer. Men Schlegel²⁵ var i Uforsigtighed gaaet for stærkt ind paa de hemmelige Ønsker til, at Planen kunde gennemføres imod Estrups Ønske, at Sagen maatte blive fuldt drøftet i Landstthinget. Estrup dandsede noget paa Linie. Snart ønsker han vel en Understøttelse. — Frederiksen og Juel³⁰ antages at gaae fallit, hvis den lollandske Fabrik springer.

Raasløffs Østersøhjemmel er vistnok Tietgen, der vil have hørt noget Saadant i Tydskland; men her er Tietgen's Opfattelse meget usikker.

* Jfr. 17. Octbr.

DEN 18. OCTOBER. Onsdag. *Militærstraffelovforslaget* var til første Behandling i Folkethinget, der gik over til imorgen. Kaptein Jensen optræder imod Haffner.

Tesdorph var naiv nok til at komme til mig idag;
5 han døde ikke i Synden.

DEN 19. OCTOBER. Torsdag. Militærstraffelovf. gik til et Ellevemandsudvalg. Ogsaa Thomsen optraadte imod Forslaget; han oplyste, hvor lidt der kunde regnes paa de blot mundtlige Samtaler, Ministeren havde havt med Jurisdiktionscheferne.
10

DEN 21. OCTOBER. Lørdag. Martensen er nu saa vidt med et nyt Bind af Ethiken, at Revisionen af Manuskriptet begynder.

Men dette tager vel mindst eet Aar.

15 Thorsø vil nu disputere med en Afhandling om *Historiens Philosophie*, nærmest knyttet til *E. G. Gejer* om menneskans historia.

Det lader nu til, at Levy under stærk Paavirkning fra forskjellige Sider vil skille sig fra de andre Statsrevisorer
20 med Hensyn til Halls Overskridelser. Topsøe siger om den tidligere Holdning og Rygtet derom: »Det var en Misforstaaelse.«

DEN 22. OCTOBER. Søndag. Quaade talte i Sommer om at ville søge sin Afsked. Mon det bliver til Noget. Moltke
25 har længe været her hjemme i Aar; paa Grund af sine russiske Forbindelser vilde han være nyttig der.

Jeg talte idag med General Dreier, om hans Søn vilde paatage sig Udarbejdelsen af Jernbaneudviklingen i de tre nordiske Riger. Han udtalte bestemt Dadel fra et
30 teknisk Standpunkt over Limfjordsbroplanen.

DEN 23. OCTOBER. Mandag. *Berner* har skrevet et lille Indlæg til Oplysning om de Ulemper, der vare forbundne med Theaterbygningens for tidlige Tagen i Brug. Jeg henstiller til ham:

1) at det ikke bør trykkes, før Rigsdagen har taget sin Beslutning om den hele Bygningssag;

2) at det ikke gaaer an blot at udtale sig om det sidste Aar — den for sildige Aflevering af Magazinbygningen og Hovedbygningen, men at man nødvendigt maa gaae ind paa hele Bygningssagen, dens utilstrækkelige Forberedelse, Contractens Ufuldstændighed og Dahlerup — Petersens Mangel paa Erfaring maatte forklares.

DEN 24. OCTOBER. Tirsdag. Meldahl tilstaaer, at hele Theaterbygningens Forberedelse var aldeles utilstrækkelig; Herholdt — Hummel var letsindige, ligesom Jacobsen.

De manglede de fornødne Kundskaber, ligesom Dahlerup — og O. Petersen. Aldeles ingen Gjennemarbejdelse af Planerne forelaae, forinden Brødrene Køhler iblunde gik ind paa Contracten. Forinden Hall approberede Contracten, forelaae en Erklæring fra Linde — Berner — Hummel og Herholdt, at Alt nu var varetaget i Theatrets Interesse.

DEN 25. OCTOBER. Onsdag. Nu kan Topsøe ei længer styre sig og tager Anledning af Lassen-Binding til i »Dagbl.« at forsøge paa at undergrave *Nævningeretterne*. Topsøe vil dog lade Artiklen fremtræde under et Mærke.

Aalborg Bank er meget vanskeligt stillet. Sass har faaet dens Midler engagerede i chemiske Fabrikanlæg, som mislykkes. Sparekassemidlernes Ihændehavere ere opskræmmede og begynde at kræve Udbetaling. Estrup har henvist Deputationen til Nationalbanken med det Tilsagn, at hvis Banken behøvede Penge i den Anledning — der er Spml. om en Million for Øieblikket for at opretholde Aalborg-Banken — vilde han være behjælpelig.

DEN 26. OCTOBER. Torsdag. Meldahl siger mig, at nu har Finantsministeriet approberet Planerne til Marmorkirkepladsens Bebyggelse. Det begynder at gaae op for Adskillige, at Levy har forfulgt personlige Formaal ved sin Tilslutning til Misbilligelsen.

Holmblad har givet Meldahl 10,000 Kr. til Kunstnerboligens Opførelse.

DEN 27. OCTOBER. Fredag. Schlegel (med sine urolige Drabanter S. Pedersen og Breinholt) vil, at Landstinget
5 skal tage sig af Skolelærerne. Centrum blev dog afholdt fra at tage noget Parti forud i denne Sag.

Høgsbro erklærer Jernbanelovf. f. T. uigjennemførlige.

DEN 28. OCTOBER. Lørdag. Ligesom adskillige Aviser herhjemme (Skive — Jyllandsposten) og ude (Malmø-Snäll-
10 post) anbefale et Coalitionsstm., saaledes har St. Ferriol nu hørt et Rygte om, at en Anbefaling i denne Retning skulde komme fra Udlandet, idet de forhaandenværende Forhold skulde gjøre en stærkere Regjering ønskelig. (Er det Mohrenheim eller Bismarck, hvis Rygtet er
15 sandt?)

DEN 30. OCTOBER. Mandag. Folkethingsrevisionsudvalget forlanger forskellige Oplysninger, deriblandt Taxation over Marmorkirkegrundens Værdi under forskellige Forudsætninger.

34. BOG
NOVEMBER 1876–SEPTEMBER 1877

FIREOGTREDIVTE BOG

Dagbogen indeholder 371 tætbeskrevne Sider, hvoraf meget Dagsnyt er udeladt.

DEN 1. NOVEMBER. Onsdag. Stemningen i Venstre siges nu at være for at opgive Erstatningskravet mod Hall, der indsees at være haabløst, og at gjøre Paastand paa en lille Mulkt — medmindre han vil være Formand i et til Venstre heldende Forsoningsmstm. 5

DEN 3. NOVEMBER. Fredag. Klein anseer sit Valg i Viborg for temmelig usikkert, da Stemningen imellem Smaaborgerne i Viborg, (som andetsteds) er modløs. Man vil ikke lægge sig ud med Bønderne o. s. v. Men han er jo nu modfalden. 10

I. V. har i »Morgenbladet« 2 N. endt en Række Artikler om Bjørnstjerne Bjørnson og den nyere norske Poesie. Forf. vil nægte hans norske Charakterer ægte Norskhed, naar han kommer ud over Bondenovellerne; den tyder paa et Omslag i Stemningen. 15

DEN 4. NOVEMBER. Lørdag. L. Ussing optages til Bestyrelsesmedlem i Thorvaldsens Museum. Andragende besluttet til Justitsministeriet om, at Spm. om Adgang til Afstøbning af de Thorvaldsenske Arbeider, som findes paa Nysø, ikke maa blive afskaaret ved Stadfæstelse paa 20 et dertil sigtende Forbud.*

DEN 5. NOVEMBER. Søndag. Estrup—Nellemann bliver lidenskabeligere og lidenskabeligere. Naar Finantsl. er strandet, vil man ventelig forelægge et Lovforslag om en midlertidig Finantslov, hvis den forkastes, skrider man 25 til provisorisk Finants- og Presselov. Saaledes forlyder det for Øieblikket.

* Senere blev Indsigelsen opgivet, da de andre Arvinger rettede sig efter den yngre Broders Grille.

Bjørnson, som i Sommer har været aldeles ustyrlig og ubehagelig, i Strid med Alle hjemme og ude, vil snart komme hened. Han trænger stærkt til at tjene Penge. Nu bliver Sønnen uden Confirmation sendt til
5 Berlin, for — at blive Virtuos.

DEN 7. NOVEMBER. Tirsdag. Arkitekt Bull i Kra. har nu udarbejdet en Tegning til en *Theaterbygning* (1800 Ps. — 200,000 Sp.). Det synes altsaa, som han vil gjentage den Hovedfeil, man ved den danske Theaterbygning har
10 gjort sig skyldig i.

DEN 10. NOVEMBER. Fredag. Der er dog saa megen Forbindelse mellem de svenske og danske Typogramer, at der fra Stockh. er lovet Understøttelse (af 1 Kr.— $\frac{1}{2}$ Kr. pro pers. ugentlig).

15 DEN 11. NOVEMBER. Lørdag. Klein er, skjønt Seirherre, modfalden. Han gaaer stadigt i den Tro, at Alt vilde være gaaet godt, hvis han havde faaet Lov til at danne et Ministerium i Mai 1875 med Scavenius—Krabbe, Rosenørn—Ravn.

Han har Ret i, at Estrup istedetfor at udvide Kløften
20 imellem de 30 og 22 lykkelig har udjævnet den
ved at udsætte Rigsdagens Sammenkomst,
ved at gjøre Forsvarssagen til Hovedprogram,
ved Tomanederspolitikken,
ved Opløsningsmaaden,
25 *ved* derpaa at lade Sagen falde o. s. v.

Han betegnede sit tidligere Ønske som et tilbagelagt Stadium, som han ikke ønskede tilbage.

Firemandsudvalget vedtog idag de endelige Forslag til Domsbehandlingsudkastet.

30 Det juridiske Facultet forhandler med Justitsministeren om Forberedelsen af en ny Udgave af D[anske] L[ov], som Schultz skyder fra sig, da der kun sælges en Snes Exempl. om Aaret (Cand. jur. Secher).

DEN 13. NOVEMBER. Mandag. Holstein-Ledreborg har
35 nylig udtalt sig i den Retning, at et nyt Venstreministerium aldeles ikke vilde have med Godseierne at gjøre; maaskee

snarere med de National-Liberale — ingen Kammerherrer, eller Etatsraader!

Det var efter Estrups Ønske, at Krabbe blev forflyttet, uagtet han ikke efter almindelige Regler var den Nærmeste. Nu vil Schiørring (der fremdeles staaer Venstre meget nær), ventelig efter almindelige Regler være nærmest til Kolding.

DEN 14. NOVEMBER. Tirsdag. *Folkethinget* begynder nu igjen paa de afvisende Dagsordener. Saaledes dræbes idag de to Forsvarsordningsl.* 10

DEN 15. NOVEMBER. Onsdag. Dreier afslaaer Overtagelsen af Jernbaneudviklingens Fremstilling.

Topsøe giver sin Uvillie mod Haffner (opsamlet fra Kanonspmls. Behlg. (jeg tvivler dog paa, at Topsøe har Ret i den Tro, at det var Haffner, som hindrede Opløsningen paa dette Spm.) og fra Straffelovf.) Luft efter Forsvarslovenes Behlg. igaar. Det var altsaa forjæves, at Hall standsede hans Angreb paa Haffner efter Militærstraffelovens første Behlg.

Arv. Posse besøger Kongen efter Indbydelse. Estrup hidkaldes om Eftermiddagen. Ogsaa han finder i Posse en yderst fornuftig Mand. Ventelig har Posse aldeles ikke besvaret Estrup's vidtløftige Forklaringer, bl. A. om en Indkomstskats Umulighed.

DEN 16. NOVEMBER. Torsdag. Efter Topsøe er det *Medern*, som har skrevet »Aus der Petersburger Gesellschaft«. Det er *Grenville-Murray*, som har skrevet »Boudoircabalen« m. m. Topsøe gaaer for Tiden stærkt op i Romanlæsning, som Middel til at samle Realitetsindtryk. Først ad denne Vej er han, som indtil 1870 troede paa Keiserdømmet, kommet til at forstaae Hadet til Bonapartismen, jfr. forskjellige Romaner af Zola. 25

DEN 17. NOVEMBER. Fredag. Mohrenheim forelæser Vedel (— Ingen gaar til Rosenørn med Noget, der har Be-

* 17. Nov.

tydning —), Gortschakows Depeche ^{1/13} Novbr. Det er de af Europa godkendte Krav, til hvis Gjennemførelse Rusland i fornødent Fald selvstændigt vil optræde. Han synes at finde Keiserens slavophile Udtalelser, ligesom hans Dadel
5 over Serberne, noget hazarderede*

M. Levy's Udtalelse i Theaterbygningssagen er mærkelig talentløst skrevet.

Det paastaaes, at det faldt Lederne noget vanskeligt at faae Forsvarsordningsl., navnlig Søordningsl. dræbt.

10 Men det indbildtes de Menige, at Kongen vaklede og vilde give sig, naar dette Stød kom til.

DEN 18. NOVEMBER. Lørdag. Landstingets Militærudvalg vil, efter Estrups Ønske (— Haffner opgav sin første Tanke om officiel Tilbagetagelse —) gjerne foreslaae en
15 Dagsorden om Lønningsl. Begravelse paa Grund af Folkethingets Forkastelse af Hærordningsforslaget. Dette synes mig at ville indeholde en Godkjendelse af Folkethingets i Formen lidet loyale Fremgangsmaade.

DEN 19. NOVEMBER. Søndag. Goldschmidt's »Erindringer« ere bevisligt, omend skrevne efter »Sandsynlighed« (Fortale) saa dog i Virkeligheden *omdigtede*. Hans Forældres Vilkaar i Vordingborg vare langt ringere, end han fremstiller dem; Jødeceremonierne ei paalideligt beskrevne.

Brandes holder nu sine Kierkegaardsforelæsninger i
25 Stockh. Anderledes betydelige ere Petersens Afhandlinger om Ks. Christendomslære i norsk theologisk Tidsskrift.

DEN 20. NOVEMBER. Mandag. Dagbl. ^{18. og 20.}_{N.} indeholder en Artikel af G. om Folkethingets Mangel paa Ret til at forkaste Finantsl. som Middel til at fremtvinge et Minister-
30 skifte. Skulde det være Madvig?

DEN 21. NOVEMBER. Tirsdag. Det er aabenbart Madvig, som ikke har kunnet dye sig.

Landstingets Militærudvalg besluttede da igaar ikke noget Dagsordensforslag; men man vilde betænke sig —

35 * Katkow greb hans ubetænksomme Ord.

til Liebe's Forfærdelse — en Uge. — I Ministeriet forhandles det Spm., om det ikke er aldeles nødvendigt at udtage nogle Dele af Hærl. til særskilt Behlg., da Hæren er aldeles utilstrækkeligt forsynet med Befalingsmænd. Denne Sag maatte i saa Fald gjøres til et Opløsnings- 5
 thema. Det er et upaalideligt Rygte, som udbredes om, at England skulde have gjort Forespørgsel, hvad de *kbhvnske* Svineslagtere formaae at yde. Efter Wyke have engelske Officerer undersøgt Kielerhavn og Wilhelms-
 haven med et Landangreb for Øie (altsaa og Kbhvn.) 10

DEN 22. NOVEMBER. Onsdag. Haffner paastaaer*, at Rusland, naar Krigen med Tyrkiet skal begynde, vil opfordre Østerrig til at forpligte sig til ubetinget Neutralitet; i modsat Fald vil Rusland gaae lige løs paa Wien. Rusland vilde altsaa udsætte sig for den Mulighed, at Østerrig 15
 foreløbigt bandt sig, omend da muligt med den Bagtanke, siden at vende sig imod Rusland. Det stoler ikke paa Tydscklands Tvang mod Østerrig. Beust sigtes for at arbeide for en engelsk-østerrigsk Alliance imod Ruslands slavophile Tendenser; og Kronprindsens Parti siges at 20
 arbeide stærkt for en engelsk-tydsk Alliance. Falbe paastaaer, at Bh. Bülow raader østerrigske Generaler til stor Forsigtighed; man er i Berlin bekymret for Ruslands Planer; Oubril skulde have bevirket, at Alexander ved Revuen d. 15. N. tilbageholdt en stor Tale, han 25
 havde havt isinde at holde o. s. v.

DEN 23. NOVEMBER. Torsdag. Mohrenheim, som stadigt siger: »nous ne demandons rien, rien«, har ingen Tro paa, at Tydsckland skulde ville hindre Østerrig fra virksom Optræden, hvis dette for Alvor skulde bestemme sig mod 30
 Rusland; men han troer, at det vilde forholde sig roligt. Mere havde Rusland ei heller gjort i 1870, om Østerrig dengang havde taget virksomt Parti for Frankrig imod Tydsckland. I det Høieste havde det opstillet et Observationscorps, en 100,000 Mand paa Galiciens Grændse. 35

* 23. Novbr., $\frac{1}{2}$ Dcbr., $\frac{5}{8}$ og 17 Dcbr.

Mohrenheims nous ne demandons rien, stemmer iøvrigt med Keiser Alexanders Forsikkring til Lord Loftus om ingen Erobringer at tilsigte; Besættelsen af en Deel af Bulgariet skulde kun vare, til de Christnes Vilkaar vare
5 forbedrede*.

DEN 25. NOVEMBER. Lørdag. Trods alle Krigsudsigter er der saa meget Ønske om Fred baade i Ruslands høieste Kredse og i England, at Conferentsens Sammentræden ikke kan betragtes som en reen Formsag.

10 DEN 26. NOVEMBER. Søndag. Nellemann — de Geer vare enige om Vexellovforslagets Fremme, men Falsen har først villet have en særskilt norsk Komitee. Jeg skriver til Aschehoug, om Sagen ikke kan jævnes.

Estrup har nu spurgt Tietgen, hvad han siger om
15 Statsrevisionsudvalgets Begjæring om Taxation af Marmor-kirkegrundens Værdi.

DEN 27. NOVEMBER. Mandag. *Tillisch* besvarede idag mit Spm. om Grunden til, at man havde begaaet den formelle Feil ikke at spørge de holstenske Provindsialstænder
20 om § 5, 1—6 derhen, at det var C. Moltke, som bestemt havde modsat sig dette, »fordi disse §er ikke vedkom Provindsialstænderne«. Med Hensyn til Spm., om Ørsted havde særlig foranlediget Msts. Øpløsning ved en Forløbelse, svarede han Nei, da Kongen havde forlangt, at
25 Mst. skulde gaae ind paa nogle opstillede Krav eller begjære sin Afsked, blev Resultatet, at man ikke vilde Noget af Delene, og man blev da afskediget. Han betvivlede, at Bluhme—Sponneck var rede til at danne et nyt Mstm. med Udelukkelse af Ørsted, Moltke og Criminil.
30 Bluhme var ikke paalidelig; han mindede om Fogtmann, der sagde ved en Sags Behlg. i Aalborg. Ja, Bluhme sagde rigtignok, at dette skulde skee, men jeg har aldrig kjendt Nogen, der som han kunde gjøre Sort til Hvidt og Hvidt til Sort.

35 * 17. Decbr.

DEN 28. NOVEMBER. Tirsdag. »*Carl-Johan's Legenden*« om hans Klarsyn paa Norges ligeberettigede Stilling ligeoverfor Sverrig begynder da nu at gaae i Stykker (efter Daae's Breve f. Ex.), jfr. norsk Aftenbl., Novbr.

Finantsudvalget vil nu inddrage Kiærs Plads i Rom ⁵ (tildels af personlig Uvillie imod ham). Estrup siger til Rosenørn, at naar der ingen Lønningslov er, kan man ikke absolut modsætte sig det. Det er en mærkelig Opfattelse af de bestaaende Embeders retlige Stilling.

DEN 29. NOVEMBER. Onsdag. Igaar og idag foretoges ¹⁰ Sukkerl. til 2^{den} Behlg. Estrup taug ligeoverfor Ussings stærke Angreb paa Tanken om at understøtte Lolland med et Par hundrede Tusind Kr., men Forhandlingerne mellem ham og Venstre i denne Retning skulle alt være gaaet temmelig vidt. ¹⁵

Det synes nu virkelig at blive Alvor med Finantsls. Foretagelse til 2^{den} Behlg. inden Juul; sikkert er det dog ikke, da der stadigt møder nye Vanskeligheder.

DEN 1. DECEMBER. Fredag. Mohrenheim troer ikke paa Muligheden af Østersøprovinds-Aftaler, men erkjender, at ²⁰ Bismarck og Tydskerne i det Hele ere ligesaa ivrige efter *Weichselgrændsen*, som Franskmændene nogensinde have været efter *Rhingrændsen*. Da Mannteuffel i sin Tid indledede den * nære Alliance under de polske Bevægelser, begjærede han virkelig først et polsk-preussisk *Toldfor-* ²⁵ *bund*, som skulde skille Weichsellandet fra Rusland. Alliancen kom dog istand, uden at dette indrømmedes. Det er det gamle Udbytte af den polske Deling, man vil have igjen, og det saa meget mere, som det var Stein, der i sin Iver for at faae den preussisk-russiske Alliance ³⁰ mod Napoleon istand, hjalp Alexander til at faae Kongen af Preussen til at opgive sine Krav paa dette Punkt.

Bismarck optræder i sit Middagselskab som Fredsfyrste.

* Jfr. 10. Jan. 1870.

DEN 4. DECEMBER. Mandag. Idag vende alle Politimestrene sig imod Nellemann's Paategningsſer; jeg veed ikke, hvad Thingets Medlemmer, som tildels æggedes ved Nellemann's skarpe Kritik (f. Ex. Breinholt) havde gjort,
5 hvis Afstemningen ei var bleven udsat.

Idag fik jeg de tre Betænkninger af Justitscommissionen. Jeg seer, at dens Forhandlingsprotokoller stadigt have været ikke blot trykt, men omdelt til Rigsdagens Medlemmer og Regjeringerne.

10 DEN 5. DECEMBER. Tirsdag. Det lykkedes da ikke Politimestrene at faae deres Krig frem, efterat Afstemningen var bleven udsat. Forgjæves rykkede Ussing i Marken, da han begyndte at troe, at der altid var en Mulighed for at faae et Lovforslag dræbt.

15 DEN 10. DECEMBER. Søndag. Nellemann har virkelig efter en Samtale med de andre Ministre tilskyndet Topsøe til at opmuntre Landstinget til at røre sig til Finantsforsls. hurtigere Oversendelse til Thinget. Skeel yttrede imidlertid til Fleere af os forinden, at han ikke indsaee,
20 hvad Landstinget kunde gjøre. Udvalgs *Forudned-*sættelse var jo ofte omtalt og vraget.

DEN 11. DECEMBER. Mandag. Da *Nielsen*, som var indstillet tilligemed *Holstein* og *Strøm*, ikke vil være Landstingsmand, leder Estrup efter en Tredie. E. Rosenørn
25 vrages, da Fischer betegner ham som »En, der har havt for Meget med de Nationalliberale at gjøre, og som fordærver Alt, hvad han rører ved«. R.-Lehn er lige ved at falde under Bordet, men siger Intet.

DEN 12. DECEMBER. Tirsdag. Jeg skrev til Carlson, at vi
30 ikke kunne tiltræde den svenske Bestyrelses Udtalelse, at *Finland* regnes med til *Norden* i letterstedtsk Forstand. Selv det til *Jern* og *Sukker* indskrænkede Retorsionsforslag møder megen Modstand i Rigsdagen, uagtet det erklæres for at være rettet imod Frankrigs Fortolkning
35 af Tractaten om Jerntold (m. Hs. til les acquits à caution) og i det Hele at skulle benyttes ved Toldforbunds-

forhandlinger. At Tydskland ikke møder ved Industriudstillingen i Paris, er aldeles utvivlsomt.

DEN 15. DECEMBER. Fredag. Nu er *Goldschmidt* færdig med sine Erindringer, der ikke naae ud over P. L. Møller- og S. Kirkegaard's-Tiden før 1848. Det fremlyser, i hvilken 5 Grad M. har haanet G.

DEN 16. DECEMBER. Lørdag. Afslutning under Behlgen af Finansministerens Budget idag. J. A. Hansen foer op med Lidenskab mod Estrup, der havde indtaget et Standpunkt saa forskjelligt fra 1866. Estrup havde dog idag 10 kun sagt, at han vilde hævde Grund-Loven.

DEN 17. DECEMBER. Søndag.

Finantsudvalget har denne Gang faaet Kig paa Meldahl, som man vil tillivs paa de forskjellige Steder, hvor han virker. 15

DEN 19. DECEMBER. Tirsdag. Theatrets midlertidige Lukning vedtages — Th. Nielsen lægger større Vægt paa Stiftsmidlernes Behandling. Holstein stemmer ei med ved dette sidste Punkt.

DEN 20. DECEMBER. Onsdag. *Kirkemst.* Budget tilende- 20 bringes, og *Udenrigsmst.* afgjøres i tvende Møder. (Holstein-Ledreborg — Hall.) Ligl. *Krigsmsts.* ord. Budget.

Fischer sigtede Udvalget for at ville understøtte en Høiskole, som Th. Nielsen eiede, hvilket vakte stort Røre. Han synes at have forløbet sig noget, thi dette er ikke 25 Venstres svage Punkt, i det Mindste stemte Alle paa Een nær imod Fischer.

Det forlyder, at det bulgarske Occupationsspm. søges omgaaet ved at give den europæiske Tilsynscomitéen en Sikkerhedsvagt af Tropper, tilhørende mindre Magter; 30 der er talt om schweitzer — danske og svenske Tropper; snarere tænkes der dog nok paa belgiske Tropper (6000 Mand).

DEN 21. DECEMBER. Torsdag.

Idag er Rigsdagen bleven færdig. 35

I *Aftenmødet* afgjordes Krigs- og Marinemsts. overordentlige Budget. *Estrup* anstillede nogle synderlige Betragtninger over de i Opløsningsdekretet angivne Grunde; han benyttede Leiligheden til at yttre, at han var enig med Finantsudvalgets Mindretal deri, at Forsvarssagen ikke kunde blive liggende. Han var iøvrigt ikke rask.

DEN 22. DECEMBER. Fredag.

Det synes som Venstre er betænkt paa at skye en Rigsretssag paa Spm. om en foreløbig Finantslovs Tilstedeholdighed. Man frygter ligefrem en Frifindelse under de forhaandenværende Forhold. Dette fremgaaer alt af Rygtet om, at Mst. skulde ville lade Kongen sætte Mst. under Tiltale.

DEN 23. DECEMBER. Lørdag. *Topsøe* benytter sig af Hall's Erklæring i Folketh., at han ikke var ansvarlig for Dagbladene, til ligeledes at hævde Partiets Uafhængighed.

Det er nok lykkedes at faae Nielsen til at modtage Kongevalget; hvis han ei tænker paa at søge Afsked som Stiftamtmand, er det meget synderligt.

DEN 27. DECEMBER. Onsdag. Skeel lod til at erkjende, at Firemaaneterspolitiken ikke kunde opretholdes, og ønskede aabenbart et Finantsudvalg i Landstinget. Vi slippe da vistnok ikke heller, om det end kan blive vanskeligt nok at skaffe det en passende Virksomhed, uden at Mst. derved faaer Lejlighed til deri at see noget Fjendtligt. Visselig synes man, inden man gaaer med Mst., at burde vide, hvorhen det vil føre os. En ny Opløsning og Tilbagetræden efter Opløsningen kan ikke opmuntre til Understøttelse.

DEN 29. DECEMBER. Fredag. Brock og Ussing have nu afgivet deres Mindretalsudtalelser til Civilprocesudk. Det bliver jo nu nødvendigt at ændre de Henvisninger, som i Motiverne ere gjorte til det tydske Rigsudkast, der er blevet Lov.

DEN 30. DECEMBER. Lørdag. Klein troer øjensynligt endnu paa Muligheden af, at en Spaltning i Venstre kan tilvejebringes ved at opofre Estrup—Fischer for Krabbe—Zytphen-Adler. Frygten for en provisorisk Finantslov skulde bevirke denne Mulighed; dens Antagelse, hvis den frembød sig, skulde være tilraadelig, fordi hverken Estrup og Coll. gjøre sig Virkningen af en provisorisk Finantslovs Udstedelse klar, eller i Virkeligheden kunne stole paa vedholdende Understøttelse i Folket, naar man først saae, hvad der laae i vedholdende Opløsning hver anden Maaned, personlig Indskriden imod Lederne, provisoriske Love om Tillæg til Trykkefrihedsl., Straffel. o. s. v. I ethvert Fald vilde Klein ikke følge Mst. til dette Vovestykke, naar det ikke gav fyldestgjørende Forklaring om dets Hensigter. 15

DEN 1. JANUAR 1877. Kongen troer at udrette Noget ved at holde en Formaningstale til Krabbe efter Taflet. Denne tager imod Kongens Tiltale, at han er en partisk Formand.

Kongen havde ved Bordet villet holde en stærk Anti-venstre-Tale, med Erklæring, at han aldrig vilde tage et Venstre-Mstm., men dette fik Estrup ham dog fra, idet han gav Kongen det af ham brugte Ord: »Enighed gjør stærk.« 20

DEN 3. JANUAR. Onsdag. Martensen talte da ved Pal. Müllers Bisættelse. Kongen kom ikke, trods stærke Opfordringer til ikke at vise P. M. ringere Ære end Andersen. 25

Goldschmidts Theorier ere aldeles komne i Vilderede ved den Meddelelse, at Lemvigbrevet ikke er skrevet af P. L. Møller, men af afdøde Holst. 30

DEN 6. JANUAR. Lørdag. Processmsn. kan nu maaskee dog blive afsluttet i Aar, idet Nellesmann ikke har Noget imod at vi betragte Skifte og Concours som endelig afgjorte. Indordningen i det nye Processystem kunde jo overlades Justitsministeren. 35

DEN 9. JANUAR. Tirsdag. Matzen læser Anmeldelsen af Aschehoug Statsf. I for mig. Han kunde rigtignok havt godt af et noget omhyggeligere Studium af den norske Statsrets historiske Knudepunkter. Men dertil bliver der
5 jo nu og Tid.

DEN 12. JANUAR. Fredag. Statsrevisionsbet.s Forhlg. begynder i Folkethinget. Den gik over til imorgen, for at Hørup kunde forberede sit Svar.

Jeg hører, at *Fischer* virkeligt har foreslaaet, at Kongen
10 skulde, naar den provisoriske Finantslov var udstedt, sætte Mst. under Rigsretsanklage.

DEN 15. JANUAR. Mandag. Nu begynder *Theaterforhandlingen*. *Fischer* optraadte uventet strax efter Bajer, og hævdede meget bestemt Ministeriets Raadighed over
15 Reservefonden.

Motzfeldt vil, at jeg skal opfordre Birch til at samle og bearbejde sine Bidrag til Statholderperioden. Han har Tid nok dertil, da Sorenskriveriet ikke optager hans store Arbeidskraft. Men kan det hjælpe? Hvorledes skal
20 man virke paa ham, inden hans skrøbelige Periode atter overfalder ham?

DEN 16. JANUAR. Tirsdag. *Rigsretssagerne* synes *aldeles urimelige*, uagtet Fønnesbech har den største Lyst til at tage imod Misbilligelse og dermed give sig tilfreds. Iøvrigt
25 føler han sig stadigt som den krænkede; han har *Fischer* og *Haffner* mistænkt for at have conspireret imod ham; *Estrup* mener, han var udenfor, ligesom han troer, at *Estrup* itide søgte at holde *Scavenius* tilbage fra *Compromisset*.

Mourad søgte i forrige Uge her i Byen at skaffe Penge til *Frederiksen*. Jeg veed ikke, om det staaer i Forbindelse hermed, at *Puggaard* nok kan faae engelske Penge* til *Fabriken Lolland* mod Garanti af *Frederiksens* rige Broder og *Neergaard*. Forudsætningen er dog, at Staten
35 laaner 400,000 Kr.

* 135,000 Kr. siges det.

DEN 17. JANUAR. Onsdag. Afstemningerne imod Hall, Worsaae og Fischer faldt med 64 > 23 (deriblandt Scavenius og Aaberg).

Andræ har givet Erslev den Ide at undersøge Grønland. Det er strax gaaet i Kronprindsen. 5

DEN 19. JANUAR. Fredag. Der pønses paa et Femtenmandsudvalg i Landstinget, idet Venstre her kun skulde have 3 Medlemmer, medens Antibondevennerne i Folkethinget kunde faae 4 St. Saaledes vilde der i Fællesudvalget blive 16 St. mod 14 Stemmer. Jeg tænker det bliver rig- 10
tigst at gjøre Frijs til Formand og Ussing til Ordfører.

DEN 21. JANUAR. Søndag. Jeg saae idag Planen til Marmorkirkens Fuldførelse og det omkringliggende Terrains Bebyggelse. Kuppelhøiden fra Grunden af bliver lig Runde-Taarn. 15

Imod Forventning bliver 2^{den} Behlg. af Statsrevisionen skudt ud til Finantsls. 3^{die} Behlg. har fundet Sted, efterat 2^{den} Behlg. af Tillægsbevl. er klaret forinden. B. Christensen beretter »med blødende Hjerte«, at det maa blive til Rigsretssag imod mig. Hænger Udsættelsen sammen 20
hermed? Finantsl. vil altsaa inden Januar Maanedes Udgang naae til Landstinget. Nellesmann paastaaer, at hvis dette ei var skeet, skulde Folkethinget være opløst, fordi det havde undladt at tage Hensyn til To-Maaneders-Forlængelsesres. 25

DEN 22. JANUAR. Mandag. Nellesmann vil forsvare Estrup's Opløsning med den Afhængighed, hvori Ministeriet i Begyndelsen var af Folkethingets Mindretal. Dinesen, Scavenius, Thomsen m. Fl. troede, at Befolkningens Fleertal kunde drives frem til en patriotisk Anstrængelse, naar 30
Maalet stilledes høit. Det viste sig, at det var en Feil, at Regjeringens Forslag gik saa vidt, ja Haffner lod sig jo endog drive videre af Udvalgets Mindretal. Nu kunde man ikke komme derfra, uden gjennem en Opløsning. Denne kunde ikke loyalt bygges paa Kanonnegtelsen, 35
da det ikke forud var sagt, at Afslaget skulde faae denne

- Virkning. Var der truet hermed, var Bevillingen virkelig givet, og man havde været ligevidt. Herimod kan jo Adskilligt indvendes, men Betragtningen har dog den Interesse, at den ligesom synes at formindske Frygten for, at
- 5 Estrup skulde gjentage Opløsningsfeilen under lignende Skikkelse. Saavidt jeg kunde skjønne tænkte Nellesmann sig to Alternativer: *enten* provisorisk Bevilling paa ubestemt Tid (altsaa til Finantslovens Vedtagelse næste ord. Rigsdag)
- 10 *eller* en med Rigsdagen vedtaget midlertidig Bevilingslov paa begrændset Tid, inden hvilken Tids Udløb Valg skulde foregaae paa det Spm., om Vælgerne for at undgaae en provisorisk Finantslov vilde sende Rigsdagsmænd, som vilde samtykke i en rimelig Finantsl. Det
- 15 Sidste turde dog være et farligt Experiment.

DEN 23. JANUAR. Tirsdag. Rektor Birch, som jeg traf i Søndags, sagde, at ogsaa Cogorsan [?] (en dygtig yngre Advokat, der reiste for franske Skolevenner) havde fundet, at vore Skolers Udbytte stod lavere end i de tyske og franske

20 Skoler. Birch vilde have 9 Aar, 3 eenaarige og 3 toaarige Klasser, og Delingen flyttet ned til ældste Klasse, og gennemført saaledes, at ingen Disciplin kastedes rent bort, men at forskjellig Vægt lagdes paa forskjellige Fag i hver Afdeling.

25 DEN 24. JANUAR. Onsdag. Jeg har nu seet det af Fønnebech i Foraaret 1875 paatænkte Forslag til Lov om midlertidig Bevilling for 75/76.

Det omfattede foruden de Bevillinger, hvorom man var enig:

- 30 1) Bemyndigelse til at dække Universitetets Underskud af Statskassen;
- 2) Embedsmænds og Bestillingsmænds Løntillæg efter *Landsthingsbesl.*, dog ei udover en samlet Løn af 4,400 Kr. Varigheden: indtil Finantsloven er given.
- 35 Carlsen fortæller mig, at Kongen forleden talte til ham om Estrup og Situationen. Det fremgik heraf, at Kongen forstaaer Estrup og vil holde paa ham. Forholdet er

altsaa godt imellem dem. Til Ploug har Estrup udtalt, at 4 Punkter maatte fastholdes. Amtsfv., Colonierne, Theatret, Lønningstillæget. Han synes at have glemte de kirkelige Fonds.

DEN 25. JANUAR. Torsdag. Idag indbringer Venstres Bestyrelse Rigsretsanklageforslag.

Falbe-Hansen siger mig, at kun 3 Afd. i Arbejdercms. arbeide, nemlig:

1) Næringsudvalget (Jessen, Krebs o. s. v. Scharling tilkaldt);

2) Landboudv. (Zythpen-Adler, F. H., J. Busk og S. Pedersen tilkaldt, den Første med Løfte om at blive Medlem af Cmsn.;

3) Hjælpekass. (Falbe-Hansen, Scharling tilkaldt).

Frijs har meldt sig til Ploug som Fører for Godseierne; han maae altsaa ind i Udvalget som Formand, enten han synes om det eller ikke. Fonnesbech er afvist af Godseierne.

Man ventede alt i nogle Dage Lollands, Frederiksens og Juels Fallit; idag gaaer »Lolland«.

(Juel har aldeles forspildt sin Credit i Venstre. Man kan jo ikke bruge ham til Noget, siger Berg, efter Juel's matte Optræden i Theatersagen). Industribanken overveier endnu, om den vil holde Frederiksen.

DEN 26. JANUAR. Fredag. Idag modtager jeg Bergströms Meddelelse, at han indtræder i Vexelteen. med Hamilton (Lund) og O. Dickson; fra Norge komme Aubert, Backe og Th. Heftye. Ogsaa han ønsker Sammenkomsten i Fbr. Maanedes anden Deel; men kan Klubien nu reise med to Rigsretssager paa Haanden? Hans Forhold vil berede Vanskelighed, da Klein nødigt vil have Aagesen, og denne vilde see en Tilsidesættelse i Hindenburgs Benyttelse.

DEN 29. JANUAR. Mandag. Jeg hører, at Jernbaneudvalget, tildels efter Forslag af Tvermoes pønser paa at opstille en samlet Plan til de Jernbaneanlæg, der i en længere

Fremtid skulle anlægges paa Statens Bekostning. Spørgsmaalet har været forelagt i Venstres Møde, hvor Meningerne har været meget delte.

Idag endtes 3^{die} Behlg. i Folkethinget af *Finantsl.*
 5 Underførerne aflægge Erklæring om Lydighed mod Førerne.

DEN 30. JANUAR. Tirsdag. I Centrumsmødet i Landsth. vedtoges idag et Udvalg paa 15 Mr. Man var i det Hele nogenlunde enig, i at det Nødvendige stærkt skulde frem-
 10 hæves ved 1ste Behlg., hvortil da de frie Forandringer kunde slutte sig efter nærmere Overveielse, i Udvalg og i Samraad med Regjeringen. Ploug indskjærpede Ønskeligheden af nogen Tilbageholdenhed, hvilket ei ganske smagte Alle; navnlig berørte dette ubehageligt Schlegel,
 15 som siges at have hele 150 Ændringsforslag færdige. Det er mig iøvrigt ikke ganske klart, hvorfor Ploug prædiker denne nye Lære.

De yngre Historikere have i denne Maaned dannet et *Selskab til Udgivelse af Kilder til dansk Historie.*

20 DEN 31. JANUAR. Onsdag. Frijs erklærede sig idag villig til at overtage Formandsskabet*. Han troede vel, at Estrup ikke vilde forelægge det gl. midlertidige Bevillingsfslg., begrændset paa Tid og til løbende Udgifter, men han antog, at det dog vilde blive meget ædrueligt: Heri fandt
 25 jeg en forøget Grund til, at Landstinget ei maatte sætte for megen Kraft paa Realitetsforandringer. Jeg benyttede Lejligheden til at bede ham tale med Estrup om Salttold og med Haffner om Helgoland No. 2's Opgivelse.

DEN 1. FEBRUAR. Torsdag. *Første* Behlg. af *Finantsl.* 1ste
 30 Behlg. Baade Thinget og Ministeriet fandt sig i min Hævdelse af den snart 30-aarige Landsthingsholdning ved Behlg.

* Han har den Bagtanke, at han ikke vil være det i Fællesudvalget. Dette sagde han mig ikke, da han idag kom til mig, men jeg har siden hørt det, men han maa
 35 dog til det.

af Finantsl., uagtet jeg ikke undlod at fremhæve den deri liggende store Tilbageholdenhed paa det frie Bevillingsomraade. Estrup havde forinden fremhævet de Forandringer, *ethvert* Ministerium maatte kræve, om der ligger en Antydning af, at *dette* Mstm. maa kræve noget 5 *Mere*, skal jeg lade være usagt. Da Ploug lod nogle Ord falde om Sandsynligheden af et Udvalgs Nedsættelse, greb Estrup med Behændighed disse Ord og yttrede, at et saadant Ønske fra Landstingets Side vilde faae Indflydelse paa Varigheden af Rigsdagens Forlængelse. 10

DEN 2. FEBRUAR. Fredag. Første Behlg. af Finantsl. sluttet. Haffner taug.

Jeg fik idag Nellemann's Ændringsforslag til den tilbagestaaende Deel af den ordentlige Rettergangsmaade.

DEN 4. FEBRUAR. Søndag. Det er besluttet i Morgen at 15 afholde et socialistisk Arbeidermøde paa Nørrefælden til Vedtagelse af Res. i Anledning af Arbejdsløsheden.

Estrup udviklede igaar paa Touren til Kongsdal, da han traf sammen med Moltke og Mourier-Petersen, Brugeligheden af en »mager« Finantslov — til adskillig 20 Overraskelse for disse troende Sjæle, der ei endnu havde gjenemskuet Estrup's naturlige Tilbøielighed til Eftergivenhed for Venstre.

DEN 5. FEBRUAR. Mandag. Arbeidermødet forlangte 200,000 Kr. til Hjælp til Udvandring; Res. overbragtes 25 strax Krabbe. Rigsretsanklagerne vedtages endeligt.

DEN 6. FEBRUAR. Tirsdag. Goos spørger mig, om han skal modtage et Tilbud om at stille sig i Frederiksens Valg[kreds] paa et *uafhængigt*, provisoriske Finantsl. forkastende Program. Jeg fraraader ham det. 30

DEN 7. FEBRUAR. Onsdag. I Finantsudv. gik man ind paa det Forslag foreløbigt at lade det vanskelige Punkt ligge, hvilke Forslag der egnede sig til at stilles af Ministeren, hvilke af Udvalget. Estrup og jeg have der aabenbart modsatte Anskuelser; jeg seer ikke, hvorledes Lands- 35

thinget, uden at fravige tidligere Praxis og berede sig store Vanskeligheder kan stille betydelige Realitetsforslag paa det frie Bevillingsomraade, navnlig fordi saadanne Forslag ville blive opfattede som ufravigelige, 5 naar de stilles af Udvalget. Falder dette bort, bliver Sagen en anden.

Udenrigs- og Justitsm.s Budget gennemgik jeg med V. Rosenørn. Denne kom stærkt frem med Depechen, ved dens Meddelelse vilde alle Vanskeligheder fjernes for 10 U. M.

DEN 8. FEBRUAR. Torsdag. General Dreyer lovede idag at understøtte Rothes og min Plan at overdrage Kpt. Koefod Jernbanearbeidet.

DEN 9. FEBRUAR. Fredag. Det synes, som Venstre nu 15 tyer til Nyholm, som Frederiksens Efterfølger.

DEN 10. FEBRUAR. Lørdag. Fm. Udvalgmøde. Medlemmerne have svært ved at forstaae, at de skulle lade Regjeringen begjære høiere Bevillinger, naar disse ikke støttes paa Lov eller Vedtægt. Der er en ubestemt Trang til at 20 Landstinget skal hævde sin Stilling ved noget Stort; den næres af Ministrene, *der ville slippe for at stille Forslag, som de siden lade falde*, Noget, der baade i Landstinget og Folkethinget er bebreidet Forgængerne.

Justits- og Udenrigsm. behl. Derefter Ploug. *Kirke- og* 25 *U.-M.* Det henstilledes til Frijs at tale med Rosenørn om Depechen*

DEN 11. FEBRUAR. Søndag. Falbe-Hansen er fristet til at optræde i Mariboe som provisorisk Finantslovs ubetingede Modstander. Jeg fraraader ham det, dels af Hensyn til

30 * I Mødet d. 13. Fbr. meddelte Frijs, at Regjeringen ei vilde meddele Udenrigsmsts. Depeche 6. Mai 1876. Han havde ønsket den modsatte Beslutning, og trykket stærkt paa Rosenørn i denne Retning, men Estrup vilde ikke. Dette har i en mærkelig Grad ærgret Frijs. Jeg 35 havde ikke troet, at Sligt kunde afficere ham.

hans Helbred, dels af Hensyn til hans Stilling i Ministeriet.

DEN 12. FEBRUAR. Møde hos Frijs. Ussing udviklede sit strenge negative Standpunkt, efterat Frijs med nogen Heftighed i almindelige Udtryk havde hævdet Nødvendigheden af en selvstændig Optræden. Det samme Stikord kom fra Ploug og Carlsen; Regjeringsforslaget forelaae jo; vi maatte ei indskrænke os til at lade os tage paa Slæbetouget af Regjeringen. Jeg fattede ei Selvstændigheden ved at afskrive Regjeringens ældre Forslag, som nu ei forelaae, saalænge de ei opstilledes paany. Ikkun hos Carlsen kom en Tanke frem. Han vilde ikke, at Theatret maatte stilles anderledes, end Forsvarsudgifterne. Petersen—Larsen vare maadeholdne. Der stikker noget bagved, som jeg ei ret forstaaer endnu. Kongen udtalte til Klein, at Ministeriet vilde være meget fast, men meget maadeholdent.

DEN 13. FEBRUAR. I Finantsudvalgsmøde forelagde (Hasle nærværende, medens N. Rasmussen og N. Hansen ere forsvundne):

- 1) Petersen: Indtægtssiden;
- 2) Carlsen: Indenrigsmst.

Efter Samlingen talte jeg med Frijs. Han blev øiensynligt ubehageligt berørt ved den Anvendelse, jeg gjorde af vor Fællesopfattelse af Estrups Stilling til — en provisorisk Finantslov. Jeg vilde ikke, at Landstinget skulde stille sig saaledes, at der kom Noget frem, der lignede Mindretallets Forhold i Folkethinget.

Og jeg indsaae ikke, hvorledes dette kunde undgaaes, naar man selv optog og til det Yderste fastholdt Forsvarsbevillinger, som dog ikke af Estrup kunde indsættes i den provisoriske Finantslov. Derved paatog vi os Styret. Noget klart Svar herpaa gav han ikke.

DEN 14. FEBRUAR. Rimestad, N. P. Jensen og Thomsen angreb stærkt Haffners Militærstraffelovforslag.

Prinds Hans hører til H. M.s. Opposition og nyder

derfor kun liden Credit ved Hoffet. Han spørger stadigt, »hvad vil dette føre til«. Han mener, at Estrup burde forklare Kongen, hvorledes den hele Udvikling vilde gaae. Men Kongen siger, at *det gaaer ham med Estrup*
 5 *som i sin Tid med Hall; han faaer et langt Svar paa sine Spm., men bliver lige klog.*

DEN 15. FEBRUAR. Ussing forelægger *Marinemst.* Tanken om at samle den overordentlige Bevilling til Torpedovæsnets Udvikling fremsættes (i Forbindelse med Søforterne).
 10

Kpt. Koefoed er ikke uvillig til at overtage Jernbanearbejdet (efter Rothes Beretning).

Kong Oskar har sagt til Prinds Hans:

1) at Posse havde sagt til ham efter hans Hjemkomst, at det gik galt med det nuværende Mstm.; Kongen vidste
 15 ikke, hvor han et Øieblik kom til at staae. Der var Intet Andet at gjøre end at søge Forlig, og der var een Mand, som kunde gjøre det, nemlig Hall;

2) Kongen selv mente derimod, at dette havde været
 20 muligt, men det var for sildigt; nu maatte man lade Tingene gaae sin Gang.

Den lille Sukkertoldl. anbefaledes af Folkethingsudv., dog med Udeladelse af Bestemmelsen om Tilbagebetalingen af Toldforskjellen.

25 DEN 16. FEBRUAR. Ligesom i Mandags har »Dagbl.« et irriterende Indlæg i Debatten.

Møde hos Frijs. Vi gennemgik de mulige Forslag og delte dem i:

- A) som Udvalget agtede at stille;
- 30 B) som Udvalget vil støtte, hvis Mst. vil stille dem;
- C) om hvilke Stemningerne vare delte m. Hs. til hvem der skulde stille dem.

Øiensynligt ere ei blot de militære Mler., og de nyeste (Schlegel—Danneskiold), men og Frijs for Landstingets
 35 saakaldte selvstændige Optræden. De andre Medl. lode usikre; Ussing som sædvanligt for stiv.

Ploug er vunden ved Udsigten til at blive Ordfører i Ussings Sted.

Baade Frijs og Carlsen mente idag, at vi vare længere fra at blive enige, end før. Jeg ved ikke ret, hvorfor. Carlsen regner jeg ikke paa, da han ei hører, hvad der siges; men Frijs er aabenbart forstemt.

DEN 17. FEBRUAR. »*Dagens Nyheder*« udtaler sig for Ministeriets Initiativ (Scavenius).

I Mødet hos Frijs kom jeg før Forhandlingernes Begyndelse efter, hvad jeg ei før har vidst, »*at Frijs ei vil tage en Finantslov, hvori der ikke optages overordentlige Forsvarsudgifter*«. Det er altsaa Hemmeligheden, men er det den rigtige Hemmelighed? Er det virkelig af Hensyn til *Landstinget*, hvilket Hensyn han gjør gjældende? Hvorom Alting er, denne Opdagelse bevirkede, at jeg af mine Betragtninger udelod Alt, hvad der gik ud paa at advare Landstinget mod Overmod og Overgreb, der i Virkeligheden ei vare stort bedre begrundede end Folkethingets.

Jeg indskrænkede mig til at hævde, at vi ikke maatte efterligne Udvalget fra 1875; vi maatte ikke bringe Ministeriet i en uholdbar Stilling; men hvis vi opstillede Forsvarsudgifterne paa egen Haand, vilde det — *som Forholdene nu engang ere* — blive umuligt siden at lade dem falde, selv om Folkethinget bød Alt, hvad der hører til Lovs og god Ordens Overholdelse paa Finantsforslaget. Dette er nu vistnok høist usandsynligt, men Muligheden maa dog have for Øie. Vi maa vogte os for en Politik, der fører til et nyt 25. April, ogsaa ved Landstingsvalgene.

DEN 18. FEBRUAR. Jeg er nær ved at troe, at Frijs ikke kjendte Estrups Tilbøielighed til en »mager Finantslovs« Vedtagelse, eller *at* han ikke har mærket, hvorledes det er umuligt at see bort fra det Alternativ, at Folkethinget viste Klogskab og Besindighed. Det var ved Gaars-Mødets Slutning nær ved et aabent Brud; da greb jeg en Yttring, som Frijs ligl. havde ladet falde forinden

Forhlg. begyndte, nemlig om vi ikke kunde skriftlig erklære os (i et Betækningsudkast) for villige til at tilraade Forsvarsbevillinger, men maatte ønske bestemte Forslag om Fordelingen. Ussing havde antydnet, at vi da hertil kunde stille *Ændringsforslag* (f. Ex. om Torpedoerne); Carlsen havde talt om at vælge Ordfører, hvilket jo kun kunde skee i det store Udvalg. Jeg henstillede da ubemærket til Frijs at opfordre Ussing—Carstensen til at gjøre Udkast til en saadan Erklæring for os 12, med hvilken Frijs kunde henvende sig til Mst. Han indskrænkede mit Forslag til overord. Forsvarsbevillinger, og saaledes vedtoges det.

DEN 19. FEBRUAR. Ussing har nu skrevet sit Udkast og givet C—n det.

15 Medens Carlsen i Løverdags lidenskabeligt hævdede, at *Ministrene ikke kunde stille Forsvarsforsl., fordi de da ikke kunde lade dem falde igjen*, gik Frijs igaar til Ussing, og viste sig idag langt fremkommeligere før Udvalgets Møde. Jeg fik ham idag til at lade Hasle træde af, da 20 han ikke troede at kunne tiltræde et eneste af vore Forslag. Forinden foreholdt jeg ham, hvorfor han vilde gjentage Feilen fra 1875 med Løntillægsforslaget. *Han lod nu sin Yttring fra i Løverdags falde*; hvis Folke-thinget var eftergivende m. Hs. til Lov og Orden, fremkom en ny Situation o. s. v.; han vilde ei heller spille høit Spil o. s. v.

DEN 20. FEBRUAR. Hjort-Lorentzen's Sag staaer meget vanskelig, da han ei i Virkeligheden har gjort den Anmeldelse, som er forudsat, til den danske Rgj. Vanskeligheden er, at Tractaten er beregnet paa det Tilfælde, hvor 30 en Mand vil bort; men her vil Manden blive, men Staten (Preussen) vil have ham bort.

Frijs forsikkrede mig i Mandags, da han kom ind til mig i Formandsværelset, ikke blot, at det ei var fra ham, at Ploug havde det Stikord: »Jeg vil ikke lade mig nøie med de Punkter alene, jeg maa have Noget af Forsvarsbevillingen«, men at han havde sagt baade til Car-

stensen og til Schlegel, at der fremkom en helt ny Situation, hvis Folkethinget gik ind paa Ministeriets og vore fem Punkter. Hvad betyder dette Omslag? Eller er det muligt, at Frijs virkelig ikke har meent, hvad han har sagt? Har han kun meent, at han nu som Formand i Udvalget ikke vilde lade sig nøie med en Betænkning, hvori der ikke var Forslag om Bevillingen til Forsvars-
væsnet?

Dette bliver jo næsten komisk, og der maa da ligge Noget bagved.

Det forekommer mig besynderligt, at man har saa svært ved at enes om, hvad *Kampens Gjenstand* for Øjeblikket er. For Øjeblikket staae dog de overordentlige Forsvarsudgifter i *anden* Række; i *første* Række staaer det Spm., om Folkethinget ved Misbrug af Finantsl. kan sprænge Ministerier efter Behag.

Gjør man dette til Kampens Gjenstand, maa *Lands-thinget* kunne holde *Stillingen*, hvis Kongen og Ministeriet ei svigter.

Ved Siden deraf kan der for Ministeriet være et *reent taktisk Spm.* Dette kan hidtil kun *gjøttes*. Thi der er Ingen, som med Ærlighed har udtalt sig herom, hverken med Estrup selv eller Frijs, hvilke to ere *de Eneste, der kunne gjøre det*. Der frembyder sig ei blot de tre Muligheder:

- 1) Mst. stiller alle Forslag, som interessere det og os;
- 2) Vi stille alle de Forslag, som interessere os og det;
- 3) Vi stille *nogle*, Mst. *andre*; men og det samme Forslag kan stilles baade af Mst. og Udvalget.
- 4) Vanskeligheden ligger i Fordelingen af de 5 og Forsvarsf.

I og for sig kan baade Mst. og Udvalget stille de samme Forslag, men derved fjærnes ei Vanskeligheden i nærværende Situation.

Vanskeligheden ved *Medaillernes Uddeling* til *Slesvigerne* søges omgaaet ved at lade den gaae igjennem de preussiske Øvrigheder. Den uventede Mulighed til at forsøge

denne Vei er given igjennem en officiel Anmodning af Heydebrand om Medaillen til 17 Lauenburgere.

Rosenørn-Lehn truer med at ville nedlægge sit Tilsyns-
embede med Samlingerne, hvis Billeder skulle sendes til
5 Pariserudstillingen. Dette gjør Bevillingsan. i dette For-
hold endnu misligere. Fischer vilde ikke have Noget
imod Sendelsen, men vil ikke fremtvinge den og Rosen-
ørns Afgang.

Heydebrand dadler Estrups Millionforslag*, vistnok
10 med Hensyn til de store Vanskeligheder, som Eulenburg
kjæmper med ved den store Arbejdsløshed i Tydskland
(der regnes 26,000).

Jeg kom op til Ussing—Carstensen Kl. 2 i Landstings-
udvalgsværelset, hvor flere andre Medlemmer *deels* vare
15 *deels* havde været. Ussing havde i sit Udkast ikke holdt
sig til Frijs's af mig ham meddelte Antydning, at man
kunde tilbyde den samlede Sum til Forsvarsbevillinger,
men udtale, at man vanskeligt kunde enes om Forde-
lingen, og derfor ønskede bestemte Regjeringsforslag;
20 han havde opstillet hele Skemaet med Angivelse af,
hvad vi ville stille, og hvad Regjeringen ventedes at ville
stille. Carstensen havde derpaa udarbejdet nærmere Mo-
tiver til Forsvarsbevillingernes Anbefaling, og ladet det
Hele begynde med en Forudsætning om, at der vil blive
25 forholdet paa samme Maade med de fem Punkter som
med Forsvarsbevillingerne.

Jeg benyttede nu Lejligheden til at foreholde Carsten-
sen, at han ikke maatte spille Hazard. Han vidste jo, at
der ikke var Tale om, at nogen af de overordentlige
30 Forsvarsudgifter kunde fastholdes, naar Folkethinget iøv-
rigt gav efter, ligesaa lidt som Regjeringen vilde optage
nogen af dem i Bevillingsforslaget eller i en provisorisk
Finantsl. Han erkjendte, at Frijs havde udtalt sig i denne

* Efter »Morgenbl.« vil Folkethingets Finantsudvalg
35 have Millionen uddelt som Gave til de Fattiges Kasser.
Det viste sig siden, at man vil have begge Millionerne
anvendt.

Retning til ham, men mente, at der her var indtraadt et Omslag; tidligere havde han opfattet Tankegangen anderledes. Jeg henstillede nu til ham, at han ikke maatte affatte sit Udkast saaledes, at jeg maatte gjøre Indsigelse — han kjendte mit Standpunkt. 5

Derefter affattede Ussing—Carstensen Udkastet. Saavidt jeg veed, optoges til Slutning den Bemærkning, at da man vanskeligt kunde enes om Fordelingen af Summerne til de overord. Forsvarsbevillinger, ønskede man, at Regjeringen vilde stille Forslagene. 10

Hermed gik saa Ussing—C—n til Frijs, som — til min Overtalelse — yttrede, at han vilde gaae dermed til Estrup. I Mødet havde han lagt Vægt paa først at have alle Underskrifterne, inden han henvendte sig til Estrup.

DEN 21. FEBRUAR. Vedel siger mig, at Frijs, der igaar 15 havde bedet ham komme ind til sig* selv ligeoverfor ham udtaler sig, som om han ikke vidste, at Estrup vilde tage en mager Finantslov. Han siger, at hvis det er Estrups Hensigt, skulde han i ethvert Tilfælde tie godt stille dermed. Til mig har Frijs jo rigtignok ogsaa sagt, 20 at han ikke havde villet spørge Estrup derom. Derimod betvivler jeg ikke, at han imellem Søndag, da han viste sig meget medgjørlig hos Ussing, og Tirsdag, da han talte nærmere med Vedel, og da Ussing—Carstensen var hos ham, har talt med Estrup, og at denne da har over- 25 vældet ham. Estrup (ligesom efter ham Carlsen) sætter Meget i Smaaff; men fremfor Alt behager det ham at gjøre det Modsatte af, hvad der er gjort før ham. Iøvrigt sagde Frijs til Vedel, at jeg havde lagt for Meget i hans Yttring Lørdag d. $17\frac{1}{2}$. 30

Ussing gik i Morges til Frijs. Denne havde da talt med Estrup om Udkastet. Estrup fastholdt sit Ønske om, at det var vigtigt, at Landstinget viste sin Selvstændighed ved ikke blot at gaae i Ministeriets Kjølvand.

* Samtalen imellem dem i Mandags var for kort til 35 at føre til nogen Klarhed.

Ussing gik da idag selv til Estrup. Denne var i det bedste Humeur. Alting gik jo fortræffeligt. Venstre havde villet fjerne Regjeringen ved at standse Lovgivningsvirksomheden — det mislykkedes. Det troede, at det store
5 Fleertal, som fremgik af Valgene 25. April 1876, skulde bringe Ministeriet til at trække sig tilbage — ingenlunde. Det mente, at Finantsloven kunde bruges dertil. Det vil og mislykkes. Det har saaledes opbrugt alle sine Midler. Hvad nu Udvalgsflertallets paatænkte Henvendelse an-
10 gaaer, saa stod det jo til Udvalget; det vilde af ham ikke blive opfattet som Brud; men det havde den største Betydning, at Udvalget gik selvstændigt frem. Han udmaalede nu, hvorledes det vil gjøre en overordentlig Virkning, naar en foreløbig Betænkning med Medlem-
15 mernes Navneunderskrift forelaae inden Conferentsen med Ministeriet. Dette Betækningsudkast (altsaa herfra har Carlsen sin Visdom) kunde gjerne meddeles alle Landstingets Medlemmer, ja det maatte endog gjerne blive Gst. for Forhandling i Pressen o. s. v. Imod
20 den forandrede Anvendelse af Millionen til bedre Betryggelse af Kbhvn. havde han (uden dog at have talt med Haffner) ikke noget at indvende; men Forslaget maatte helst stilles af Ministeriet. Hvad de andre Ministerier angik, ansaae han det og for heldigst, at Ændringsforslagene stilledes af Udvalget. Nogle enkelte kunde
25 Ministeren jo stille, naar Udvalget ikke var tilstrækkeligt oplyst; men de maatte ikke tiltrædes af Udvalget. Kort sagt, Alt maatte stilles paa Hovedet.

Fortumlet af denne Visdom gik Ussing tilbage og traf
30 Bonne og Ploug. Han vilde være med at stille Ændringsforslag (— en vel hurtig Tilkjendegivelse —), men han vilde ikke være Ordfører. Dette Hverv vilde han nu lade gaae over til Schlegel. Herom kan der nu ikke være Tale. Frijs har alt sagt til Schlegel, at han vistnok for-
35 saavidt var nærmest til dette Hvervs Overtagelse, som han havde sat sig grundigt ind i Finantsl.; men af politiske Grunde maatte man vælge en Nationalliberal — han regnede sig jo ikke til denne Gruppe —; da nu hverken

Ussing eller jeg vilde — maatte man vælge Ploug. Schlegel gjorde da en Dyd af Nødvendigheden; Ploug kommer til at gjøre det Samme.

Men hvad nu? Ussing—Carstensen—Frijs havde hver paa sin Viis anticiperet det, der skulde skee. Hvilken ⁵ Betydning faaer ei denne Anticipation?

DEN 22. FEBRUAR. I Udvalgsrådet begyndte Frijs, som om Alt, hvad der var foregaaet, skulde forbigaaes med Taushed. Han tog sig imidlertid i det, da jeg bad om en officiel Meddelelse, Ussing og han afgav da Be- ¹⁰ retning. Jeg spurgte nu, hvilken Betydning der skulde tillægges det Skete. Sidst var jo Forudsætningen, at Ud- kastet, inden nogen Henvendelse skete til Estrup, blev forelagt os Alle; dette var ikke sket, og vi stode altsaa ganske frie. Men i Virkeligheden var Henvendelsen jo ¹⁵ gjort, og jeg for min Deel vilde tage det muligste Hensyn til Estrups Anskuelse, naar den blev constateret. Efter adskillig Forhandling og trods Schlegels Indsigelse, blev det, da Frijs erkjendte, at Beretningen var officiel, billiget efter mit Forslag, at der skulde opsættes et ²⁰ skriftligt Aktstykke om det Passerede, for at man i fornødent Fald kunde paaberaabe sig det.

Da Ussing kom til at berøre de estrupske Phantasier om en til Offentligheden hjemfaldende trykt foreløbig Betænkning, gjorde jeg bestemt Indsigelse mod denne ²⁵ aldeles umotiverede Afvigelse fra god Orden; tværtimod, Alt holdtes hemmeligt, indtil Betænkningen afgaves, og det var bestemt Indiscretion, som altid blev misbilliget, naar Noget forinden kom ud i de offentlige Tidender. Det hjalp ikke, at Frijs vilde forsvare Estrups Phantasier med, ³⁰ at Venstre fik Alt at vide, saasnart det blev trykt, gjen- nem de tre Udvalgsmlr. Ploug gjorde og Indsigelse; som vordende Ordfører* fremhævede han, at der aldeles ikke blev Tid til disse dobbelte Betænkningers Affattelse m. v.

* Da jeg i Formiddags sagde ham, at han maatte over- ³⁵ tage Ordførerhvervet, gik han, skjøndt høist modstræ- bende, ind derpaa; han var meget ilde ved det.

Vi gennemgik nu Udenrigsm., Kirke- og Undervisningsm. og Finantsmst. Indtægts- og Udgiftss. og udryddede C'erne.

Carlsen, som var syg, havde sendt en Skrivelse, hvori
 5 han som Grund til, at Landsthingsudvalget selv skulde stille Forslag, og ikke Ministeriet, yttrede, at det jo ikke var umuligt, at Landstinget i Fællesudvalget kunde overbevise Folkethinget. Det er en rørende Tro til Folkethingets Perfectibilitet, og til Landsthingsmedlemmernes
 10 Evne til at overtale Folkethinget. Det paastaaes, at Bønderne endnu bestandigt gaae i den Tro, at Theatret vil blive lukket den 1ste Juli. »Det skal hjælpe«. Opgave de den Tro, mene Adskillige (f. Ex. Scharling), at de ikke vilde udsætte sig for Udstedelsen af en foreløbig Finantslov.

15 DEN 23. FEBRUAR. »Nær og fjern« har begyndt en Række Skildringer fra Fyrrerne. Senest *Stilstandsmændene* i Digternes Regiment (¹⁴/₁), det tungere Skyts, Sibbern o. s. v.* Mosaikarbeidet er underholdende, men den ledende Tanke er der ikke eller er bleven holdt tilbage,
 20 for at tilveiebringe en Ensartethed mellem høist forskellige Individualiteter. Der mangler al Farve. Det er *Borchsenius*. Saa er dog Ahnfeldt, der i Sverige gjør en lignende Gjerning, noget heldigere.

Vi gennemgik i Udvalget Indenrigsmst. og de mili-
 25 tære Ministerier. Af de fleste C'er blev A, dog ikke alle, da Jonquières nu holdt igjen. Danneskjold og Carlsen talte altfor tydeligt om Ministeriets Ønsker. Frijs holdt tappert paa, at Ministeriets Betragtning ingen Indflydelse havde paa ham. Man samlede sig om [i] en Henstilling
 30 til Marineministeren at foreslaae en Mill.s Anvendelse til Torpedobaades Anskaffelse. Jeg benyttede Leiligheden til bestemt at hævde min fulde Frihed og opgive min Tilslutning til adskillige A'er, hvis Ministrene vilde opstille den almindelige Theorie aldeles ikke at møde med
 35 nogensomhelst Forslag, eller hvis Udvalget vilde tage Initia-

* Tidligere Dreier, Ploug.

tivet til Forslag (f. Ex. det nye Helgoland o. s. v.), der vare i den Grad mod Folkethingets Anskuelse, at det blev Ironie at lade, som om man troede at kunne overtale Folkethinget til at tiltræde dem. Udenfor en meget lille Kreds af blindt Troende vilde Ingen fatte den 5 Selvstændighed, der paa en saa mærkelig Maade stemmede med en af Estrup opfundne Theorie, som stillede Alting paa Hovedet; man vilde tværtimod deri see den absoluteste Uselvstændighed. Men et Landsting, der viste en saadan Uselvstændighed, kunde aldrig støtte. 10

DEN 24. FEBRUAR. Millionforslaget endte idag. I Udvalget blev Frijs—Ussing—Carstensens Beretning om Mellemspillet forelagt. Efter Landstingsmødet valgtes Ploug til Ordfører. I *Folkethinget* blev Millionforslaget af Berg vedtaget med 44 > 27. (Mange af Venstre vare 15 borte.)

DEN 25. FEBRUAR. Falbe-Hansen siger mig idag, at han efter min Opfordring henvendte sig til Estrup. Denne modtog ham ikke strax, men to Dage efter at han havde bedet om Audients. Estrup, som havde talt 20 med Kongen, forbød ham at stille sig. Det er karakteristisk, at Kongen har talt derom, efter at det er kommet ud fra Hoffet. Skaden er jo her ikke stor. Værre er, at Kongen i Fredags Aftes en cercle tiltalte Heydebrand med Klage over, at man i Slesvig ikke vilde tilstede 25 Medaillernes Brug. Ulykkeligvis havde Rosenørn meddelt Kongen, hvad Wolfhagen nylig havde hørt fra Slesvig, nemlig at de preussiske Undersaatte, der bare Medaillen med Baandet, vilde blive tiltalte og straffede, medens de der sig opholdende Danske, som har det, 30 vilde blive udviste. Heydebrand blev meget ubehageligt irriteret.

DEN 27. FEBRUAR. Vogüé siger, at Bismarck er greben af Hovmodsvanvid. Endnu har det dog ikke vist sig tilstrækkelig til at være Mere end en Vittighed, ligesom 35

Howitz's Forsikkring, at han lider af kronisk Alkoholisisme.

Jeg formanede idag de militære Landstingsmænd (Carstensen, Jonquières og Magius) til at være varsomme
5 ved 1ste Behlg. af Straffel.

Krabbe antyder, at Folkethinget nu vil holde Finantsloven hen, saa den ikke bliver færdig til 1ste April, for at sætte Ministeriet paa Prøve.

DEN 28. FEBRUAR. Den militære Straffelovs 3^{die} Behlg.
10 begynder idag i Folkethinget. Haffner, som var stærkt tirket af Thomsen—Jensens Opposition — og det saa meget mere, som Kongen stadigt har været imod Lovforslaget og er blevet det mere og mere siden, hvilket han udtaler til flere Militære, f. Ex. Magius — havde først villet
15 true Landstinget til at tage Lovforslaget uden Udvalg. Dette har Liebe dog nok faaet ham fra; desuden er der jo Adskilligt, som maa ændres, og Folkethinget er, i det Mindste efter Krabbe's Sigende, ikke meget begjærlig efter Loven, »den kommer nok«, som han sagde til
20 Haffner i Liebe's Overværelse. Plougs Betænkningssudkast blev gennemgaaet indtil § 21 incl. Det har vist sig, at man aldeles ikke vil omtale et Forslag, som henvistes til at stilles af Ministeren. Nu vil Enigheden altsaa væsentligt afhænge af, hvorvidt Marineministeren vil op-
25 tage Torpedoforslaget, herom veed jeg endnu Intet, naar Haffner i alt Fald ikke gjør bestemte Indvendinger, vil Betænkningen kunne afgaae med det Første og Uenigheden i Udvalget er saaledes nogenlunde tilsløret.

DEN 1. MARTS. Vi gennemgik Resten af Plougs Ud-
30 kast, først for Frijs, siden i det store Møde.

DEN 3. MARTS. Conference mellem Finantsudvalget og Ministrene, den ene efter den anden. Haffner antydede, at han vel kunde gaae ind paa Tanken i vor Henstilling, men han ønskede dog i Principet en Billigelse af det
35 nye Skib af Helgolands Caliber. Han gjorde imidlertid Indtrykket af, at han endnu ikke var bleven instrueret.

Paa mit Spm. erklærede han imidlertid, at han havde Intet imod, at Betænkningen udfærdigedes, som den forelaae. Saaledes bleve vi da færdige.

Men Enden var ikke endda, Carstensen gik til Ravn, og det viste sig, at der var stort Røre. Garde betragtede Carstensen som Forræder og vilde ikke hilse ham; det var nu ligegyldigt, men Ravn oplyste, at de sidste Meddelelser ikke talte for Anskaffelsen af Torpedobaade. I Fortvivlelse kom han nu og bad om, at Henvisningen til Torpedofartøjer maatte gaae ud; for at hjælpe ham gik jeg ind herpaa, og Betænkningen omgjordes da uden nyt Møde.

DEN 4. MARTS. Ravn forklarer mig idag nærmere, hvad han havde sagt Carstensen. Han holder stærkt paa den pandsrede Kanonbaad. Iøvrigt forsikkrer han, at efterat man havde gjort Prøven med Gorm—Lindormen, havde Odin ganske svaret til Beregningerne; derfor troede han, at Helgolandstypen nu var sikker; i Nielsen havde Tuxen faaet en særdeles dygtig Medhjælper.

Da Frederiksen's Tilbagevenden synes lidet sandsynlig, frygtes for at Fischer, der nylig har indsat Cl. Wilkens i Fakultetet som statsvidenskabelig Forelæser, vil begunstige denne. Scharling taler om Muligheder som Rubin, Al. Petersen, der synes mig umulig, og Kjørboe, som jeg ikke kjender; Falbe-Hansen taler om Westergaard.

Nielsen, som nu bliver Eier af Nørrejydsk Tid., roses fra sin tidligere Redaktørvirksomhed (Bondesøn, exam. juris.)

DEN 5. MARTS. Nu er Vexeludvalget foreløbigt færdigt; Bachke, Hamilton og Klubien skulle gjøre Udkast, navnlig og forelægge alternative Forslag paa de enkelte Punkter, hvor Meningsulighederne ei udjævnedes, Heftye har været livlig og interessant, men synes at maatte være uenig med Nogen; i Mangel af Andre med sig selv.

Schleisner paastaaer, at Rubin, som angriber ham under Mærket Medicus, hører til Brandes's Clique; de

norske Læger troer han vilde støtte ham imod Sammenstillingen af Stockh. og Kbhvn., hvis politiske Betragtninger ei holdt dem tilbage.

5 DEN 6. MARTS. Ministrene have stillet henved 40 Ændringsforslag til Finantsl. Saaledes kan Finantsl. 2^{den} Behlg. ei begynde før Torsdag.

10 DEN 4. MARTS. Finantsudvalget instruerede Ordførerne m. Hs. til de 40 af Ministeren stillede Forslag. Ved de sømilitære nye Forslag slap vi fra en bestemt Udtalelse derved, at det ikke er motiveret af Ministeren.

Jernbaneudvalget afgiver Betænkning. Den skal virkeligt til Forhandling i Begyndelsen af næste Uge. Forhaabentlig falder Tvermoes med sit kunstige Fleertal igjennem.

15 DEN 9. MARTS. L. Dinesen siges at skulle redigere Folkets Avis istedetfor E. Bøgh.* Mon han (med N. Hansen m. Fl.) virkeligt skulde kunne vinde Indgang paa Landet? Thi det maatte da være hans Hensigt.

20 DEN 11. MARTS. Klubien siger mig, at min Sag skal falde i Rette d. 24de denne Maaned, og ventes at blive foretaget til Afgjørelse i Slutningen af næste Maaned. Det Sidste er dog ikke sikkert. Jacobsen vil af med 200,000 Kr. til Frederiksborg, men hans Plan at gjøre dette til et industri-historisk Museum synes hverken at
25 passe til Rosenborgplanen eller til de moderne Planer om et Industrimuseum; snarere kunde det blive et *historisk* Museum à la Versailles.

Det russiske Protokolforslag meddeles idag Derby Schuwalof.

30 DEN 12. MARTS. Martensen har nu begyndt Trykningen af Ethiken II og III Bd. (Dansk og Tydsk). Han yttrede forleden, at hans Ungdomstro paa Hegels

* Det har siden vist sig, at *Dinesen* har tilkjøbt sig Bladet af Gandrup, og at *E. Bøgh* slaaer sig sammen
35 med Carstensen i »Dagens Nyheder«, der forvandles.

Sætning om Virkelighedens Fornuftighed var en Vildfarelse, som han var kommen fra. Ja vist var det en Vildfarelse, som overskjærer den ethiske Livsnerve. Dog er det Spm. om ikke hans altfor store Opgivelse af den nu bringer ham i ligesaa megen Opposition mod Nutiden, som hans Fastholden af den stillede ham udenfor hans Ungdomstids fremherskende Retninger.

DEN 13. MARTS. Fr. Bille i Stockholm udtaler, at nu finder han det nødvendigt, at der tages Notits af det til Rigsdagen overgivne Skrift om de Værnepligtiges Behlg. i den danske Hær. Haffner er særdeles uvillig dertil; maaske er det ikke saa let at afvise enhver af Beskyldningerne (saasom ved Cavalleriet).

DEN 16. MARTS. Folkethinget blev trods tvende Møder ikke færdigt med Finantsls. Behlg. Holstein Ledrebg. vilde ikke tale i Estrups Fravær.

DEN 17. MARTS. Estrup værdigede ikke Holstein noget Svar; ligesaa lidet Hall eller Klein, men det tog dog Tid. Den Holdning, Folkethingets Fleertal indtog, friede os for alt nu paa dette Stadium at komme ind paa Spm. om, hvilke af de i Landstinget gjorde Forandringer vi kunde opgive.

DEN 19. MARTS. Folkethingets Mindretal opstiller til Valg.

1) Hall. 2) Scavenius. 3) Klein. 4) Dinesen. Som [Suppleant?] 5) Bagger (som var meget vred, fordi han ikke maatte komme tidligere.*)

I Folkethingets Fleertal, som opstiller 11 Bestyrelsesmlmr., sættes Juel som Nr. 12. B. Christensen havde

* Bagger havde forgjæves søgt at vinde Venstre for det Program at indrømme de 5 Punkter, men iøvrigt nægte alle Forhøielser. Dette forkastedes af Venstre.

Juel var jo bundet til Allehaande.

gjort Indvendinger imod, at en saa »notorisk uvederhæftig Mand«, opstilledes som Candidat.

DEN 20. MARTS. Fællesudvalg sættes. Det blev 16>14. Frijs Formand. Dette er det ene Rette, da Folk endnu
5 troe paa et intimt Forhold imellem Frijs og Estrup. Men det kan være svært nok at holde de 16 sammen.

Øiensynligt ville Erindringerne fra 1875 optræde og øve nogen Indflydelse paa de forskellige Medlemmer; vi have jo paa den ene Side Klein, der blev udleveret,
10 paa den anden Scavenius—Dinesen, og i anden Række Hall—Ploug. Ussing stemte i sin Tid imod den *mundtlige* Henvendelse gennem Haffner.

Derhos seer jeg ikke rettere end, at Estrup nødvendigt maa give nogen Forklaring om den Vei, han agter
15 at slaa ind paa, hvis Overenskomst glipper.

Det slipper atter ud af Nellemann, at Regjeringen paatænker et Finantsforslag Nr. 2, inden der skrives til provisorisk Bevillingsl. med betydelig Opgivelse af de Krav, der stilles paa det nu foreliggende Forslag, aldeles
20 uden Hensyn til, om en midlertidig sædv. Bevsl. paa 14 Dage behøves.

DEN 21. MARTS. Vi havde foreløbigt ikke nogen Aftale.

Lederne i Venstre havde villet begynde med at fordre Ministerspmet. klaret, inden de indlod dem paa Realiteten, men N. Rasmussen, Th. Nielsen m. Fl. havde modsat sig dette, og Lederne havde maattet give efter. Det syntes som Berg, Bojsen og Holstein alene skulde tale. Frijs begyndte med at sige, at der slet ikke kunde være Tale om at bringe Ministeriets Forbliven eller Afgang i
30 Forbindelse med Finantslovforhlgene.

Ploug fordrede strax de fem Punkter indrømmede, og foreslog i saa Fald Sammentræden af et Underudvalg (3 + 3), et Forslag, der aabenbart var forhastet. Berg dreiede og vendte de fem Punkter; jeg erklærede kort
35 og godt, at vi ikke vilde gjentage 1875; vi vilde ikke sætte Ministeriets Udlevering som Præmie paa en Overenskomst.

DEN 22. MARTS. Torsdag. 2^{det} Møde til fortsat alm. Forhlg.
Kl. 10—12^{1/2}.

Berg antydede, at intet af Forslagene var aldeles uan-
tageligt, men vilde ikke erklære, om Mindretallet vilde
gaae ind paa dem; dem skulde man nu lade ligge og 5
drøfte de andre Spml., navnlig Forsvarsspørgsmaalene.
Vi andre vare lidet villige dertil; dog taltes noget om
Forsvarsudgifterne; jo mindre de vare overordentlige og
gaaet ind i Forsvarsplanen, des snarere kunde en Ud-
jævning her tænkes; denne Bojsens Betragtning kunde 10
vi vel forstaae; men vi kunde ikke følge med, naar Berg
o. A. vilde lade Afgjørelsen af de 4 Punkter hænge sam-
men med Afgjørelsen af Forsvarsbevillingerne.*

Frijs standsede Mødet, for at vi 16 kunde forhandle
indbyrdes. Hall, Klein m. Fl. foreslog Underudvalg; vi 15
bleve enige om at følge den Opfordring, der — jeg troer
igjennem Ploug — kom fra Estrup om at Nogle af os
vilde tale med ham. Schlegel, Danneskiold, Hall, Ussing
og jeg gik da over til ham, og jeg fremhævede, hvor-
ledes vi ønskede at vide 20

1) om Regjeringen ikke bestemt fastholdt de 4 Punk-
ter** — vi havde nogle svage Sjæle, der troede paa Om-
skrivning —

2) om Regjeringen ikke kunde og vilde udtale sig om
dens Hensigter, naar Overenskomstforsøget strandede, 25
da dette dog muligt kunde faae Indflydelse paa Udvalgs-
fleertallets Forslags Rækkevidde.

Estrup var strax villig til at udtale sig. Efterat have
fastholdt de 4 Punkter — hvorved han særlig forklarede
Schlegel Umuligheden af at gjøre Indrømmelser paa 30
Kronborg Amtstue,*** erklærede han, at Regjeringen,

* Schlegel viste Usikkerhed ved Stiftsmidlerne og ved
Kronborg Amtstue.

** Den vestindiske Lov vilde blive stadfæstet paa
Løverdag.

*** I Virkeligheden forklarede han dog ikke her nogen 35
konstitutionel Ret for Regjeringen; han hævdede ikke,

inden den »*hjalp sig selv*« — (om Opløsning kunde der ikke være Tale, da Resultatet for Tiden forud var givet m. Hs. til begge Thing, af hvilken Grund han ikke vilde samtykke i en Forlængelse paa 2 Maaneder med de gamle Bevillingsloves midlertidige Indhold) burde gjøre endnu et Udjævningsforsøg efter Finantsls. Forkastelse. Dette vilde gaae ud paa en midlertidig Bevillingslov, der

1) skulde gjælde indtil Finantsl. vedtoges for ^{77/78},
 2) gav den samme Bemyndigelse, som de gamle midlertidige, kortvarige Bevillingsl. dog med Udeladelse af Ordet »foreløbig«,

3) hvortil skulde føies Bemyndigelse til de Udgifter, hvorom begge Thingene havde været enige paa det forkastede Finantsforslag, og

4) fsv. denne Enighed ikke naaede til,

- a) 500,000 Kr. til Helgoland,
- b) Søforternes Forstærkning,
- c) Kanonerne dertil,

da ogsaa disse.

Dog vilde Ministeriet ved Fastsættelsen af 4) tage særligt Hensyn til Fleertallet; han syntes at sætte Priis paa, at der blev fuld Overensstemmelse i saa Hsde mellem Fleertallet og ham, men han vilde aabenbart ikke medtage Mere, end 4) a, b og c.

Hertil føiede han den overraskende Meddelelse, at han tænkte paa at indbringe dette Forslag paa Løverdag, hvis Forhørlgerne i Fællesudvalget i Morgen (Fredag)* viste, at Overenskomst ikke kunde naaes.

Herom afgaves Beretning. Man blev nu enig om, at vi skulde stille Udjævningsforslag snarest muligt.

Nu holdes *alm. Udvalgsmøde* Kl. 3—4. Vi lovede at

at hele Lønnen ubeskaaren blev til Rgs. Raadighed i dette sære Tilfælde.

* Herved undgik Estrup jo den pinlige Nødvendighed tredie Gang at give Forlængelse. Han tilstod, at den sidste Forlængelse havde været ham meget pinlig.

stille Forslag. Almindelig Forhlg. slttes. Ændringsforslag indkaldes til Kl. 12 Fredag.

Ploug, Ussing, Dinesen, Scavenius og Danneskiold skulle forberede vore Ændringsforslag.

DEN 23. MARTS. Fredag. *Storthinget* bevilger over 5
100,000 Kr. til Amtsskoler og Folkehøiskoler.

Pio og *Gelef* forsvinde idag til Amerika. Igaar Aftes
gaves sidste Henstand med Regnskabets Aflæggelse. Det
siges, at Politiet har skaffet dem Reisepenge (Ruben—
Burmeister-Wain), *Pio* 20,000, *G.* 10,000 Kr. 10

Estrup sender Rosenørn—Teilm. til Brock med det
Budskab, at Haffner befrygtes at ville gaae strax; dog
kunde det muligt lykkes at faae ham til at love at blive,
hvis Udvalget i alt Fald vilde give en *foreløbig* Betæn-
ning. 15

Ved Drøftelsen af vort lille Femmandsudvalgs For-
slag viste der sig strax to forskellige Synspunkter. Sca-
venius havde villet indskrænke de Bevillinger paa For-
svarsomraadet, som skulde fastholdes, til det mindst
Mulige, for at der kunde naaes Overeensstemmelse med 20
det Indhold, Estrup havde paatænkt at give Finants-
forsl. Nr. 2. (Scavenius personligt vil og gjerne undgaae
en ny Forlængelse for at kunne reise bort.) Men baade
Dinesen og Carstensen gjorde aldeles bestemt Indven-
ding herimod. Ploug blev da sendt over til Estrup for 25
at høre, hvilken Vægt der blev lagt paa Overensstem-
melsen mellem de 16's Indstillinger og de udtrykkeligt
fordrede Bevillinger til Forsvarsvæsenet paa Finants-
forsl. Nr. 2. Efter lang Fraværelse kom han tilbage fra
Ministerraadet med den Besked, at Estrup ikke vilde 30
optage Mere end de tre omtalte Punkter, men han vilde
ikke tynges paa os. Derhos gik han — vistnok ugjærne
— ind paa, at det var tvivlsomt, om Finantsforslaget
Nr. 2 kunde forelægges Løverdag.

Det lykkedes nu at faae vore Ændringsforslag ord- 35
nede, idet intet Punkt blev opgivet uden ved Fleertals-
afstemning. Til Slutning fandt de, der vare overvundne,

sig i Resultatet. Ikkun Klein var ubevægelig paa Soda-
toldspmet; først da Alt blev taget som en Heelhed, gav
han sig, forat de 16 kunde optræde som samlet Gruppe.

Ved Mødet Kl. 3 gav Ploug en mundtlig Oversigt over
5 de 16's Forslag; Berg meddelte ligl.:

1) Theaterforslaget (et *specificeret* Budget med 60,000
Kr. bev.)

2) *Adskillelsen* af Embedsmandsl. og Skolelærerløn-
ningstillsb.

10 3) 500,000 til Helgoland, 4) Søforternes Forstærkning,
5) og nogle yderligere Forsvarsbev.

Forslagene skulle nu trykkes og omsendes. Ventelig
vil man fastholde Bojsens Antydning, at Landstinget
ikke skulde indlade sig paa andre Detailler.

15 Klein, som var hos Kongen i Onsdags, var temmelig
uforsigtig i sine Udtalelser til Prinds Hans om, at Si-
tuationen var meget mislig, og at Estrup helst maatte
vige for Klein—Hall, som meget lettere kunde klare Si-
tuationen. Prinds Hans tiltaltes af denne Betragtning; i
20 alt Fald finder Prindsesse Caroline, at han taler (»venster«)
»saa at han burde ind i Rigsdagens Venstre«.

Ogsaa med Holstein Ldbg. har Klein indladt sig for
dybt. Holstein vilde have et Forsoningsmstm., hvorigjen-
nem man kunde naae til frugtbart Arbeide; man havde
25 opgivet Kravet om en blakket Conseilpræsident; Klein
fristede med denne Udsigt; men saa skulde der være
Paritet 3—3. Herimod indvendte Klein, at der ikke fra
Venstre kunde stilles 3 Muligheder — Holstein selv vilde
ikke for Tiden — og der blev desuden ei Plads tilovers
30 til Mænd som kunde raade i vanskelige Tider. Holstein
mente, at Personernes Forening erstattede et forud lagt
Program — men for Tiden kunde jo Intet gjøres.

DEN 24. MARTS. Mødet, som skulde have været aabnet
Kl. 11 $\frac{1}{2}$ maatte udsættes, da Rigsrettens første Møde
35 trak længere ud, end beregnet. Vi samledes imidlertid
uden Frijs og Carlsen. Da der stadigt var nogen Ten-

dens til Omskrivninger af Anm. m. Hs. til Stiftsmidlerne* og Klein ikke uden Grund undrede sig over, at man kunde tænke paa, at Estrup alt idag vilde sprænge Finantsudvalget ved Forelæggelsen af Finantsl. Nr. 2, gik jeg over til Estrup, som jeg fandt i Samraad med Nelle-
mann. Denne erklærede nu, at der ikke længere kunde
være Tale om at forelægge Finantsl. Nr. 2, før Behand-
lingen af Fl. Nr. 1 var fuldt ud ført til Ende. Da dette
ikke skete igaar eller *idag*, saa var det for silde. (Dette
er jo saare fornuftigt).

2) at Rgj. ikke kunde gaae ind paa anden Omskrivning end en saadan, hvorved Pengene lagdes i en Kasse, der ei kunde aabnes ved Finantslov, men vel ved *kgl. An.*

Besyderligt nok havde hverken Nellemann eller
Estrup tænkt paa, at dette var et yderligere Tillæg,
hvorved Folkethinget skulde fraskrive sig al fremtidig
juridisk eller politisk Censur over Stiftsmidlernes admi-
nistrative Anvendelse. Hermed var denne Sag altsaa
klaret. Vi vare i Realiteten nu fast sammenknyttede
(undtagen ved Kleins Sodaanm., fsv. der bliver særskilt
Afstemning). Med Hensyn til Formen heldede vi stærkt
til ei at tilstede noget Underudvalg, omend et saadant
blev foreslaaet fra Venstre. (Klein holdt igjen); man vilde
have en bestemt Erklæring om de 4 Punkter.

Ved Mødet Kl. 2^{1/2} i Udvalget fremkom et saadant
Forslag. Den »uforsønlige« Dannekiold yttrede sig der-
imod, ligl. Scavenius** og jeg. Som vi skulde stemme,
spurgte Klein, hvornaar det ventedes, at Underudvalget
kunde blive færdigt. Der antydedes til Mandag Morgen.
Frijs afbrød Mødet et Qvarteers Tid og vi indrømmede
Underudvalget (Berg, Bojsen, Holstein, Høgsbro, N. Ras-
mussen, Th. Nielsen — de 5, der havde stillet Forslagene

* Det paastodes, at Ploug havde ladet sig forlyde med, at Regjeringen ikke ansaae Sligt for umuligt.

** Venstre gjorde Afvisningen let ved ikke at ville forhandle Spm. om Stiftsmidlerne, hvortil jeg indbød.

og jeg —). Vi samledes om Aftenen Kl. 7^{1/2}. Det erkjendtes, at Forudsætningen for en Aftale var, at de 4 Punkter indrømmedes, men man vilde dog ikke i Aften erklære, hvorvidt man kunde gaae ind derpaa. Iøvrigt
 5 bleve de forskjellige Detailforslag i al Fredelighed gennemgaaede.

N. Rasmussen sagde med Sorg, at det hjalp Intet, der kom ingen Overenskomst istand. Han var meget utilfreds med Tingenes Gang; Almuen kunde ikke regjere
 10 og skulde ikke regjere, men hvorfor kunde ikke Venstre have en Repræsentant i Ministeriet? Saa vilde hele Vanskeligheden være overvunden? Det hedder iøvrigt, at Berg i de senere Aar har indseet, at han som Ministeremne er umulig; det vides ikke bestemt, om han
 15 vil regjere fra Finantsudvalget, eller om han ikke vil være Departementschef.

Kong Oskar var her idag paa Gjennemreisen til Heidelberg. Hans Kone skal være næsten døende. Han talte ved Taffelet meget med Thyra. Estrup udviklede for
 20 ham, at det Spm., som vi skulde klare, var, om Kongedømmet kunde enes med den almindelige Stemmeret; hvis ikke, maatte en af to vige. Da Kong Oskar taug, tvivlede Estrup ikke om, at han var overbevist.

Bevægelse i Straffelovudvalget. Det hedder, at Haffner
 25 vil idag ikke lade sig nøie med en foreløbig Betænkning; hvorpaa Udvalget vilde gaae ind, men forlanger nu en endelig Betænkning; ellers gaaer han strax. Der er dog noget Usikkert i Meddelelserne.*

Malmströms 5te Bd. er kommen.

30 Er Topsøe's Charakteristik idag forsætlig ond? Jeg troer snarere paa uovervundne Rester af Uvillie?

DEN 25. MARTS. Ved Mødet idag i Underudvalget Kl. 12, kom det da endelig frem, at Venstre i og for sig ikke fandt noget af vore Forslag uantageligt, men man
 35 vilde ikke gaae ind paa at udelade Anm. om Stifts-

* 1. April.

midlerne, eller paa at give efter i Kronbg. Amtstuespm., medmindre Ministeriet traadte af. Da jeg mindede om vor bestemt afgivne Erklæring, at vi ikke vilde udlevere Mst. for at opnaae vor Ret, erkjendte man endelig, at man havde forstaaet vor Villie, skjøndt man ikke vilde forstaae, hvorfor vi holdt Haanden over Ministeriet. Besynderligt nok synes det virkelig, som Førerne til det Sidste have troet, at enten vilde vi handle ligesom Fleertallet gjorde i 1875, eller og vilde Ministeriet foretrække at gaae af for at skride til en provisorisk Finantsl. Da Holstein—Berg nu vilde ind paa det gamle Træk fra 1875, at vi skulde meddele Mst., at det var en Hindring for en Overenskomst, afviste jeg dette; Holstein vilde vise, at Ministeriet ikke behøvede at opfatte dette Skridt som et fjendtligt Skridt; der undslap mig da den Yttring: »Jeg troer Dem ikke«. Langt fra at tage dette fortrydeligt op, svarede han kun med den Mellemsætning »Det finder jeg aldeles naturligt« og vedblev sin Ordleg. Til sidst antydedes, at vi dog i alt Fald maatte tilstille Mst. vor Betænkning i Udkast, hvorpaa jeg ligl. henviste dette til det store Udvalg, uden med Bestemthed at udtale mig derimod. Saaledes kan Sagen da formentlig hurtigt expederes paa Mandag, naar Venstre blot gjør sine Forslag færdige. Vi bør kunne afgive Betænkning paa Onsdag, og jeg seer ikke rettere, end at Sagen burde foretages i Thingene paa Løvedag, men alle raabe jo paa Ferie, og Estrup skynder ikke paa, han synes at forberede sig paa Fiirlinger. Frijs er meget skrøbelig — han bliver hver Dag hurtigt udygtig til at tale — og vilde hjem til Frijsenborg paa Onsdag efter Lægens Bud. Imidlertid er han nu saa tilfreds med Sagens Gang, at han vel lempede sig. Dette gjælder i det Hele om vor Gruppe med Undtagelse af Klein, som — maaskee paa-virket af den noget radicale Lund — stadigt er misfornøiet, fordi man ikke kan komme til Forsoningen med Bønderne. Han vil i ethvert Tilfælde holde en saadan aaben.

Med Frijs aftaltes Sagens Gang i Mødet paa Mandag.

DEN 26. MARTS. Brock talte nu med Haffner om Betænkningen. Da Rigsdagens Samling forlænges, vil jo nu ventelig en Betænkning kunne afgives, omend Carstensens Indvendinger forhale Sagen, uden at føre til
5 bestemte Ændringsforslag.

Nu har Estrup nok bestemt sig til om muligt ikke at optage Nogetsomhelst paa Finantsl. Nr. 2, der ikke er vedtaget af begge Thing.

I Formiddagsmødet anmeldte jeg, hvorpaa Udjævningen strandede i Underudvalget. Berg gav Anledning
10 til at jeg fuldstændiggjorde Beretningen ved at omtale Forslaget om Henvendelse til Mst., og Slutningshenstillingen om Oversendelsen af den endelige Betænkning i Udkast (uden Begjæring om Conference). Berg foreslog
15 nu Meddelelsen til Mst., at det var en Hindring. Jeg begjærede en skriftlig Affattelse af Forslaget. Frijs yttrede, at han under ingen Omstændigheder vilde have paataget sig en mundtlig Meddelelses Overbringelse. Efter et Qvarteers Betænkning fremkom følgende Forslag til Beslutning.
20

»Fællesudvalget beslutter at gjøre Mst. den Meddelelse, at efter det Standpunkt, hvorpaa Forhlgjerne befinde sig, synes en Overenskomst at kunne naaes, men at den er umulig under det nuværende Mstm.«

25 Øiensynligt vakte denne plumpe Affattelse i vor Kreds stor Tilfredsstillelse. Der blev strax stemt, 16 Nei, 14 Ja. Derpaa foretog vi Afstemning over de fra begge Sider stillede Udjævningsforslag. Da Frijs mod Sædvane lod hele Udvalget stemme, var der nogen Forvirring i Afstemningen, idet Adskillige af Venstre stemte for vort Forslag, og ikke alle 16 stemte imod de 14's, men Ingen var i Tvivl om, at de 16 stod imod de 14. Derpaa skulde vælges Ordfører. Frijs vilde — jeg havde udtalt mig i den Retning — lade vælge Ordførere i begge Thing af
30 det samlede Udvalgs Fleertal; men I. A. Hansen og Høgsbro gjorde Indsigelse; Hansen oplyste, at jeg selv som Formand i det første Fællesforfatningsudvalg efter Grl. 63 havde afgjort et da foreliggende lignende Spm.

derhen, at Folkethingets Medlemmer, som havde Fleertallet imod Udvalgsfleertallets Udjævningsforslag, imellem sig maatte have Ret til at vælge sin Ordfører. Da der herfor maa have foreligget Præcedentser, kunde den logisk-correcte Opfattelse af Udvalgets Enhed ikke længere fastholdes. Frijs optog ikke en Henstilling om at vælge 4 Ordførere, to for Fleertallet, valgte af dette, og to af Mindretallets egen Midte, valgte ved dette selv. Altsaa Ploug—Berg, der nu i Forening skulle affatte Udkastet. Ploug havde gjort et Udkast, der fortrinsviis holdt sig til Landstingets constitutionelle Ret; jeg fik ham til at udelade dette, da Folkethingets Mindretalsmedlemmer ikke kunne begeistre sig herfor, og i Stedet for lade det Hele i faa Ord dreie sig om det afgjørende Vidnesbyrd, Bergs Forslag til en Udvalgsbeslutning. Herpaa gik han villigt ind. Venstre har endnu ei endelig formuleret sine Udjævningsforslag.

DEN 27. MARTS. Da vi samledes til Formiddagsmødet, forelaae vor korte Motivering trykt. Berg var ikke naaet saavidt. Han oplæste Udkastet til Svaret; Theaterforslaget var øiensynligt endnu ikke udarbejdet.

Det oplæste Udkast til Mindretallets Udtalelse fremkaldte Overveielse, om vi skulde gjøre noget Tillæg. Herfor viste sig adskillig Tilbøielighed (V. Petersen, Hall, Dinesen.) Ikkun Scavenius følte, at 1875 var til Hinder for. Jeg foreslog da Ploug—Dinesen—Hall at gjøre Forsøget. Jeg blev tilforordnet. Meget snart gik det op for Dinesen, at han ikke kunde skrive noget Tillæg uden at komme ind paa ubehagelige Erindringer fra 1875. Han opgav det, og dermed var Forsøget i det Hele opgivet. Naturligviis er der en Forskjel; hele Mellempartiet havde opgivet Ministeriet, inden det kom til Fællesudvalg i 1875. Det lader sig imidlertid ikke overhovedet paastaae, at man ikke skulde være berettiget til at tage politisk Hensyn ved Behlgen af en Finantslov. En anden Sag er, naar og hvorvidt man vil gjøre det. Flere vilde gjøre det i 1875, end nu i 1877. Det bebreides os, at vi

holde vor Haand over Ministeriet Estrup—Fischer. Men man behøver ikke at være dets blinde Beundrer, fordi man ikke vil sparke til det i Selskab med Berg & Co.

Om Formiddagen talte jeg med Liebe, om det dog
 5 ikke var rigtigt at tage Fællesudvalgets Indstillinger til Forhlg. paa Løverdag. Liebe var ikke uvillig, skjøndt det var svært at holde paa Medlemmerne. Nellemann udtalte sig i samme Retning som jeg. Iøvrigt fortalte Liebe, at Zytphen-Adler, der var ude af sig selv over
 10 Venstres Plumshed ved Forslaget i Mandags, gjentagne Gange havde udbrudt: »Det er nogle Oxer! det er Oxer!!« *

I Aftenmødet Kl. 7^{1/2} fremkom Venstres nu væsentligt forandrede Udtalelse. Vi gik ind i Formandsværelset
 15 og vedtog et lille Tillæg. Vi forbeholdt os efter Omstændighederne at nægte Mindretallet en Replik, for at Sagen kunde faae en Ende. Sagen blev dog ikke stillet paa Spidsen, idet vi vilde vente til vi imorgen saae Tillæget; imidlertid enedes vi om at sende det foreløbige
 20 Udkast til Estrup, med simpel Forespørgsel om Samraad ønskedes. Det var endnu ikke ganske klart, hvilke Forsvarsbevillinger Venstre vilde indrømme. Paa de andre Ministeriers mindre Spm. vil man vistnok slet Intet indrømme. Dog skiller man Embedsmandsløntil-
 25 læget fra Skolelærertillæget.

DEN 28. MARTS. Tietgen har nu gennemgaaet to Generalforsamlinger, hvor intet Udbytte blev givet. (Tuborg Fabriker og Byggeselskabet) uden at dette fremkaldte nogen alvorlig Uvillie. I den burmeister—wainske Fabrik
 30 var Udbyttet antageligt. Tilbage staaer det ubehagelige Privatbanksmøde, til hvilket man forhaabentlig vil berede sig ved stor Afskrivning.

Ved Sammenkomsten Kl. 10 meddelte Frijs Estrups

* Han haver naturligviis ikke Dette af sig selv; det
 35 kommer vistnok fra Krabbe.

Svar. Han ønskede intet Samraad, og erklærede at kunne gaa ind paa Fleertallets Indstillinger.

Derpaa meddelte Berg det Tillæg, han havde forbeholdt Mindretallet.

Jeg havde bedt Scavenius slaae Accorden an. Med ham var jeg enig i, at vi ikke behøvede yderligere Svar. Jeg fik det Indfald at henstille, om vi ikke til Slutningen skulde optage Frijs's Forespørgsel til Estrup om Samraad, og dennes Svar. Dette billigedes fra alle Sider, og saaledes endte vi i bedre Forstaaelse, end man skulde have ventet.

Fleertallet var ret vel tilfreds med sig selv; jeg ved ikke om det Samme gjaldt om Mindretallet; jeg troer, at Fleertallet i alt Fald havde bedre Grund dertil end Mindretallet.

Betænkningen blev ikke færdigt trykt til den sædvanlige Mødetid, og der yntedes endog om, at den først kunde blive omdelt næste Morgen. Da der alligevel blev den foreskrevne Tidsfrist (2×24 Timer) til Løverdag, holdt Liebe sig tapper, og satte Sagen til Forhlg paa Løverdag. Estrup havde (skjøndt Nellemann i min Nær- værelse havde udtalt sig herfor) vistnok i Grunden Adskilligt herimod, men erklærede til Liebe, at han holdt sig udenfor dette Spm., ligesom han havde afvist Krabbes Tilskyndelse til at støtte Folkethingets Begjæring om Sagens Foretagelse først i Folkethinget. I denne Retning havde Krabbe stærkt bearbejdet Liebe; denne afsløg endog Lodkastning, da dette Middel ikke uden Nødvendighed burde bruges; her kunde jo hvert Thing gaae sin egen Vei; hver Formand burde da gjøre hvad han ansaae for hensigtsmæssigt.

Om Aftenen omdeltes Betænkningen og Krabbe berammede Forhl. til Lørdag Formiddag Kl. 10.

Idag skal i London holdes et Ministerraad i det russisk-tyrkiske Spm. Ubegribeligt nok pønser Fonnesbech (Toby) paa atter at frelse Fædrelandet; men deraf bliver der Intet.

Til Rigsretssuppleanter vælges Mourier—Petersen, Oxen-

bøll og Brasch. Igaar hørte jeg, at man tænker paa Nielsen, Kayser og Grev Moltke. Tilfældigviis siger Hall mig, da han hørte tale om Kayser, at denne vilde føle sig noget bunden ved stærke Udtalelser som Ordfører i
 5 Vridsløselille-overskridelsessagen. Jeg forestillede derfor Ploug, at det var en egen Sag at tvinge Kayser, der selv nødigt vilde det, ind i Dommerstillingen; Nielsen vilde og nødigt, og det var dog synderligt at foretrække et aldeles nyt Medlem (Moltke) for et gammelt Medlem,
 10 som f. Ex. Mourier-Petersen. Imod Forventning blev der taget Hensyn til disse mine Bemærkninger.

DEN 29. MARTS. Jeg faaer Storthingsconstitutions-comiteens Indstilling i Statsraadssagen. Aschehoug har S. 28 Sp. 2 tilladt sig den ucorrecte Bemærkning, at det ofte
 15 har hændt i Danmark, at *Ministeriet* har *maattet* vige for et uforsonligt Folkething. Dette er alfor meget sagt, hvilket jeg vil paavise ham, saasntart jeg dertil faaer Tid.

DEN 31. MARTS. Efter den af Liebe tagne Bestemmelse og Krabbes Paafund skulde Fællesudvalgets Indstillinger
 20 forhandles i begge Thing idag saaledes, at Folkethingets Prioritet i Finantsl. fik sit Udtryk derved, at Folkethinget begyndte Kl. 10. Krabbe havde ikke talt forud med Estrup herom, og der skulde være Statsraad. I den Anledning begjærede Estrup Udsættelse, til Statsraadet var
 25 endt. Derpaa gik Krabbe ind. Klokkeringning skulde forkynde Ministeriets Ankomst og Forhlgnes Begyndelse. Man samles omtr. Kl. 12³/₄. Da anmeldes tre Talere (Berg, Scavenius og Scharling); men samtidigt meddeles, at der er forlangt Afslutning. Estrup forlanger gjentagne
 30 Gange Ordet, men Krabbe sætter Afslutningsbegjæringen under Afstemning. Og man slutter af, inden man har begyndt. Afslutning kan begjæres og vedtages, naar Forhlgnerne trække i Langdrag; men Krabbe's Fremgangsmaade er ligefrem forretningsordensstridig.
 35 Estrup var øiensynligt i Landstinget irriteret, og troede vistnok, at Krabbe's Feil laa deri, at han selv var

bleven afskaaret fra at tale. Det er et Taktspm., om Krabbe ikke skulde skaffet Ministeren Ordet; men Hovedsagen er, at det hele Forslag skulde have været afvist som ulovligt.

I Landstinget talte Estrup meget skarpt, Ussing correct. N. Rasmussen roste sig af, at Landstingsmedlemmerne i Mindretallet havde formaaet de Andre til dog at stille nogle Udjævningsforslag. »Til sidst maatte dog Fornuft og Maadehold seire.« Ploug: »Hvorfor ei strax? Hvad nu?«

Nellemann opkastede det Spm. om Regjeringen burde fastholde sin Plan med Finantsforsl. No. 2 trods Folkethingets exempelløse Adfærd.

Hall ansaae dette meget tvivlsomt, da Folkethinget vistnok vilde forhandle den nye Lov — i andet Fald var Sagen jo let — men det vilde forkorte Fristen, forandre Indholdet, trække Sagen ud, maaske forlænge Fællesudvalg o. s. v. Med Føie svarede Nellemann hertil, at det jo Alt var betænkt forud. Derimod havde han Intet at svare til følgende Betragtning: Vil ikke Ministeriets Actier synke dybt ved at forelægge en Finantsl. No. 2 med de overordentlige Forsvarsbev., som hele Rigsdagen har billiget, og hvis dette forkastes, udstede en provisorisk Finantslov, hvori disse Bevillinger saunes? Vil det ikke være langt naturligere at benytte de to aldeles uventede heldige Omstændigheder i Folkethingets exempelløse Adfærd igaar og begge Things samstemmende Voteringer paa Forsvarsbevillingernes Omraade? Vil ikke den Regjering, som overhovedet kan paatage sig Ansvar for overordentlige Nødhjælpsforanstaltninger, staae sikrest ved at holde sig til Fællesudbyttet?

Vistnok kan man ikke med Ussing sige, at en endelig Lov kan udstedes paa Grundlag af det vundne, fra begge Sider vedtagne Resultat. Men dette synes dog at være et ret forsvarligt Grundlag for den foreløbige Lov.

Liebe fortalte mig, at det var efter Estrups bestemte Ønske, at han fortsatte Afstemningen, uagtet Mindretallets i Folkethinget vedtagne Forslag var forkastet. Han

paastod, at han tidligere under lige Vilkaar havde afbrudt. Han troede, jeg vilde kritisere hans Færd idag, men dertil finder jeg dog ingen Grund; snarere vilde jeg finde hans tidligere Fremgangsmaade urigtig.

5 DEN 1. APRIL. Søndag.

1) *Dinesen*: Folkets Avis.

2) *E. Bøgh—Carstensen* (som for Tiden til sin Ulykke fører Bille til Vidnesbyrd imod »Punch«) Dagens Nyheder.

3) *Al. Thorsøe* nævnes som Red. af Dagstelegr.

10 Planen til Frederiksborg's Uddannelse i Retning af Versailles er færdigt billiget. Tre store Christian den IV^{des} Billeder bestilte hos Bloch. Men Griffenfeldt!

Indbydelsen til Juel-Monumentet udstedes en af Dage. Vaupell sender mig Rye—Bülow.

15 Estrup søger Broch idag i Anledning af Haffner's Lovforslag. Nu kommer det frem, at Haffner d. 24de Marts havde søgt Estrup i Anledning af de omløbende Rygter, at H. vilde gaae med Venstre; det vilde han ikke; han vilde holde ud i Krisen med sine Colleger. Efter Estrups
20 Forsikring til Broch talte Haffner ikke den Dag om at han ikke siden vilde gaae paa Grund af Militærstraffeloven. Da der jo hidtil var regnet paa 14 Dage til Arbeidet, kunde Betænkning have været afgivet. H. havde endog regnet paa Afstemning — men nu ansaae Estrup
25 det rigtignok for meget tvivlsomt, om der ei sluttedes paa Onsdag. Kan Betænkning gives?

DEN 2. APRIL. Meldahl anbefaler *Freund* til en Understøttelse til Studier af den svenske Stats-Historie. Om Stockholms Slot grupperes den svenske Kunsts Udvik-
30 ling, ligesom den danske om Akademiet. Freund, der har fuldendt sin Faders Biographie, vil snart gjøre en Udflugt til Holland, og til Vinter gaae til Italien.

Ministeriet helder mere og mere til den Anskuelse, at Finantsf. No. 2 ikke bør forelægges, men at den fore-
35 løbige Finantsl. maa optage Alt, hvorom begge Thing vare enige. Dette Grundlag for den foreløbige Finantsl. kan let spildes, hvis der bliver ny Forhlg. med Rigsda-

gen; thi Folkethinget vil vistnok nu nedsætte de givne Bevillinger.

DEN 3. APRIL. Ministeriet bestemmer sig til Rigsdagens Slutning i Morgen. Kongen havde ikke fundet i Krabbe's og Thingets Afslutning nogen sær Grund til at afbryde 5 videre Forhlg; men han gjorde dog ingen Vanskeligheder.

Kronprindsen var glad over Msts. Beslutning.

Haffner har forløbet sig ved til Broch i Kiærs Nærværelse at sige, at det, han interesserede sig for, var en 10 Afstemning, *for Eftermandens Skyld*, da han selv under ingen Omstændigheder vilde møde næste Rigsdag.

DEN 4. APRIL. *Rigsdagen sluttes*, visseligt til det forenede Venstres Overraskelse.

Nellemann siger, at Regj. paa den foreløbige Finants- 15 lov optager *de af begge Thing voterede overord*. Forsvarsbevillinger. De Anskuelser, jeg udviklede, ere alt-saa trængt igjennem.

Haffner udtalte til Brock i Estrups Nærværelse, at det Eneste, han brød sig om, var Afstemning. Derefter 20 sagde Estrup til Brock,* at der ingen Grund var til at gjøre det Kunststykke at skrive Betænkningen i Morgen. Den kunde nemlig være anmeldt idag, og efterleveres. (Skjødnt flere Medlemmer af Udvalget vare borte.)

Haffner har ei blot overfaldet Magius, men bebrei- 25 dede og Liebe, at Landstinget havde slaaet ham ihjel.

DEN 5. APRIL. Det har (efter Nellemann) ikke været let at faae Haffner til at overtage Medansvaret for de overordentlige Forsvarsbevillinger. Han vil gaae strax efter den foreløbige Bevillingslovs Udstedelse, idet han 30 kjørte sig fast under Militærstraffeloven. Han kan ikke lade den ligge; og han kan ei heller forelægge den, uden

* Brock har heelt igjennem rettet sig efter Estrups Ønske. Oprindeligt fremkom den Anmodning ikke at fremme Udvalgets Forhlg. for stærkt — man vilde 35 undgaae Behlg. i Landstinget selv.

forinden at have indhentet Jurisdiktionschefernes Erklæring, og det vil han ikke.

Men han erkjender, at han først maa være medansvarlig for den nærmeste Beslutning. Han opgav sin
 5 Indsigelse mod Antagelsen af de samstemmende Bevil-
 lingsbeslutninger som Grundlag for den foreløbige Lov,
 da Nellesmann foreholdt ham, at man kun ved dette
 Grundlag undgik en uendelig Række Stridigheder med
 Statsrevisorerne om, hvad der hørte til de »nødvendige
 10 løbende Udgifter.«

Det er iøvrigt en ubegribelig Blindhed af Venstre, at
 de gjorde sig skyldige i den Brutalitet at nægte al For-
 handling og derved befriede Estrup for alle de Vanske-
 ligheder, som vilde have været forbundne med Fore-
 15 læggelsen og Behlgen af en Finantslov No. 2. Nellesmann
 har erkjendt (i Samtale med Klein), at Ministeriet me-
 get vanskeligt kunde have unddraget sig Forhandling,
 hvis Folkethinget havde ladet Sagen gaae til 2^{den} Behlg.
 og der stillet enten Realitetsforslag, sigtende til Foran-
 20 dring af Bevillingssummerne, eller indskrænket Varig-
 heden til tre eller fire Maaneder f. Ex. saa at en ny
 Rigsdagssamling vilde have været nødvendig inden Ok-
 tober.

Det Forenede holder Raadslagning om, hvad der skal
 25 gjøres under den uventede Situation.

DEN 6. APRIL. Det forenede Venstres Manifest udstedes.

Clausen begraves. Ogsaa her talte Prof. theol. Madsen
 ret karakteristisk ligesom ved Hauchs Jordefærd; iøvrigt
 Sønnen. *Clausens Erindringer* udgives strax.

30 Naar nu Hermansen gaaer af, bliver H. Schg. sum-
 mus theologus. Det er Følgen af, at man ikke itide sør-
 gede for Fornyelse i Facultetet.

Da Estrup ikke vilde lade de tre private Banker be-
 holde de 500,000 Kr., hver havde, efter 1ste April, uden
 35 imod 4 pc. for en Maaned, tilbagebetalte *Privat-* og *Han-*
delsb. Beløbet.

Kun *Landmandsbanken* beholdt sit Beløb.

DEN 7. APRIL. Venstremødet i Ringsted var hemmeligt; som det synes noget forhastet gennem Zahle, der vilde have en 2,000 Bønder til Kongen for at bede ham ikke udstede en foreløbig Finanstlov. I. A. Hansen var udsendt for at hindre det. Dog foranstaltedes et nyt ⁵ Møde i Middelfart*

I Bestyrelsesmøde i Thorv. Museum enes vi om at bede Communalbest. om 3,000 Kr. Tilskud for 1877 (og Dækning af Underskudet 1876), antydende, at vi ellers nødes til at indføre Betalingsdage (et mindre Onde end ¹⁰ Control fra Communalbestyrelsens Side.)

Nellemann har vist mig det foreløbige Udkast til den forel. Indtægts- og Udgiftsbev. Jeg henstillede til ham, om det ikke udtrykkeligt burde siges, hvad der er *forudsat*, at der *igjennem hvert Mstm.* vil udkomme en ¹⁵ Kundgjørelse om de af begge Thingene bevilgede Udgifter; samt om det ei muligt vilde være nyttigt at forme den lille Lov som en Forlængelse af 15-Dages-Loven, med det nødvendige Tillæg om Fællesbeslutningernes Udbytte. Kun maatte man da opgive den paatænkte ²⁰ Bortkastelse af »foreløbig Fastholdelse«, hvorpaa navnlig Fischer troer, at der ligger Magt, men hvilken kunde N—n rigtignok ikke forklare. Enten kommer der nemlig en endelig Finantslov eller der kommer ingen. I sidste Tilfælde savnes jo dog en Stadfæstelse; i første ²⁵ maa jo fornuftigviis den nye Lov faae tilbagevirkende Kraft; man vil jo ikke her kunne foretage nogen Nedsættelse imod Regjeringen og Landstinget.

Iøvrigt forelæste N. mig det første Udkast til Mns. Indstilling om den foreløbige Lovs Udstedelse, en Ind- ³⁰ stilling, der agtes offentliggjort.

DEN 8. APRIL. Kongen udtalte sig idag til Mourier (uden at denne dertil havde givet nogen virkelig Anledning) om den Vej, han vilde gaae: nemlig den af »det fortræffelige Mstm.« tilraadete og af Landstinget anviste. ³⁵

* 21. April.

Det lader til, at man vil holde Kongen i godt Humour ved Vaabenbrødre-Demonstrationer og forskellige Adresser til Ministeriet. Mon Contra-Adresserne heelt udeblive?

- 5 I Aften overfaldt Haffner da i sit blinde Forfængelighedslune Rosenørn-Teilmann, som Medlem af Landsthingsudvalget, der havde fældet ham. Rosenørn blev ham ikke Svar skyldig.

DEN 10. APRIL. Bh. Bülau har til Quaade antydnet de
10 Ubehageligheder, Krügers Forespørgsel vil tvinge ham til at sige den danske Regjering. Bh Bülau troer vistnok, at Krüger skydes frem herfra; men det er en stor Feiltagelse.

- Aarsmødet i Privatbanken. Broberg forsvarer Tietgen.
15 Nu afskrives saa stort et Tab, at hele Reservefonden er tabt. (Ifjor $\frac{1}{2}$, nu $1\frac{1}{2}$ Mill.)

DEN 11. APRIL. Anken imod Carlsen's *Docentstipendier* er, at de kun kunne nydes paa 2 > 3 Aar, og at kun de lønnede Stipendiater, ei som de Docenter, som ei nyde
20 Stipendium, faae Ret til at medregne deres Tjenestetid ved Overgang til Skoleansættelse. Svaret er, hvad det første Punkt angaaer, at der vil kunne sørges for de Dygtige ved personlige Professurer; i sidste Hsde. synes man at ville arbeide for en Forandring.

- 25 »*Opvækkelsen*« tilintetgjør det Haab, »den forvandlede Konges« Forfatter havde vakt hos Nogle. Nu nævnes som Forf. R. Schmidt, der og siges at bære Nag til Kpt. Jacobsen, der føres frem i Stykket.

DEN 12. APRIL. Idag holdes Statsraad til den foreløbige
30 Lovs Vedtagelse. Motiveringen meddeles alt idag i Berlingske Tidende.

DEN 13. APRIL. Efter Ravns Sigende har Haffner endnu i denne Sag talt med ham, som om hans Udtræden ikke var en given Sag. Der taltes om, hvor Lov-
35 forslaget igjen skulde forelægges. Naturligviis i Landsthinget. (R.) Ja, jeg indhenter ingen Betænkninger fra

Jurisdiktionscheferne. (H.) Det kunde jo tages paa forskjellig Maade.

Der gjættes iøvrigt paa en Deling af de to Ministerier (Estrup vil, hedder det, ikke have Scavenius) mellem Ravn og Oberst Kauffmann eller Ankjær. 5

DEN 14. APRIL. Hidtil holder Venstre sig meget stille. Jøhncke f. Ex. slaaer paa, at det vilde være klogt, hvis det holdt sig ganske stille til Oktbr. og saa ligesaa stille sagde Nei. Maaskee. Men saa kommer, selv om Regjeringen første Gang forelægger den foreløbige Lov *strax*,¹⁰ næste Gang den Opdagelse, at man kan vente to Maaneder med Forelæggelsen. Vil saa Venstre roligt vente til April 1879? Hvad vil den offentlige Mening sige til en saadan Standsning af Forfatningen? Skal vi virkelig paa den Maade efterligne baade Preussen og Østerrig?¹⁵

DEN 15. APRIL. J. A. Hansen udeblev atter fra Mødet i Mørkøv. Det paastaaes, at Grunden, hvorfor han standse i Roeskilde, er den, at han havde bragt i Erfaring, at det er paalagt Politimestrene at lade optegne, hvad der maatte siges af forbryderisk Natur, for at Undersøgelse *strax* kan blive indledet*.²⁰

Om Venstres Adresser imod Ministeriet høres aldeles Intet.

DEN 16. APRIL. Poulsen læser for mig Udkastet til Motiverne til Executionsafsnittet. 25

Quaade har flere Gange talt med Krüger, men kan jo ikke komme til Orde, naar han vil forestille Kr. det Uforsvarlige i Forespørgslens Fremme under de forhaandenværende Forhold.

Madvig har skrevet til Krüger for at holde ham tilbage; det paastaaes, at gamle M. og Bille ere de Eneste, som have lidt Indflydelse paa ham. 30

DEN 17. APRIL. Birkedal optræder i Høiesteret i den appelske Ordinationssag, væsentlig for at bevise Præ-

* Jfr. 18 April.

sternes gode Tro. Det lykkes ham mærkeligt nok at gjøre Indtryk paa de Fleste.

Haffner begynder at see saa smilende til sine Colleger, at disse frygte for, at han vil blive.

- 5 DEN 18. APRIL. Onsdag. Birkedal opnaaede virkelig en Nedsættelse af Mulkten, paa Grund af god Tro, for samtlige Præster.

Det slap da ud af Kongen idag (ved det sidste Onsdags-taffel), hvorledes han den 8de April havde været i Lige-vægt. Han var i høi Grad overrasket over den Maade, 15 hvorpaa det var gaaet, »det var dog et meget voveligt Skridt« o. s. v.

Ved Behandlingen af Lovforsl. om Skrifteiendomsret have begge Kamre forkastet den af Udvalget foreslaede Ændring om Forf.s Ret til at forbyde Oversættelser. 15 Man blev staaende ved Udkastets med dansk-norsk Ret stemmende Bestemmelse, ogsaa i 2^{det} Kammer, trods Hedin's Veltalenhed.

Paa Fredag skal Forsvarssagen komme til Behlg. i den svenske Rigsdag. Der stoles noget paa Splittelse i 20 Bondeleiren, idet der foreligger to Mindretalsforslag i Forsvarsudvalget, men naturligviis arbeide Landmands-partiets Ledere paa at samle hele Mandskabet. Idag udebliver *J. A. Hansen* fra det af Revisorerne begjærede Møde til Kasseeftersyn.

- 25 DEN 19. APRIL. Krügers Interpellation om Art. V. kom da for idag. Wachs, Hinschius, Windhorst (Meppen), Schröder, udtalte sig; endelig Bh. Bülau, der ganske stillede sig paa det samme Standpunkt, som Bismarck i sin Tid i 1867*.

30 * Det har frapperet Bh. Bülau, da Quaade viste ham sin Instrux, at gjøre gjældende, at Regjeringen aldeles ingen Magt [havde] over Krüger. Jeg troer det, sagde Bh. B., men jeg er den Eneste, der troer det her.

DEN 20. APRIL. Dagbl. har formodentlig faaet Nys om Haffners Lyst til at blive, idet det lader en Søofficer optræde imod de to Ministeriers Forening paa een Haand.

DEN 21. APRIL. Venstre-Møde i Middelfart*. Kirkesagen udsættes til 7. Jan. Anklageskriftet kom da frem, men ⁵ blev ikke omdelt. Hørups Paastand herom forkastedes af Retten (enstemmig).

DEN 22. APRIL. Man blev da heldigviis paa Mødet enig om i Stilhed at slutte sig til det til Underskrift fremlagte Adresseudkast; det var kun Folkethingsmæn- ¹⁰ dene fra Kbhvn. Klein, Hall samt Henrichsen, Jul. Thomsen**, Ploug og Topsøe, der vare tilstede. Brix og Topsøe havde jo været de Urolige; nu holdt man sig dog stille.

DEN 23. APRIL. *Th. Nielsen* udtaler sig for Nødvendig- ¹⁵ heden af at søge Overenskomsterne.

DEN 24. APRIL. Hvad vil der nu skee i Sverige? Vil de Geer—Weidenhjem og v. Otter gaae? Eller vil andet Kammer blive opløst? Eller vil man begjære yderligere Bevillinger paa Grundlag af den nuværende Be- ²⁰ væringslov?*** Fra flere Sider gjøres det gjældende, at Geers Taushed ved Løverdagsforhandlingens Slutning

* Paa Venstre-Mødet i Middelfart vedtoges Dannelsen af en hele Landet omfattende Grund-Lovs- og Vælgerforening. ²⁵

(Iøvrigt vedvarende stor Forvirring.)

Indbydelse til en kbhvnsk. Adresse til Kongen udgaaer fra adskillige Borgere, uden noget politisk bekjendt Navn.

Der var stævnet til et Møde af adskillige kbhvnke Rigsdagsmænd o. Fl. i Morgen. ³⁰

** Kayser kom ikke.

*** Grændsen er nemlig kun, at der ei indkaldes mere end første og anden Klasse, Vedtægt 13 N. 1860 og Fdg. 9. Fbr. 1861.

forbyder hans Afgang, da han ikke forud for Afstemningen stillede den i Udsigt. Weidenhjelm antages temmelig almindeligt at maatte gaae. I Virkeligheden er der jo heller Ingen, som ønsker at holde paa ham.

- 5 DEN 25. APRIL. Ed. Holm vil nu, da Pal. Müller har kastet sig over Ulfeldt—Griffenfeldt, tage fat paa Tiden efter 1720, saasnart han bliver færdig med Tillæget til Cantu 1848—1863 (hvilket han haaber at faae klaret alt i Aar).
- 10 L. Alm (og Hemming) er nu sat under Tiltale, hvilket forsaavidt er heldigt, som Nellemann havde faaet den Ide at tage fat paa ham, hvis han kom her. Rosenørn har iøvrigt talt med Kongen, om man skulde begjære Sags Anlæg mod Hedlund og Alm, men de havde været
- 15 enige om, at man ikke skulde forsøge, hvad Juryen vilde sige.

DEN 26. APRIL. Albertis Sparekasse frister i denne Tid den Skjæbne, at et betydeligt Beløb (det hedder mindst 1½ Mill.) opsiges der. Som Følge heraf m. v. opsiges

20 Alberti store Prioritetsbeløb (mindst 2 Mill.)

Ogsaa den *fynske Folkebank* (Larsen) er bleven noget mistænkt. At alle Sparekasserne ville have Penge i Nationalbanken er en Selvfølge; men Midlerne løbe op til 300 Mill.

- 25 DEN 27. APRIL. Oberst *Schiønning* død. Nu vil *Vaupell* naturligtvis se at naae sit Ønske om at komme til Kbhvn. Han har omtrent 1ste Bd. af Griffenfeldt færdig.

DEN 28. APRIL. Paa det nordiske Telegraphselskabs Aarsmøde lod Tietgen Hellmann alvorligt undgjælde,

30 fordi denne havde kaldt Actierne et Spillepapir. Men Tietgens Vanskeligheder vedvare. Etatsraad Koch overbringer Odense-Adressen til Kongen. Ogsaa Lunds Universitet anbefales nu af Stats-Utskottet til Bygningsbevilling. (450,000 Kr.) Carlson havde lagt Sagen ad acta

35 og syntes ikke om det private Initiativ.

DEN 29. APRIL. Berg raader i et stort Koldingmøde fra Skattenægtelse.

DEN 30. APRIL. Jeg talte idag med Freund om at berede sig til Studiet af svensk Kunsthistorie, naar han kommer hjem til Danmark næste Aar efter Hollands-udflugt og Reisen til Italien.

DEN 1. MAI. Pastor Holm har paa Prædikestolen sigtet Kongen for Edsbrud (tidl. Leutenant i 1864, sindsforvirret engang før.)

DEN 2. MAI. Nu udkommer Heuchs Artikler mod Brandes hos Hegel. G. Br. faaer dem tilsendt til Italien.

Worsaae er nu snart færdig med sine Betragtninger over nordisk Forhistorie (til lett. Tidsskr.). Det er blevet noget større end beregnet, men maa dog helst komme i Tidsskriftet. Hovedopgaven er at vise de forskjellige Alderes (Sten-, Bronze- o. s. v.). Universalitet, saa at de betegne ikke forskjellige Folk, men forskjellige Culturperioder.

Han vil derpaa udgive en sammenhængende Fremstilling af Resultaterne af de danske Oldtidsforskninger. Han synes saaledes virkelig at være kommet i de gamle Folder, uagtet han endnu engang imellem røber sin Uvillie mod dem, der fortrængte ham fra Ministeriet.

DEN 3. MAI. Hegel afviser E. Brandes »Skuespillere«. Løftet om at udgive var saa gammelt, at Hegel ikke ansaae sig bunden ligeoverfor Morgenblads-Kritikeren, da denne nu kom med Manuskriptet. Nogle Antydninger i denne Retning om den Forandring der var foregaaet siden E. Bs. kom med Westergaards Anbefaling, drev denne bort i Vrede.

Kong Oskar har havt den Krænkelser, at hans Plan med Giftermaal imellem Kronprindsen og den tydske Kronprindses Datter aldeles gik i Lyset, da denne nylig blev forlovet med Fyrsten af Meiningen, unægteligt et

noget fattigt Parti, hvorfor man vil søge at skaffe ham et thyringsk Storhertugdømme.

DEN 4. MAI. Aagesen er da indstillet fra Upsala til Doctoratet. Kong Oskar har besluttet sig til at nægte
5 Sanction paa Grund-Lovforslaget om Statsraadernes Deltagelse i Storthinget.

DEN 5. MAI. Madvig lovede mig at tage sig af Vedel's Bernstorff indtil 40 Ark pr. 45 Kr. (500 Ex.). Han vil i næste Halvaar søge Fritagelse for Forelæsninger og
10 mener, at han i det derpaa følgende Halvaar for Giertz's Skyld bør tage Afsked.

Da jeg talte idag med Madvig om Vedel's Bernstorff, viste det sig, at Madvig vilde ikke understøtte »Ligta-
lerne«, som Holm interesserede sig for. Jeg frygter for,
15 at der heraf kan opstaae Qvaklerie.

DEN 8. MAI. I. A. Hansen er for Tiden vistnok stærkt trykket af Frygt for Undersøgelse af Brandkassebeholdningen. Revisorerne have virkelig aldrig faaet Lov at see, hvorledes det hænger sammen dermed. Beløbet er
20 nok omtrent 40,000 Kr.

Nellemann troer, at Venstre til Efteraaret vil lade den foreløbige Lov ligge, og strax skride til Behlg. af Finansl. 1877/78, under hvilken der da fremdeles som hidtil skal lokkes og trues til Beslutninger tjenende til
25 Ministeriets Sprængning. Han venter atter Fællesudvalg omend noget hurtigere end i 76/77. Iøvrigt var han tilfreds med den Udsigt, der var til at man kunde undgaae provisoriske Love om Trykkefriheden og offentlige Forsamlinger, Noget — han ikke havde været uforbe-
30 redt paa.

DEN 9. MAI. Rosenørn-Lehn skulde, da han reiste hjem, bringe Monrad en Hilsen fra Kongen. Dette gav Anledning til en Correspondance. M. havde været meget utilfreds med Regjeringen; han erkjendte imidlertid, at

Stemningen i Kbhvn. og Kbstderne saa bestemt havde udtalt sig for Regjeringen, at den indtil videre vel kunde forsvare, hvad den havde gjort. Men hvis den ikke kunde vinde Stadfæstelse til Efteraaret — end ikke efter en Opløsning, saa maatte den træde af. Estrup havde snig- 5 myrdet det fonnesbechske Mstm.; dengang indførte man Parlamentarismen; nu havde man et parl. Mst., der gik paa eet Been, ligesaa meget som Bondevennerne (fsv. disse ikke gik paa 4) o. s. v.

Dette skal ikke gjøre Mst. tilbøieligere til at skaffe 10 ham en Plads i Landstinget, som han paastaar Kongen skriftlig har lovet ham.

DEN 10. MAI. Vedel finder det under sin Direktør-Værdighed at skrive til Carlsbergerfondens Styrelse; maaskee kan Madvig dog tale ham tilrette; men det vil jeg ei 15 blande mig i.

Nellemann siger mig, at den ene af Revisorerne i J. A. Hansens's Brandkasse har henvendt sig til Politiet. Revisorerne begynde at blive bange for det Ansvar, der kunde falde paa dem selv, fordi de ikke eftersaa Kassen. 20

DEN 14. MAI. Nu melder Cpt. Koefoed sig til Tjeneste for Alvor efter at han har endt Arbeidet med nye Udgave af Fortificationsbogen. Scharlings Arbeide hjælper ham noget.

Undersøgelsen imod *J. A. Hansen* og hans Søn be- 25 gynder.

DEN 15. MAI. Da J. A. Hansen endnu ei har forvundet sit Slagtilfælde, kan han ikke forhøres. Det hedder, at de andre Ledere søge at skaffe Pengene tilveie, for at han kan møde med Kassen i Orden. 30

DEN 16. MAI. Kong Salomon og Jørgen Hattemagers Gjenoptagelse udmærkede sig ved alle Jøders Udeblivelse.

DEN 17. MAI. J. A. Hansen afgiver den Erklæring, at han siden 1855, da han blev Formand, har forbrugt omtrent 50,000 Kr. af Brandkassens Midler. Han har selv forlangt at blive taget i Forhør; om han ikke har
5 kjendt Berg, Holstein o. As. Forsøg paa at klare Under-skudet, eller ikke troet paa Muligheden deraf, veed jeg ikke.

DEN 19. MAI. *G. Brandes's* Tilhold i Sverige var hos H. Wieselgren, v. Bergen og Finnerne.

10 DEN 20. MAI. *H. Hamilton* er nu bleven Sekretær i Akademiet. Han skal som saadan skrive Mindeskriftet om Rehnskiold. (Han er iøvrigt Dir. i Hypothekbanken og Ordf. i Gøtha-Kanalbolag.) Det ansaaes først tvivl-somt, om Hamiltons høie Stilling som Cantsler tillod
15 ham at overtage Sekretærposten; men man frygtede Carlson. Det er mærkeligt nok, hvorlidet denne er yndet — »kold, suur« det er, hvad der siges om ham; der klages over hans Forandringslyst. Universiteterne er meget misfornøiede med Adjunkturernes Afskaffelse.

20 DEN 21. MAI. J. A. Hansens Kasse-mangel i de to Instituter, han styrer, siges at gaae betydeligt op.

DEN 29. MAI. Fischer har for Tiden ingen Planer med Cl. Wilkens, men pønser paa *Falbe-Hansen* til Univer-sitetet.

25 Han havde — efter sin sædvanlige Skik — lovet Cl. Wilkens, at han skulde blive opført, som hh. [henhørende] til det rets- og statsvidenskabelige Facultet, inden han spurgte dette om dets Mening. Saaledes pleier han at give Løfter til dem, der komme til ham, uden at
30 kjende Noget til den sædvanlige Forretningsgang, Løf-ter, han da siden krymper sig ved at bryde.

DEN 30. MAI. *S. Müller* søger, støttet af Worsaae, der i ham seer sin Eftermand, Bidrag til en engelsk—fransk Reise ved den letterstedtske Stiftelse.

Fischer nægtede ham i sin Tid Ansættelse ved Musæet, uagtet der var Penge dertil. Han har heldigt bekjæmpet Linderschmidt.

DEN 31. MAI. *Ed. Holm* har nu fuldendt Revisionen af Cantú. (til 1848.) Han kan saaledes puste — men vil dog snart begynde paa Tillægsbindet 1848—1863, til hvis Forberedelse han i tre Halvaar har holdt Forelæsninger.

Idag udkom *H. N. Clausens* Optegnelser (til 1848), første Halvdel. Det er ganske den gamle Clausen, ikke genial, men karakterfast, skarpt seende saalangt han seer; Mønster paa en udholdende samvittighedsfuld Lærer; i sit private Liv lykkelig, fuld af Glæde over Musik og bildende Kunst, men uden Blik for det Grundede i Sigtelsen for Rationalisme.

DEN 1. JUNI. B. Bjørnson synes at troe, at han, hvis han vil, kommer til at overtage Kra. Theatret. Han har udtalt sig for i saa Fald at vinde Berner og Holm-Hansen. En besynderlig Vending fra hans Side. Men det er høist usandsynligt, at man tager ham nu. Den norske Regjering søger i sin Indstilling i Statsraadssagen at holde Fremtiden aaben.

DEN 3. JUNI. Det forenede Venstre har nu udstedt sit (kun paa Fortiden henvendte) Manifest, der dog ikke er underskrevet af Th. Nielsen.

DEN 5. JUNI. Alliancen mellem Venstre og Socialdemokraterne i Kbhvn. viste sig da strax idag ved Festen i Dyrehaven som de Sidstes afgjorte Seir.

DEN 8. JUNI. Kroman, hvis Disputats (om Sjælen) først tilbagevistes, fordi der intet Hensyn toges til R. Nielsens Lære, har nu leveret den ind igjen med et saa skarpt Indlæg imod R. Nielsen, at den er bleven uantagelig. Ventelig vil den nu — uden at R. N. tør modsætte sig det — blive antaget paa Vilkaar, at den føres tilbage til sin oprindelige Skikkelse.

DEN 9. JUNI. Man naaede da ikke idag længere end til at afslutte den kjedelige Dokumentoplæsning.

DEN 10. JUNI. Det lader til, at *Madvig* vil understøtte Sophus *Müller's* Andragende om Reiseunderstøttelse. Det
5 glæder mig, at han rimeligvis og vil tage sig af Heegaard's Arbeide om *Kant*.

Bachke erklærer det conservative Parti i Norge for aldeles opløst. Opløsningen hidrører deels fra Statholderstriden, *deels* fra det kgl. Forslag om de aarlige Storting.
10 thing.

DEN 11. JUNI. Brock forelæste mig Lund's Votum saaledes som denne senere har nedskrevet det. Det er affattet med megen Sikkerhed, Omsigt og Bestemthed. Det eneste Punkt, hvor han kunde have udtrykt sig freidigere, er m. Hs. til Umuligheden af at afkræve Tietgen
15 Cauteler imod Bedrageri eller Fallit.

DEN 13. JUNI. * Rigsretsdom i Marmorkirkesagen.

DEN 14. JUNI. Haffner har gjort et besynderligt Forsøg paa at faae en Militær-Tilforordnet ved Jernbanerne
20 (en gammel Tanke af Raasløff, som alt Estrup afviste for Statsbanernes Vedkde).

* Efterat Voteringen var begyndt i Morges Kl. 9, faldt omsider Dommen Kl. 5¹/₄ Efterm. Voteringen varede omtrent 5 Timer, til Domsgrundens Affattelse kaaredes
25 under Mouriers Forsæde: Lund, Buch og Mollerup—Ussing, Rosenørn, Liebe.

Landstingets Medlemmer vilde ikke i Almindelighed udtale, at enhver Statseiendom, som ikke var Domæne, kunde afhændes, hvor der ei var en særlig retlig Hindring. Men derved er man rigtignok kommet til at skrive
30 denne Deel af Dommen uden egentlig Begrundelse; thi det siges ikke, hvorpaa Competencen til at sælge Marmorkirkepladsen hviler, afseet fra Finantsloven; Bemyndigelsen er altsaa forudsat som utvivlsom.

DEN 15. JUNI. Fischer foranlediger Fdg. ^{15/6} 77 om Religionsunderv. i Skolens ældste Kl.*

En Giftcommission er nedsat (Schleisner Formand). Den vil sagtens under Schleisner tage sig god Tid.

DEN 19. JUNI. Berner vilde nu udtale sig om sit Forhold ved Theaterstyrelsen, navnlig og til Bygningsforetagendet, men er dog saa betænksom forinden at spørge mig, hvad jeg siger dertil**.

DEN 20. JUNI. Jeg foreholder Berner, at en saadan Udtalelse fra hans Side inden Rigsretssagens Afgjørelse maatte opfattes som et Angreb paa Hall, hvorved han vilde komme Hørup og Høgsbro til Hjælp, uden Hensyn til hans egen virkelige Mening.

DEN 26. JUNI. Regjeringen kommer sandsynligviis til samtidigt at udarbejde Skatteforslag; omend Indkomstsk. kan undværes for 1878/9, vil den ikke senere kunne forbigaaes, selv om nogen Toldforhøielse og nogen Arveafgiftspaalæg eller yderligere Stempelbeskatning indtræder. Forholdet mellem Helliesen og Rygh er jo mindre godt.

DEN 30. JUNI. *Yngvar Nielsen* har nu overtaget Udarbejdelsen af den Fremstilling af Norges Forhold, som Roll pleiede at give i Folkevennen. Han begynder med 1876, der nu er udkommet. Det er lykkedes N. at faae Adgang til *det bernadotteske Familiearkiv*. Men i det russiske Udenrigsministeriums Arkiv slipper han ikke ind for Tiden.

DEN 4. JULI. Bjørnson er nu saa omtrent paa Kant med Alle i Gausdalen undtagen med Heftye's Svigersøn Fr. Hansen. Han vil hellere end gjerne bort fra Lan-

* Kongen var paavirket ved Forestillinger om den Uvidenhed, hvori Børnene opvoxte, af Martensen og Meldahl. Fischer søgte at styrke sig ved at følge Kongens Vink.

** 20. Juni.

dets Herligheder, som han i sin Tid sværmede saa meget for, inden han lærte Bønderne at kjende paa nært Hold.

DEN 19. JULI. I Aar talte Aall aldeles ikke om at træde tilbage fra Statsraadsstillingen; øiensynligt har Stang
 5 Vanskelighed ved at finde nye Statsraadsemner. De ere vel i sig selv noget sjældne, men især i det nuværende System, der paa mange Steder mishager, skjøndt de Misfornøiede endnu saa temmelig tie. Det er Aldersherredømmet, der trykker Mange Yngre føleligst.

10 DEN 24. JULI. Sibbern har fastholdt sin antidanske Opfattelse af Statsraadsspømet, er hjertelig kjed af at sidde paa Klosteret, og vil vel altsaa igjen være Diplommat.

DEN 28. JULI. Nu er da Haffner afgaaet og afløst af
 15 Dreyer. Haffner anmeldte som et Lovforslag, der burde forelægges, Straffel. Dette modsatte Estrup sig. Haffner mente, at dersom Landstinget havde været ham imod, kunde han have bøiet sig og blevet, men nu maatte han gaae, da der ei engang forelaae en Betænkning mod
 20 ham, men han dog ikke maatte forelægge Forslaget igjen. Dreyer vil gjøre meget store Krav, naar Forholdene tilstede, at Forsvarssagen paany bringes frem; for Tiden lader det sig jo ikke gjøre.

DEN 6. AUGUST. Den kbhvske Grundlovsværnefor-
 25 enings Møde røber Mistillid til Venstre.

DEN 23. AUGUST. Den indre Tilstand i Rusland er og bliver præget af ufordøiede Modsætninger. Anderledes kan man ikke forstaae, at fornemme russiske Damer kunne hengive sig til nihilistiske Experimenter. De gifte
 30 sig proforma; deres Mand har forud forpligtet sig til at forsvinde, og derpaa kaste de sig ud i de besynderligste Eventyr f. Ex. i Bearbejdelsen af Vaskerpigerne o. s. v.

DEN 30. AUGUST. Althinget* sluttet. Skattereformen er gaaet igjennem.

DEN 4. SEPTEMBER. Klein bekræfter, at Nellesmann—Fischer have eller i alt Fald have havt stor Tendens til at Mst. skulde sætte sig selv under Anklage. Han 5 havde bestemt yttret sig derimod. Desværre tiltalte Tanken Mourier. Der var et Rygte om, at Fischer skulde tage Finansmst., og Nellesmann tillige Kirke- og Underviisningsmst.; maaskee kom Rygtet blot af, at begge havde sammen besøgt Estrup paa Skafføgaard. 10

DEN 5. SEPTEMBER. Scholander viser sig noget malcontent; han er gammel, bliver ikke brugt af Kong Oskar, og trækker sig tilbage. Men hans Begavelse har været eminent, og han kan være meget vindende. Mærkeligt nok udtaler han, at vor Skole havde store Mulig- 15 heder, hvor meget vi end manglede i Udførelse. Ogsaa Rosen var bleven overrasket ved at see vore Billeder.

DEN 6. SEPTEMBER. Forsell er øiensynligt fsv. gammelsvensk, som han er meget mistroisk og ængstelig mod Rusland. Alt af den Grund holder han sig til Tydsk- 20 land. Han er Frihandelsmand, og uden Forbindelse med hele den Slægt, der raadede 1848—1866 har han, skjøndt som Forfatter ikke blottet for ideelle Tendenser, stærkt inddrukket den nyere Tids Realisme. Personligt befinder han sig vel, og har derfor ingen Hast; man maa give 25 den almindelige svenske Opinion Tid til at tilegne sig de nye Anskuelser om almindelig Værnepligt. Hvor lang Tid tog det ikke, inden de Militære sluttede sig til denne nye Lære!

DEN 7. SEPTEMBER. G. Boissier og G. Paris hørte til de 30 interessanteste Fremmede, især den Første. Han erklæ-

* Althinget sluttet. Det er i det Hele gaaet godt. Jon Sigurdson bliver gammel, men faaer atter Understøttelse gjennem Kjøb af hans Bibliothek.

rede, at Tilstanden i Frankrig var i høi Grad sørgelig; han havde ikke Fortrøstning til nogen af Partierne. Han saae i høi Grad Faren fra Tydskland, om man end ei var kommen saavidt, at man vilde slaaes. Der næredes i Frankrig stor Bekymring for, at Belgien skulde kaste sig i Tydsklands Arme. Han sagde, at de herværende Belgiere paa Forespørgsel havde svaret: Hvad skulle vi gjøre.* Jeg fik ikke talt med Laveleye herom; Rivier føler sig som Schweitzer.**

10 DEN 8. SEPTEMBER. *Akerhjelm* har i den Grad Landjunkersprog, at det er mærkeligt, at han har kunnet tages til Finantsminister. Han vilde ikke vide af noget Hensyn til de skaanske Interesser; han paastod, at Carl Ifvarson i Vrede havde forladt Bondevennemødet; aabenbart vilde han fremfor Alt have en Eftergivelse af Grundskatterne; for Forsvarsvæsenet havde han ingen Interesse.

Nellemann vil ikke vide af, at der var tænkt paa Selvanklage.

20 DEN 11. SEPTEMBER. Grev Moltke (fra Paris) har efter Evne under sit Ophold her hidset imod Ikke-Godsierne i Ministeriet fra 1864.

DEN 12. SEPTEMBER. Vedel siger, at han med Bestemthed veed, at der efter Londonerconferencens Ophør fra engelsk Side blev telegrapheret til Napoleon, om han vilde være med til Krig mod Tydskland. Han undslog sig (efter fransk Beretning kun betingelsesviis, men England vilde ikke gaae ind paa Betingelsen; man kunde ikke tilstede en Uret (Frankrigs Udvidelse paa Tydsklds. Bekostning) for at undgaae en anden). Ogsaa til Rusland telegrapheredes d. v. s. til Keiseren ved Badet (Mohrenheim var tilstede); Rusland var villigt, hvis Frankrig vilde — »man vidste, at Frankrig ikke vilde«.

* Jfr. 21. Nov. 1877.

** Han lever jure Helvetico; reiste lige fra Upsala til en Lovcommission i Sveits om obligatorisk Ret.

DEN 13. SEPTEMBER. Hedlund skal (efter Warburg) i Berlin, hvor han blev meget feteret, som den, der i Slesvig havde talt Tydscklands Sag, med Bestemthed have foreholdt Tydsckerne Nødvendigheden af at opfylde Art. V.

5

DEN 14. SEPTEMBER. Annerstedt viser sig ret bitter i sin Opfattelse af Unionstiden. Han er vred paa Erslev og dem, der ville hæve Erik af Pommern. Med Føie undrer han sig over denne Opfattelse; det Naturlige var, at Danske bebreide Erik af Pommern, at denne ikke 10 bedre vidste at fortsætte Margrethes Gjerning. Han paa-staaer, at Forsell ikke er antiskandinavisk, men havde opfattet Stillingen tidligere, som der var Spm. om Danmarks Hegemonie; han er yderst mistænkelig mod Rusland; han stikker Intet under Stol. Med Nyblom og 15 Annerstedt har Forsell havt nøie Forbindelse; Forsell var tillige inde i det Æsthetiske; Annerstedt er (à la Malmström) aabenbart bange for al Æsthetik. Kronprindsen, hvis Lærer han har været og skal være, opfatter det slesvigske Spm. rigtigt; han er stærkt anti- 20 fransk (Moderens Indflydelse viser sig i *begge* Retninger).

DEN 15. SEPTEMBER. Det er et Spm., om Svenskerne ikke kunde bringes til at overtøye Tydsckerne om deres Uret eller dog til at faae dem til at tvivle om deres 25 Ret i Slesvig. Vanskeligheden er ikke saa meget, at de ikke skulde føle med os, som at denne Følelse ikke er varm nok.

DEN 20. SEPTEMBER. Der gaaer et Rygte om, at et større Antal Præster vil andrage paa Fischer's Fjernelse 30 (Prof. Nielsen); jeg tvivler.

Der samles Underskrifter paa en Adresse til G. Brandes i Anledning af hans Flytning til Berlin. G. Br. har omarbejdet første Bind af »Hovedstrømningerne«.

DEN 21. SEPTEMBER. L. Dinesen & Co. har i Frygt for den Svækkelse, som kunde flyde af nye Valg, udfundet, at den provisoriske Finantslov blev staaende, om end det Lovforslag, som skulde stadfæste eller afløse det, forkastedes. Heldigviis vil dog Nellemann Intet
 5 vide heraf; altsaa vel heller ikke Estrup. Hvad skulde det og hjælpe, naar man dog nødes til at erkjende, at det staaer i Folkethingets Magt at forkaste selve den provisoriske Bevillingslov 12. April 1877. Nogle (f. Ex.
 10 Ussing mærkeligt nok) synes at antage, at man kunde have udstedt Budgettet under en anden Form end den foreløbige Lov, saa ingen Stadfæstelse udkrævedes (altsaa en Slags Nødret); men det er nu i alt Fald ei skeet.

DEN 23. SEPTEMBER. Topsøe har øiensynligt været
 15 stærkt trykket af pessimistisk Modfaldenhed i Sommer. Den hele Udvikling er gaaet anderledes end han ventede; han frygter aabenbart Spring fra det ene Extrem til det andet. Det beroligede ham, at jeg kunde sige ham, at Nellemann igaar havde været enig med Rimestad—Goos
 20 og mig i, at Forkastelsen af Finantsforsl. 77/78 uden videre satte den foreløbige Finantsl. 12. April ud af Kraft.

DEN 24. SEPTEMBER. Rigsretssagen imod Hall—Worsaae begynder.

Jeg vilde ønske, Bille kunde formaaes til at bringe
 25 lidt Adspredelse ind i »Dagbl.« ved at behandle den indre svenske Politik.

DEN 25. SEPTEMBER. *Clausen* gjengiver i Skildringen 1848—1854 aldeles troe de hos ham dengang herskende Stemninger uden at senere Tidens Betragtninger have
 30 øvet nogensomhelst Indflydelse paa ham, undtagen fsv. angaaer Bispespmet. Han er bitter mod Hall og Monrad.

DEN 26. SEPTEMBER. Jeg konfererer med Deuntzer om *Familieretten*.

Pio forsvinder nok fra Chicago i Anledning af Gelefs
 35 Afsløringer, der have Sandhedens Præg.

DEN 28. SEPTEMBER. Jeg gennemgaaer med Poulsen Udkastet til min Udtalelse til Justitsmst. om Ledelsen af Procesms. Arbejder.

Idag ender Dokumentationen i Rigsretten.

Jeg taler med Nellesmann om Fuldendelsen af Dan- 5
marks statistiske Oversigt til Pariserudstillingen ved Falbe-
Hansen.

DEN 29. SEPTEMBER. Fischer vil forelægge et Skole-
lovforslag i Landstinget, Skeel i Folketh. et Forslag
om for Tiden at opgive Tunnel-forpligtelsen. Iøvrigt kun 10
de krigsministerielle Nødvendigheder. Saaledes lyder
Efterretningerne for Øieblikket. Det skulde dog undre
mig, om Jernbanelysterne kunne tæmmes.

35. BOG

1. OCTOBER 1877-31. MARTS 1878

FEMOGTREDIVTE BOG

Dagbogen indeholder paa 279 tæt beskrevne Sider
Optegnelser bl. a. om her udeladt udenrigspolitisk
Dagsnyt.

DEN 3. OCTOBER. Onsdag. *Hørup* fører Repliken til-
ende; Klubien tager sig Dupliken meget let. Stod han i
Høiesteret, var det jo ligegyldigt; men Folkethingsmæn-
dene, som vare Tilhørere, troede, at han ikke havde
Noget at sige til Svar, i det Mindste sagde de dette, og 5
det er ikke ganske umuligt, at de mente det.

DEN 4. OCTOBER. Torsdag. Dommen i Rigsretssagen
falder Kl. 7. Der stod atter 3 (*Zytphen-Adler* havde dog
udfundet, at Regjeringen havde havt Ret til at raade
over Reservefonden uden Rigsdagens Samtykke) mod 10
alle de andre. Lund gav det *sammenhængende* Billede
af hele Bygningshistorien, som Klubien ikke havde gjort
sig Uleilighed med, men han var noget ubehagelig ved
Omtalen af, at Hall Intet havde meddelt Rigsdagen i
Foraaret 1874; ogsaa *Liebe* skal have udtalt nogen 15
Kritik med Tilføiende, at der derfra var et langt Skridt
til Ansvar.

DEN 5. OCTOBER. *Liebe* bekræfter det fra Ministeriet
udkomne Rygte, at *Estrup* vil hævde den fortvivlede
Anskuelse, at den provisoriske Finantslov skulde ved- 20
blive at gjælde, omend Finantsfsl. 77/78 forkastes af
Folkethinget.

Dog vilde han nok ikke gaae saavidt, at kun begge
Thing skulde kunne forkaste selve den foreløbige Lov.

Idag er Finantsf. 77/78 til første Behlg. Den standses 25
og sendes i Udvalg efter *Bojsens* Anvisning. Denne Op-
træden fra *Venstres Side*, denne tause Holdning be-
kræfter det Rygte, at *Berg* ikke endnu* har kunnet faae

* Dette er afgjort. Han havde kun 8 med sig (deri-
blandt *Tauber*).

Partiet til at forene sig om hans Politik, ubetinget Forkastelse af Regjeringens Forslag baade for 77/78 og for 78/79, da man overhovedet ikke kunde forhandle med en grundlovbrydende Regjering.

- 5 DEN 6. OCTOBER. Lørdag. Klein — Rimestad komme endelig til Finantsl. udvalget, om end foreløbigt kun det Udvalg, der skal udgranske Mulighederne til at stadfæste Provisoriet uden at stadfæste det.

Ploug har forvildet sig til den Antagelse, at Forkastelsen af Finantsforsl. 77/78 ei skulde medføre den foreløbige Lovs Forkastelse (ligl. Dagens Nyheder og Dags-
10 telegraphen). Heldigviis kommer Nellesmann til mig idag i Thinget og bevidner, at ei blot han fastholder sin Anskuelse (jfr. 22. Sptbr.), men at Estrup har sluttet sig
15 til denne Anskuelse.

DEN 7. OCTOBER. Søndag. Det vrimler med Indsamlinger. Foruden de til a) *det røde Kors*, b) *de russiske Saarede*, vil man have Penge til *Clausen's Buste*, *Pal. Müllers Mindesten*, og *H. Hansens Jubilæum* o. s. v.

- 20 Bismarcks Stilling i Preussen og Tydskland er og bliver lige uklar. Heydebrand, der hader ham, er ikke langt fra at troe, at han ved sin Irritabilitet endelig vil gjøre sig umulig.

DEN 8. OCTOBER. Mandag. Idag overrakte jeg Kongen
25 Procescommissionens Arbejder. Han, (der telegraphisk lykønskede Hall efter Frifindelsen), havde frygtet, at det kunde lægges Hall til Last, at han ikke havde begjæret Tillægslov.

Jeg forklarede ham, at der vistnok ikke her kunde
30 lægges Hall noget til Last, da han havde villet det i Foraaret 1874, men det havde vist sig ugjærligt at gjøre et samlet Forslag. Kongen tænkte jo ikke paa, hvad Flere have anmærket, at der aldrig er begjæret kgl. Resolution paa Overskridelserne.

- 35 Det provisoriske Udvalg beslutter at spørge Mst. om

den prov. Finantsl. træder ud af Kraft ved Forkastelsen af Finantsforsl. 77/78.

DEN 9. OCTOBER. Tirsdag. Nu kan Berner ikke dye sig længere og vil udgive sit Theaterbygningssindlæg*

DEN 10. OCTOBER. Onsdag. I Finantsudv. for 78/79 5
rykkede Bille og Kock** ind.

Mst. har svaret correct paa Forespørgslen om den provisoriske Finantslovs Levedygtighed.

Det er utvivlsomt, at Fischers Skolelovsforslag er utilstrækkeligt forberedt; det er ikke gennemarbejdet, og 10
derfor fattes al Motivering i kraftig Form.

Fischers Skoleforslag har dog fsv. Inspektionen angaaer været sendt til Biskoppernes Erklæring. Jonquières formaaede ham dertil; men han fortryder det; thi de vare alle imod Forslaget, især Monrad og Martensen. 15

Den sidstes Betænkning gjemte Fischer endog i sin Skuffe.

DEN 11. OCTOBER. Torsdag. Dreyers Debut idag i Landstinget var meget uheldig, vistnok og i Realiteten (— Dagbl. gik stærkt frem imod ham idag), men utvivl- 20
somt i Formen. Maaskee kan Lovforslaget dog omdannes i en rimelig Retning.

DEN 13. OCTOBER. Lørdag. Den danneskjoldske Slægt er meget opbragt paa Estrup, fordi denne ved Henvi-
ning til Indfødsrettens Bestemmelser standsede afd. Grev 25
Danneskjolds østerrigske Enkes Udnævnelse til Overhofmesterinde hos Kronprindsessen. Siden kom Indsigelser af Rangfrygt fra Frøknerne Rosen og Reventlow. Nelle-
mann udfandt, at Grevinden, der ikke vilde have Løn,
kunde konstitueres. 30

Men nu vakles der.

* Senere Anm. Han opgav det dog.

** Jeg hører, at ogsaa denne Gang havde Dinesen meget fordringsfuldt forlangt, at man skulde vælge ham, for at de 8 Mellempartister kunde faae Scavenius—Aaberg. 35
Dette blev dog selv Hall for stivt.

Overenskomstforhandlingerne mellem Klein—Rimestad og Holstein—Bojsen strande. Meddelelse om Venstremødets Beslutning meddeles i Udv.s Aftenmøde.

DEN 14. OCTOBER. Søndag. Det er mærkeligt, at der
5 endnu ingen Udførsel begynder, altsaa er der heller ikke Vexler paa Udlandet. Der maa altsaa udføres Guld eller gjøres Laan i Udlandet. Sparekasserne have vel afdraget flere Mill. til Nationalbanken, men der bliver store Vanskeligheder til Terminen, da der ingen Penge
10 kommer ind. Landmændene lide under formindsket Smørafsætning i Engld.; der indføres amerikansk Smør og Forbruget paa Luxusart. Smør aftager imellem Arbejderne, der holde sig til Brød, Kjød og Smør.

DEN 15. OCTOBER. Mandag. Nationalbanken sætter nu
15 Discontoen op til 7 pc. Ved Hjælp af Samtale med Madsen og Thomsen kom jeg saavidt, at jeg kunde foreslaae Udvalget en Forespørgsel til Dreyer til Oplysning af Meningen med § 1.

I *Folkethinget* har Scavenius faaet nok af Hærlovs-
20 udvalget, saa General Thomsen slipper nu ind med Ravn, Tvermoes og Dinesen.

Nu har da Saaby faaet Andersens Statues Udførelse.

DEN 16. OCTOBER. Tirsdag. Nu er Nationalbanken bleven
25 enig om at begjære Tilladelse til Seddeludvidelse. Borgmester Hansen kom ingen Vegne med sine Indvendinger.

DEN 17. OCTOBER. Onsdag. Ploug vedbliver at phantasere om, at den provisoriske Finantsl. bør gjælde, indtil den afløses af ny Lov. Han kan have Ret i, at Spm. (der udtrykkes saaledes: Er Finantsl. April 77 forelagt
30 til Efterretning eller til Beslutning) ikke her er meget praktisk, idet de, der billige dens Udstedelse, i Tilfælde af dens Forkastelse ville billige dens fornyede Udstedelse No. 2; men Spm. har megen Betydning ved andre foreløbige Love; dersom det enkelte Thing her ikke kan
35 sætte disse ud af Kraft, bliver den foreløbige Lovgivningsmagt jo omtrent ligesaa god som den normale.

DEN 18. OCTOBER. Torsdag. Det er Bojsen—Holstein, der have forhandlet med Klein—Rimestad. Man har tænkt paa en midlertidig Bevillingslov »fra Dato«. Men man vilde fra Venstres Side kun bevilge de løbende Udgifter, ei de af Rigsdagen voterede Bevillinger, hvilke 5 henvistes til Tillægsbevillinger. Derpaa forsøgte, om man kunde enes om selve Finantsforslaget 77/78. I Onsdags vilde B. H. her fastholde Folkethingets Standpunkt m. Hs. til Kronborg Amtstue og de geistlige Midler; næste Morgen — altsaa ventelig efter Venstremøde — 10 meddeltes skriftlig, at det skyldtes en Forglemmelse, naar Theatret og Skolelærertillæg ei tillige var nævnt.

Jeg fik idag Dreyers Svar paa mit Brev 15. d. M. med Officersskolens Erklæring.

Konference mellem Klein, Rimestad og Estrup. 15

DEN 19. OCTOBER. Fredag. Udvalgsmøde i den lille Officersskolelov. Jeg tilstillede Dreyer vore foreløbige Forslag. Topsø giver Procescommissionsarbeidets Historie.

Under Udvalgsmødet kunde Kl. R. efter Ministerconferencens Udfald gjøre Forligstilbud. 20

DEN 20. OCTOBER. Lørdag. Efter langt Venstremøde har Berg seiret og Venstre vil intet Forlig have. Dette meddeltes i Udvalgsmødet i Aften. Formen for Forkastelse drøftes paa Mandag.

Nellemann gjennemarbejder og omskriver nu Ibsens 25 Procesarbeide.

Ingstad krymper sig ved at overtage Gjennemsynet af Deuntzers Familieret og henviser til Brandt. Jeg beder ham sørge for, at det skeer, enten ved ham selv eller en paalidelig anden Mand. 30

DEN 21. OCTOBER. Søndag. Procescomsværkerne ere nu omdelte, dels af mig, dels af Justitsmst. Det kan kun være Nellemann, der satte Topsø d. 19de Octbr. istand til at meddele Lovforslagenes Tilblivelseshistorie i store Træk, en Begunstigelse, der har forbitret Rivalerne i 35 høi Grad. »Dagens Nyheder« have intet Exemplar faaet

af N—n, der besørger Uddelingen til Indlandet, undtagen Rigsdagen og Bibliothekerne.

DEN 22. OCTOBER. Mandag. Igaar fik jeg af Rimestad
 5 sammenhængende Beretning om den tilsyneladende Ud-
 jævningsbestræbelses Gang — i Virkeligheden var det vel
 kun et Forsøg, som Bojsen, Holstein o. s. v. gjorde paa
 at vinde Nogle af Højre til Fællesoptræden imod Mini-
 steriet. Nogle, som Th. Nielsen og V. Holm, ønskede
 10 maaskee en Udjævning, selv om Ministeriet ikke i Øje-
 blikket fjernedes; men de havde dels ikke Mod til at
 bryde med de Andre, dels kunde de vel ikke engang
 selv bestemme sig til det Nødvendigste, der udkrævedes
 hertil. Vælgerne gaae for Tiden videre, end de Rigsdags-
 15 mænd, som komme herind. Under en eller anden Form
 vil man have den provisoriske Finantslov forkastet, om
 det saa kun er for et Syns Skyld, f. Ex. samtidigt med den
 nye Lovs Vedtagelse ved tredie Behlg. i Landstinget.
 Det ansees for et stort Offer, at man vilde stemme for
 20 de løbende Bevillinger.

8. October. Forespørgslen til Mst. besluttet.

Berg forudsatte som givet, at Forkastelsen af 77/78
 medførte den provisoriske Lovs Forkastelse (jvfr. 5 og
 8. Octbr.); han optræder med afgjort Afvisning af en-
 25 hver Forhandling med Ministeriet, men er i bestemt
 Mindretal.

Bojsen—Holstein—Krabbe ere i *Formen* langt mere
 villige til Forhandling.

Det allerede

30 9. October (Tirsdag) vedtagne, aldeles correct affattede
 Ministerie-Svar kom først frem Onsdag d. ¹⁰/₁₀. Der
 taltes noget om en midlertidig Bevilling paa løbende Ud-
 gifter fra Dato, til f. Ex.

31. December.

35 Hverken Begyndelses- eller Slutningsdagen vilde vel
 for Mst. være en afgjørende Indvending, men desto mere
 Indholdets Begrændsning til de løbende Udgifter.

Forhlgene i det store Udvalg standses, for at der

kunde finde Samtaler Sted mellem Klein—Rimestad og Bojsen—Holstein. Berg undslog sig, Høgsbro afventede Sagens Gang, og kom foreløbigt ikke.

I første Samtale mellem de 4 vilde Venstre samtidigt med den løbende Bevilling gaae ind paa, at det i Betænkningen eller af Ordføreren blev udtalt, at de andre af Rigsdagen i Foraaret voterede Bevillinger kunde ventes gjentagne ved Tillægsbevillingsl.; Bojsen yttrede, at Regjeringen ved nu at standse de begyndte Foretagender vilde paadrage sig et forøget Ansvar.

Om Aftenen, Tirsdag den 9., Kl. 8—11, *Scavenius—Rimestad hos Estrup*. Denne vilde ikke indlade sig paa nogensomhelst Deling af de løbende Udgifter og de af Rigsdagen bevilgede, paa den foreløbige Finantsl. optagne Udgifter. Klein talte noget herfor, men uden Virkning. Derimod var den sildige Begyndelsesdag (den nye Lovs Virksomhed), ikke uantagelig; Klein havde først anset den for umulig; Rimestad derimod ikke.

Nyt Underudvalgsmøde (vistnok Onsdag d. 10. Octbr.). Her tilbødes forskjellige Redactioner af K. R., saasom (med Tidsgrændse ^{31/12} 1877)

enten Bemyndigelse til at afholde Udgifterne, dog at de i Regjeringens Forslag 77/8 optagne Summer ei overskrides (herimod Estrup Intet)

eller de nødvendige løbende Udgifter, derunder indbefattet (eller *samt*) de Udgifter, der kræves til Fortsættelsen af begyndte eller forberedede Foretagender eller Foranstaltninger. (Estrups Holdning hertil noget tvivlsom.)

Men Alt afvist af Holstein—Bojsen; den midlertidige Bevillingslov var altsaa strandet.

Nu begyndte man at opkaste Spørgsmaal, om der da maaskee snarere kunde være Enighed om den endelige Finantslov 1877/8. De to Punkter, der fremhævedes, var Kronborg Amtsstue og Stiftsmidlerne. For at Thingenes Ligeberettigelse kunde opretholdes, mente H., at Folkethinget maatte seire paa et af Punkterne, Landstinget paa et andet, ligegyldigt, hvorledes man delte. Om de to andre Punkter taltes ikke.

Den næste Dag (*Torsdag* 11. Octbr.) viste det sig, at H. B. (ventelig ifølge et Paalæg fra Partiet) ogsaa bragte Theatret og Skolelærerbevillingen frem.

Ny Forhlg. i Underudvalget *Torsdag* Kl. 2 $\frac{1}{2}$.

5 Med Hensyn til *Theatret* kunde Intet indrømmes. Hvad *Kronborg Amtsstue* angaaer mente Klein, at man kunde holde sig til det Factiske, til det Beløb, der har vist sig tilstrækkeligt, men med Erklæring om, at hvis Mere behøvedes, kunde det fulde Beløb, Loven hjemler, anvendes.

10 Med Hensyn til Stiftsmidlerne kom Klein temmelig stærkt ind paa det Forslag, at der skulde tilføjes: det bliver ved Lov at bestemme, hvorledes de Præstekaldene fratagne Indtægter skulle anvendes.

15 Med Hensyn til Skolelærerne skulde et nyt Forslag søges redigeret, hvorved der opstilledes faste Regler, omend ikke de af Folkethinget vedtagne.

Klein gik maaskee vel stærkt paa; det Hele havde Udseende, at Forhandlingen førtes uden alt Hensyn til Ministeriet; men med dette blev dog stadig forhandlet, og Hall—Rimestad vare enige om, at Klein maatte søges holdt tilbage fra ethvert Forslag, som Ministeriet erklærede sig imod.

Om Aftenen (*Torsdag*) vare Klein—Rimestad hos Estrup.
 25 Klein forelagde Mulighederne. Med Hensyn til *Skolelærerspmet.* gik Alt glat. Estrup havde Intet imod en Bevilling af 300,000 Kr., og vilde ingen vilkaarlig Fordeling have, ei heller nogen umiddelbar Udtælling fra Statskassen til den enkelte Skolelærer. Det kunde let
 30 formuleres. Ivrigere blev Estrup ved *Kronborg Amtsstue*:
 »Hvorfor gjøre nogen Forandring? Jeg ydmyger mig ikke. Man opfører jo ikke de mulige Besparelser paa Finantsloven. Klein saae ingen Ydmygelse i det paa-tænkte Forslag, og mente, at en saadan Besparelse oftere
 35 var opført. Kl. blev 10 — Estrups sædvanlige Sengetid — Stemningen irriteret, da Forslaget om Stiftsmidlerne kom frem. Det vilde have den store Ulempe, at Ministeriet gik af; thi Fischer vilde ikke gaae ind derpaa, og

for Tiden var Ministeriet solidarisk. Rimestad indskjød den Bemærkning, at Ministeriets Tilslutning dannede en absolut Grændse for hans Indrømmelser.

Estrup vedblev: »Hvad faaer jeg for Eftergivenhed? Hvad vinder Rigsdagen?« Klein svarede temmelig alvorligt, at det vilde være en stor Seir over Folkethinget, hvis det blev nødt til at slaae ind paa normale Veie; et nyt Provisorium vilde medføre uberegnelige Ulemper; det vilde saare Manges Retsfølelse. Forunderligt nok slog Estrups Stemning pludseligt om, som ved en Trolddom. Han skulde undersøge, om man nogensinde havde opført Beparelser paa Finantsloven. Stiftmiddelsmp. vilde han bringe under Forhlg. i Ministermødet *Fredag Kl. 2. Kl.*—R. vare i Vaande under Indtrykket af, at Estrup Intet vilde indrømme. Hall mente, de maatte ligefrem henvise til Regjeringens Villie; Rstad. vilde hellere skaffe sig en Forkastelse fra Høireml. i Folkethinget. Svar ventedes skriftlig; Estrup—Nellemann søgte Klein, men traf ham ikke. De bragte da Scavenius Svaret: 1) Skolel. Ja; 2) Krbg. Ja; 3) Stiftsm. Ja, saaledes at Reglen: »Lovens Virksomhed begrændses til de Midler, hvorover der ei ved Kgl. Res. er raadet« (Kleins Affattelse), forstaaes ogsaa om fremtidige kgl. Res. Der bortfaldt altsaa kun alm. *kgl. Anordning*. *Fredag Aften* meddeltes Resultatet H. B. 1) Skolelærerspm. behagelig Overraskelse, 2) Theatret Intet. Ja, 3) Kronborg Ja, 4) Stiftsmidlerne. Ogsaa fremtidige kgl. Res.?

H., der tidligere havde indrømmet Provisoriets Forkastelse samtidigt med det nye Forslags Vedtagelse i Landsth. vilde nu have den samtidig med 2^{den} Behlg. i Folkethinget.

Næste Dag (*Lørdag* d. 13. Octbr.) Venstremøde Kl. 2,5. Om Aftenen meddeltes Tilbudets Forkastelse. Scavenius bragte glad Budskabet til Nellemann—Estrup.

Mandag 22. Octbr. Ved et Venstremøde idag falder Berg atter igjennem med sit Ordførerprogram: Forkastelse af Finansforslaget 77/78, fordi man ikke kan forhandle med et grundlovbrydende Mstm.

Holstein vælges i Aftenmødet til Ordfører; men man veed øjensynligt endnu ikke ret, hvorledes man vil tage fat paa Sagen. Berg vilde navnlig forkaste Finantsforsl. 77/78 og dermed det Hele; de andre ville forkaste den provisoriske Finantslov, men ikke Forsl. 77/78; dette havde
 5 Nogle tidligere meent skulde muliggjøres ved at lade dennes Forkastelse skee efter et Privatforslag*, undergivet to Behlger, som altsaa kunde adskilles efter Behag; vilde Ministeriet søge en midlertidig løbende Tillægsbev. eller
 10 gaae af, kunde der gives længere Frist; nu vilde man dog nok sende Betækningsudkastet og vente lidt; Rimestad henviste de Tvivlraadige til at søge Afgjørelse hos Krabbe, som dog blev den Bestemmende.**

Jeg confererede idag med Drejer, der viste sig rimelig.
 15 Han røbede stor Lyst til at disciplinere de skrivende Officerer (cfr. Bahnsons Artikel i Dagbl.)

DEN 23. OCTOBER. Tirsdag. Estrup, der reiste til Jylland i Lørdags, kom tilbage idag.

Det lille Militærudvalg blev enigt, saa Betænkningen
 20 kan afgives imorgen.

I Thriges historiske Aarbog, der nu er udk., har Pal. Müller meddelt nogle Betragtninger over Griffenfeldt. Han har udfundet, at Kongens Vrede skriver sig fra den
 25 Mistanke, at Griffenfeldt i Rendsborg 1675 holdt sin beskyttende Haand over Hertugen af Gottorp og Kielmann, som Kongen efter Slaget ved Fehrbellin heelt vilde have knust. Der er ikke et Ord om de Sammensvorne, om Kongens Pligt og Ansvar.

DEN 24. OCTOBER. Onsdag. I Udvalget foreslaaer Holstein efter Bojsen—Krabbe's vise Raad en *motiveret Dags-*

* Nogle ville gaae den Vei at indbringe et med den provisoriske Finantslov ligelydende Forslag og lade det forkaste.

** Forvirringen øgedes, da Klein mente, at de to Forslags Adskillelse kunde skee *under* den begyndte Forhls. 35 Fortsættelse; Rimestad først, naar den fortsatte 1ste Behlg. var sluttet.

orden, hvorved den nu først paa Dagsorden satte prov. Bevslov [Bevillingslov] (— den har ei tidligere formeligt været sat paa Dagsordenen—) forkastedes. Herimod protesterede Berg og Rimestad, den betragtedes nu engang som liggende i Udvalget, indsvøbt i Finantsl. 77/78. Denne Form 5
 frafaldtes da, idet Krabbe havde betinget denne Forms Anvendelse af Taushed fra Høires Side i saa Hsde.

DEN 25. OCTOBER. Torsdag. Nu er Kromans Disputats kommen. Heegaard—Madvig reddede ham da ud af det nielsenske Dilemma, der gjorde Disputatsen lige uan- 10
 tagelig, enten han angreb Nielsen eller lod det være.

Idag foreslaaer Holstein Lbg. i et nyt Udkast uden al nærmere Begrundelse, at

- 1) den prov. Bevsl. og Finantsf. 77/78 adskilles;
- 2) at den prov. Bevsl. forkastes, naar 1ste Behlg. er endt; 15
- 3) at Finantsforsl. 77/78 gaaer til anden Behlg.

Betækningsudkastet sendes til Regjeringen; den kan faae midlertidig Bev. til de løbende Udgifter, *hvis* den vil opløse, eller gaae af.

Berg—Tauber ere ikke tilfredse hermed, men ville 20
 foreslaae Forkastelse af Finantsf. 77/78 for at vise, at der ikke kan forhandles med Mst.

Torsdag 25. Octbr. (Forts.) Nu foruroliger — efter hvad Rimestad *siden* har fortalt mig* — Nellemann, Klein—Rstad—Scavenius ved at meddele, at Estrup finder over- 25
 veiende Betæneligheder ved at gaae den af R. antydede

Jeg hører senere, at Rimestad har havt den Ide (som Klein med Begjærighed slutter sig til), at Estrup umiddelbart efter den provisoriske Lovs Forkastelse skulde forelægge et midlertidigt Bevillingsforslag, med den Erklæ- 30
 ring, at hvis det ikke antages inden 24 Timer af Rigsdagen, vil Rigsdagen blive hjemsendt og en ny provisorisk Bevl. blive udstedt. Nellemann fandt, at denne Ide var ret tiltalende; man kunde kun regne med hele Dage. Nr. 1 gjaldt hele den første Dag, Nr. 2 hele den anden. 35

* 27 Octbr.

Vei; det vilde svække Regjeringen; og det var navnlig ugjærligt, da Udv. jo opfordrede Regjeringen til at foreslaae en midlertidig Bevsl.; det vilde man ikke; men saa kunde man jo ikke gjøre det siden; derimod opfordrede Nelle-
 5 mann Kl.—Rst. til at indbringe et andet Forslag. R. kunde ikke forstaae Svækkelsen, hvad man nu sagde Nei til, var jo noget ganske Andet (løbende Udg.) end det, man siden vilde foreslaae; et Forslag af Kl.—R. indbragt nu
 10 blive forkastet, efter al Sandsynlighed inden Udvalgets Indstilling kom til Afgjørelse.

DEN 26. OCTOBER. Fredag. Nellemann kom idag til mig og spurgte, hvad jeg mente om den Tanke (Klein—Rimestad—Scavenius), at Regjeringen umiddelbart efter
 15 den provisoriske Finantslovs Forkastelse — ligegyldigt under hvilken Form det skete — skulde forelægge et nyt Forslag til en midlertidig Bsl. (f. Ex. til ³¹/₁₂) med Tilkjendegivende, at hvis dette ikke vedtoges *uforandret* af den hele Rigsdag inden 24 Timer, vilde Rigsdagen
 20 blive udsat og en ny provisorisk Finantslov blive udstedt. Regjeringen vilde derved paa en slaaende Maade vælte Ansvarer for den nye provisoriske Finantslovs Udstedelse over paa Rigsdagen, naar denne ikke vilde vedtage den forelagte Lov. Estrup havde aabenbart ment,
 25 at dette vilde svække Regjeringens Anseelse. Derpaa troer jeg nu egentlig ikke, saafremt man kunde fastholde den uforandrede Vedtagelse — hvilket jo rigtignok altid bliver tvivlsomt — men en anden Sag er, om det hele Experiment, som jo meget ligner et Theatercoup, vilde
 30 nytte noget.

Efter nogen Overveielse svarer jeg, at det forekom mig, at Regjeringen, inden den gjorde et saadant Skridt, dog maatte have Udtalelser fra Forhandlingen for sig, der kunde give et Tilknytningspunkt. Dette tiltalte øiensynligt Nellemann. Vanskelighederne med kgl. Samtykke,
 35 som Estrup havde fremhævet, kunde jo sagtens overvindes ved et Besøg af Kongen i Kbhvn.

Kaysers fortæller mig, at Borgerrepræsentanterne i Anledning af L. N. Hvidt's 100-aarige Fødselsdag d. 27. Octbr. ville beslutte Oprettelsen af en Buste til hans Ære. (Henrichsen—Kaysers Forslag.)

DEN 27. OCTOBER. Lørdag. Rimestad melder sig som 5
Opfinder og varm Tilhænger af den Tanke, at Regje-
ringen øieblikkeligt efter Forkastelsen af Lov 12. April
skulde anmelde et nyt Forslag, med Tilkjendegivende, at
hvis det ikke inden 24 Timer er vedtaget af Rigsdagen,
vil denne blive hjemsendt og en ny foreløbig Bevillings- 10
lov blive udstedt. Han ansaae det ikke for umuligt, at
c. 25 Medlemmer kunde slutte sig til Høire; naar de
først havde opfyldt den Forpligtelse, de troede at have
paataget sig i Sommermøderne, nemlig at forkaste den
provisoriske Finantslov, vilde de betragte sig som frie. 15
Han var altsaa ikke tilfreds med det Svar, de havde
faaet, at Ministeriet nemlig ikke vilde fremsætte et saa-
dant Forslag, medmindre der under Folkethingsforhand-
lingerne fremkom saadanne Ytringer i denne Retning,
at de afgave et naturligt Tilknytningspunkt. Det er jo 20
lidet rimeligt, at dette vil skee. Oprindeligt havde Nelle-
mann været for Rimestads Tanke, men siden Estrups
Hjemkomst (i Tirsdags) blev han mere og mere om-
stemt. I Udvalgsrådet fremlægger Klein (som Ordfører
for de 4) sit Betænkningssudkast. Berg, Albertsen og 25
Tauber afgav særskilt Votum, sigtende til strax at for-
kaste Finantsforsl. 77/78; det er altsaa 8 imod 3 til
Venstre og 4 til Høire.

Udkastet tilsendes Ministeriet, da det indeholder en
Slags Opfordring til Mst. til at raade Bod paa de Ulem- 30
per, der ville opstaae ved Forkastelsen af den proviso-
riske Lov 12 April d. A.

Hvidts Buste vedtages enstemmigt. (Oprindeligt havde
man kun foreslaaet at opkalde et Parti i Parkanlægget
efter Hvidt — det var unægteligt fattigt.) 35

Broberg og Jacobsen tale idag til hans Ære hos Søn-
nen.

DEN 28. OCTOBER.

Jeg advarer idag Monrad* imod at udgive et Skrift imod Provisoriet, der bliver et Skrift imod Ministeriet, medmindre han *vilde* danne et nyt Ministerium og
 5 kunde gjøre dette uden at optage Nogen af *Venstre* (han maatte gjerne udelade alle Rigsdagens Ikke-Venstre).

Men hvad hjælper det? Han *vil* skrive.

Jeg foreslog Ed. Hvidt at udsætte som Prisopgave en Skildring af Kbhvn. 1807—1857, hvorigjennem Faderens
 10 Fortjeneste som Bankdirekteur og Borgerrepræsentant vilde komme til sin Ret; men vil han og hans Søskende give de dertil fornødne Penge? Jeg troer det. Det er kun tilsyneladende, at Landmandsbanken ved
 15 Salg af Fabrikken Lolland fik dækket den 1ste Prioritet; Sagen er, at den er gaaet over til Fab.k. Hoffmeyer som Bestyrer for et Interessentskab, der tilskyder omtr. 140,000 Kr. Landmandsbanken beholder sit Pant, og seer Fabriken fortsat.

DEN 29. OCTOBER. Mandag.

20 Grundlovsværneforeningen holder Møde. Formanden P. Bojsen (Gjedved) søgte at fjerne Rigsdagsmændenes Sky for en Overrigsdag.

DEN 30. OCTOBER. Tirsdag.

Udvalget, der idag fik Ministeriets D. D. daterede
 25 skarpt afvisende Svar, har gjort sin Betænkning færdig.

I Grund-Lovsværneforeningen bestemtes, at Bestyrelsen (11) skulde bestaae af Ikke-Rigsdagsmænd, der i politiske Hovedspm. maatte conferere med Venstres Bestyrelse.

30 *) Først senere (d. 4. Nov.) hører jeg, at Monrad i forrige Uge har tilskrevet Kongen, at han ikke kunde tie; Kongen troede, at M. kunde tilbageholdes ved et kgl. Ord, og skrev ham derfor til med Opfordring til at tie.

Under den Forhandling om Seddelmassens Udvidelse, som Scharling i Aften fremkaldte i national-økonomisk Forening, hævdede Falbe-Hansen, at en Udvidelse af Sedlerne maatte beskattes, naar de nuværende Funderingsregler skulde fraviges. Saavidt sees, kom Bestyrelsens virkelige Forslag aldeles ikke frem, nemlig at de 27 Mill., der kunne hvile paa Effecter (Ikke-Guld), kan udvides til 30 Mill., imod at den opsamlede Reservefond, 3 Mill., bindes, og altsaa paa en Maade lægges til Actiekapitalen (27 Mill.), der altsaa og steg til 30 Mill. Man erkjender Nødvendigheden af, at Banken efter det forventede Samtykkes Meddelelse, begynder Opsamlingen af et nyt Reservefond.

DEN 31. OCTOBER. Onsdag.

Monrad vil aldeles ikke høre Noget til Indvendinger eller Advarsel; han har dog nu anmeldt sin Hensigt for Kongen, ligesom tidligere for Fischer.

DEN 1. NOVEMBER. Torsdag.

Bjørnsens Magnhild er uklar, ufærdig (jfr. Petra.) Det er ret mærkeligt, hvorledes Tidsskrifterne efterhaanden af sig selv skandinaviseres. Nu er Touren kommen til *Fiskeri-Tidsskriftet*, og Scharling—Falbe-Hansen forhandle med Hensyn til *nationaløkonomisk Tidsskrift* derom med Arnberg og Palme.

Efter Skeel's Meddelelse til Hall paatænkes Rigsdagen Gjenindkaldelse efter Udsættelsen meget hurtigt for at hindre Røre.

Monrad svarer Kongen, at han ikke kan tie, om han end skulde miste sit Embede, ja Kongens Naade; han fælder Taarer ved Tanken om det gamle Dynasties mulige Fald. Denne Trudsel synes dog mere at irritere end at skræmme Kongen.

DEN 2. NOVEMBER. Fredag.

Meldahl har gjennem Jacobsenerne (Faderen 2000 Kr., Sønnen 3000 og Mst. 5000) skaffet Krohn 10,000 til Erhver-

velse af de slesvigske Afstøbninger, som Tydscklands Indflydelse har gjort det muligt at tage.

Fallesen forelæser mig Molbechs Klage og Udkastet til hans Erklæring. Denne gaaer ud fra den bernerske
 5 Praxis at betragte de norske Stykker som liggende udenfor Regulativets Kategorie (danske) »originale« Værker. Jeg indvender, at den Rettelse, hvorved de blive danske ligesaa godt *kan* foregaae, og i Grunden *bør* foregaae før Antagelsen, derfor bør Regulativets Anciennitetsbe-
 10 stemmelse indskrænkes til Originaler, der kunne opfylde det Vilkaar ikke at udgives i Trykken, før de have været nogle Gange opførte her.

Ved Statsraadet idag kom Kongen frem med, at han kunde ønske at sætte Ministeriet under Anklage. Estrup
 15 svarede, at Tiden var ikke dertil, saalænge Folkethinget ikke havde forkastet den foreløbige Bevslov.

DEN 3. NOVEMBER. Lørdag.

Krabbe forlanger $\frac{3}{4}$ til Udskillelse af Finantsf. og den forel. Bevsl.

20 Jeg skriver til Annerstedt om Nødvendigheden af ensartede Honorarer for de nordiske Forfattere uden Hensyn til, fra hvilket Land de ere, og fraraader Nedsættelse i Honoraret for de Ark, der gaae ud over det sædvanlige Maal; hellere maa man gjøre Meddelelsen lang-
 25 sommere.

Madvig fortalte mig i Fredags, hvorledes han i 1864 havde truet Bluhme.

Idag hører jeg, at jeg kom med min Advarsel til Monrad efter Kongen (29. og 30. Oktbr. og 1. Novbr.);
 30 jeg *hører tillige*, at Monrad i sit første Brev advarede Kongen imod Topsøe, fordi han stod i Correspondance med Bjørnstjerna! Da Nellemann hørte det, foer han strax til Topsøe (i Mandags eller Tirsdags). Denne tog det meget roligt og udfandt, at det hidrørte fra en For-
 35 vexling med Bjørnstjerne-Bjørnson.

Efter adskillige Besøg af Winther og Th. Nielsen hos den af en Byld hjemmевærende Klein søges denne idag

paa Rigsdagen af Holstein—Bojsen med Tilbud om en Bevillingslov.*

DEN 4. NOVEMBER. Søndag. Endnu inden Forhlglen i Folkethinget om den provisoriske Bevillingslov er begyndt, gjenoptages Samtalerne mellem Klein—^{Bojsen}/_{Holstein} om 5 en midlertidig Bevillingslov. Klein (med D. og Sc.) er villig til at indbringe sit i Betænkningen antydede Forslag; men herpaa vil Venstre ei gaae ind. Derimod tilbydes** de løbende Udgifter + de af *Folkethinget* bevilgede Udgifter (med Erklæring, at Regjeringen jo kan 10 lade være at bruge ei blot Zytphen-Adlers Bevilling, men og Bevillingen til Skolelærerne).*** Estrup, som af Nellemann tilbagekaldtes pr. Telegraph, erklærede Klein idag, at han ikke bag Landstingets Ryg vilde gaae ind paa et saadant Forslag; det vilde jo være meget van- 15 skeligt ikke at benytte Skolelærerbevillingen.† Der gives Adskillige, som troe, at Folkethinget, hvis Landstinget ændrer Skolelærerforslaget, tager den midlertidige Bevilling ved 4de Behlg. Andre see i det Hele kun Intrigue. 20

E. Hvidt gaaer ind paa min Opfordring.††

DEN 5. NOVEMBER. Mandag. *E. Hvidt* kom igaar og stillede 5000 Kr. til Raadighed efter Decbr. Termin; han ønskede ikke selv at være Medlem af Censurcomiteen, vilde ei heller have Ehlers, men foreslog Henrichsen 25

* 4. Novbr.

** Sammenkomst mellem Klein — Bojsen — Holstein
Lørdag.

Klein — a) Nellemann—Fischer s. D.

b) Rimestad s. D. 30

*** Ny Samtale mellem Kl.—B. H. s. D.

† Klein meddelte da B.—H., at han ikke kunde modtage Tilbudet.

†† 5. Novbr.

(med Broberg, Fenger, en Historiker og mig). Samtidigt understøtter han efter Opfordring af Zahle denne til et Arbeide med aldeles lignende Formaal.

Finantsforhandlingen i Folkethinget begynder.

- 5 I *Landsthingsmødet* kommer Nellemann til mig og berder mig fra Estrup at gjøre Centrum bekjendt med de Forhandlinger, Klein havde ført dels med Bojsen—Holstein, dels med Estrup—Nellemann. Jeg gjorde det øieblikkeligt, afholdende mig fra enhver Udtalelse om Realiteten, og
10 indbydende til en ny Sammenkomst i Morgen Kl. 11. Om Eftermiddagen bekræfter Nellemann, at Estrup henstiller til Landstinget *Etikettespm.*; han bryder sig ikke om Skolelærernes Skrig om Bevillingens Benyttelse. Liebe kommer og er meget skeptisk ligeoverfor Klein—
15 Nellemanns Ønske om Overenskomst.

DEN 6. NOVEMBER. Tirsdag. Sammenholder jeg Nellemanns Meddelelse igaar Formiddags og Kleins idag Morges, stiller Forhandlingens Gang sig saa:

- Th. Nielsen bragte Bojsen (med Holstein) frem til Samtale med Klein i Løverdags. De bød midlertidig Bevilling
20 efter Kleins Form, men saaledes, at Folkethingets Finantsforslag sættes istedetfor Regjeringsforslaget. Klein gaaer til Nellemann, denne finder Betænkeligheder, fordi Adskillelsen mellem de løbende Udgifter og andre Udgifter,
25 der vare bevilgede af begge Thingene, var opgivet; hvorledes stod det med Theatret? hvorledes med Skolelærerbevillingen! Klein mente, at der ingen Svig var fra B.—H.s Side m. Hs. til Theatret eller Kronborg Amtsstue, Skolelærerbevillingen behøvede man ikke at bruge.

- 30 N.—Kl. gik til Fischer og denne hævdede, at man i ethvert Tilfælde maatte adskille de løbende Udgifter og andre nødvendige Udgifter. Klein talte nu med Rimestad og samledes derpaa med Bojsen—Holstein.

- Paa Forespørgsel godkjendte disse Kleins Opfattelse
35 og tilbød et Forslag, stemmende med Kleins Anlæg, men saaledes, at det, der bevilgedes var:

1) de nødvendige *løbende* Udgifter efter de hidtil gjældende Regler;

2) *andre* nødvendige Udgifter, dog at de Hovedsummer og enkelte Poster, der ei maatte overskrides betegnedes ved Henvisning til det af Folkethinget sidst vedtagne Fns.-Forslag.

Herom vilde Klein, der vistnok i Grunden var ret tilfreds, conferere med sine Meningsfæller, saa hed det, i Virkeligheden jo væsentlig med Ministeriet.

Nellemann havde telegraferet efter Estrup, der var taget til Langesøe. Saavidt Lørdag. Det synes ikke, som Klein eller Nellemann have tænkt særligt paa, *hvad Landstinget vilde sige*. Nellemann dog maaskee mere end Klein.

Om Søndagen mødtes Klein—Estrup hos Nellemann i Justitsministeriet (— Klein havde vægret sig ved at søge Estrup —). Estrup afviste mærkeligt nok ikke strax den hele Plan som uantagelig for Ministeriet — dette vilde have svaret til Estrup's Karakter, *saaledes som denne almindeligt opfattes* —; men han stillede i første Række, at han ikke kunde eller vilde slutte en saadan Overenskomst *bag Landstingets Ryg*; man kunde opfatte Folkethingets Tilbud som en »*Barnagtighed*« eller som en »*Uforskammethed*«, ligesom man vilde; som *Landsthingsmand* vilde han vistnok høiest sandsynligt have været imod dets Antagelse; som *Minister* vilde han overlade Afgjørelsen til Landstinget; han kunde tage imod baade den ene og den anden Afgjørelse. Efter nogen Overveielse var Klein i Grunden ret tilfreds hermed, og bestemte sig nu til at meddele Bojsen—Holstein, at han efter at have confereret med sine politiske Venner ikke kunde godkjende deres Forligstilbud. B.—H. vare kjendeligt modfaldne.

I Centrums-Mandags-Mødet fandt aldeles ingen Udtalelse Sted efter min korte Meddelelse. Rosenørn—Te. blev indbudt til næste Samling. De fleste Godseiere, navnlig Frijs, ere fraværende.

Om *Eftermiddagen* d. 5te N. referede Nellemann mig nærmere, hvad ovenfor er meddelt om Kleins Forhandling om Søndagen med ham og Estrup. Han ønskede øinesynligt at komme ind i mere smult Vande og syn-

tes at troe paa et Brud i Venstre, som i alt Fald sandsynligt, hvis der nu kunde opnaaes en midlertidig brugelig Bevillingslov. Med Føie mente han, at der ingen Betænelighed var ved Tidsgrænsen 31. Decbr. Den kunde altid blive forlænget. Det var ham, der havde troet, at Estrup vilde havt Betænelighed ved de sultne Skolelæreres Skrig. Blev en provisorisk Finantslov No 2 nødvendig, skulde Udsættelsen kun vare 8 Dage, da man fra de forskjelligste Sider havde udtalt Ønsket om at umuliggjøre et stærkt Reiserøre.

Liebe fandt, at det, der vilde vindes ved Bojsens Forslags Antagelse, ikke var en Bønne værd, man kunde ved at høre Udtalelserne af Holstein idag ikke troe paa, at der var nogen Stemning, der kunde føre til Overenskomst. Jeg bad ham hidkalde Frijs, men endnu vilde han ikke ret til det. Jeg bestemmer mig til imorgen at foreslaae, at der i Centrumsmødet ingen Forhandling føres før imellem 1ste og anden Behlg. i Landstinget*, hvis Kleins Lovforslag kommer saavidt.

At dette vil komme frem er jo nu givet, da Winther, der havde faaet lidt Snu af det, der paatænkte, spurgte Estrup, om han vilde give Tid til en midlertidig Bevillingslovs Behandling efter den provisoriske Bevillingslovs Forkastelse, og Klein derefter ansaae det nødvendigt at erklære, at Mindretallet vilde indbringe sit Forslag, hvis Regjeringen kunde ville gaae det imøde. Fra Estrups Side var Intet til Hinder for at give en Dag til Lovforslagets Behandling.

Tirsdag Morgen talte jeg med Klein. Han vilde aabentbart ikke være rigtigt ved, at han i Begyndelsen ikke ret havde havt Øie for Nødvendigheden af at adskille de løbende Udgifter (*uden Henviisning* til nogen andetstedsfra hentet Maximumsbegrænsning) og andre nødvendige Udgifter, der maatte begrænses ved en ud-

* Ønskelig var foruden en Samtale mellem Fællesudvalgets Medlemmer (især hvis Frijs kommer) efter tredie Behl. i Folketht.

trykkelig Henvisning. Derimod var han naturligviis tilfreds med Estrups for Mange overraskende Holdning (— han fandt for første Gang Estrup correct og klar —). Saa ivrig var Klein for Antagelsen af Tilbudet, at han syntes at ønske, at Medlemmer af Høire skulde medvirke til at hindre Forkastelsen af Bojsen—Holsteins Ændringsforslag ved at blive borte fra Afstemningen. Dette fraraadede jeg bestemt. I Folkethinget synes Nogle at troe, at Ministeriets Afgang er nærforestaaende. Der spekuleres i Klein (Cpt. Jensen) eller Fønnesbech. I samme phantastiske Retning taler og Zytphen-Adler. Jeg forstaaer ikke denne Opfattelse, hvis Kleins Forslag gaaer igjennem.

I *Centrumsmødet Tirsdag Kl. 11* udviklede jeg den faktiske Stilling. Man var enig i at vente med Forhandlingen til man saae, paa hvilken Maade Alle Vedkommende, navnlig Berg—Holstein og Estrup optraadte i Folkethinget, og hvis Sagen kom saavidt, Estrup ved 1ste Behlg. i Landstinget. Øiensynligt var der Misstemning imellem Landstingsmedlemmerne. Videst gik jo *Tobiesen*; men før ham havde *Jacobsen* stærkt taget til Orde, da jeg ved den Forklaring, jeg gav paa Breinholts Opfordring af Folkethingsflertallets Forslag, saaledes som det var tilbudt Klein af Bojsen—Holstein, men tilbagevist, hvilket Forslag jeg havde oplæst, kom til at bruge Estrups Ytring, at den Vægt, der i Folkethingets Fleertal lagdes paa Holstein—Bojsens Ændring var »barnagtig«. Med Heftighed gjordes der i Privat-Samtaler gjældende, at det ude i Landet vilde blive opfattet saaledes, som om Landstinget ganske havde godkjendt Folkethingets Finantslovsforslag 31. Marts; Ingen vilde læse, hvad der stod i Forslaget; det var en let Sag for Folkethingslederne at faae Folk til at dele denne Opfattelse; Landstinget vilde derved tilintetgjøre sig selv. Til den samme Anskuelse hældede ei blot Nielsen, Oxenbøll og W. Ussing, for ikke at tale om nogle senere tilkomne Godseiere, men og Brock, ja Frandsen. Ingen tog til Orde i modsat Retning. Ussing, som jeg talte med om

Aftenen, erklærede bestemt, at Høire ikke kunde formaes til at stemme for Holstein—Bojsens Forslag.

Jeg meddelte Klein Stemningen.

Hall var ikke utilbøielig til at antage, at Estrup vilde
5 falde, hvis Venstres Forslag blev taget af Landstinget.
Iøvrigt lovede han at virke for, at alle Ikke-Bondevenner
vilde stemme imod det.

DEN 7. NOVEMBER. Onsdag. Liebe synes, ikke uden
Føie, ikke rigtigt om den negative Stilling, Estrup vil
10 forbeholde sig.

Arbejdercommissionen slæber sig frem.

Første Udvalg (Jessen, Andersen, Fraenckel, Hansen,
Jensen—W. Scharling) ang. Kontraktsfh. imellem Ar-
beidsgivere og Arbejdere samt teknisk Undervisning m. v.)
15 har til Trykning afgivet endel foreløbige Betænkninger
og Forslag: (1. Nov.)

Jessen om Arbejdssystemerne.

Hansen: Kontraktsfh. mellem Arbeidsgiver og Arbejder.

Lovf. om Arbejdsbøger m. v.

20 *Lovf.* om Organisation af Svende- og Mesterforeninger.

Jessen: Lærlingefh., Afgjørelse af Retsstridigheder
mellem Arbeidsg. og Arb. (Arbejdsretten).

Hansen: Voldgiftsmæssig Afgjørelse af slige Uoverens-
stemmelser.

25 *Scharling*: Midler til at forbedre Arbejdernes Vilkaar.

Jessen: Reiseberetning. Teknisk Prøve. (Svendepr.)

Folkethinget forkaster Provisoriet.

Klein indbringer strax Forslag til midlertidig Bevilling.

Det kom samme Eftermiddag til 1ste og 2^{den} Behlg.

30 Estrup vilde overlade det til Landstinget, hvorledes
det vilde tage imod Ændringsforslaget; det gjorde ikke
Loven ubrugelig for Regjeringen. Uagtet efter Rimestads
Meddelelse imorges Ikke-Bondevennerne havde besluttet
at stemme imod Forslaget, virkede Holsteins Motivering
35 saaledes, at kun 15 holdt Stand og stemte Nei. Koch
gik over, og de andre afholdt sig fra at stemme. Estrup,
der havde villet *fraraade* det, holdt sig aldeles neutral.

Om Aftenen havde Ploug sagt Nellemann, at man ikke kunde faae Landstingets Medlsfleertal til at stemme for det uforandrede Forslag. Jeg opfordrede ham til at komme i Centrumsmødet næste Dag; han sagde, han vilde gjøre det, hvis Estrup Intet havde derimod. 5

DEN 8. NOVEMBER. Torsdag. Kl. 10 idag stort Forligelsescomsmøde i Venstres Sager mod Ministre, Redacteurer o. s. v.

Arbejdscms. 3^{die} Afdeling (Falbe-Hansen, Faber, H. N. Hansen, Jensen, Krebs, J. Petersen, Scharling) vil snart 10 afgive sin Betænkning om Syge- og Begravelseskasser, Hjælpeforeninger og Alderdomsforsørgelsesindretninger.

Krebs vil bygge de sidste paa *Tvang*; Fleertallet ikke (jfr. Linde's og de forenede Communers Alderdomsforsørgelses-Planer). 15

Scavenius gik ved tredie Behlg. Kl. 11 over til det ændrede Lovforslag; Stemningen var omtrent den samme hos de andre Ikke-Bondevenner efter Holsteins Udtalelse.

Imidlertid havde Centrum samlet sig i Landstinget Kl. 10. Forinden havde Rimstad og Klein søgt mig, 20 den Sidste navnlig for at udtale den almindelige Stemning i Høire, at Landstinget kunde og burde tage Forslaget som det forelaae. De traf mig ikke; men undervejs mødte jeg Rstd., som skildrede det Indtryk, Holstein havde gjort. Før Mødet udviklede Estrup for mig, at det 25 ikke forholdt sig saa, som man maaskee sagde, nemlig at han skulde have »et lønligt Ønske« om Folkethingsforslagets Antagelse. Han ansaae det Forhold, hvorunder der i saa Fald skulde arbeides paa Finantsl. 78—79 (Finantsf. 77/78 vilde man lade ligge og til Jul forlænge det 30 Forslag, der nu maatte blive vedtaget) for yderst misligt; i og for sig kunde han kun ønske sin Poenitentsetid forkortet, men Folkethingsfleertallets Magt — at de to Fractioner vilde løbe sammen igjen, var en Selvfølge — vilde være steget, hvis det nu satte sit Forslag igjen- 35 nem. Der var Flere (han sigtede særligt til Skeel) som mente, at Venstre ikke var myg nok endnu; men at det

trængte til en provisorisk Finantslov No. 2. Jeg svarede ham, at *jeg* troede, at *han* stod saa temmelig *neutral*, imellem Skeel og Nellesmann — der hældede til Ønsket om en Tilbagevenden til en normal Bevillingslov; Stillingen var meget vanskelig; thi paa Grund af Holstein's Optræden var det nu nærved, at Sammenholdet imellem de hidtil i Forening virkende Kræfter brast. Løvrigt sagde jeg, at jeg havde mindre Betænkelighed ved den provisoriske Tilstands Vedbliven, naar jeg var sikker paa, at der ikke blev tænkt paa det fortvivlede Experiment, en Selvanklage. Han undveg et ligefremt Svar ved at spørge: Hvorlænge man skulde gaae med Ansvar? Jeg svarede, at han ligesom andre Ministre maatte vente til Statsregnskabs-tiden kom; overalt udenfor Danmark betragtede man en Selvanklage som umulig; Anklagen kunde i alt Fald kun tænkes, naar der var kommet et nyt Mstm., og dette af de Fratrædende blev opfordret til at lægge Sag an.

I Centrumsmødet kom først* kun stærke Udtalelser frem imod Folkethingets Forslag. Carlsen, Thygeson, Oxenbøll, Juel, Ussing o. s. v. vare enige i, at Landstinget vilde blive opfattet som den Slagne, hvis Forslaget blev staaende med sin Henvisning til *Folkethingets* Finantsforslag d. $\frac{31}{3}$ uden nogen nærmere Bestemmelse. Jeg fremhævede omsider, at det, der nu laae mig mest paa Sinde var at forebygge en Spaltning af de hidtil samvirkende Kræfter i begge Thing. Tilsidst kom Adler, V. Petersen og Kiær, Eriksen og S. Pedersen frem med mere eller mindre bestemte Erklæringer til Fordel for Folkethingsmindretallets Opfattelse; til den heldede Flere, f. Ex. Berg, Larsen, Brasch o. s. v., ikke at tale [om] Kayser og Tuxen, som bagefter sagde mig, at de vilde stemme imod ethvert Ændringsforslag. Frandsen fandt det dog umuligt for Landstinget at tage Forslaget, som det forelaae.

Det overdroges Nogle af os (Ussing, Krgr.) at pønse paa Ændringsforslag.

* Oplæsningen af Holsteins første Foredrag hjalp ikke.

Kl. 12 anmeldtes Forslaget i Landstinget; vi fik Betænkningstid til 1^{1/2}, 1ste Behlg. Umiddelbart før den indledende Behlg. var Rigsdagstidendes Beretning om Folkethingets 2^{den} Behlg. omdelt; jeg gjennemlæste den, efter først at have bedet Estrup til Kl. 1 sige mig, om Ministeriet kunde gaae ind paa Forslaget med et Tillæg, der indskrænkede Finantsforslaget til de *Bevillinger, som behøvedes til Foranstaltninger og Arbeider, der vare paabegyndte* eller forberedte. Da han kom tilbage, var han meget forbittret paa Mindretallet i Folkethinget; det gik nu, som da det paa egen Haand opskruede Forsvarsbevillingerne til 100 Millioner og derved gjorde det umuligt at vinde Befolkningens Fleertal, men ikke desto mindre sluttede han til min Overraskelse med at anbefale Lovforslagets uforandrede Vedtagelse. Havde jeg vidst, hvad jeg først bagefter fik at høre, at han alt gennem Adler (jfr. Nellemann) havde ladet denne Vending slippe ud imellem Landstingets Medlemmer, havde jeg tiet stille og ladet Alt gaae sin skjæve Gang; heldigviis kunde jeg nu i min Overraskelse gjøre Indsigelse. Jeg fik Klein—Rimestad tilkaldt; mit andet Held var, at de enten Intet vidste eller ei lod sig paavirke af Adler, og paa min Forespørgsel gjentog for Estrup den til mig tidligere afgivne Erklæring, at de Intet havde at indvende imod det af mig paatænkte Ændringsforslag og troede, at dette kunde samle Folkethingets Ikke-Bondevenner. Estrup slog nu, da Klein—Rimestad var gaaet, om, og vi vare enige om, at mit Ændringsforslag burde stilles. Skeel havde alt bearbejdet Godseierne i mere moderat Retning; dette gik ikke af uden nogen Rivning; men det var dog kun Carlsen, der i Vrede reiste hjem; Frijs var slet ikke kommen, uagtet Liebe indtrængende havde telegrapheret efter ham; Thygeson—Juel gav sig, skjøndt ikke uden nogen Uvillie; man enedes da om at stille det af mig antydede Ændringsforslag, Tobiesen vilde stemme for det, men imod hele Loven. Nogle vilde enten ikke stemme for det, eller stemme imod det, men dets

Vedtagelse stod fast, og Landstingets Sammenhold var hævdet i det Væsentlige.

Ved 2^{den} Behlg. Kl. 2 vedtoges det med 32 > 19. Adler* havde først besluttet at tie, da han havde hørt min Be-
 5 grundelse, men Brasch, som han troede, var enig med ham, blev rørt og talte for Ændringsforslaget; nu kunde Adler ikke dye sig. Klein havde forud sagt mig (ikke uden Skuffelse), at ethvert Ændringsforslag vilde blive vraget af Bondevennerne; jeg havde svaret ham, at dette
 10 maatte nu gaae, som det kunde. N. Rasmussen indskrænkede sig til at sige, at det ikke var troligt, at Folkethinget vilde gaae ind derpaa.

Tredie Behlg. i Landstinget faldt Kl. 4^{3/4}.

Klein havde stærkt opfordret Bojsen—Holstein til i
 15 det Væsentlige at følge Landsth. Paa Bondevennemødet kunde Holstein—Th. Nielsen imidlertid ikke samle Mere end 5 Stemmer for Tilslutning til Landstingets Affattelse med den Ændring, der siden vedtoges.

Kl. 6^{1/2} forandredes det ved 4de Behlg.

20 Alle vare enige om, at Landstinget ved 4de Behlg. maatte gjenindsætte sin Ændring; men Adler mudrede for et Fællesudvalg, og det paastodes, at han havde faaet Fleertal i Thinget derfor. Dette turde dog, hvis derved skulde forstaaes et sædvanligt Fællesudvalg, have været
 25 heelt tvivlsomt; Kl. var blevet 8, og Alting maatte dog have en Ende. Da overraskedes vi i Privatmødet ved en Underretning gennem Dinesen—Larsen** om, at Nogle

* Tillæg d. 10. Novbr.

** Efter Kleins Meddelelse havde han imellem Ldsth.s
 30 3^{die} og Folketh.s 4de Behlg. stærkt opfordret Holstein—Bojsen til at tage Ldsf. med en uvæsentlig Ændring. Det kunde imidlertid ei sættes igjennem, uagtet Folkethinget ventede en Time paa Udfaldet af Bondevennernes Forhlg. Efter 4de Behlg. kom Holstein til Klein igjen og
 35 talte om Fællesudvalg. Da Kl. svarede, at det kunde jo ikke nytte, erklærede H., at han vilde anvende hele sin Indflydelse. Paa Kleins yderligere Spm. sagde han, at

af Fleertallets Ledere i Folkethinget vare komne op til Landstinget for at tale med os om Muligheden af en Udjævning; Forslagsstillerne blev bemyndigede dertil; vi traadte ind i det lille Udvalgsværelse, der var tomt for Stole m. m. og traf der Holstein—Bojsen, Th. Nielsen ⁵ og Høgsbro, under Beskyttelse af Hall og Bille. Bojsen begyndte at tale, om vi i Landstinget ikke vilde begjære Fællesudvalg; jeg svarede, hvad kunde det nytte, naar det skulde søge Forlig. Hvorfor kom de Herrer ikke igen? De vilde jo ikke tilstaae, at de ikke havde kunnet ¹⁰ magte Bondevennernes Modstand, men de erkjendte, at man maatte blive enig nu strax i et Par Minutter, hvis ikke Alt skulde briste.

Bille foreslog en Ændring m. H. til Skolelærerbevil-lingen; men da derved de andre vilde blive staaende i ¹⁵ et ubestemt Halvmørke, tiltalte det mig ikke. Holstein foreslog da at udelade »eller forberedte«. Ploug sendtes ind til Mst. for at spørge, hvad det sagde. Han kom tilbage og bekræftede Billes Erklæring, at der Intet var i Veien. Th. Nielsen gik ind derpaa, da jeg spurgte, om ²⁰ de 4 Herrer vilde forpligte sig til personligt at anbefale Forslaget. Bojsen trykkede sig lidt, men gav sig dog hurtigt. Høgsbro vilde derimod først conferere med sine Venner, han kunde jo ikke binde sig o. s. v. Da jeg forlangte et øieblikkeligt, bestemt Ja eller Nei og hans ²⁵ Fæller trængte ind paa ham, gav han sig. Hall mente, at vi i Landstinget burde forlange Fællesudvalg, og jeg lovede det da. Fra Folkethinget begjæredes 7 Ml. Vi mødtes da strax igjen; de 4 med Klein, Scavenius og Clausager. Jeg foreslog ingen Formand at vælge og ³⁰ dicerede det Udkast til Betænkning, jeg havde skrevet

han vilde melde sig ud af Partiet, hvis man ei vilde følge ham. Naar Bojsen fik dette at vide, vilde han tage Mod til sig, og saa fulgte de andre. Det var efter denne Erklæring, at Klein (lig. Rimestad) gik hen og spiste ³⁵ Middag. Derfor kom Bille—Hall med de 4. Holstein havde ladet Dinesen opfordre dem dertil.

forud; Formændene havde givet Afkald paa Trykning. Kun Clausager gjorde Vanskeligheder; »han kunde ikke være med til at opgive Alt«; han blev nedtysset. I Folke-thinget stemte Ingen imod — saa afgjort var Holstein
5 trængt igjennem, uagtet han brast i Latter, da han skulde forklare Ændringsforslagets Betydning.

DEN 9. NOVEMBER. Fredag. Nellesmann skriver mig, at Kongen var meget glad ved Sagernes Gang igaar. Jeg hører, at det Modsatte var Tilfældet med Kronprindsen.
10 Rosenørn havde været hos Kongen en Timestid forud*.

DEN 10. NOVEMBER. Lørdag. »Dagbl.« synes at være noget desorienteret, idet det mere anerkjender Ministeriets end Landstingets Holdning. Udentvivi kjender Topsøe ikke den Forvirring, Estrup nær havde bragt
15 ind i det Hele ved sin Signalforandring**.

Først efter 8. N. erfarede jeg, at Adler, medens jeg var hos Estrup, kort før 2^{den} Behlg. af Nellesmann havde erfaret, at Ministeriet tilraadede heelt at give Kjøb, og seierstolt bragte denne Efterretning ind i Centrumsmø-
20 det. Ploug bekræftede, at Nellesmann havde sagt dette, men rigtignok tilføiede, at Landstinget hellere maatte gjøre dette, end splittes ad. Da Brock sagde, at man [ikke] kunde tage Hensyn til slige Meddelelser (Ploug sagde noget Lignende), naar Ministeren ikke selv kom og erklærede
25 sig, blev Adler aldeles rasende, og betragtede det som en Sigtelse for, at han var faret med Usandhed. Han foer som en Utilregnelig op og ned ude paa Gangen, indtil Brock tilsidst gik ud og hentede ham lidt afkjølet ind.

30 *Kroman* forsvarer idag sin Disputats. R. Nielsen angreb ham stærkt; (Høffding, Krarup, Steen, Madvig) paa et enkelt Sted upassende, ved at true med Riset; Hee-

* Prinds Hans var meget glad; nu kunde Kongen dog blive fri for Estrup.

35 ** At det forholder sig saaledes, hører jeg bekræftet af Topsøe 28. Novbr.; han anede ei Estrups første Parole.

gaard gjengjældte R. N.s »Hakkelse« med Gelee (Sauce), men sluttede dog sin Opposition imod R. N. (thi det var det mere end imod Kroman) med en forsonende Anerkjendelse, der formildede R. N.

Heftye standsede sine Bankartikler nu, da han skulde⁵ behandle de svenske Banker, efter Forsell's Ønske, idet F. stærkt gjorde ham ansvarlig for de Ulykker, der kunde flyde i Udlandet af hans Aabenbaringer. Han vil dog trykke et sammentrængt Overblik, som Manuskript.

DEN 11. NOVEMBER. Søndag. Nellemann formaaer¹⁰ Matzen til at svare Monrad i Loll. Falsters Stiftstidende (anonymt). Han gjør det aabenbart ugjærne, da han er aldeles optaget af sit Universitetsarbeide.

DEN 12. NOVEMBER. Mandag. Jeg faaer *Monrads* Breve. Han erkjender, at provisoriske Finantslove kunne gives,¹⁵ men finder, at L. 12. April ikke kan billiges, fordi der ei begjæredes midlertidig Bevillingsl. forinden, og fordi der hengik et halvt Aar, inden Rigsdag kaldtes sammen — som om Rigsdagen ei havde spildt 4 Maaneder — 2) at ingen *Udgiftsoverskridelse* kan skee, medens *Rigsda-*²⁰
gen er samlet, uden Retsbrud — som om der ikke var givet Rigsretten en ganske almindelig Domsret. (Andræ's Ændring.) I Virkeligheden svækker han vel ikke lidet Ministeriet. Jernbanesagens Behlg. begynder i Lands-
thinget*.²⁵

DEN 13. NOVEMBER. Tirsdag. Jernbanesagens 1ste Behlg. i Landstinget endes**.

Jeg har svaret Monrad paa hans Sigtelse for »Urimelighed«. Er ikke den den Urimelige, som ikke vil høre Modgrunde? Jeg kunde have spurgt ham, om den,³⁰ der har skabt Folkethinget, kan forsvare den Paastand, at det maa tages som et Naturelement.

Hvis ikke Bergströms Komme havde hindret mig i at

* Jfr. 20. Nov.

** 20. Nov.

følge Skeels Foredrag, burde den Yttring af ham, at man i 1873 havde opstillet det System at understøtte *ethvert* Baneanlæg, *uden nærmere Prøvelse* med 80,000 Kr. à fond perdu per Mil, ikke være gaaet hen uden Modsigelse. Og det saa meget mindre, som han lagde an paa at gjøre Forskjellen imellem Forgjængerne og ham saa stor som muligt, medens Sandheden er, at Loven af 23. Mai 1873 næppe var bleven til, hvis jeg ikke i 1872/73 som Finantsminister havde troet at burde tage Hensyn til Estrups stærkt foregribende Udtalelse om de Jernbaner, der burde anlægges for Statens Regning, naar de ved Lov 1868 besluttede Statsbaner vare færdigbyggede.

DEN 14. NOVEMBER. Onsdag. Jernbaneudvalget fødes med stort Besvær*. Formandsudvalget udsættes til 23. Novbr. paa Grund af flere jyske Medlemmers Fraværelse.

De ved Montan udgivne Anteckninger och bref af *Joh. v. Engeström* have i alt Fald den Interesse, at de give et i de yderste Enkeltheder udført Billede af Rigsdagens indre Liv i de forskjellige Stænders indbyrdes Forhold og under de modsatte Partiers, navnlig det gamle Frihedsparties og Hofpartiets Rivninger og Slidninger (1786).

Wyke, der oftere har klaget over de danske Dagblades Stemning imod England, har henvendt sig til Ashley efter den Anledning, der blev givet ham, med Forespørgsel, om England ikke havde været villig til at optage Kampen i 1864, men blev holdt tilbage ved Afslag fra Frankrig og Rusland. Mohrenheim har nemlig oftere bekræftet, at en saadan Opfordring kom til Rusland, der svarede, at det var villigt, hvis Frankrig vilde — rigtignok vidende, at Frankrig ikke vilde.

Ashley svarede bekræftende. Men Wyke havde ikke forstaaet, at det, hvorpaa han skulde skaffe Bekræftelse, var om denne Henvendelse ikke skete *efter* Conferentens Afslutning. Dette forudsætter W. som givet, ligl.

* 21. Nov.

Mohrenheim*, der dog ikke med Bestemthed kan erindre Andet end, at det var før Als faldt.

Paludan har leveret en ret oplysende Kritik i Nær og Fjern af Dr. Brandes' Emigrantlitteratur 1ste og 2^{den} Udgave. For Tiden skriver P. nok paa en Disputats.

Stillingen i Sverige vedbliver at være uklar. Bønderne ville nødigt opgive de Geer; men hvad ville de gjøre for at han med nogen Anstand kan blive. Kongen er ham i Virkeligheden ikke god; Kongen kan ikke lide Ophavsmanden til Grundlovsændringen, men Kongen er 10 yderst artig imod Bønderne, som han stærkt og paafaldende kjæler for. Dr. Lange siger, at de Geer pønser paa at blive Munch-Rosenchiölds Eftermand, naar denne bliver pensionsberettiget.

DEN 15. NOVEMBER. Torsdag. *Fischer* har en saadan 15 Hast med at besætte Bisperembedet i Viborg, at han vil have den nye Udnævnelse imod Skik og Brug samtidigt med Afskedigelsen — som det hedder for at forebygge en Grundtvigianers Udnævnelse under et Compromismstm. Han vilde selv havt Andresen, men retter sig efter Mar- 20 tensen's Anbefaling i Henhold til de viborgske Geistliges Tilfredshed med Svane. Øiensynligt har *Fischer* anseet sin Ministerstilling for meget usikker.

DEN 16. NOVEMBER. Fredag. *Matzen* har skrevet et Svar til *Monrad* paa Spm. om foreløbige Finantslove, 25 som *Nellemann* besørger optaget i Lolland-Falsters Tidende. *Monrad* har nemlig betinget sig Adgang her til at forsvare sig her; han mente, at dette ikke vilde blive ham tilstedet i Hovedstadsbladene.

DEN 17. NOVEMBER. Lørdag. Endelig bliver *Goos* 30 (med *Rimestad*) D. M. trods Adressen.

Hefte siger mig, at B. Bjørnson anerkjender Redaktøren og Tjelde i Fallitten, som skreven *ud af ham selv*, af hans egen Livserfaring m. v. Dette vil han ligefrem udtale i et

* M. var hos Keiseren i Tydskland.

Svar til »Morgenbladet«, der har angrebet hans Tale i Studentersamfundet meget bittert. I sin Tid betragtede B. Friele som sin Velgjører, fordi han laante ham 25 Sp.!

- Holstein-Ledreb. lover ikke stort Udbytte af 8. Nov.
 5 »Nu skal Tiden til Eftergivenhed være der for Høire«. Men dette er tom Tale, beregnet paa de Udenforstaaende.

Finantsudvalget for 78/79 har nu dog begyndt *sit sædvanlige Arbejde*.

- 10 DEN 18. NOVEMBER. Søndag. »Samfundets Støtter« opføres første Gang. Mærkeligt nok har Fallesen faaet alle Aviserne til at opsætte Anmeldelsen af Ibsens Bog til efter Opførelsen.

[Under 20.—21. November staar:]

- 15 12.—13. Nov. Jernbanesagen gav Fønnesbech igaar og idag otte Dage ligesom Tobiesen idag Lejlighed til at paapege Skeel's Forslags Svaghed. Skeel vovede sig stærkt frem med Planen om at indkjøbe Grenaabanen for en *høj Pris*. Fønnesb. bør ind i Jernbaneudvalget.
 20 14. Nov. Rosenørn, som igaar otte Dage havde sagt Ploug, at han vilde lade Fbch. komme ind i Udvalget fra Godseiernes Side, lod ham idag falde, fordi Centrum havde taget Tobiesen med. Der staaer nu Jessen, N. Rasmussen, Breinholt, Juel, N. Hansen imod Brock,
 25 Tob., Moltke, Møller. Fbch. er meget forbittret.

- DEN 22. NOVEMBER. Torsdag. Det seer smaat ud med det Udbytte, der skulde fremgaae af 8. Novbr. Jo længere Tid der gaaer, uden at Noget gjøres til nye Resultaters Opnaaelse, des sandsynligere er det, at de to
 30 Venstregrupper løbe sammen igjen.

- Bjørnson har ei blot svaret Morgbl., men og Garborg paa dennes Kritik over Magnhild. Bs. Planer paa atter at faae Theatrets Styrelse vanskeliggjøres meget ved det Tilskud, Kongen giver Theatret for en Loge, og som
 35 han sandsynligviis vilde inddrage, saasnart B. B. blev Styrende.

DEN 23. NOVEMBER. Fredag. Idag vedtog det hvidtske Udvalg Indbydelsen.

Winther vil indbringe Lovf. om Landsbypræsternes Lønning, saavidt vides uden al foregaaende Aftale med Nogen, sandsynligt nærmest beregnet paa at erstatte An- 5 mærkningen paa Finantsl., men forgjæves.

Brock vælges til Formand i Jernbaneudvalget, men kun med 4 > 3 (med egen Stemme og paa Grund af Juels og N. Rasmussens Fraværelse).

Foreløbigt vil selv *Jessen* lade Spm. om Indkjøb af de 10 jydskke Privatbaner ligge. Men det synes, at man nu maatte kunne forlange, at Rigsdagen fik at vide, at det ikke gjælder Baneanlæg, der ikke kunne bære Drifts- omkostningerne*. (Holst holdes nu fortsættligt borte fra Jernbanelovforslags Forberedelse), og hvorfor Regjerin- 15 gen Intet gjør m. H. til Storebeltforberedelsen og Forbindelsen mellem Sjælland og Smaaøerne.

DEN 24. NOVEMBER. Lørdag. Idag holder Finantsudv. 77/8 Møde. *Bojsen* vilde i al Stilhed begrave det Hele. *Klein* udtalte sig herimod; han fik nogen Understøttelse 20 af *Jacob Madsen*, og man kom virkelig til det Resultat, at Forligsforsøgene skulde begynde igjen. *Scavenius* vilde være med, da Forsl. jo, hvis det skulde nytte, og maatte udstrækkes til 78/9, men det lykkedes *Klein* at holde ham borte — som Grund vil han jo anføre, at Sc. og 25 *Holstein* ikke kunne forhandle, saa det blev atter Kl.— Rd., der uden formelig Udnævnelse til Underudvalg skulle forhandle med B. H.

Br. *Brandes* 19de Aarh. afsluttes foreløbigt idag med 6te Bds. sidste Hefte. *Hegel* vilde ikke mere være For- 30 lægger.

DEN 25. NOVEMBER. Søndag. *Bergström* har mærkeligt nok først af *Tietgen* faaet at vide, at Kong Oskar havde havt Forhandlingerne med Landsmandspartiet,

*) Dette er utvivlsomt Tilfældet med Silkeborg—Her- 35 ningbanen alt nu, og endmere med Fortsættelsen.

inden Ministeriet havde erklæret, at det ikke vilde fore-
 slaae Nogen til Justitsmst. istf. Carlson, og han selv
 paa Kongens Forespørgsel erklærede ikke at ville være
 Justitsm. Kongen havde nemlig givet det Udseende af,
 5 at han *først da* havde seet sig nødsaget til at henvende
 sig til Andre; (foreløbigt Posse).

Brandes spørger, hvad der kan gøres for at frem-
 kalde Foranstaltninger mod Drukkenskabem.

Jeg henviser ham til at bearbejde Stemningen, navnlig
 10 hos Communalbestyrelsen, for en høiere Beskatning.

DEN 27. NOVEMBER. Tirsdag. E. Hvidt tiltræder vort
 Program.

Man er i *Folkethingets* Jernbaneudvalg blevet enig om
 i 3 Aar at suspendere sjæll. Jernbaneselskabs Tunnel-
 15 bygningspligt.

I *Landstingets* Jernbaneudvalg er N. Rasmussen (liges.
 først N. Hansen) meget bestemt for at Staten skal købe
 de nys anlagte Privatbaner i Jylland. Sagen bliver nok
 gennem et Andragende indbragt i Folkethingets Finants-
 20 udvalg. Mon Krabbes Udnævnelse til Grenaa spiller en
 Rolle i Jernbanesagen og omvendt?

DEN 28. NOVEMBER. Onsdag. *Klein—Rimestad* har
 havt to Møder med Bojsen — H. Klein siger, at disse
 ikke ere urimelige, men Bønderne ville Intet bestemme
 25 sig til, naar Kniven ikke sættes dem paa Struben. Kl.
 opfatter Forholdet saaledes, at de politiske Forhl. føres
 i 77/8's Udval. hvad enten nu Resultatet anvendes paa
 begge eller kun paa 78—79 Forsl., hvilket sidste synes
 rimeligt.

30 Don Ottavio synes idag hos Bille at love Antagelsen
 af Vexellovf. en bloc paa Grund af »den store Ærbødig-
 hed«, der haves for »juridiske Commissioner«, især naar
 Forretningsmænd deri have faaet Sæde og slutte sig til
 Forslagene.

35 Efter 4 Jernbaneudvalgsmøder har Brock idag be-
 gjæret adskillige Meddelelser fra Indenrigsmst. omtrent

i den 23. N. antydede Retning. Hver har omtrent sin Mening, men dog vil Jessen alt have Ordfører valgt.

DEN 29. NOVEMBER. Torsdag. *Winther's* Forslag, som Venstre ikke vil have Noget at gjøre med, begravnes i et lille Udvalg(5). 5

Estrup har nu beqvemet sig til at lade »*Tilladelsen* til at være samlet »udover de to Maaneder« give uden Tidsbegrændsning, altsaa rent formelt«.

DEN 30. NOVEMBER. Fredag. *Nellemann* har nu efter adskillig Opfordring fra Folkethingets Medlemmer bestemt sig til at uddele Procesforslagene til de af Rigsdagsmændene, der ei alt have modtaget dem. 10

DEN 1. DECEMBER. Lørdag. *Klein—Rimestad* ere nu beredte til at konferere med *Estrup* om de constitutionelle Tvistemaals Løsning paa 78/79 (Venstre vil ikke røre mere ved 77/78*; de finansielle Spm. blive liggende — men hvad skal den Conference føre til? 15

DEN 2. DECEMBER. Søndag. Efter *Tietgen* er der nu tegnet 5 Mill. Lst. af det russiske Laan. Han anslaaer Udgifterne til 25 Mill. Rubler aarlig, og paastaaer, at Reutern (efter de ham fjendtlige Avisers Meddelelser) har 14 Mill. Lst. Vexler paa England til sin Raadighed. 20

DEN 4. DECEMBER. Tirsdag. *Aubert* erklærede idag, at han for Tiden opgav Fortsættelsen af sin Bog, og lovede, hvis han paatog sig den nye Udgave af *Hallagers* Obligationsret *samtidigt* at fremme den encyclopædiske Fremstilling. Han vil sørge for Tingsrettens Gjennemsyn. 25

Nellemann har meldt mig, at han til Jul vil være færdig med Gjennemsynet af Processen. Han vil i Julen tage over til Lund for at ordne det svenske Bidrag. 30

Falbe-Hansen siger mig, at nu bliver Betænkningen fra det Udvalg i Arbejdercms., hvorfor han er Formand,

* Synderligt nok vidste *Klein* ikke, at *Bojsen* havde sagt *Estrup* dette.

færdig-trykt; han er mere sangvinsk end Scharling, der kun har været tilforordnet. *Næringsudvalgets* Bet. er og med det Første færdigt.

Deuntzer læste i dette Semester over Næringsretten, og havde en vel dristig Lyst til at bringe Næringsspm. frem paa Juristmødet næste Aar.

DEN 6. DECEMBER. Torsdag. Endelig er Estrup efter Hjemkomst fra Jagten hos Rosenørn istand til at konferere med K.—Rstd. Han tilkjendegav utvetydigt, at han ansaae det for tidligt at inklade sig paa en Udjævning af de omtvistede cst. [constitutionelle] Spm.; han vilde ikke opgive Noget bag Landstingets Ryg, og — spurgte han til Kleins Forskrækkelse atter — hvad vinder jeg ved det Hele? Han havde som Conseilpræsident øiensynligt ingen Lyst til at forhandle med de To, der be-
tragtedes mere som Udsendige fra Forligscommissionen, der opfordrede ham til at hjælpe Klein—Holstein til det nye Forligsmstm., end som Repræsentanter for Folkethingets samlede Høiregruppe. Det var før Middag, men Estrup lignede mest sig selv som han pleier at være, naar han ikke kommer i Seng Kl. 10; han befandt sig ikke ganske vel, men han havde efter mit Skjøn ikke Uret, da Sagen ei gjaldt 77/8, men 78/9.

DEN 7. DECEMBER. Fredag. I Folkethingets Mindretalsmøde idag gav Klein et Referat, der var ret vel skikket til at gjengive det Indtryk af Uvillie, som han havde følt, da han blev standset i sine Forsoningsforsøg. Rimestad fremhævede strax derefter, hvad der kunde siges for Estrups Opfattelse, at man ikke kunde bestemme sig uden Landstingets Minde, og at Sagen ei med Nytte kunde bringes frem her, saalænge det ei vidstes, hvilke finantsielle Tilbud Venstre vilde gjøre; naar dette Hensyn ikke toges med, blev det Hele jo blot en ny Udlevering af Ministeriet, uden mindste Sikkerhed for, at der var vundet Grundlag for Dannelsen af en levedygtig Regjering. Flere vare, ligesom Klein, uvillige

(saaledes Jensen, Tvermoes, Brix o. s. v.). Hall udtalte sig dog i samme Retning som Rimestad; Scavenius turde ikke optræde imod Estrup; det endte med, at man skulde betænke sig til Mandag (efter Bille Jensens Forslag). Under disse Omstændigheder er det *for tidligt* at tænke ⁵ paa nogen Forhandling imellem Folketh.s Høire og Lands-thingets Ikke-Bondevenner.

Folkethings-Jernbaneudv. har afgivet sin Betænkning.

Estrup afviser i Finantsudvalget Opfordringen om at udstede 5 Mill. Creditbeviser til Laan til Sparekasserne*. ¹⁰

DEN 8. DECEMBER. Lørdag. Estrup confererer med Finantsudvalget, jfr. 15. og 18. Decbr.

Vexelcms. havde sit væsentlige afsluttende Møde idag.

Aubert skal skrive Motiver, fornemmelig til Oplysning om Afgivelserne fra den tydsk-svenske Lov, der var givet ¹⁵ til Grundlag. Klubien erklærede, nemlig ikke at kunne tage fat paa Arbeidet før Marts næste Aar. Han vil imidlertid faae Hjælp hos Bergström, hvem han til den Ende vil opsøge.

Til næste Sag have Nogle (navnlig i Norge) tænkt paa ²⁰ *Interesseselskabsfh.*, men det svenske Autorisationssystem, som man i Sverige nødigt vil opgive, og som man i Dk. og Norge nødigt vil optage, lægger Vanskeligheder i Vejen; ventelig maa man heller tage Søloven.

DEN 9. DECEMBER. Søndag. Det gjælder nu at faae ²⁵ Bergström til at overtage Vexelsagens Referat i den svenske Høiesteret. Det er Dicksons gode Tanke; thi Hamilton, der vel ellers maatte foredrage Sagen, har vel med stor Flid arbeidet sig ind i Vexelretten, men han kan ei klare sine Anskuelser saaledes som netop i dette Til- ³⁰ fælde maatte ønskes. Maaskee gjør B.s polemiske Stil-ling i Kammeret [ham] dog mindre skikket.

Det var Rosenørn, som til Monrad mundtligt havde

* Jfr. 15. og 18. Dcbr.

erklæret, at Krabbes Holdning ingen Indflydelse havde paa Beslutningen om strax at udstede en foreløbig Bevillingslov. Monrad forlangte en skriftlig Bevidnelse heraf for at Topsøe kunde formaaes til at erklære, at han var oplyst om, at M. havde været subjectivt berettiget til at udtale sig, som han gjorde. Siden opdagede han, at han havde Fischers skriftlige Ord derfor. Vedel fik Topsøe til at give Erklæringen og derefter gav Rosenørn og Monrad den ønskede skriftlige Erkjendelse. Samtidig kunde R. oplyse M., at naar hans Privatsecretær (Dankier) havde søgt hos Bogtrykkeren forud at faae et Exemplar af Brochuren, var det Broderens (en Avismedarbejder) Ærinde, D. var gaaet, Rosenørn uafvildende.

15 DEN 10. DECEMBER. Mandag. Vexelcms. slutter imorgen det sidste Redactionsgjennemsyn.

Ved Mødet idag vare de Malcontente i Folkethingsmindretallet bleven tæmmede. *Kleins* Betragtning af Sagen er denne: Det gjælder om at benytte den Nødvendighed, hvori Holstein er sat, for at gaae frem, hvis han ei skal falde tilbage under Bergs Herredømme. I Begyndelsen vilde man i H.s Leir vel skye de *constitutionelle* Conflicter paa Finantsl., men *overalt afknappe, for at ydmyge Landstinget*; dette er nu som almindelig Maxime opgivet; Slaget vil staae paa de *overord. Udgifter*. Klein frygter dem, der *ville* drive det til Grundlovens Sprængning ved Octroi og som maaskee paa Halvveien alligevel standses af Kongens Nei; han frygter ligeledes Yderste Høre som i alt Fald ønske Estrup afløst hellere af Bergianere end af Klein—Krabbe; eller af et exclusivt national-liberalt Mmst., hvis dette overhovedet kunde findes.

DEN 12. DECEMBER. Onsdag. Idag reiser Bergström, træt af Arbeidet med at tilveiebringe saa megen Overensstemmelse mellem de to Texter, som muligt.

DEN 15. DECEMBER. Lørdag.

Til Klein udtaler Estrup sig om Grenaaabanens Forhold til Handelsbanken derhen, at han ikke vil andrage om et Laan af en Mill. til Jernbanen, da dette kun vilde komme Banken tilgode, der dog næppe kan eller vil gjøre Alvor af Execution; snarere maa vel Renten forhøies.

Holstein har forspildt Falbe-Hansen's Medvirkning ved Udarbeidelsen af Agerbrugs statistisk Oversigt til Pariserudstillingen ved ei at holde Lacour til at svare paa ¹⁰ F. H.s Tilbud. Nu er det for seent, og maaskee og med Erh. Frederiksen, der ellers kunde faae Hjælp af F. H.

Tvermoes forfølger Tietgen ved et lille Skrift om Privatbanken.

DEN 16. DECEMBER. Søndag. Klein har talt med Hall ¹⁵ om den ved Estrups Afgang indtrædende Situation. Hall har bestemt erklæret ei at ville indtræde (det maatte jo være som Conseilspræs.); dette trykker Kl. stærkt, da han føler, at man ei vel har Tillid til ham. Han anseer ei Krabbes Forbigaaelse for umulig, men finder hans ²⁰ Anbringelse i Indenrigsm. ønskelig; han vilde have Scavenius i Udenrigs., *Tvermoes* i Krigsm., vilde gjerne have Nellemann med. Han syntes at troe, at Personalgarantier kunde erstatte et forud formuleret Reformprogram (den kirkelige Lønningsl., Toldref., Forsvarsvæsen ²⁵ (hvis større Arb.; Indkomstskat), Lehnsl. o. s. v.

DEN 17. DECEMBER. Mandag. Bojsen—Holstein indbringe et Lovforslag om Kronborg Amtsstues Nedlæggelse, mod Oprettelsen af en Filial i Esrom. Det skal være Middel til at fjerne Kronborg Amtsstuespm. (Forligsresultatet.) ³⁰

Forlængelsen af Lov 8. Nov. vedtoges endeligt af Folkethinget efter nogen Forhandling.

DEN 18. DECEMBER. Tirsdag. Jeg hører, at Estrup i Finansudvalget (udentvilt d. 8. Decbr.) efterat have er- ³⁵

klæret sig imod Bemyndigelsen til at understøtte Sparekasserne — hvilket han havde gjort med megen Elegance — benyttede Leiligheden til med en let Vending at yttre, at der var et Punkt endnu, som han dog vilde
 5 omtale, nemlig Grenaabanens Stilling til Handelsbanken. Denne kunde efter hans Mening ikke forsvare at gjøre Execution, og han havde alt af denne Grund ikke villet lytte til de Begjæringer, han havde modtaget om at hjælpe Banen til Laan (af en Million); *desuden kunde*
 10 *der jo i Nødsfald handles efter Conduite.* Efter hans Bortgang besluttedes en Protest imod, at nogen Understøttelse gaves uden Rigsdagens Billigelse (hans Udtalelse betragtedes som et Forsøg paa et stiltiende Samtykke hertil); det skete efterat Bergs Udkast var forkastet, ved
 15 en Skrivelse fra Bojsen. Senere yttrede Estrup sin Glæde over dette Brev, som han nu kunde benytte imod sine paatrængende jyske Venner. Dette hindrer dog næppe Estrup i at købe Banen, *hvis den kommer til Auction.*

20 DEN 19. DECEMBER. Onsdag. Den Maade, hvorpaa Berg idag optraadte under Forhandlingen af Boisen—Holstein's Kronborg Amststueforslag, udvidede Kløften mellem Holsteinianerne og Bergianerne paa en kjendelig Maade. At Bille anbefalede det, var en Følge af forud-
 25 givet Løfte om velvillig Holdning. Man havde først villet have Høre til at være Medforslagstillere; Klein vilde gjerne, men da Rimestad var derimod, og Hall gav denne Medhold, holdt Bille sig og tilbage; siden kom der et Møde mellem disse 4 — Hall + Koch + Scavenius
 30 (frav.) — Dinesen. Da Dinesen—Koch vare meget ivrige for Tilslutning, vaagnede Kleins Lyst. Rimestad holdt dog igjen, men maatte samtykke i et Tilsagn om velvillig Holdning.

I det preussiske Depk. begravnes *Communalskattel.* (paa
 35 Grund af Sammenhængen med Communall.), ligl. Til-lægs. til Kjøbstadkommunernes Styrelse. Kun Lovf. om Domstolenes Ordning efter Rigslg. maa vedtages.

Nellemann har fuldendt Gjennemsynet af Ibsens Procesarbeide.

Nellemann synes tilbøielig til at indstille Rimestad til H. R., hvis han vil gaae derind, og til at udvirke Fiedlers—Tangs Afsked til 1. April. 5

I Studenterforeningen er der for Tiden (286 Stemmer mod 229) Fleertal mod Studentindernes Optagelse.

DEN 20. DECEMBER. Torsdag. *Skeel* forelægger Lovforslag om Jernbanernes Styrelse. Efter Mødet taler jeg med ham om hans Forslag ang. Jernbaneanlæg og foreholder ham, at han med Urette har forudsat, at Regjeringen nogensinde har vedkjendt sig det Tilbud til enhver Tid og for enhver Linie at give i sidste Linie det i 1873 indrømmede Tilskud til de af Estrup forud kuldlyste Linier. Han forsvarede sig med en let gennemsigtig Henviisning til Estrups Autoritet; hans Ytring om, at Kjøbet ei maatte blive for billigt, erklærede han for en Reminiscens fra et Svar, han havde givet til Afvisning af dem, der havde foreholdt ham, at nu kunde man faae de private Baner for en Spotpriis. *Skeel* har iøvrigt kaldt *Tobiesen* til sig og foreholdt ham som kgl. Commissær, at hans Optræden ligeoverfor Ministeren ikke var passende. 10

Rimestad erklærer, at han ikke af Helbredshensyn har Betænkelighed ved at indtræde i Høiesteret. Han vil gennem *Ricard* lade N. vide dette; men han vil ikke søge, før han veed, om N. troer at burde indstille ham. 15

Rimestad prædiker iøvrigt par trop de zèle; der vil optaarne sig store Vanskeligheder for *Klein*, hvis han fremskynder Ministeriets Fald; Venstre vil have Repræsentanter i Mst.; hvem kan *Klein* faae i Landstinget? Vil det ikke blive ham meget vanskeligt at enes med *Krabbe*? 20

DEN 21. DECEMBER. Fredag. I norsk Tidsskrift: *Sars*, (som desværre er stærkt fremme i den negative Retning), *Vullum*, *Krogh*, *Skavlan*. 25

A. v. B. har nylig (mon en Søn af *Bunsen*) i *Pall-Mall-*

Kriegers Dagboger. VI. Bind.

Gazette faaet Lov i Anledning af Prince Albert III vol. at sige Kronprindsen af Tydskland med Faster, Gemalinde o. s. v. mange Artigheder, fordi han (imod Bk.) bidrog til Holstens og SlesvigsAdskillelse fra Danmark; af Frygt for, at Rusland ellers engang skulde gjøre sin Indflydelse gjældende der igjennem Hoffet i Kbhvn. *Lidt Taalmodighed, og man vil i Berlin vende sig imod Rusland, det er Omqvædet.*

Barnekow er nu udseet til svensk-norsk Consul i Rom. Dermed falder Bergsø's, Ravnkilde's, Flemmers Planer bort; tilbage staaer Wolfhagen, Krogh og Mühlentfort.

Det seer ud, som Bäckfriis skal gaae til Paris; hvad enten de Svenske ei unde Sibbern Pladsen eller Kongen vil beholde ham til Statsmstr.

DEN 23. DECEMBER. Søndag. »Oversæt« var Ibsens Raad til Molbech o. s. v. Molbech takker ved at tilegne Ibsen Ambrosius! O, Elendighed!

DEN 24. DECEMBER. Mandag. *Svensk lit. arb.* har fsv. Interesse, som den betegner de Forfattere, der ansees som de lovende, hvortil dog Nogle maae føies.

Rydberg — Wirsén — Bäckström — Øster — Ljunggreen (Nyblom), *P. Wikner.* — Billing.

Den yngre *historisk*—sproglige* Forfatterkreds.

— — *naturvidenskabelige*** —

uomtalt i alle tre Lande.

Anerkjendes maa de National-upplagor af *Tegnér* og *Runeberg*, som Nordstedt og Beijer have dristet sig til at udgive for en saare billig Pris.*** Hos os svare hertil endnu vel kun Udg. af *Holbergs Comedier, Øehlenschl.* 2 Bd. og *Bjørnsøns Fortællinger.*

Holm er nu stærkt ifærd med 1848—63. Foreløbigt har han gennemgaaet 1848—1851's Rigsdagsactstykker,

* Sveriges historia.

** Ur vår tids forskning.

I) (Montelius), II) Hildebrand, III) (begyndt) Alin.

*** Selv *Andersen* (ovs. af Bachmann) udgives saaledes.

hvorved Clausens Bornerthed jo gaaer op for ham. Det er vanskeligt at sige, hvad der virker skadeligst, den fuldstændige Ligeegyldighed for Udlandet (Clausen) eller den absolute Underordnelse (Reedtz, Bluhme), navnlig naar man lever i *et Monarchie*, men mangler en Konge, som Tilfældet saa længe har været med os.

DEN 25. DECEMBER. Tirsdag. Hertugen af Glücksbg. har, formodentlig veiledet af Krogh, fundet paa at ville kræve Jorde-Gods istedetfor Penge efter den for 100 [Aar] siden gjældende Eiendomsværdi i Henhold til de gamle Afstaaelsesforbud. Dette Krav gjør han gjældende i Berlin, og forsikkrer Kongen, at naar Quaade faaer Ordre til at understøtte ham, saa gaaer det. Kongen skal have lovet Hertugen en saadan Befaling til Quaade; dette Løfte kræver Hertugen nu indfriet af Rosenørn. Det lader sig jo ikke gjøre; thi saa henviser man i Berlin uden videre Hertugen til Danmark. Slige Krav kunne dog ikke efter Behag gjøres efter 100 Aar. Iøvrigt synes det, som Krogh ogsaa har udfundet nogle Krav, der ikke i noget Tilfælde kunne vendes imod Danmark.

DEN 26. DECEMBER. Onsdag. Fischer er i Virkeligheden meget ubehageligt paavirket af de tang-bøghske Artikler m. v. .

Han havde troet, at de gamle Forhold vare saa hemmelige, at de ikke skulde komme frem.* Han ønsker at træde tilbage, har tabt Livslyst og er sygelig. Nellemann har lovet for en kort Tid at tage Fs. Ministerium, hvis han i en snæver Vending skulde falde. Det Rette vilde jo være at skaffe en ny K. og Uvsm. ved Samlingens Slutning. Fischer har aldeles intet tilovers for Linde,

* Estrup (jfr. ^{12/6} 1875) fik det først at vide, da han opfordrede Fischer til at anlægge Sag imod Tang m. v. Det var en pinlig Overraskelse.

ikke længere er inde i sine Sager; besynderligt, at han ikke skaffer sig en ny Departementschef.*

DEN 28. DECEMBER. Fredag. Oberst Koefoed beretter, at flere Officerer (Bahnson, Arendrup, Güldenchrone o. s. v.)
 5 tænke paa gennem Pressen (og muligvis ved at sættes i Forbindelse med Civile, der dækkede de Militære) at sætte noget Liv i Forsvarssagen.

DEN 29. DECEMBER. Lørdag. Holm melder mig, at han gennem Jørgensen fra General Fibiger har faaet
 10 Carl Moltkes Betragtninger af ^{27/9} 1851 over Schwartzbergs ^{9/9} Dep., paa hvilket Manuskript findes en billigende Paategning af Reedtz. M. hævder Opretholdelsen af den danske Grundl. og *paralleles Verschreiben* i Htgdrne.

15 DEN 31. DECEMBER. Mandag. Hoved-Bestyrelsen har indrømmet Tilskud til Afskrift af norske og danske Manuskripter, da Annerstedt var noget bange for Forf.s Skrift.

Joh. [o: Jul] Lange, som vil til Madrid i Febr., ønsker 600
 20 Kr.s Understøttelse til at studere *nordisk Kunst* paa Udstillingen i Paris, i dens Forhold til den almindelige europæiske. Den bør gives ham.**

Sammenslutningen af de svenske og danske Nationaløk. Selskabers Virksomhed igjennem Tidsskriftet strandede derpaa, at Forlæggeren ikke vilde modtage det svenske
 25 Selskabs Medlemmer paa Vilkaar af Prisens Nedsættelse til omtr. 6 Kr. Mere turde Svenskerne ikke anvende. — Scharling havde troet, dette kunde lade sig gjøre. Nu beholdes Prisen, men Arketallet nedsættes til 12 > 4.

DEN 1. JANUAR 1878. Tirsdag. Klein interesserer sig
 30 for, at der skulde skaffes lidt mere Rum i Høiesteret,

* Fischers Forhold til Martensen er i den senere Tid saare kjøligt. Han brevvexler med Brammer, Monrad og Lind.

** Med ham gaae Henningsen—Krøyer
 Schwartz til Madrid.

saa i det Mindste Repholtz kom ind foran Rimestad; det skeer dog ikke, medmindre Vkke. selv ønske at gaae af.

Kongen viste sin store Frygt før 8. Nov. ved endnu efter saa lang Tids Forløb idag at takke baade mig og Klein for vort Bidrag til Forsoningen. »Indre og ydre Fred« kom igjen om Middagen ved Skaalen for Fædrelandet.*

Skeel syntes ikke tilbøielig til at foretage nye Skridt til Sikring af den danske Qvægudførsel til England imod det Bud om umiddelbar Nedslagning, hvormed der stærkt trues. De engelske Producenter synes ikke om den siden 1865 begyndte Qvægudførsel til England.**

DEN 2. JANUAR. Onsdag. Mourier har ikke længere saa Meget imod, at der ryddes lidt op i Høiesteret. Dette fremgik af en Samtale, N. havde med M. idag, efterat Estrup har erklæret sig villig til den fulde Gages Bevilling i Pension til de 70-aarige, *der ønske Afgang*.

DEN 4. JANUAR. Fredag. I den engelske Kongefamilie er Prinds Alfred (paavirket af hans russiske Kone), den eneste, der staaer paa russisk Side. De Andre, ogsaa Prindsen af Wales, ere lidenskabelige Anti-Russer. Da Prinds Hans ved et Besøg yttrede Tvivl, om Østerrig, som Beaconsfield havde yttret, vilde slutte sig til England, naar den uundgaaelige Krig kom, udbrød Prindsen af Wales: »hvor kan Du være »so eselhaft?«

DEN 5. JANUAR. Lørdag. Omsider udnævnes da *M. Gad* til statistisk Bureauchef. Det begynder at gaae op for Folk, at Bureauets Arbeider komme for sildigt for Dagens Lys, hvad enten Feilen ligger i Bureauet eller for knap Bevilling.

DEN 6. JANUAR. Søndag. Tietgen synes nu mindre urolig m. Hs. til Telegraphkonferentsen. Han mener, at

* Jfr. 18. April 1877.

** Dagbl. 5. Jan. 1878.

man kan gaae ind paa Ordberegningen, og troer, at England kan vindes for et Modforslag m. Hs. til Egalisationsplanen, hvorved et Fleertal kan opnaaes mod Stephan. Han skal være ret tilfreds med den Opgjørelse
 5 ^{31/12}, Banken giver Revisorerne.

DEN 7. JANUAR. Mandag. Mourier meddelte forrige Uge først Mollerup, derpaa Meyer, at Afgang med fuld Gage kan naaes, hvis det ønskes.

Meldahl har formaaet Rosenørn til at vælge Jul. Lange
 10 til Medlem af den Comité, der giver Raad ved Anskaffelsen af Kunstværker til Statens Samling istf. den om-sider frivilligt tilbagetraadte S. Daneskiold.

DEN 9. JANUAR. Onsdag. *Jacobsen* er nu ifærd med til de 200,000 Kr., han har givet til Frederiksborg Slots
 15 Indretning til et Slags Versailles-Museum, at lægge en Udvidelse af Carlsbergerfonden med 200,000 Kr., hvoraf Renten skal anvendes til historiske Kunstværkers (Male-riers eller Billedhuggerarbejders) Bestilling. Foreløbigt ere jo to Billeder bestilte hos Bloch.

20 DEN 10. JANUAR. Torsdag. *Estrup* holder Skoleudvalget varm i 2 Timer uden at blive færdig. Nu først opdage Ploug, Nielsen o. s. v. Estrups Lyst til at tale, der kun kan lignedes med hans Ulyst til at høre.*

DEN 11. JANUAR. Fredag. Lundby** afgaaer og afløses
 25 af Dir. Fog.

Blandt Mulighederne til kunsthistoriske Arbejdere for den letterstedtske Forening anbefaler Meldahl *Løffler*

* Kampmann opdagede den først, da han for nogle Uger siden vilde have et Laan af en Million, men
 30 istedetfor Penge fik en Times Tale.

** L. var forbigaaet ved Generalsudnævnelser og vilde snart falde for Aldersgrænsen. Nu bliver han ist. Udskrivningschef.

Der bliver nok ingen ny Direktør udnævnt i Krigsmst.

(Restaurationsarbejderne ved monumentale Bygninger 1825 ff.) *Jensen* (Kunstindustrien).

Estrup holder Skoleudvalget varm i to Timer, og efter en Pause i halvanden Time. I Begyndelsen af næste Uge kommer Betænkningen næppe. 5

DEN 14. JANUAR. Mandag. Finantsudvalget har ikke Noget imod en Bevilling til et Gjedser-Odde Fyrskib.

Jeg spurgte *Deuntzer*, om han ikke under det Proces-examinatorium, han skulde holde i 1878 I, vilde granske den svenske Proces, saa han i fornødent Fald kunde 10 udfylde Ipsens Manuskript.

Han henviste til *Nellemann* selv, men var dog ikke absolut uvillig.

Ricard var ikke ganske uvillig til at behandle *Aschehougs* Nabolovf. 15

DEN 15. JANUAR. Tirsdag. Landstinget udsattes atter til ²²/₁, da Skolesagen antages at kunne komme til anden Behlg.

I Jernbaneudvalget besluttede vi foreløbigt at begjære 20 forskellige Oplysninger.

Det er E. Holm, Fjord, Andresen og Winkel-Horn, som forestaae Anvendelsen af de 3000 Kr., det Raben-Lewetzowske Fond anvender til Folkebibliotheker.

Rimestad pønser, skjøndt for Øjeblikket ventelig for-gjæves, paa at forebygge absolut Uenighed m. Hs. til Stats- 25 regnskabet 74/75.

DEN 18. JANUAR. Fredag. Da Estrup meddelte Kongen, at man vilde udlægge et Fyrskib paa Gjedserodde, fandt denne, at det var »underfundigt« mod Tydskerne«. Estrup sagde Intet. Rosenørn var strax rede til at udtale for 30 Tydskld., at man beklagede, det ei var skeet før.

DEN 19. JANUAR. Lørdag. Endelig er Bille bleven fær-dig med sine Artiklers Optryk. *Jean Pio* og *Brøchner-Larsen* med Beretningen om det tredje nordiske Skole

møde fra August d. A. Beretningen om det nordiske Philologmøde er endnu ei kommen.

Rosenørns Svaghed har atter vist sig ved den glücksborgske Sag, idet Ministeriets afvisende Svar af ham
 5 bragtes Kongen; denne vilde have et Tillæg, at trods alle Modgrunde skulde Quaade dog blive instrueret til at anbefale Hertugens Begjæring. Nei, det kunde han ikke — men han skulde privat opfordre Quaade til at
 10 gøre det confidentielt. Dette skrev Kongen til Broderen. Naturligviis kan han og tør han ikke gøre det, han lovede Kongen. For det Første spørger R. vel blot Q., hvorledes Sagen staaer i Berlin.

DEN 21. JANUAR. Mandag. Nu bekjendtgjøres, at et Fyrskib vil blive udlagt ved Gjedser Odde. I Slutningen af Novbr.
 15 havde først en tydsk Avis en Notits, som Berl. Tid.s Red. bragte Marineministeriet. Dette foranledigede et Spm. i Berlin. Bülau vidste Intet; han skulde skaffe Quaade Oplysning. Saa kom $\frac{1}{2}$ Nordds. allg. Ztgs. Notits. Quaade gaaer til B. og spørger: skal det være Svaret. Nei tilvisse — kort
 20 efter en Meddelelse, at man havde æsket en saadan Bevilling, og naar den var givet, vilde man forhandle med Dk. om Modaliteterne. I Lørdags blev Q. instrueret til at meddele, at et dansk Fyrskib vilde blive udlagt 9. Fbr.; han traf ikke Bh. Bülau idag, da denne var syg.*

25 DEN 22. JANUAR. Tirsdag. Nellemann siger, at han ikke vil indstille Schlegel til Anciennitetsforbehold i H. R.; han vil derfor spørge ham, om han ønsker at indtræde i H. R., da han i saa Fald vil komme derind. Det viste sig, da Mourier havde taget Feil, naar han troede, at Nogen
 30 af de Gamle havde Lyst til at gaae af (med fuld Pension).

Ifølge en fra Bille skriftlig given Foranledning blev Forhandlingerne mellem Høire og Venstre gjenoptagne ved Nedsættelsen af et Underudv. (4 + Bojsen, Holstein, Th. Nielsen og Tange) i Fredags.

35 * 22. Jan. og 26. s. M.

DEN 23. JANUAR. Onsdag. I Jernbaneudvalget samler man sig om en Anbefaling af Skeels Baner + Glyngør—Skive, med Anvendelse af et billigere Anlægssystem og nogen Forhøjelse af Communernes Tilskud, undtagen for Skjernbanen (50,000 Kr. pr. Mill.). Tobiesen har 5 ganske vist gennem sit Kjendskab til Tegners Planer bidraget til denne Udgiftsansættelse; men det kan næppe heller feile, at Skeel's Advarsel til ham om ikke at vise en til hans Stilling som Jernbanekommissær lidet sva- rende Oppositionslyst har forøget hans Lyst til atter at 10 komme paa god Fod med Kammerraaderne. Skeel har dog lempet sig stærkt.

Anden Behlg. af *Skolel.* begynder i Landstinget.

Berg overstemmes ganske i Fanøbanesagen.

Jeg siger Rimestad, at jeg for min Del ikke har Noget 15 mod ved:

1) i Statsrv. at man enten udelader iøvrigt eller ind- sætter en Omtale af Rigsrettens *Dom*;

2) at lade en Udtalelse fremkomme, der indskrænker sig til at aarfæste Anvendelsen af den lovlige Bemyn- 20 digelse til 1874/75.

DEN 25. JANUAR. Fredag. Efter Høgsbro ere Under- handlingerne strandede, efter Dinesen ere Udsigterne til en Udjævning ikke saa mørke. Sandheden er, at de for Øieblikket ere strandede (navnlig vil Holstein af »tech- 25 niske Grunde« ikke bevilge de maritime Forslag, men- dens man tidligere paa § 26 vilde gaae til 1,800,000 Kr.); men de kunne gjenoptages.

DEN 26. JANUAR. Lørdag. *Schlegel* afslaaer at indtræde i H. R., skjøndt han ei faaer Forbehold. 30

Skolelovens anden Behlg. sluttet.

Forskjellige Tegn, f. Ex. Udtalelser i *Weserzeitung* tyde paa, at man i Berlin vil gjøre et politisk Spm. af Gjedser- Odde Fyrskibets Udlæggelse. Det stod i de danske Aviser, inden Bh. B. fik nogen Meddelelse (— *Marinemst.* hastede 35 saa meget, at det kom i Berl. Tid. inden Quaade naaede frem; *Udenrigsmst.* fik *Underretningen* Lørdag ^{19/1} og

skrev s. Dag), og de Udtalelser, der fandtes i Fædrel. og Dagbl., opfattes som Aarsagen til Regjeringens ualmindelige Energie.

Mohrenheim mener, at det vil blive taget os meget ilde op. »Post« har dog modsat »Weserzeitung«.*

Til samme Tid opstilles nu det Krav, at kun de Slesvigere, der have erklæret ei blot sig selv, men og deres Børn for Danske, have frigjort Børnene for tysk Nationalitet.

10 DEN 27. JANUAR. Søndag. *Thorsøe* gennemgaaer med uhyre Flid alle Aviser m. m. til sin Historie af Christian VIII.s Tid, men Akter giver han sig næppe synderligt af med. Desværre kan han næppe heller hæve sig til den almindelige Betragtning af den, almindelige Fallit, hvormed
15 Chr. VIII. og med ham Enevælden endte. *Alt var i Grunden tabt i Marts 1848*, det er det Synspunkt, der burde beherske Udviklingen af Perioden 1839—1848, og den følgende Periode er Forsøget paa at gjenvinde Noget af det Tabte. Denne Periodes Hovedhemmelighed er
20 den, at Folk i Almindelighed ikke saae, at den fremmede Indflydelse havde lagt Æg, som kun behøvede at udruges for at deres Gift maatte virke. Den dræbende Virkning af Overenskomsterne 51/52 vilde Folk ikke see, ligesaa lidt som Regjeringen klart vedkjendte sig de
25 Servituter, under hvilke Slesvigs Erobring var tilladt.

DEN 29. JANUAR. Tirsdag. Uagtet Magistraten har afslaaet Rothe hans Ønske om at sætte sig i Bevægelse i Havnesporsagen, har Jernbanecms. dog, fremskyndet af Bille—Thomsen, faaet Brock til at optræde. Foreløbigt Ud-
30 valg i Landstinget. Forinden havde Brock—Skeel forhandlet om Sagen; Skeel vilde ikke gjærne paany indhente Communalbestyrelsens Erklæring, da han i sin Tid af

* Denne bestrider d. ²⁵/₁ Meddelelsen i Post ²⁴/₁, at Alt var bilagt. Urigtigt er i hvert Fald Yttringen i »Post«,
35 at man er blevet enig om at dele Udgifterne.

Tobiesen var narret til at underskrive et forhastet Brev, hvorefter der ikke kunde være Tale om Forandring i Jernbaneselsk.s Bestse, men troede, at Havneraadets Erklæring kunde benyttes.

(Skeel var i det Hele meget irriteret mod Toby, der ofte misbrugte Ministeriets Navn.); efter Raadførelse med 5
Fenger er han styrket i sin Ulyst.

DEN 31. JANUAR. Torsdag. Fønnesbech mistænkes for gennem sin Slægting at have sat den Plan i Gang, at simple Haandværkere og Borgere skulde vise deres 10
Loyalitet og ministerielle Sind ved at udbede sig Tilla-delse til at forære Kongen et Portraitgallerie af Kongen i Statsraadet, underskrivende provisoriske Finantslove. Hverken Kongen eller Kronprinsen synes at fornemme, hvad dette indeholder, og Estrups Forfængelighed for- 15
byder ham at udtale, at Kongen ikke saaledes bør lægge sig ud med en stor Del af Befolkningen for at identi- ficere sig med et enkelt Mstm., hvor rigtig dettes Politik end kan være.

DEN 5. FEBRUAR. Tirsdag. Berg—Tauber blive ikke 20
gjenvælgte i Venstres Styrelse, men afløses af Lassen—Tramp; herved synes jo den med 26 > 25 vedtagne Ad- varsel til Fællesorganet at faae en vis Betydning.

DEN 11. FEBRUAR. Mandag. Estrup har nu i sin Vis- dom udfundet, at Tidspunktet er kommet, da Danmark 25
skulde slutte sig til Rusland—Preussen; man kunde jo med Lethed insinuere, at Conferentsen passende kunde holdes i — Kjøbenhavn. Hvilken Lejlighed for Rosenørn til at glimre!

DEN 13. FEBRUAR. Onsdag. Frost faaer idag læst og 30
paaskrevet i Berl. Tid.

Fischers Optræden i Finantsudvalget har været saa imødekommende, at den i høi Grad styrker den Tro,

at han har taget den bestemte Beslutning at ville træde tilbage. Estrup har og forsonet sig med den Tanke at maatte lade ham gaae, naar han begjærer det. Han har øjensynligt tabt Modet til at trodse Opinionen i og udenfor Folkethinget.

DEN 14. FEBRUAR. Torsdag. Rosenørn proklamerer med Værdighed Danmarks Neutralitetspolitik i Folkethinget. *Frost* møder i Dag meget udfordrende, men erkjender tilsidst, at han har skadet eller dog kunnet skade Landet. I 1874 standsede han (efter Rosenørn's mundtlige og skriftlige Opfordring) sine Meddelelser om Massedvisningen af Slesvigske Danske til London. Hjorth-Lorentzen havde forsikkert ham om sin Intimitet med Udenrigsmst.; Ploug havde styrket ham o. s. v.

DEN 15. FEBRUAR. Fredag. Alberti—Holstein—Fischer. *Frost* forsvarer sig idag i »Morgenbladet«.

Riegels vil have et Laan til Landmændene af 100 Mill. Kr.

Handelsbanken vil efter Mt. *Levy's* Sigende gaae til 1,100,000 Kr. for Erhvervelsen af den østjydske Bane. Tør Estrup gaae høiere? Næppe; men han kan desinteressere Handelsbanken.

DEN 16. FEBRUAR. Lørdag. »Morgenbl.« verfer *Frost*. Bismarck har ikke stor Hast med at lade Interpellationen foretage. Synderligt nok har Klee (Post) nu tilstillet Dagbl. en Artikel som opfordrer Danmark til at tilfredsstille Bks. Had mod England ved at paatage sig at lukke Indgangen til Østersøen for Englænderne, naar den uundgaaelige engelsk-russiske Krig udbræder. Selv skulde Tydskland forholde sig ganske roligt. Lidt Nordslesvig skulde være Lønningen for denne Portnertjeneste, der blev os saa dyr i 1801. Topsøe maa jo forlange nærmere Forklaring.

DEN 17. FEBRUAR. Søndag. Jeg skrev igaar til Bergström, og opfordrede ham eller Berg til at være Med-

udgiver af Nordisk Retsbog, samt henstillede, om ikke en Svensk kunde findes til Behandling af »administrativ Ret«.

DEN 20. FEBRUAR. Onsdag. Ploug indbyder paa Estrups Vegne til en Conference med ham og Nellesmann i Morgen Formiddag i Anledning af mulige Forhandlinger om Finantsl. mellem 2^{den} og 3^{die} Behlg. Aabenbart er den hele Situation høist forskjellig fra ifjor, saa Formodningen maa være *imod*, at det kan være rigtigt at benytte samme Fremgangsmaade som ifjor: 10

- 1) Gjenoptagelse af alle Forslag til 3^{die} Behlg.;
- 2) Landsthingsudvalg;
- 3) Fællesudvalg;
- 4) Provisorisk Finantslov.

Onsdag 20. Fbr. (Fortsættelse.) *Goos*, hvem jeg vil spørge om Sammenhængen med Bestykningen af Søforterne, tilstaaer, at det var ham, der — for Continuitetens Skyld — fik Drejer til i Lighed med, hvad der var skeet i en Række af Aar, at begjære 18 9[“] K., uagtet Jonquières nu anbefalede at gaae til 11[“], efterat der var anbragt Betonbrikker til Underlag. Hele Bestykningen paa de aabne Batterier er nu væsentlig 11[“] K.; ved forbedret Krudt kunne nu 84 R bruges i Kassematterne, saa 9[“] Skytset bortfalder nu helt. Drejer vil ikke erkjende, at man har bundet sig til kun at have 50[“] [sic!]. *Drejer* gjennemgik hele Rækken af Ændringsforslagene og forvildede sig til den Paastand, at han ikke kan vedblive at være Marineminister, hvis han ikke faaer Bevilling til *Begyndelsen* af nyt Pantserskib. 25

Berg-Holstein kom i Aftenmødet i den livligste Strid i Anledning af den forskjellige Taktik, som var fulgt af Venstres to Brudstykker. 30

DEN 21. FEBRUAR. Torsdag. I Nat endte 2^{den} Behlg. af Finantsf. med Skjænderi.

Estrup (med Nellesmann) samles med Frijs (Carlsen og Daneskiold), Centrums Bestyrelse, som havde faaet Mynighed til at tiltage nogle Mler. (Ussing og mig.) (S. Pe-

dersen var da fraværende). Ventelig ønsker han, der ikke kan vente, at Klein m. Fl. ville henvende sig til ham efter den Afvisning, han gav mellem 1ste og 2^{den} Behl., Hjælp hos os for at forebygge en anticiperet Enigheds Tilveiebringelse i Folkethinget. Han vil derhos beholde Forbindelsen med Landstingsflertallet for at kunne indrette sin tilbagevigende Holdning saa meget som muligt paa en saadan Maade, at de Færreste kunne skjønne, hvor Afgjørelsen for den meget forandrede Holdning egentlig ligger; nemlig hos Ministeriet selv.

DEN 22. FEBRUAR. Fredag. Ved det private Møde idag med Scavenius, Dinesen, Bille, Koch, Rimestad, Klein (hvor tillige hos os Jonquières og Carstensen vare tilkaldte) gav Scavenius en Udsigt over, hvad han ved de tidligere foreløbige Udjævningsforhandlinger havde begjæret, og man ønskede nu at erfare, hvilke Ændringer Landstinget maatte kræve, hvis Finantsforslaget skulde kunne loves vedtaget uforandret af Lth. Scavenius, Dinesen, Koch og Klein udtalte forskellige Anskuelser om hvad man kunde vente at sætte igjennem ved en slig Udsigt. Koch havde et kun altfor aabent Øie for at dette tilsidst afgang af, hvad Regjeringen kunde og vilde i fornødent Fald opføre paa en foreløbig Finantsl. I denne Hsde. vil Ministeriet vistnok være varsomt.* Efter hvad Nellesmann siger mig, vil Estrup aldeles ikke driste sig til at optage nogen *Pantserskibsbevilling* paa den prov. Finantslov, hvis en saadan skulde blive nødvendig. (Han synes endnu ikke at have seet, at en *Bevilling til at forberede Værftets Virksomhed* i 79/80 dog i alt Fald i Finantsaarets Løb kan blive nødvendig.) Ogsaa N—n har, og det med Føie, fraraadet en *saadan* Bevillings Optagelse. N. siger mig fremdeles, at Fischer har opgivet sin tidl. Beslutning om at fremkalde *en Kgl. alm. An. om Benyttelsen af de nye Skattemidler*; Nelles-

35 * Senere Anm. Jfr. Daneskjolds Udtalelse om Skeels Paastand $\frac{8}{3}$.

manns Memorandum, der *paaviste det Ulovlige heri*, overbeviste vel ikke Fischer, men Skeel—Estrup sluttede sig til N. Dispositioner i Hs. til tidligere Praxis skulle granskes i Ministerconference; mig synes, de burde indtil videre ei blot foretages i Ministerconf. men komme for 5 i Statsraadet.

DEN 23. FEBRUAR. Lørdag. I det Hele har Fischer vedvarende tabt Modet og Lysten. Hans private Forhold har bragt ham under Tangs Øxe — det skyldtes kun det saakaldte moderate Venstres Protest, at en knusende 10 Forespørgsel om Hæderlighedsvilkaarene ei kom frem under Skolel. i Folkethinget — og Aabenbaringen var saa meget ubehageligere, som det var en stor Overraskelse for hans Familie i Slagelse. Hans Tilbagetræden ansees for givet. Derfor har han under Forhølgene med 15 Folkethingets Finantsudvalg vist sig saa fredelskende, at Ingen kjendte ham igjen.

DEN 24. FEBRUAR. Søndag. Skeels Jernbanestyrelsesforslags Behandling i Landstthinget staaer imellem to Behageligheder, den *ene* Udstedelsen af et nyt Lønnings- 20 regl. — som træder i Kraft d. 1. April 1878 (hvis der ei forinden vedtages en Lov af andet Indhold, hvilket ikke vil skee) og den *anden*: Visheden om at Folkethinget ei vil vedtage en Organisationslov i denne Samling. Saaledes som Skeels Udkast foreligger, med uindskrænket 25 Raadighed over Tallet af de Embedsmænd m. m., hvis Lønning fastsættes ved Loven og over alle andres Tal og Lønningsvilkaar og i det Hele med en i ti Aar lov-hjemlet Ret til at fastsætte et Administrationsbudget, uafhængigt af Rigsdagen, kan Udk. ei anbefales. Vil Skeel 30 ei gaae ind paa væsentlige Ændringer, maae Sagen ud-sættes, enten ved en Lov eller stiltiende.

DEN 25. FEBRUAR. Mandag. Estrup—Drejer vare ikke beredte. Vi gennemgik da i det private Udvalg med Jonquières og Carstensen som Ordfører §§ 22—23—26 35 paa Grundlag af Scavenius foreløbige Meddelelse. Jeg

hævdede, at medens Folkethinget aabenbart især havde holdt sig til Qvantiteten (i det Høieste med qualitativt Hensyn som Grundlag for et Nei) maatte vi holde os til Qvaliteten, med det qvantitative Hensyn som Begrændsning, altsaa:

- 1) Alt hvad der hører til Helgolands Fuldendelse;
- 2) Søforternes bedste Udrustning (Fuldendelsen af Forstærkningen og 11“ Kanoner (f. Ex. 7 med Forbehold af 4 12“ eller 14“));
- 3) Vedligeholdelsen af Betingelserne for Værftets Benyttelse i 1879/80.

Vi maatte overhovedet, hvis vi skulde interessere os for Finantsforslagets uforandrede Vedtagelse ikke være begrænsede inden den ved Mindretallet betingede Ramme, hverken m. Hs. til de enkelte Poster der vare af Mindretallet opgivne under § 26, ei heller m. Hs. til de andre Ministerier, f. Ex. Universitetet, Leie af Skolelocalers Brug, Bergs Fiskere, Zytph.-Adelers Landbrugsskole o. s. v.

Om een Ting vare de alle enige, nemlig at vi ikke vilde indkalde de Fraværende, men handle paa egen Haand.

DEN 26. FEBRUAR. Tirsdag. Vi samledes idag hos Estrup med Dreier og Nellemann. Det blev af Estrup's og Dr.'s Udtalelser klart, at E. vil undgaae Alt, hvad der kan hidføre en Conflict. Derfor havde han (der mener, at det vil blive vanskeligt at faae Folkethinget til at gaae ind paa 11“ Kan. og paa den pandsrede Kanonbaad) instrueret Dreier til *fortrinsvis* at begjære de 10 15 cmtr. Kan samt til at holde *Valget imellem det store Pantserbatteri og Pantserbaaden* aabent. Derhos havde E. udfundet den alm. Theorie, at *naar 1ste Bidrag var bevilget for et Aar*, var det afhængigt af Finantsmsterens Skjøn, hvorvidt Finantsernes Tilstand tillod at fremskynde Arbeidet, saa det Hele foretoges, hvis det lod sig gjøre. Schlegel var jo instrueret af Klein til at hjælpe Mindretallet til at Landsth. ei optog 11“ Kanoner, da dette Spm. nu engang var fordærvet; ligl.

vilde han holde det store Krigsskibs Bygning som Alternativ med det mindre, eller fremfor dette.

Estrups finansielle Theorie om Ligegyldigheden af Rigsdagsbeslutningen om Delingen af Bevillinger blev bestemt *modsaagt*; ligeledes hans Antydning om, at vi kunde lade Mindretallet vide, at først maatte de skaffe Overenskomst tilveie paa § 26; ellers kunde det ikke nytte at tale om de andre mere eller mindre vigtige quasi-constitutionelle Spm., eller Bevillinger paa de andre Ministeriers §'er. Dette blev erklæret for umuligt.

DEN 27. FEBRUAR. Onsdag. *Heegaard's* Skrift om Intolerance slippes løs.

Vi gennemgik nu §§ 22, 23 og 26. Resultatet blev, at vi vilde erklære, at vi ikke kunde interessere os for en Finantsls. uforandrede Vedtagelse, medmindre den — foruden iøvrigt at være reen og antagelig, indeholdt et Tillæg til det Bevilgede.

DEN 28. FEBRUAR. Torsdag. Vi samledes med Estrup, N., Fischer.

Denne var aldeles Mollusk, og vilde bortblande Alt, hvorved man kunde fæste sig; dog meddelte han, at han ved en Forhandling med Bojsen foreløbigt var kommet til det Forslag at udelade Anm. om Stiftsmidlerne og tilføie paa § 21, II. 3. 4. en Bemyndigelse til af de inddragne Midler at anvende indtil 25,000 Kr. til de under 3. og 4. angivne Øiemed. Alt var iøvrigt flydende, dog blev han stagget op til at være med til Krav paa Tillæg til Tilskudet til Universitetet, og til at begjære 1000 Kr. til Pol[yt teknisk] Skoles Festskrift, men hvorlænge?

Estrup hævdede i videste Maal Vanskelighederne ved Skolelærerbevillingen, der saa lidt som muligt maatte afvige fra det af Landstthinget vedtagne Forslag under Skolelovens Behlg.; men heller ikke han vil stille Forslag herom til tredie Behandling, og naar Scavenius lempet lidt paa det nu ved anden Behlg. antagne Forslag, saa Skinnet nogenlunde bevares, giver han sig, idet

han lader det se ud, som om Landstinget fritog ham for at fastholde det tidligere Standpunkt.

Bergström foreslaer Rabenius til Bearbejdelse af Administrativret. Denne synes mærkeligt nok ikke saa utilbøielig dertil; men hans af B. understøttede Tanke at indskrænke A. R. til Forvaltningsorganismen tiltaler mig ikke.

DEN 1. MARTS. Fredag. Vi meddelte idag Folkethingsmindretallet Resultatet af vore Overveielser. Resultatet gik videre end de troede der kunde naaes; *Nogle* søgte Vanskeligheden i Pantserbaaden; *Andre* (Rimestad, Dinesen) navnlig i Kanonerne. Nu skulle de 4 forhandle med de 4; men da H., B., Tange og Th. Nielsen tiltage sig Høgsbro, B. Christensen og V. Holm, tage de 4 Rimestad og Klein med sig. Det antages almindeligt, at Høgsbro—Holstein ikke ønske en rimelig Finantslov, da de gennem Udhungringssystemet ville naae det samme Maal, som Berg ad anden Vei, men de kunne muligt tvinges af de Menige til større Indrømmelse, hvis de Menige ellers have Mod. Frijs, der sammenstiller Fred. VII, Iv. Rosenkrantz og Holstein som Mønstre paa Upaalidelighed, gaar saavidt i sin Opfattelse af Holsteins Uvederhæftighed, at han siger, at man ikke kan vide, om H. ikke ønsker at slippe bort for en Tid i alt Fald. Dette er dog næppe Tilfældet endnu.

Klein antydede, at det jo ei kunde nytte, at de 6 atter kom til os; det kunde jo ikke ventes, at Alt blev indrømmet. De maatte da gaae deres egen Vei eller der kunde blive Spm. om Forhlg. mellem Venstre og Landsth.

Det svaredes, at Initiativet maatte udgaae fra Vstre.

Scavenius antydede, at man ikke maatte gjøre de 6 nogen Bebrejdelse, hvis de foretrak Noget for Intet og derved foreløbigt bandt sig i alt Fald, indtil der kom Fællesudvalg. Vi hentydede til, at dette nærmest kunde blive af Betydning for Ministeriet. Jeg tvivler ei paa, at det kommer til at gaae ud over Kanonerne og Universitetet, saavel som over Renlighedskravet.

DEN 2. MARTS. Lørdag. Idag begynde Underhølgene mellem de 6 Mindretalsmedlemmer og de 6 af Venstre (V. Holm var fraværende). Det seer ikke meget lovende ud idag, efter Scavenius—Dinesen; anderledes opfattede Klein det.*

5

DEN 3. MARTS. Søndag. Tilfældigviis have Aviser og Tidsskrifter i forrige Maaned bragt Artikler om en Række *Kunstnere*, hvis Liv bekræfter de med Kunstnerbanen forbundne Farer, som Fru Heiberg har saa skarpt Syn for. Ad. Nourrit. Chopin/G. Sand. Alf. de Musset/G. Sand. Bressant. jfr. *Karoline Bauer: Aus meinem Bühnenleben*. Devrient Wolf o. s. v.

10

Udvalgsforhandlingerne fortsættes idag. Ravn paakaldes.

DEN 4. MARTS. Mandag. Forhølgene mellem det private Finantsudvalgs Mler. i Folkethinget førte efter Møderne iforgaars og igaar til en Afslutning idag.** Kanonerne af større Kaliber faldt i Vandet; Intet kunde for Tiden sættes igjennem m. Hs. til Universitetet; men medens man først ei vilde indrømme Mere, end 585,000 Kr. paa § 26, blev efterhaanden Venstre dreven høiere op, saa det Øvrige i det Væsentlige ordnedes i § 22, 23, 26 efter vore Forventninger. I andre Henseender er der næppe taget synderligt Hensyn til Landstinget. Torpedobaaden fremgik af en Forhandling Kl. 12 til 2, mellem B., H.—Ravn—og Klein—Scavenius.

25

H. Scharling optræder med Krav, som 1ste Dramatiker. *Drachmann* (jfr. Kaalund—Bergsøe) vil dog endnu være større.

DEN 5. MARTS. Tirsdag. De kbhvske Rigsdagsmænd samledes for at tale om Kbhvns. Krav ligeoverfor de store Statstilskud til Skolevæset udenfor Kbhvn. Commu-

30

* Universitetet erklæredes strax Intet at kunne faae, desto mere maatte der da ellers gives.

** Møde Kl. 2—4.

nalisterne erkjende, at der dog maatte tages lidt kraftigere Forbehold end Hansens.

DEN 6. MARTS. Onsdag. Ministeriet stævnes ved Ændringsforslagenes Fremsendelse til Conference med Finantsudvalget i Morgen Kl. 11—5.

Krabbe paatænker tredie Behlg. Mandag—Onsdag næste Uge.

DEN 7. MARTS. Torsdag. Estrup (og N.) stævnede os atter idag til Møde. (Skeel var i Finantsudvalget; han vilde ikke samtykke i Bev. til *Brevudvexlere*, selv om Postdampskibet derved sprang i Luften.) Hvad Estrup idag vilde var, at det skulde se ud, som han fulgte Landstingets Anvisning ved at finde sig i Maximumsgrændsens Nedsættelse ved Skolelærertillæget fra 2000 (2500) Kr. til 1600 (2000). Ligeftrem naaede han dog ikke sin Hensigt, men det blev ogsaa i et senere i hans Fravær holdt Møde lagt over paa ham. Han fastholdt i Udvalget de høiere Satser; jeg veed ikke, om han stiller Ændringsforslag for at holde Spm. aabent for Landstinget. Madvig jun. forsvarer sit Arbejdsløshedsstandpunkt i »Fædr.«, navnlig og imod Borgmester Hansen, hvis Skrivelse til Borgerrepr. den samlede Magistrat ei vilde underskrive, da den ei var omhyggeligt affattet.

DEN 8. MARTS. Fredag. Jeg skrev idag til Bergström for at vise, at Rabenius's paatænkte Fremstilling af den administrative Ret ikke kunde indskrænkes til Forvaltningsorganismen, men at man hellere maatte give mere Tid og Rum for at selve de administrative Hovedforholds indre Ordning kunde blive fremstillet i de vigtigste Træk.

Daneskjold beretter at, Skeel til ham uopfordret havde sagt, at hvis det kom til ny foreløbig Finantsl., maatte der optages meget Mere, end tidligere. Jeg vil troe, at Skeel har ment det — Carlsen fortæller mig, at Skeel var ligbleg, da han kom den 8. Nov. og meddelte Godeierne, at nu maatte de stemme for Folkethingets For-

slag uden Ændring, i Strid med den kort før givne Instrux om bestemt Modstand — men jeg er sikker paa, at Estrup var slaaet ind paa en mere varsom Vei. Jeg troer ikke, at Rigsretten kunde eller burde have billiget en Brug af den foreløbige Bev.-Lov, der greb dybt ind 5 paa det frie Bevillingsomraade.

Ændringsforsl. til Finantsl.s 3^{die} Behlg. omdeles. Skeel fik da Dampskibet, *uden* at give Brevudvexlerne Noget; nogle Smaating ere opnaaede foruden de militære Bevillinger, saasom Konsulen i Rom, den polytechniske 10 Anstalts Festskrift, Meldahls Conducteur; derimod er den døende Zytphen-Adlers Landboskole staaet op af Graven — »man vilde ikke dræbe ham« —; Berg's Fiskere faae deres Baadelaan. Baade Dinesen og Dresing paastaae, at Th. Nielsen vil et senere Aar arbeide for 15 Universitetets Krav; han har, siger han, faaet et andet Syn paa Forholdet, end tidligere; men i Aar maatte vi [ikke] forlange Noget her, hvis vi ei vilde sprænge ham og hans Venner (Tange, Jørgen Petersen o. s. v.); de bad for sig her, ligesom ved Grændsebestemmelsen ved Præste- 20 kalds- og Skolelærerlønningstillægene.

DEN 9. MARTS. Lørdag. I Landstinget forstaaer man nu heelt vel, at Estrup gjør alt det som han i 1874 bebreidede os, kun med den Forskjel, at vi tog vor Beslutning paa eget Ansvar, han søger at krybe i Skjul 25 bag Landstingets Medlemmer, som derfor ideligt kaldes til Raad, naturligviis under saadanne Forhold, at Sagen i Virkeligheden er afgjort forinden. Carlsen er nu atter Frondeur. Han kommer tilbage til, hvad han siger var hans Mening i 1874, men hvilket han dog ikke dengang 30 kom frem med til mig, nemlig, at man maa arbeide paa Gjenoptagelsen af det besluttende Fællesudvalg fra 1863 til Finantslovspm.s Afgjørelse. Dette er dog i alt Fald nu utænkeligt; om det brunske System ved Leilighed kunde sættes igjennem, er et Spm., men det er og et Spm., 35 om vi vilde være tjent dermed. *Berg med 20 Medl. ud-*

træder af det »Forenede«, iblandt de 20 er ^{Zahle}_{Leth}, men ei Alberti, som dog med 5 andre staaer Berg nær.

DEN 10. MARTS. Søndag. Fallesen holder i denne Tid to Gange Forestillinger paa Theatret. Biskop Kierkegaard
5 venter en svar Straffedom over den kbhvske Forlystelsessyge. Det ventede han nu rigtignok i sin Tid ogsaa over Pal. Müller for hans Adam Homos Skyld. Han er forsaavidt conseqvent, thi Fallesen er Adam Homo som Theaterdirektør.

¹⁰ DEN 12. MARTS. Tirsdag. Jeg gav idag i Centrums-mødet Beretning om de stedfundne Forhandlinger.

DEN 13. MARTS. Onsdag. Ved Centrumsmødets Slutning igaar kom S. Pedersen med en Anmeldelse, at adskillige Folkethingsmler ønskede, at vi skulde sætte Fi-
15 nansudvalg. Af Breinholt hører jeg, at det skulde være for at hjælpe det maadeholdne Venstre i Folkethinget. Nogle i Landstinget (Jessen, Carstensen), som mene, at det nye Torpedoskib ikke kan bygges for 2 Mill., og derfor frygte, at Regjeringen skal blive tvungen til at
20 holde sig til de upandsrede Kanonbaade, have lignende Tilbøieligheder. Efter mit Skjøn kan Ingen paatage sig at skrive nogen Betænkning nu med den Opgave at betegne den Stilling, som skulde indtages om eet Aar. Og dog er det i Virkeligheden [det], der forlanges. Nellemann
25 lod til at være enig med mig.

Idag har Drejer godkjendt Skibet, efter i Finantsudvalget stærkt at have betonet »circa«. (Berg begyndte et Forsøg paa at ville udnytte hans Udtalelse, men det neddyssedes i Udvalget.) De militære Bevillinger klaredes
30 i to Møder idag.

Det gjøres med Bestemthed gjældende i Folkethinget idag, at Ravn ikke maae betragtes som den virkelige Ophavsmand til Torpedoskibsforslaget. Dette bør fastholdes, da han inden Mødet i Mandags d. $\frac{4}{3}$ hverken
35 havde talt om Sagen med Drejer eller Tuxen—Nielsen;

han vilde kun forebygge Uroligheder ved det eventuelle Forslag.

Larsen's Dom paa 4 Maaneders Fængsel for Fornærmelser mod Estrup stadfæstes i H. R.

DEN 14. MARTS. Torsdag. Finantslovens 3^{die} Behandling ender da idag ved to Møders Opgjørelse af Forholdet mellem de Forenede. Berg ctra Holstein minder om de ældre Afsættelser.

1) B. Christensen—J. A. Hansen. (»Jeg kan knuse ham med min Lillefinger, naar jeg vil, sagde B. Chr. i 1850.)¹⁰ — Skynd Dem, inden det er for sildigt (Hall);

2) J. A. Hansen—Berg;

3) Berg—Holstein.

Saaledes vexler Situationen, hvor Forfængeligheden og Magtlysten spiller saa stor en Rolle.¹⁵

Tang fik da sine Menedssigtelser frem imod Estrup.

Det *svenske Skydslovsforslag* indeholder atter en mærkelig Begunstigelse af Landmændene paa Kjøbstædernes, og i det Hele Statens Bekostning.

Jeg hører af sindige Folkethingsml. (som f. Ex. Ravn)²⁰ den Tro udtale, at det store Antal, der nu fulgte Holstein—Bojsen, til næste Aar vil indordne sig under Berg, hvis Estrup atter mødte som Conseilspræsident. Jeg vil troe, at Mange, f. Ex. Officerscorpene ere stærkt imod ethvert Mstm., der Intet kan sætte igjennem, sva-²⁵rende til de ved Revisionsforslagene fremkaldte Forventninger. Men det er dog vist umuligt alt nu at have nogen begrundet Mening om Tingenes Gang.

DEN 15. MARTS. Fredag. I Centrumsmødet idag vilde S. Pedersen — Raben, understøttede af Daneskjold og³⁰ Carstensen, have Finantsudvalg; Oxenbøll, der altid vilde have Udvalg i vigtige Sager, var først af samme Mening, men faldt fra efterat jeg, Ploug og Ussing havde gjort gjældende, at Ingen kunde paatage sig at skrive en Betænkning, der skulde passe til ukjendte Forhold om et³⁵ Aar. Naar man vilde tage Loven, som den var, skulde

Thinget som saadant tage den saa stilfærdigt som muligt. De enkelte Medlemmer kunde tage saa mange Forbehold, som de lystede. Estrups Udvalgslyst paaberaabtes, men Ploug kunde erklære, at han som Conseilspræsident
 5 var lige gyldig og som Landstingsmand var blevet vaklende.

DEN 16. MARTS. Lørdag. Inden Estrup idag reiste til Kongsdal, stævnedes han Dresing til sig m. Hs. til den forestaaende 1ste Behlg. af Finantsl. som han ei havde
 10 ventet alt skulde foregaae Mandag.

DEN 17. MARTS. Søndag. Ravn siger mig, at Nielsen ved at opgive den vertikale Pantserbeskyttelse troer at kunne give Tegning til et ret hurtigt (14 Kn. gaaende) Torpedoskib for en Pris af 2,250,000 Kr. At Skibet maa
 15 faae et saadant Dybtgaaende (14 Fod omtr.), at det ikke kan gaae igjennem Grønsund, er en Selvfølge. Carstensens Indvending mod den pandsrede Kanonbaads *Langsomhed* var efter dens Plan ikke synderligt træffende. Medens Planerne til Pandserbatteriet og Kanonbaaden
 20 vare fuldt udarbejdede, vil der nu medgaae lang Tid til Bearbejdelsen af Torpedoskibsplanen. Hvad det nye Skibs Dybtgaaende angaaer, var Holstein vel uforsigtig nok til at tale om Grønsund, men da Berg sagde: »altsaa kun 10¹/₂ Fods Dybtgaaende«, rettede han sig selv i
 25 Taushed. (Ravn havde underhaanden gjort ham opmærksom derpaa.)

Ploug har et uklart Indtryk af, hvad Dresing meddeler om Estrups Ønske; der tales noget om Aftalen om længere Foredrag, om event. Udsættelse af Forhandlingen. Adskillige have forstaaet det, som vilde Estrup dog
 30 prøve at faae Udvalg nedsat. Gjennem L. Eriksen, C. Rasmussen, S. Pedersen, Raben gaaer det strax videre til almindelig Forvirring.

DEN 18. MARTS. Mandag. Først Nellemann og siden
 35 Estrup forklare, at Estrup ikke vilde kaste Beslutningen om ikke at nedsætte Udvalg, men han vilde, at En

skulde være udseet til Ordfører paa Thingets Vegne, for at han kunde slippe for Kritik af de enkelte Medlemmer; i Virkeligheden vilde han jo have Vidnesbyrd om, at naar Regjeringen ikke stillede Ændringsforslag, saa var det efter Landstingsflertallets Ønske; han var meget uvillig over, at Liebe ikke havde givet mere Tid; han havde aabenbart ikke faaet nogen Underretning om Forhandlingernes Gang i Fredags. (Ploug havde undladt at give den, idet han troede, at Daneskjold havde gjort det), og han havde derfor bedet Dresing fra Statsrevisionen komme over til ham. Øiensynligt havde Dresing hverken rigtigt forstaaet ham eller vidst at lade ham forstaae, at vi ikke kunde erkjende, at Spm. vare forelagte os i aldeles urørt Tilstand; hvad han paaberaaber sig, nl., at vi kunde have faaet ham til at forhindre Forhlggen mellem 2^{den} og 3^{die} Behlg er rigtigt, men ei udtømmende.

Daneskiold's Resumé idag kom uventet, det var i det Hele ganske agtværdigt. Naturligviis ere de, der ville have interessante Forhlgger, misfornøiede med Stilfærdigheden idag.

DEN 20. MARTS. Onsdag. E. Skeel, hvem jeg foreslog en Samtale om Jernbanestyrelseslovf. inden vi mødtes i Udvalget — hvis dette overhovedet skulde skee — har endnu ikke kunnet forsone sig med en større Indrømmelse til Lovningsmagten for at undgaae den ellers uundgaaelige Overgriben fra Finantsudvalget. Jeg forklarede ham mit Standpunkt, at man hellere maatte søge itide at faae den nødvendige Frihed uden at opstille et lovbestemt Maal. Iøvrigt billigede jeg ganske, at han helst vilde være fri for Forhandling med Udvalget, endsige for Sagens Behandling i Thinget. Han vilde da næste Aar forelægge Forslaget i Folkethinget.

Iøvrigt opdagede jeg, at han ikke vidste, at Fischer paa egen Haand havde smuldret sine constitutionelle Spm. bort, uden foregaaende Forhandling med Nogen af os om de saakaldte Stiftsmidler eller Theatret.

Omsider har Finantsudvalget afgivet Betænkning over *Tillægsbevillingsforslaget*. Den fører stærkt henimod Udeladelsen af alle Efterbevillingsforslag, der ei ere Gjenbev.

I *Berlin* har man strøget den Bevilling, der begjæres til Fyrskibet paa Gjedserodde.

DEN 21. MARTS. Torsdag. *Topsø* igaar og idag belyste Spaltningen i det »Forenede« uden mindste Antydning af, at han venter noget Ministerskifte. Rosenørn-Lehn synes ikke længere saa sikker, som tidligere, paa Ministeriets Bliven; det behager næppe Estrup, at Kongen nylig paa Langelinie takkede Klein for Finantsloven. Drejers Mangel paa Erfaring har i det Mindste i alle Smaating gjort ham aldeles holdningsløs ligeoverfor Kongen.* Ligeoverfor Rigsdagen er han jo uden al Kraft. Det meget omtalte Cirkulære's Form skyldtes jo Estrup—Nellemann, men han undskyldte det jo kun, istedetfor at forlange sine Kollegers Støtte.

DEN 22. MARTS. Fredag. Estrup var igaar aabenbart utilfreds med, at Kronbg. Amtstue ei gik i Udvalg. For sildigt havde han talt derom til Dresing, saavidt jeg kunde forstaae. Ingen af Høire vilde dog foreslaae Udvalg. Nu holder Centrum Møde derom inden anden Behlg. Imod Ændringerne i Tillægsbevsl. (2^{den} Behlg.) gjør E. ei Indvending.

Med Hensyn til Sparekassel. har Estrup hævdet som Betingelser for ligegyldig Holdning:

1) Fuld Bestyrelsesfrihed for Ministeren i Forbindelse med Honorar til Bestyreren;

2) Fuld Frihed m. Hs. til Anvendelsen, uden Deling imellem forskellige Laansøgere og uden Rentens Begrændsning.

Forslagsstillerne havde ikke havt Mod til at forhandle med ham før Indbringelsen; ligeefter have de talt med

* Nylig standsede Kongen Hoskiers Reise til Plevna af Frygt for Typhus, uagtet H. gjerne vilde afsted, uden at sige et Ord til Ministeren.

ham, og han har forklaret dem disse sine Krav. Det synes ikke umuligt, at man vil kunne opfylde dem; han omtalte ikke, hvad han vilde sige til Forhøielsen af 5 Mill. til 10 Mill. Kr.

Folkethinget naaede idag ikke længere end til Tillægs-⁵ bev., idet man kom ind paa en Strid om, hvorvidt der var forhandlet med Landstinget. Maaskee kunne disse Udtalelser give en naturlig Anledning til en Meddelelse ved tredie Behlg. om de stedfundne Forhandlingers¹⁰ Charakter.

DEN 23. MARTS. Lørdag. *Finantsl.* gaaer igjennem 2^{den} Behlg. Fischer indlod sig paa Theater-Budgetspml., men aldeles ikke de Betragtninger, jeg fremsatte om Experimentet med Stiftsmidlerne.

Laanebevillingsl. gik i Folkethinget til 2^{den} Behlg.* sam-¹⁵ tidigt med *Finantsl.* til 2^{den} Behlg. i Landstinget; paa Mandag vil den ny Tillægsbev. gennemgaae 3^{die} Behlg. i Folkethinget.

DEN 25. MARTS. Mandag.

Nellemann kommer for at opfordre til Modstand mod²⁰ Sparekasseloven. Skeel er i Hjertet efter hans Tilstaaelse bestemt imod den, Estrup mindre; han synes maaskee endog ret godt om dette Tillidsvotum. Nationalbanken er meget imod den, men naturligviis ere Medlemmer som Brasch, S. Pedersen og tildels V. Petersen strax²⁵ paa rede Haand til at anbefale Hensyn til de i Befolkningen raadende Stemninger.

Ved Privatmødet idag udtale Frijs og Ussing sig bestemt imod Bevillingen; Carlsen og K. Müller hjalp ogsaa, saa vi blev da enige om at sende Lovf. i et Udvalg.³⁰ Ingen extraord. Behlg. tilstedes.

* Ved denne *anden* Behlg. fik Steenstrup—Juel Thinget til at forhøie Beløbet til 10 Mill., derhos gaves Bemyndigelse til i Almindelighed at lette Omsætningsforholdene, altsaa fuld Frihed for *Finantsministeren*, naar³⁵ kun Halvdelen laantes til Sparekasserne.

Nellemann skriver nu til Ingstad for at drive paa Platou.

DEN 26. MARTS. Tirsdag. Tredie Behlg. af Finantsl. i Landstinget. Estrup mener, at den idag givne Forklaring om Forhandlingerne mell. Ml. af *Landstinget* og *Ministeriet* vil være dræbende for Bojsen—Holstein; han betegnede Bojsens Svar til Berg som perfid. Det lod iøvrigt til, at han nu vilde slutte paa Lørdag; Laaneloven blev jo og ved tredie Behlg. af Folkethinget atter til en *Sparekasselov*. Der er imidlertid en stærk Bevægelse imellem de Urolige i Landstinget som ville Bankerne tillivs.

DEN 27. MARTS. Onsdag. *Holstein-Ledrebeg.* begynder i Provindsvenstrepresen en Redegørelse.

15 Larsen er urolig over den stærke Iver for Sparekasselovf. hos adskillige Landstingsmler. Ogsaa Rønne m. Fl. ere for Lovens Vedtagelse. Som en Lykke maa det ansees, at Folkethinget ved 3^{die} Behlg. indskrænkede Laanebemyndigelsen til Sparekasser. Som Grund vides intet 20 andet Hensyn end Frygten for at den vidtstrakte Bemyndigelse skulde blive opfattet som et Tillidsvotum til Estrup. Dette vovede man ikke at give ham. Nogle sige, at han skal have været uforsigtig nok til selv at omtale den ved anden Behlg. faldne Afstemning som en Tillids- 25 erklæring. Mourier—Petersen begynde strax at smigre sig med, at Jernbanen nu kunde reddes ved et Laan af Statens Midler.

DEN 28. MARTS. Torsdag. Da jeg kom op i Landstinget idag, pønsede Brasch—S. Pedersen stærkt paa en 30 Dagsorden istf. Udvalg. Da man gik ind paa Ændringen, hvorved Forretningen indskrænkedes til at *Regjeringen* (ikke Staten) fremdeles (altsaa ligesom tidligere) paa hensigtsmæssig Maade vil virke til Lettelse af de trykkende Omsætningsforhold, og Estrupingen Vanskeligheder gjorde, 35 blev denne Vending med Lethed gennemført, saa Alt endte i Harmonie.

DEN 30. MARTS. Lørdag. *Rigsdagssamlingen sluttes.* Omvalgene i Landstinget antages at bringe nogle flere Venstreml. ind i Thinget, f. Ex. istf. L. Eriksen.

Jeg veed ikke, om Klein—Rimestad kunne tie til den Antydning af Holstein, at han forhandlede med dem, som »Forfatningstroe«, der misbilligede provisoriske Finantsloves Udstedelse. 5

DEN 31. MARTS. Søndag. *Y. Nielsen* har samlet Adskilligt af sit Udbytte fra Wiener-Arkivstudierne i en Afhlg. i Vid. Selsk. Skr., hvoraf Aftenbl. leverer Uddrag og Oversættelse af de tyske Originalactst. (Steigenteschs Beretninger fra 1814). 10

Clausen: Det evangeliske Kirkeliv, 2. Udg. I. Paa dette Arbejde har Cl. lagt langt større *Vægt end* paa »Erindringerne«. 15

Sverdrup har øiensynligt lidt et Knæk, dels ved den Betingelse han drev igjennem for det mindre Laan — Storthingets Billigelse — dels ved den Stilling, hvori han har bragt Storthinget m. Hs. til Skattekommissionsudgifterne. 20

Herhjemme er Estrup vistnok, efter sin urolige Natur, stærkt ifærd med experimentale Spekulationer om Tilslutning til Tydskld. Han vil ikke, som hans Forgjængere, vente til det bliver for sildigt. Rumæniens Exempel er ikke meget lysteligt, men alligevel kan der jo være Noget i Tanken. Alt kommer an paa Held; for Øieblikket maa han dog utvivlsomt vente. Det er endnu alt for uklart, hvilken Stilling Tydskland vil indtage ligeoverfor den mærkelige Fred, Ignatief har skrevet sammen. 25

Tietgen forhandler med Stephan om Gjedsplanens Gjennemførelse (hvorved han og vil faae det i sin Tid af Folkethinget nægtede Brovederlag i Orden).* 30

* Om Regjeringen skal hjælpe ham er vel tvivlsomt, da Tydskland gjør sin Understøttelse afhængig af Opgivelsen af Bidraget til Kiel—Korsør—Routen. 35

Det synes, som Telegraphkonferentsens Sammentræden er tvivlsom; i alt Fald ville Stephans ensartede Taxtplaner næppe blive gennemførte. Adskillige Telegraphactier gaae i den senere Tid til Frankrig, og endnu i 5 Aar er der ikke paa det tydske Budget optaget Forslag til Bevilling til det norske Kabel, saa Tietgen vil ingen Vanskelighed have med Telegraphgeneralforsamlingen. Derimod vil Privatbankmødet blive ubehageligt; de kritiske Revisorer have taget et strængt Skjøn over adskillige Debitorer. Imidlertid kan Pb. jo sagtens ligesaa 10 godt give 4 pc. Udbytte, som Nationalbanken i sin Tid gav Udbytte, uagtet de mistede 6 à 7 Mill. Kr. ved Krisen i 1857—1858.
